

2018

Jaarverantwoording
**Midden in de
samenleving**

« waakzaam en dienstbaar »

Jaarverantwoording 2018

Inhoud

Wij zijn de politie	6
Voorwoord	14
Samenvatting	16

Jaarverslag

1	Strategie en sturing	24
	Missie, visie en kernwaarden	26
	Strategieontwikkeling	26
	Qualiteitsstelsel	26
	(Be)sturing	27
	De inrichting van het korps	27
2	Veiligheidsagenda 2015-2018	32
	Doelstellingen Veiligheidsagenda	34
	Ondermijning	34
	Cybercriminaliteit	37
	Horizontale fraude	42
	Afpakken	42
	Zeden, kinderpornografie en kinderseksuïerisme	43
	High impact crime	46
3	Politie midden in de samenleving	50
	Diversiteit	52
	Gebiedsgebonden politie	53
	Verbeteren kwaliteit politiecontact	55
	Mobiel werken	57
	Zorg en veiligheid	57
	Coldcasekalender	60
	Communicatie in feiten en cijfers	62
4	Versterking politieoperatie	68
	Ketensamenwerking	70
	Modernisering Wetboek van Strafvordering	70
	Ontwikkelagenda Opsporing	70
	Contraterrorisme, extremisme en radicalisering	71
	Mensenhandel	71
	Dienst Speciale Interventies	73
	Ontwikkeling Landelijke Meldkamersamenwerking	73
	Doelstellingen regeerakkoord	75

5	Bedrijfsvoering	78
	Personeelsbeleid	80
	Sociale paragraaf	86
	Informatievoorziening	88
	Bescherming persoonsgegevens	89
	Inkoop	92
	Huisvesting	93
	Transitie bedrijfsvoering Politieacademie	93
	Veiligheid, integriteit en klachten	94
6	Risicomanagement	100
7	Control, Toezicht en Financiën	110
	Ontwikkelingen sturing, control en toezicht	112
	Auditcommissie politie	116
	Horizontaal Toezicht Belastingdienst	117
	In Control Statement	117
	Treasury	119
	Financieel resultaat	119

Wij zijn de politie

Werken aan een veiliger Nederland, dat is waar wij voor staan, 24 uur per dag, zeven dagen in de week, 365 dagen per jaar. Samen verzetten we veel werk, in de wijken, op de weg, het water, internationaal en in de digitale wereld van internet en sociale media. Ons werk is heel divers en dat zijn wij ook. Wij willen transparant zijn en contact hebben met de maatschappij. Sommigen van ons dragen een uniform, anderen niet of niet altijd.

Het is niet altijd zichtbaar wat wij doen, achter de schermen gebeurt ook heel veel. Zo zorgen we dat er uniformen zijn, compleet met wapenstok en dienstwapen. Dat er auto's zijn in allerlei soorten en maten, net als boten, helikopters, motoren, fietsen. Dat medewerkers opgeleid worden zodat zij goed en veilig hun werk kunnen doen. Dat de 140 paarden en ruim 200 honden waarmee wij werken, getraind en verzorgd worden.

Wij spelen in op de snel veranderende wereld om ons heen, maatschappelijke en technische veranderingen waar wij als politie elke dag mee te maken hebben. Samenwerking is daarbij een sleutelwoord, intern binnen een team of een eenheid, en extern met diverse partners binnen en buiten Nederland. Zo dragen wij bij aan een veilige samenleving, ongeacht ras, geslacht, levensovertuiging of politieke voorkeur.

Stichting Waardering Erkenning Politie (WEP)

Stichting WEP is een onafhankelijke stichting om de erkenning en waardering voor en van de politie te ontwikkelen, vorm te geven en te verbeteren. Iedere maand reikt de stichting de WEP-award uit voor goed politiewerk. De award staat voor dankbaarheid en waardering voor de inspanningen van de teams om Nederland veilig en leefbaar te houden. De volgende teams kregen in 2018 de WEP-award:

Basisteam Maas en Leijgraaf

Dit team ontwikkelde een vernieuwende manier van werken die past bij de schaalgrootte van de gemeente Sint Anthonis. Het team staat dag en nacht klaar en laat goede bereikbaarheid en aanrijtijden zien.

Regionale Servicecentra (rsc)

De rsc's nemen de niet-spoedeisende telefoontjes aan en zijn daarmee de stem van de politie én een belangrijke schakel naar politiemedewerkers op straat. Ondanks de extreem hoge werkdruk en alle veranderingen in de organisatie, blijven zij met veel inzet hun werk doen.

Basisteam Heerlen

Dit team brengt ideeën van de werkvloer met succes in de praktijk. Medewerkers weten wat buiten nodig is en zorgen dat interne processen hierop aansluiten. Nieuwe werkmethodes zorgen voor betere dienstverlening en goede samenwerking met burgers en partners.

Het team Sint Maarten

Dit team van collega's uit verschillende eenheden werd direct na de verwoestende orkaan Irma op Sint Maarten samengesteld. Het team gaf basispolitiezorg om de situatie voor de plaatselijke bevolking zo snel mogelijk weer normaal te krijgen.

Basisteam Boven-IJ

Met elkaar zorgt dit team voor een samenleving waar mensen prettig met elkaar omgaan door collegialiteit, saamhorigheid, verbinding met de samenleving, een goede werksfeer en het tegengaan van polarisatie.

Onderzoeksteam Veldbloem

Jarenlang deed dit team onderzoek naar de gewelddadige dood van Milica van Doorn in 1992 in Zaandam.

Team Grenspolitie van de Zeehavenpolitie

Het team dat bijna 100.000 Schengen grenscontroles per jaar verricht. Het pakt illegale migranten aan in de haven van Rotterdam en verleent bijstand aan de aanpak van ondermijning. Dit vraagt om specialisme, enorme kennis van de materie, het vak en van de haven.

Basisteam Arnhem-Zuid

Om meer sfeer in het team te creëren bouwde dit team een eigen koffietafel. Aan deze tafel kwam het idee voor een werkbord tot stand. Dit bord maakt alle zaken inzichtelijk. Iedereen neemt zijn verantwoordelijkheid en er liggen bijna geen zaken meer op de plank.

Team Planning en Capaciteitsmanagement

Een goede planning komt niet vanzelf tot stand. Dit team slaagde daar toch in ondanks de verplaatsingen en de vele persoonlijke wensen van politiemedewerkers. Een team dat voorbereid is op een toekomst als één team.

Team Analyse en Onderzoek

Dit innovatieve team zorgt met andere afdelingen van de Dienst Regionale Informatie-organisatie voor een doorlopend actueel beeld van de zware en georganiseerde criminaliteit. Dit beeld zorgt ervoor dat we samen met onze ketenpartners steeds beter in staat zijn om criminele netwerken effectief te frustreren en aan te pakken.

Nederlands Politie Orkest

Deze politiemedewerkers doen veel vrijwilligerswerk, maken op een professionele manier muziek en zijn daarnaast ook operationeel aan het werk. Met muziek weet het politieorkest verbinding te maken met burgers.

Elise Delen

Medewerker Intake & Service
Regionaal Servicecentrum

Elke dag behandelen wij duizenden telefoontjes van burgers. Wij willen hen zo goed mogelijk van dienst zijn en waar nodig verwijzen wij door naar hulpverlenende instanties. Het beeld dat wij alleen maar de telefoontjes naar 0900-8844 aannemen, klopt niet. Wij nemen ook aangiftes op, via internet, telefonisch of 3D. Daarmee nemen wij druk weg bij basisteams, dat wordt nogal eens vergeten. Fantastisch dat we nu de erkenning en waardering krijgen voor al ons werk.

Hans Jansen

Forensisch coördinator
Onderzoeksteam Veldbloem

We hebben veel tijd en energie gestoken in het oplossen van de zaak Milica van Doorn en dat met een klein team. Als het dan uiteindelijk ook lukt, is dat echt de kers op de taart. Onze drive al die jaren was de familie, daar doe je het voor. En voor het vakgebied is het natuurlijk mooi dat er nieuwe onderzoeksmiddelen bij zijn gekomen waarmee goede resultaten behaald worden.

Tjitte Veldstra

Senior GGP
Team Sint Maarten

Na de orkaan heerste er een totale anarchie op Sint Maarten. Alles was kapot, er waren veel plunderingen en overvallen. Het deed echt pijn om te zien wat Irma had aangericht en wat mensen daar moesten doormaken. Samen met de plaatselijke collega's en collega's van de Benedenwindse eilanden en Defensie hebben we de orde hersteld. Dubbele shifts draaien, keihard buffelen. Ons team was echt een ad-hoc team, we kenden elkaar niet eens allemaal. Ik durf wel te beweren dat we die award verdiend hebben.

Eugenie Theunisse
*Operationeel Expert Wijk
 Basisteam Maas en
 Leijgraaf*

De sluiting van een bureau dwong ons anders naar het werk te kijken. Door mobiel werken in openbare ruimtes en samenwerking met buurtverenigingen hebben we meer contact met het publiek. De aanrijtijden hebben we kunnen inkorten door iedereen die een uniform draagt mee te laten luisteren naar alle meldingen. Degene die het dichtstbij is, gaat eropaf. Ik ben trots dat we dit met elkaar in korte tijd bereikt hebben met de schaarse middelen en mogelijkheden die we hebben. En dat de burgemeester ons heeft voorgedragen voor de nominatie maakt het helemaal bijzonder.

Natija Hajiou
*Teamchef in opleiding
 Basisteam Boven-IJ*

Als team willen we een goede verbinding hebben met de buitenwereld en dat ademen we ook uit. Het is een plezier om er voor de burger te zijn en daarmee in verbinding te staan. Er wonen hier 123 nationaliteiten die wij allemaal gelijkwaardig willen bedienen. Vroeger was dit een echte arbeiderswijk, maar er ontstaan nu ook buurten met mensen die meer te besteden hebben. Onze bewoners hebben dus heel verschillende behoeftes. Ik word blij als ik zie hoe professioneel wij als team ons werk doen voor al die verschillende bewoners en alle bezoekers van het evenemententerrein.

Jurriaan van Someren
*Docent ME in Amsterdam
 Team Sint Maarten*

Het was fantastisch om te doen. De nood op Sint Maarten was heel hoog na de orkaan Irma. Elke dag werden wij op straat aangesproken: 'Wat fijn dat jullie er zijn, nu gaat alles goed komen.' Dat was voor ons zo'n oppepper. Vooral de eerste twee weken, want toen bivakkeerden wij in een kapot gewaaid onderkomen zonder stroom. Het regende heel veel, alles was nat en zat onder de schimmel. Elke avond water uit zee halen om de wc door te spoelen en een tijd dweilen voor we ons bed in konden. Dan zijn de reacties op straat zo'n opsteker, echt geweldig.

Mark van Asseldonk
*Hoofdagent
 Basisteam Maas en Leijgraaf*

We zijn echt één team geworden en ik vind het niet meer dan logisch dat ik nu ook diensten draai in plaatsen waar ik vroeger nooit kwam. Ik kende de WEP-awards niet en toen ik hoorde dat wij die kregen, dacht ik: hé, wat leuk. Vaak wordt de nadruk gelegd op wat niet goed gaat en dat komt ook snel naar buiten. Nu is er aandacht voor het positieve tegengeluid. Een stukje positiviteit waar ik heel enthousiast van word.

Rob Keet
 Teamleider
 grootschalige opsporing
 Onderzoeksteam
 Veldbloem

Na vijftienvijftig jaar hebben we de zaak Milica van Doorn kunnen oplossen. In al die jaren hebben we de familie op de hoogte gehouden van nieuwe ontwikkelingen. De techniek stond niet stil en het DNA-onderzoek is enorm vooruit gegaan. In 2017 konden we een grootschalig verwantschaps-onderzoek doen en dat heeft tot succes geleid. Er is niks mooiers dan dat je een zaak alsnog kunt oplossen.

Fred Buijert
 Operationeel expert Wijk
 Basisteam Arnhem-Zuid

Een koffietafel om de sfeer binnen het team te vergroten. Alles is daar bespreekbaar en daar ontstond een nieuwe manier van werken. Zaken zijn niet meer van één collega, maar het hele team is verantwoordelijk voor alle zaken. Elke dag bekijkt het team wie wat oppakt en dat werkt erg goed. Er liggen bijna geen zaken meer op de plank. De burger profiteert daarvan, doorlooptijden zijn korter, het OM kan eerder een beslissing nemen en de hulpverlening kan ook sneller op gang komen. "Het is toch fantastisch dat een idee dat ontstaan is aan de koffietafel leidt tot een andere manier van werken. En dat in een tijd van krapte."

Nicole Klijn
 Medewerker Intake & Service
 Regionaal Servicecentrum

Je kunt je niet voorstellen wat voor soort vragen hier allemaal binnenkomen. Wie is mijn wijkagent? Ik heb mijzelf buitengesloten en nu kan ik mijn huis niet meer in; kunt u mij helpen? Maar ook mensen die dreigen voor de trein te springen, die moet je aan de praat houden en tegelijkertijd iemand er naartoe sturen. Of een melding van iemand die vastgehouden wordt en daarom niet naar 112 kan bellen, maar wel kans ziet om ons via WhatsApp te bereiken. Het werk is heel divers, altijd dynamisch, soms stressvol, en dan is zo'n erkenning echt top.

Brenda ten Brink
 Surveillant
 Team Grenspolitie
 van de
 Zeehavenpolitie

De transitie van grenstoezicht naar grenspolitie is een grote omslag. Maar het gaat zoals het hoort te gaan, heel geleidelijk en dat is prettig. Ons werkgebied is groot en onze taken zijn heel divers. We doen aan grensbewaking, controleren af- en aanmonsterende zeelieden, verstrekken hen zo nodig visa en pakken inklimmers aan die illegaal de oversteek willen maken. Toen ik hoorde van de award vond ik dat wel heel bijzonder, dat hebben we toch maar samen bereikt. Een mooi momentje om trots op te zijn.

Jill Crijns
Generalist GGP
Basisteam Heerlen

Alle medewerkers mochten meedenken hoe we van twee teams één nieuw basisteam konden maken. Onze teamchef bood hierin alle ruimte en gaf ons vertrouwen. Hierdoor kwam er al snel een culturomslag. Door de ruimte die geboden werd, is onder andere het 'wensenrooster' en een 'clusterindeling' geïntroduceerd. Ook hebben we nagedacht over een werkmethode waarbij we de burger beter van dienst kunnen zijn. We kijken naar waar de mensen mee geholpen zijn. Dit doen we met zijn allen, daar ben ik trots op.

Sabah Amroussi
Hoofdagent
Basisteam Boven-IJ

Als team leggen wij verbindingen met buiten. Zo geven wij cursussen aan burgers en geven hen dan een kijkje in de politiekeuken. We leggen uit wat wij met meldingen doen, hoe we tot een aanhouding komen en geven tips om inbraak te voorkomen. Of we bespreken met elkaar wat huiselijk geweld doet. Ook organiseren we iftars hier in de buurt. De sfeer in ons team is heel goed, nieuwkomers hebben het gevoel dat ze hier al jaren werken. Ik vind het een eer dat wij de award hebben gekregen.

Florus Dols
Generalist GGP Basisteam Heerlen

Ik was verbaasd dat wij de award hebben gekregen. Ik ben er niet bewust mee bezig geweest en dan is het natuurlijk erg leuk om op die manier erkenning te krijgen. Als team hebben wij op een natuurlijke wijze problemen opgelost en ideeën aangedragen. Dit is voor mij en mijn collega's absoluut geen bijzondere manier van werken. Maar uit de uitgereikte award blijkt dat dit toch niet zo gewoon is als ik dacht. De award is echt voor het hele team, we hebben het allemaal samen gedaan!

Liene Treffers
Rechercheur/Scrummaster
Veelvoorkomende Criminaliteit
Basisteam Arnhem-Zuid

Als eerste blauwe scrumteam behandelen wij zaken in periodes van drie weken. Met werkborden maken we de zaken inzichtelijk en iedereen neemt zijn verantwoordelijkheid. Dat zorgt voor veel vertrouwen in elkaar en het werkplezier is groot. Door deze innovatieve manier van werken zorgen we voor continuïteit van het werk, leren we, en zien we fouten die we verbeteren met een evaluatiemoment. Mede door deze manier van werken hebben wij al meerdere complexe zaken tot een goed einde gebracht.

Peter Meijer
Surveillant
Team Grenspolitie van
de Zeehavenpolitie

Vergelijk ons werk met dat van de marechaussee op Schiphol. Het is heel specialistisch werk, je hebt vakkennis nodig van alle formaliteiten, valse documenten, noem maar op. Daarnaast doen we ook het 'gewone' politiewerk in de haven. Ik wist niet dat het speelde van die award, we doen gewoon ons werk. Maar dan is het wel leuk als je merkt dat dat gewaardeerd wordt.

Voorwoord

U heeft de jaarverantwoording van de politie in handen voor het jaar 2018. Onze zesde jaarverantwoording al weer. Hierin leest u meer over de ontwikkelingen die we in 2018 zagen en de resultaten die we met elkaar als politie behaalden. En het zal u niet verrassen dat, net als de voorgaande vijf jaar, ook deze verantwoording gaat over een jaar waarin veel gebeurde: dynamiek en drukte horen bij het politievak.

Dank aan collega's

Ik wil beginnen met een dankwoord aan de collega's. We bereiken dankzij hen mooie resultaten. Cijfers zijn belangrijk, maar politiewerk gaat vooral over mensen. Die vaak onder zeer moeilijke omstandigheden hun werk moeten doen. Daarom ben ik blij met het grote vertrouwen dat het publiek in ons heeft. Waardering is belangrijk bij de uitvoering van ons vak. De stichting Waardering Erkenning Politie deelt daarom iedere maand een award uit aan een team binnen het korps, dat met elkaar iets bijzonders heeft gedaan. De trotse prijswinnaars van het afgelopen jaar hebben een prominente plek in de jaarverantwoording gekregen en geven een mooi inkijkje in de veelzijdigheid van het politievak.

Veiligheid verandert

Veiligheid in Nederland verandert: we zien een verdere verschuiving van klassieke naar digitale criminaliteit. Van zichtbaar naar vaak onzichtbaar. Laat ik er drie externe ontwikkelingen uit pakken:

Dat is allereerst ondermijning, de vermenging van onder- en bovenwereld. Denk aan motorbendes, de georganiseerde criminaliteit in de hennepcultuur in het zuiden van het land en de cocaïnesmokkel in de havens.

Ondermijning is voor de politie prioriteit, maar het moet voor de samenleving prioriteit worden. We vinden het niet erg genoeg. Het is in Nederland heel normaal

dat mensen op een dancefeest een pilletje gebruiken. Of dat jonge mensen de hele week gezond leven, sporten en aan yoga doen om de stress tegen te gaan. En dan in het weekend een lijntje leggen. 'Snuifyoga' heet dat. Dat lijkt onschuldig, maar de criminaliteit die meekomt is dat niet: extreem geweld, corruptie en de verziekende werking van de enorme hoeveelheden geld in handen van criminelen. Gebruikers zouden zich meer bewust moeten zijn van de wereld die zij in stand houden.

Een tweede ontwikkeling is de verschuiving van de klassieke vormen van criminaliteit – woninginbraken, overvallen – naar digitale criminaliteit: computerinbraken. We zien de schade door cybercriminaliteit toenemen, zowel bij bedrijven, overheid als burgers. Een vertegenwoordiger van het Openbaar Ministerie zei zelfs enige tijd geleden dat naar verwachting de helft van alle strafzaken een link heeft met cybercriminaliteit.

Derde ontwikkeling is de toenemende polarisatie en de mogelijkheden om dat digitaal kenbaar te maken. Door het toegenomen gebruik van sociale media hebben gebeurtenissen ergens anders in de wereld grote invloed hier. Spanningen elders vinden hun weg naar onze wijken. Wijk, web en wereld zijn nauw met elkaar verbonden.

Politie verandert mee

De samenleving is digitaler en internationaler geworden. Dat heeft gevolgen voor onze veiligheid en vraagt om een politieorganisatie die meebeweegt met deze ontwikkelingen.

De komende jaren vervangen 17.000 nieuwe collega's politiemensen die met pensioen gaan. De politie heeft de komende jaren dus heel veel nieuwe mensen nodig met nieuwe kwaliteiten. Denk aan diversiteit. Dat is méér dan

etniciteit of de verhouding man-vrouw. Al ben ik trots op 42 procent vrouwen in de politietop. Daarmee zijn we echt voorloper. Maar diversiteit betekent voor mij ook een balans tussen jong en oud, verschillende soorten opleidingen en opleidingsniveau. In een tijd van toenemende polarisatie is het noodzakelijk om als politie middenin de samenleving te blijven staan. Daarbij blijft de collega in de wijk belangrijk, maar de agent op het web is minstens zo hard nodig. Daarom kreeg het bestrijden van cybercriminaliteit ook vorig jaar prioriteit. En waar bij zowel cyber als bij ondermijning crimineel letterlijk en figuurlijk geen grenzen kennen, is toenemende internationale samenwerking voor de politie essentieel.

De nieuwe Veiligheidsagenda van de politie gaat precies daarover: nieuwe dreigingen en onze antwoorden erop voor de periode 2019–2022. Het zijn onze ambities op het gebied van het tegengaan van ondermijning, mensenhandel, cybercriminaliteit, inclusief online kindermisbruik en onze rol bij het uitvoeren van vonnissen. Ook hebben we als politie aandacht voor de regionale veiligheidsproblemen en prioriteiten.

Sterke en sociale organisatie

Ik begon met de grote waardering voor alle collega's, maar dat kan niet alleen bij woorden blijven. Dus zijn we dit jaar aan de slag gegaan met de afspraken die we in de cao hebben gemaakt. Eén van die afspraken is om veilig en gezond werken en duurzame inzetbaarheid in een sociale paragraaf in deze jaarverantwoording op te nemen. Prioriteit heeft het voorkómen van uitval door ziekte en het omlaag brengen van ziekteverzuim. Ook voor komend jaar is het belangrijk dat we als politie zorgen voor elkaar en omkijken naar elkaar.

Erik Akerboom
Korpschef

Samenvatting

Onderstaand een beknopte weergave van de cijfers over het jaar 2018, zowel op het gebied van de politieoperatie als van de bedrijfsvoering. Duiding van deze cijfers is te lezen in de navolgende hoofdstukken.

Veiligheidsagenda

 1406

criminele samenwerkingsverbanden aangepakt

 43

onderzoeken naar complexe cybercriminaliteit afgerond

 2782

verdachten van horizontale fraude ingezonden naar het OM

 171

miljoen euro aan crimineel vermogen afgepakt

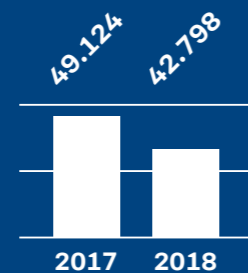
 636

onderzoeken naar kinderpornografie

High impact crime

Woninginbraken*

Aantallen

■ Norm
■ Gerealiseerd

Ophelderingspercentage

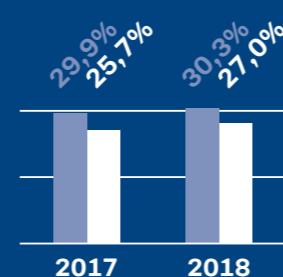
* zowel voltooide woninginbraken als pogingen tot woninginbraak

Straatroven

Aantallen

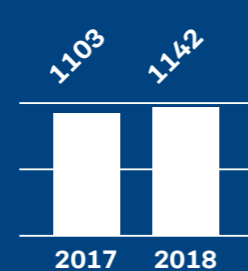

Ophelderingspercentage

Overvallen

Aantallen

Ophelderingspercentage

Politie midden in de samenleving

2.879.426
meldingen via 112

4.680.250
telefoontjes naar 0900-8844

=

00:00:06
elke 6,7 seconden een gesprek

277.350
aangiften via politie.nl

3450
wijkagenten

90.605
registraties van incidenten met personen met verward gedrag

1.013.740
bezoekers vraaghetdepolitie.nl

2.306.754
bezoekers politie.nl (gemiddeld per maand)

6297
burgers zochten via politie.nl contact met een wijkagent

88.153
volgers Facebookprofiel Politie Nederland

235.065
volgers Twitteraccount @politie

213x
inzet Mobiel Media Lab

34.167
bezoekers Mobiel Media Lab

Personeel

personele sterkte

50.389 fte's

operationeel
(waarvan 3634 fte aspiranten)

10.840 fte's

niet-operationeel

22,4%

instroom executieve medewerkers
met een dubbele culturele achtergrond

40.792 fte
(66,6%)

20.437 fte
(33,4%)

verdeling man / vrouw

71,1%
28,9%

verdeling leidinggevenden
man / vrouw

58%
42%

strategische top
man / vrouw

6,9%

ziekteruim

73%

deelnamepercentage
Fysieke Vaardigheidstoets

Financieel resultaat

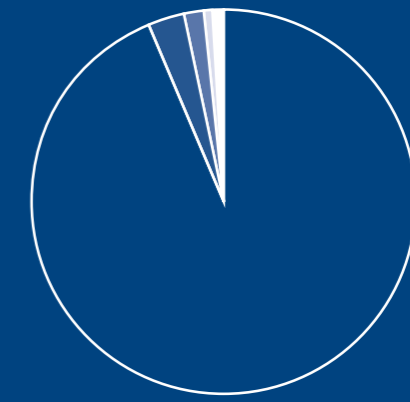
Positief financieel resultaat € 1 miljoen

Exploitatie (x € 1 miljoen) Onderverdeling exploitatiekosten

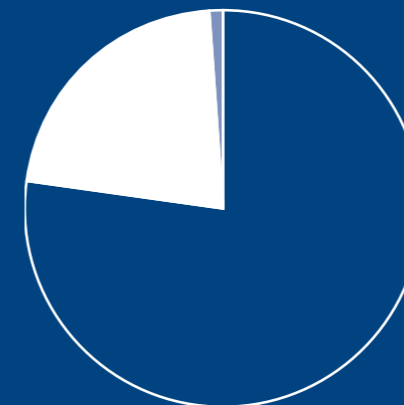
Personeel en opleiding	4521
Materieel	1262
Totaal	5783

Dekking exploitatiekosten

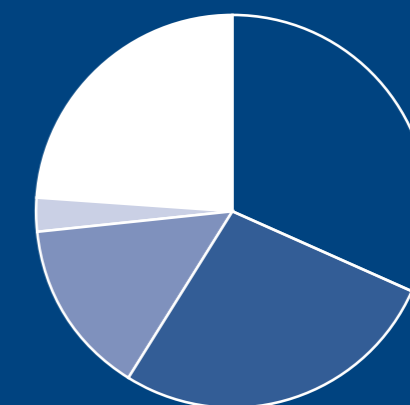
Algemene bijdragen JenV*	5423
Bijzondere bijdragen JenV	172
Overige bijdragen JenV	93
Bestemmingsreserve ICT	0
Overige bijdragen	23
Inzet algemene reserve	72
Totaal	5784

Specificatie exploitatiekosten (x € 1 miljoen)

Personeel	4469
Materieel	1262
Opleiding en vorming	52
Totaal	5783

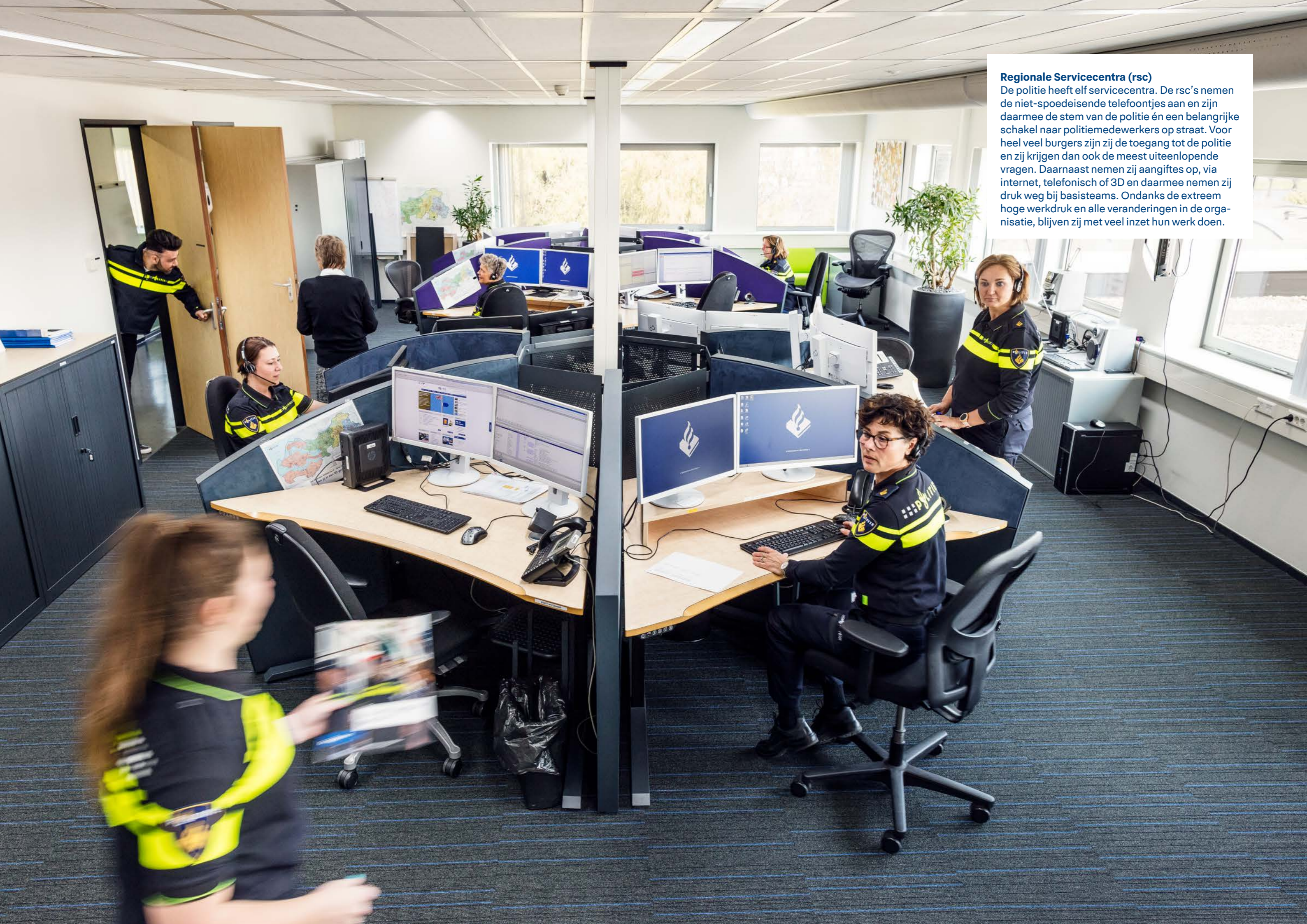
Specificatie materieel (x € 1 miljoen)

Verbindingen en automatisering	402
Huisvesting	342
Vervoer	182
Geweldsmiddelen en uitrusting	37
Overige	298
Totaal	1262

* JenV: Ministerie van Justitie en Veiligheid

Jaarverslag

Regionale Servicecentra (rsc)
De politie heeft elf servicecentra. De rsc's nemen de niet-spoedeisende telefoontjes aan en zijn daarmee de stem van de politie én een belangrijke schakel naar politiemedewerkers op straat. Voor heel veel burgers zijn zij de toegang tot de politie en zij krijgen dan ook de meest uiteenlopende vragen. Daarnaast nemen zij aangiftes op, via internet, telefonisch of 3D en daarmee nemen zij druk weg bij basisteams. Ondanks de extreem hoge werkdruk en alle veranderingen in de organisatie, blijven zij met veel inzet hun werk doen.

1

Strategie en sturing

Strategie en sturing

Dit hoofdstuk gaat in op de basis van de organisatie, zoals de missie, visie, strategie en strategieontwikkeling van het korps.

Missie, visie en kernwaarden

Missie

De politie is 'waakzaam en dienstbaar' aan de waarden van de rechtsstaat. Deze missie vervult de politie door, afhankelijk van de situatie, gevraagd en ongevraagd te beschermen, te begrenzen of te bekrachtigen.

Bij het **beschermen** van mensen gaat het om hun leven, vrijheid en bezittingen. De politie grijpt in acute noodsituaties dwingend in, zonder aanzien des persoons. Waar anderen een stap terug doen, stappen politiemedewerkers naar voren en treden zij op, desnoods met geweld.

Begrenzen betreft het beperken en beëindigen van ongeoorloofd, al dan niet gewelddadig gedrag. Veiligheidsproblemen worden beheersbaar gemaakt of teruggebracht binnen aanvaardbare grenzen. Aan onwettig gedrag stelt de politie paal en perk, ongeacht of het kleine overtredingen of zware misdrijven zijn.

Bekrachtigen heeft te maken met de ondersteuning van gewenst gedrag en het creëren van structurele samenwerkingverbanden die de veiligheid bevorderen. De politie treedt dan met raad en daad op als betrouwbare en vakkundige partner, die initiatieven van burgers, overheid, instellingen en bedrijven versterkt. Zij manifesteert zich als eenheid en toont daadkracht waar en wanneer dat noodzakelijk is.

Visie

De politie wil haar missie bereiken door:

- vertrouwen te wekken door de wijze waarop zij resultaten bereikt;
- in elke situatie alert en slagvaardig op te treden;
- betrokken en daadkrachtig te helpen, de-escalerend te werken en waar nodig geweld te gebruiken;
- intensief samen te werken met burgers en partners vanuit betrokkenheid, informatie delen en wederkerigheid;
- te leren, te innoveren en te vertrouwen op haar professionals;
- één korps te zijn: van wijk tot wereld. Lokaal verankerd en (inter)nationaal verbonden.

Kernwaarden:

→ integer

→ betrouwbaar

→ moedig

→ verbindend

Strategieontwikkeling

Op basis van een omgevingsanalyse, een interne en externe dialoog en met behulp van veel stakeholders is begin 2018 het Strategisch Kompas vastgesteld. Dat draagt bij aan de eenheid van opvatting over de koers naar de politie van overmorgen.

De politie van overmorgen

- is verbonden met **wijk, web en wereld**;
- werkt samen in **nieuwe veiligheids-coalities**, met publieke en private partners, vanuit ieders grootste toegevoegde waarde;
- werkt met *state of the art intelligence en technologie*;
- is **actief transparant** over wat ze doet en wat niet;
- is een **wendbare organisatie met wendbare mensen**, die hun talent en vaardigheden blijven ontwikkelen.

Het jaar 2018 wordt daarbij gezien als een kanteljaar waarin het Strategisch Kompas is omgezet in een koers. Op steeds meer plekken in de organisatie raakte in 2018 zichtbaar dat de politie in beweging is en zich aanpast aan de wereld van morgen én overmorgen. Bijvoorbeeld de ontwikkelagenda voor de gebiedsgebonden politie, de ambitieuze innovatiekalender, de versterking in het cyberdomein en de uitbreiding van het Productiehuis¹ dat zorgt voor een wendbaardere organisatie. Daarnaast is gestart met het structureel verstevigen en verder inrichten van de strategie-functie van het korps.

Qualiteitsstelsel

De bestaansvoorwaarde van de politie is haar legitimiteit: het vertrouwen van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), de burgers en de maatschappelijke instanties dat de politie haar taken naar behoren uitvoert. Het nieuwe

Qualiteitsstelsel van de politie (ook wel PQ-stelsel) operationaliseert die legitimiteit in termen van taakqualiteiten. Hiermee legt de politie niet meer alleen verantwoording af over tijd, geld en het aantal prestaties, maar ook over de kwaliteit van de taakuitvoering. Het Qualiteitsstelsel wordt met een Q geschreven om dit stelsel te onderscheiden van andere initiatieven rond kwaliteitszorg en innovatie binnen het politiekorps. Het hele korps voert dit nieuwe stelsel in. Ook spreken we van qualiteitsdagen in plaats van vakdagen om de link met het PQ-stelsel te leggen.

In 2018 is de voorstudie naar een kwaliteitsstelsel afgerond en is het Qualiteitsstelsel voor de politie gebouwd en door haar vastgesteld. Het ontwerp steunt op de theorie en de uitgangspunten van de strategische leerschool: de mens leert dagelijks, bewust en onbewust, en ontwikkelt zichzelf daardoor voortdurend in en met zijn omgeving. Zo waarborgt en bevordert hij met zijn vakgenoten de kwaliteit van de taakuitvoering.

(Be)sturing

Bij de sturing op de politie wordt onderscheid gemaakt in de sturing op het beheer door de minister van Justitie en Veiligheid met betrokkenheid van het gezag en de sturing op de taakuitvoering door de gezagsdragers. De minister betreft het gezag o.a. bij het beheer via het overleg, dat hij op grond van artikel 19 van de Politiewet 2012 (politiewet) voert met de regioburgemeesters en de voorzitter van het College van procureurs-generaal, zijnde het landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP). Verder is er

een wettelijke basis voor de rolverdeling en verantwoordelijkheden tussen de politie, de minister en – op basis van de Vreemdelingenwet – de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (JenV), de burgemeester, het Openbaar Ministerie (OM) en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), inclusief de bijbehorende gezagsverhouding en sturing.

De minister van JenV stelt, gehoord het College van procureurs-generaal en de regioburgemeesters, met inachtneming van de omstandigheden van de betrokken eenheid, ten minste eenmaal in de vier jaar voor iedere regionale en landelijke eenheid de doelstellingen vast ter verwezenlijking van de landelijke beleidsdoelstellingen, bedoeld in artikel 18, eerste lid Politiewet 2012.

De inrichting van het korps

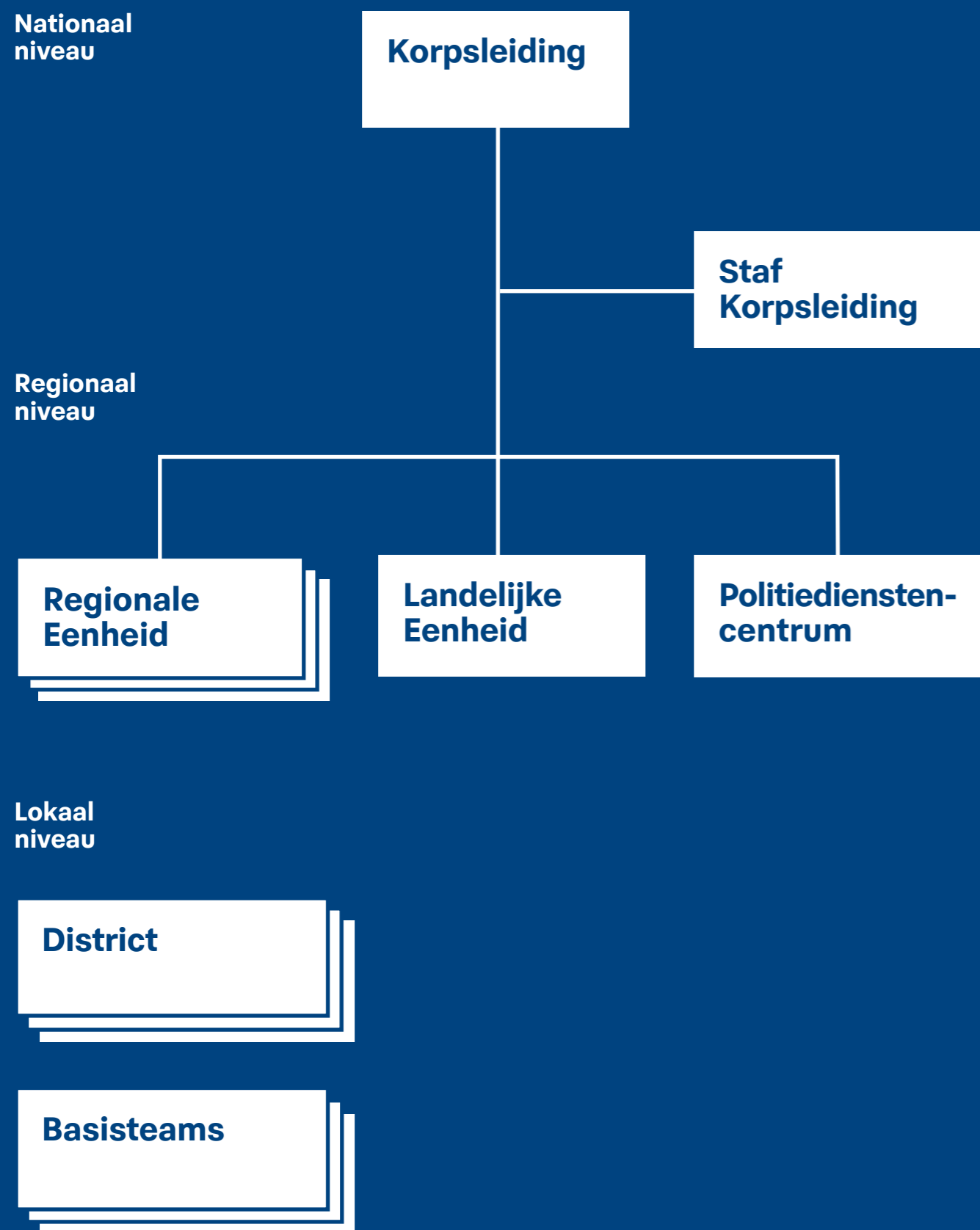
De politie bestaat uit tien regionaal georganiseerde eenheden, de Landelijke Eenheid, de Ondersteunende Dienst Politieacademie (ODPA) en het Politie-dienstencentrum. Het geheel staat onder leiding van de korpsleiding, die op het moment dat de Jaarverantwoording Politie 2018 verschijnt, bestaat uit korpschef Erik Akerboom, plaatsvervangend korpschef Henk van Essen, de leden van de korpsleiding Liesbeth Huyzer en Leonard Kok en Chief Information Officer Dick Heerschop.

De hoofdstructuur van de politie kent drie, nauw samenwerkende niveaus: nationaal, regionaal en lokaal. De korpsleiding functioneert op nationaal niveau. Het operationele politiewerk vindt plaats

in de regionale eenheden en de Landelijke Eenheid. De bedrijfsvoering is efficiënt georganiseerd in het Politiedienstencentrum. De bedrijfsvoering ondersteunt de operatie, zijnde het politiewerk en de politiemedewerker. Daarbij streeft het korps naar een evenwichtige balans tussen geconcentreerde (op afstand) en gedeconcentreerde (in nabijheid) uitvoering van de bedrijfsprocessen.

1) Het Productiehuis is een programma waarin de diensten IM en ICT samen met de operatie bouwen aan betrouwbare en flexibele informatievoorziening voor de politie. Snel en wendbaar vernieuwen is het uitgangspunt van het Productiehuis.

Schematisch weergegeven ziet de politieorganisatie er als volgt uit:

Basisteam Boven-IJ

Met elkaar zorgt dit team voor een samenleving waar mensen prettig met elkaar omgaan door collegialiteit, saamhorigheid, verbinding met de samenleving, een goede werksfeer en het tegengaan van polarisatie. Ook door slim samen te werken met partners zoals woningcorporaties en het stadsdeel, kan het aantal inbraken teruggedrongen worden. Politiewerk is niet altijd gemakkelijk, juist nu in de actualiteit weer naar voren komt dat veel politiemedewerkers bloot staan aan geweld. De buitenwereld verbinden met de binnenwereld van de politie is cruciaal.

2

**Veiligheidsagenda
2015–2018**

Veiligheidsagenda 2015–2018

De tien regioburgemeesters, de voorzitter van het College van procureurs-generaal en de minister van Justitie en Veiligheid spraken in 2014 landelijke beleidsdoelstellingen af in de Veiligheidsagenda 2015–2018. Dit hoofdstuk gaat in op de doelstellingen en resultaten in 2018 waarmee deze periode van de Veiligheidsagenda wordt afgesloten.

Doelstellingen Veiligheidsagenda

De Veiligheidsagenda 2015–2018 heeft als doel de integrale samenwerking bij de aanpak van criminaliteit en onveiligheid verder te ontwikkelen en richt zich op de aanpak van maatschappelijke veiligheidsproblemen die

- landelijk spelen;
- (regio)grensoverschrijdend zijn;
- op landelijk niveau afstemming van de aanpak vereisen.

Op de agenda staat de aanpak van ondermijnende criminaliteit, cybercriminaliteit, horizontale fraude, afpakken, kinderpornografie en high impact crime.

Cijfers Veiligheidsagenda

De integrale samenwerking bij de aanpak van criminaliteit en onveiligheid op bovenstaande thema's heeft de afgelopen vier jaar ruimschoots de aandacht gehad. Dit is ook zichtbaar in de bovenstaande operationele resultaten en de ontwikkeling op de onderwerpen uit de veiligheidsagenda. In de volgende paragrafen worden de kwalitatieve en bestuurlijke resultaten beschreven. Eind 2018 is gewerkt aan het vervolg op de Veiligheidsagenda 2015–2018 en dat heeft geleid tot de Veiligheidsagenda 2019–2022.

Ondermijning

De term 'ondermijning' verwijst naar de maatschappelijke effecten van georganiseerde criminaliteit: de verwevenheid van onder- en bovenwereld, zoals de innesteling van criminaliteit in woonwijken en in legale sectoren. Criminelen gebruiken dezelfde legale structuren en voorzieningen als gewone burgers: bedrijfsruimtes, transportvoorzieningen, koeriersdiensten, financiële en juridische dienstverlening, vastgoedsector, etc.

Deze verwevenheid met de legale wereld heeft vergaande consequenties. De combinatie van omvangrijke criminele vermogens en de toegang tot zware geweldsmiddelen stelt criminele netwerken in staat invloed te verwerven in maatschappelijke sectoren en ongewenste druk uit te oefenen op de samenleving. Dit vormt een bedreiging voor de integriteit van het openbaar bestuur, ambtenaren en het bedrijfsleven en heeft tot gevolg dat vrijplaatsen en parallelle samenlevingen ontstaan. Ondermijning leidt tot zowel normvervaling als aantasting van de veiligheid en leefbaarheid en vormt een bedreiging voor de rechtsstaat.

Ondermijning is een complex en diep in de samenleving geworteld probleem en de aanpak daarvan is niet alleen aan politie en justitie voorbehouden. Nodig is een integrale aanpak waarbij de over-

heidspartners gezamenlijk optreden met een combinatie van strafrechtelijke, bestuursrechtelijke, fiscale en/of alternatieve maatregelen. Naast op toezicht, handhaving en repressie moet ook stevig en langdurig worden ingezet op preventie en het stimuleren van de weerbaarheid van bestuur en samenleving. Daarvoor moet de overheid gezamenlijk optrekken met bedrijven, maatschappelijke organisaties en burgers.

Samen met zowel publieke als private partners levert de politie een bijdrage aan toezicht, handhaving, repressie, preventie en weerbaarheid. Met vaste partners zoals gemeenten, de Belastingdienst/Douane, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD), het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) en het Openbaar Ministerie (OM) werkt de politie structureel samen, onder andere ondersteund door het Landelijk Informatie- en Expertisecentrum (LIEC) en de Regionale Informatie- en Expertisecentra (RIEC). Afhankelijk van de problematiek sluiten daarnaast steeds meer partners aan, zoals energiemaatschappijen, woningcorporaties en zorg- of welzijnsinstellingen. In de private sector zijn dit bijvoorbeeld postorderbedrijven, horeca, vastgoed, banken en brancheorganisaties zoals de Bond van Automobielhandelaren en Garagehouders (Bovag).

Cijfers Veiligheidsagenda

Beleidsafspraken	Gerealiseerd 2015	Gerealiseerd 2016	Gerealiseerd 2017	Norm 2018	Gerealiseerd 2018
Ondermijning					
Aantal aangepakte csv's	1.188	1.369	1.361	950	1.406
Cybercriminaliteit					
Aantal complexe opsporingsonderzoeken	21	34	43	50	43
Aantal OM-verdachten regulier (OM)	124	171	227	310	299
Aantal OM-verdachten regulier (politie)	172	177	215	310	364
Horizontale fraude					
Aantal OM-verdachten horizontale fraude	2.077	2.780	2.740	2.300	2.782
Afpakken					
Incasso (x € 1000)	143.576	402.081	221.259	115.600	171.327
Waardebeslag (x € 1000)	407.464	344.345	359.678	270.000	400.944
Kinderpornografie					
Proactief (lopend/afgerond)	25	20	30	25	30
Regulier (afgerond)	364	335	338	240	241
Eenvoudig en alternatief (afgerond)	453	521	344	435	365
Totaal aantal interventies	842	876	712	700	636
High impact crime					
Aantal woninginbraken	64.560	55.470	49.124	72.346	42.798
Aantal voltooide woninginbraken	44.436	38.212	34.089	49.795	29.844
Ophelderingspercentage	9,4	9,7	9,5	11,5	10,3
Aantal overvallen	1.239	1.133	1.103	1.540	1.142
Ophelderingspercentage	49,6	55,9	50	50,8	50,4
Aantal straatroven	4.731	4.165	3.576	5.931	3.532
Ophelderingspercentage	28,5	28,9	25,7	30,3	27,0

Doelstellingen en inzet 2018

Op grond van de afspraken uit de Veiligheidsagenda 2015-2018 vormt de aanpak van criminele samenwerkingsverbanden (csv) voor de politie de voornaamste doelstelling bij het bestrijden van ondermijning. Deze csv's hebben meestal geen vaste organisatiestructuur, maar zijn doorgaans fluïde netwerken van individuen, die naargelang de gelegenheid een samenwerkingsrelatie aangaan voor het plegen van veelal verschillende soorten criminaliteit. De politie zette in 2018 ook in op het vergroten van het zicht op en het inzicht in ondermijnende criminaliteit en op het versterken en intensiveren van de integrale samenwerking.

Ontwikkelingen en realisatie 2018 Wetenschappelijk onderzoek

In opdracht van de politie is in 2018 wetenschappelijke onderzoek verricht naar verschillende aspecten van ondermijnende criminaliteit. In de Onderzoeksreeks Politieacademie verschenen onder meer de rapporten *Sluipend gif, een onderzoek naar ondermijnende criminaliteit* en *Waar een klein land groot in kan zijn, Nederland en synthetische drugs in de afgelopen 50 jaar*. Deze rapporten zetten de problematiek van ondermijnende criminaliteit stevig op de kaart. In het kader van de ondermijningsaanpak verscheen het boek *Pioniers gezocht*. Vanuit wetenschappelijk en praktijkgericht oogpunt beschrijft het de vijf jaar durende ervaring van politie en OM met de Harvard Field Labs. Het boek gaat in op de strategische samenwerking in de strijd tegen ondermijnende criminaliteit en biedt nieuwe aanpakinzichten.

Strategisch Beraad Ondermijning en Aanjaagteam

De samenwerkende overheidspartijen, waaronder de politie, verenigden zich in

2018 in het landelijke Strategisch Beraad Ondermijning (SBO). Het SBO dient Nederland minder aantrekkelijk te maken voor georganiseerde criminaliteit. Daarbij ligt het accent stevig op een krachtigere bestrijding van (de ondermijnende effecten van) de drugsindustrie. Dit betreft de grootste illegale markt en houdt verband met veel veiligheidsproblemen, waaronder intimidatie, excessief geweld, liquidaties en afvaldumpingen. Direct gerelateerd aan dit accent op bestrijding van de drugsindustrie is prioriteit geven aan de omvangrijke criminele winsten die worden witgewassen. Zij vormen een onmisbaar onderdeel van het criminele bedrijfsproces en de motor van het criminele bedrijf.

Aan het SBO is het Aanjaagteam Ondermijning verbonden. Dat gaat het land in om de operationele partijen op regionaal niveau te faciliteren bij het concreet verbeteren en versnellen van de ondermijningsaanpak. Het Aanjaagteam werkt hierbij nauw samen met de RIEC's en het LIEC.

Ondermijningsfonds

De minister van JenV heeft de landelijke partners, maar vooral ook de regio's, gevraagd om concrete plannen voor versterking van de ondermijningsaanpak. Daarvoor is honderd miljoen euro aan incidentele gelden beschikbaar gesteld vanuit het Ondermijningsfonds². De politie leverde een bijdrage aan de planvorming en de minister kende voor een groot deel van de ingediende plannen middelen toe³. Daarmee stond 2018 in het teken van het stimuleren van een bottom-up-beweging vanuit de regionale eenheden, waarbij het LIEC en de RIEC's een faciliterende rol vervulden.

Ondermijningswetgeving

Naast deze financiële impuls versterkt een wetgevingsprogramma de aanpak:

de zogenoemde ondermijningswetgeving, die bestaat uit meerdere (lopende en nieuwe) wetsvoorstellen. Zij hebben geheel of gedeeltelijk tot doel om de ondermijningsaanpak te versterken. In 2018 is vooral energie besteed aan betere informatiedeling (binnen de overheid en met private partijen), verruiming van bestuurlijke sluitingsbevoegdheden, verruiming van de regeling inzake toezeggingen aan getuigen en het bestuurlijke verbod van criminele organisaties.

Zicht op ondermijning

Voor gerichte en effectieve bestrijding van ondermijning is het noodzakelijk om goed zicht te hebben op de omvang en aard van ondermijnende criminaliteit. Betekenisvolle interventies vereisen kennis van criminele businessmodellen, cruciale spelers, gelegenheidsstructuren, facilitators, risicolocaties, etc. De verschillende overheidspartners zetten in 2018 daarom sterk in op het verkrijgen van integrale ondermijningsbeelden en het inzichtelijk maken van de (criminele) businessmodellen.

Integrale samenwerking

Het RIEC/LIEC-samenwerkingsverband, waaraan de politie deelneemt, kreeg in 2018 een aantal impulsen. De uitbreiding met het UWV als nieuwe partner, waarmee onder voorwaarden informatie uitgewisseld mag worden, is belangrijk voor de aanpak van onder meer fraude en witwassen.

Veel korpseenheden namen deel aan integrale veegweken en actiedagen, waarbij in korte tijd tal van locaties zijn bezocht of veel verkeer is gecontroleerd. Dergelijke acties leiden tot succesvolle interventies en leveren volop informatie op. Zij versterken de verbinding tussen de deelnemende partners en tonen de kracht van het optreden als één over-

heid. Door de zichtbaarheid van deze acties dragen zij bovendien bij aan bewustwording in de samenleving. Mogelijk leiden zij tot hogere meldingsbereidheid.

De bedrijfsprocessen van de georganiseerde criminaliteit verstoren, geldt als speerpunt bij de ondermijningsaanpak. Ook in 2018 is hierop ingezet. Bijvoorbeeld de grootscheepse politie-incidenten bij een groothandel in hennepcultuur en een growshop. Deze kwamen tot stand na uitvoerig onderzoek met partners. De groothandel wordt ervan verdacht als grootste Nederlandse leverancier een belangrijke rol te spelen bij de professionele hennepcultuur in eigen land en vermoedelijk de rest van West-Europa. De inval maakte onderdeel uit van een breder programma van de Eenheid Midden-Nederland, dat de hennepcultuur een slag diende toe te brengen en de markt moest verstoren.

Op preventiegebied droeg de politie bij aan diverse bijeenkomsten met publieke en private partners, gericht op bewoners, ondernemers en studenten. Bijvoorbeeld *Bewoners alert*, een initiatief vanuit lokale gemeenten, waarbij de lokale politie (gebiedsgebonden politie, opsporing) aansloot. *Ondernemers alert* ontstond vanuit het Platform Veilig Ondernemen Oost-Nederland, waarbij de politie het initiatief nam tot de publiek-private samenwerking met diverse partners. Diverse korpseenheden namen deze aanpak inmiddels over. In 2018 zijn circa vijftienhonderd ondernemers bereikt. Per avond kwamen er gemiddeld tien meldingen. In onder andere Limburg waren er branchespecifieke bijeenkomsten met makelaars (webinars) en de banksector. Er is gestart met *Student alert*, een programma dat de samenwerking met scholen bevordert. In preventief opzicht zocht de politie expliciete samenwerking met lokale en landelijke media.

Het effect van zulke initiatieven is dat meer mensen de knelpunten leren zien en dat er meer meldingen komen. Zij

dragen bij aan het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid en halen het onderwerp uit de taboesfeer. Deze interventies maken de georganiseerde criminaliteit in de directe omgeving zichtbaarder.

Ook op internationaal niveau is vooruitgang geboekt. Zo werd het LIEC betrokken bij de opzet van een soortgelijke entiteit voor het stimuleren van een niet-strafrechtelijke ondermijningsaanpak in een Belgisch arrondissement. De zuidelijke eenheden, onder andere verenigd in de Taskforce Brabant-Zeeland, en de Landelijke Eenheid werkten in 2018 in diverse ondermijningszaken samen met de Belgische overheid, ook wat betreft niet-strafrechtelijke maatregelen.

Het meest in het oog springen de uitwisseling van kennis en expertise en de samenwerking in de havens van Antwerpen en Zeeland. Daarvoor is geput uit ervaringen met de integrale aanpak in Rotterdam en IJmuiden.

Criminele motorbendes⁴

Na het eerste succesvolle civielrechtelijke verbod van de Bandidos in 2017 volgde in 2018 het verbod van de kleinere Broederschap Catervarius en de (inter)nationaal actieve Satudarah. De procedures voor een civielrechtelijk verbod van de Hells Angels en No Surrender zijn inmiddels gestart. Tegelijkertijd werkt de overheid aan een wetsvoorstel voor een bestuurlijk verbod van ondermijnende organisaties.

Belangrijke kopstukken van de meest in het oog lopende outlaw motorcycle gangs (omg) werden in 2018 opgepakt en in voorlopige hechtenis genomen.

De leider van No Surrender is in oktober veroordeeld tot 6 jaar cel voor witwassen, brandstichting, afpersing en bedreiging. De bestuurlijke aanpak van omg's resulteerde in sluiten van clublocaties. Daarnaast is de vestiging van nieuwe clubhuizen afgewend. Ook opmerkelijk was de gestructureerde aanpak van een aantal ride-outs in 2018, waarbij de politie consequent optrad tegen verkeers- en andere overtredingen. Nieuwe gebiedsverboden, noodbevelen en afgewende evenementen verkleinden de ruimte voor omg's om zich te tonen in de openbare ruimte. Zij zijn anno 2018 veel minder zichtbaar in het publieke domein, maar in het kader van de ondermijningsaanpak vragen zij blijvende aandacht van de samenwerkende partijen.

Realisatie 2018

In 2018 zijn er in de regionale eenheden 295 nieuwe onderzoeken gestart, naast de csv-onderzoeken die begin 2018 al liepen. De doelstelling voor 2018 is ruimschoots gerealiseerd.

Cybercriminaliteit

Landelijk dekkend netwerk

Samen met (inter)nationale publieke en private partners bestrijdt het Team High Tech Crime (THTC) van de politie al jaren de meest ondermijnende, nieuwe en complexe vormen van cybercriminaliteit. De politie nam in 2018 (naast THTC) verdere stappen om de aanpak van cybercriminaliteit te verruimen naar een aanpak binnen alle eenheden. Hierdoor ontstaat een landelijk dekkend netwerk bij de bestrijding van high tech, reguliere en veelvoorkomende cybercriminaliteit. Er zijn inmiddels acht cybercrimeteams in de regionale

2) Brief minister aan voorzitter Tweede Kamer 11 juli 2018

3) Brief minister aan voorzitter Tweede Kamer 16 november 2018

4) In mei 2019 zal het Landelijk Strategisch Overleg OMG's de voortgangsrapportage 2018 aanbieden aan de minister van Justitie en Veiligheid. De minister informeert de Tweede Kamer over de voortgang op dit thema. In de voornoemde rapportage worden meer in detail voortgang en bijbehorende cijfers weergegeven.

Ondermijning

Aantal aangepakte csv's

Norm
2018

950

Realisatie
2018

1.406

eenheden Amsterdam, Limburg, Noord-Holland, Noord-Nederland, Midden-Nederland, Oost-Brabant, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant. Den Haag en Oost-Nederland werken met een flexibel team. In 2018 ging het Landelijke Operationeel Cybercrime-overleg (LOCO) van start.

Een andere sturingsvorm is nodig om de aanpak effectief te laten zijn. Veel vormen van cybercriminaliteit vallen niet territoriaal te bestrijden. Het LOCO, waarin teamleiders en cyberofficiëren overleggen, introduceerde een vorm van functionele sturing. Die maakt de cybercrimeteams in gezamenlijkheid verantwoordelijk voor de aanpak van eenheids-overstijgende zaken en fenomenen. De teams dragen in alle eenheden kennis over aan hun collega's door hun samenwerking met basisteams en districtsrecherches.

In 2018 zijn diverse succesvolle zaken gedraaid. De Eenheid Noord-Holland hield verdachten aan die accounts van bekende Nederlanders hadden gehackt. Ook is de wraakpornowebsite Anon-IB offline gehaald door de cybercrimeteams van de eenheden Limburg en Amsterdam. Dit internationale forum deelde zonder hun goedkeuring expliciete afbeeldingen van vooral vrouwen.

De Eenheid Oost-Nederland verrichtte onderzoek naar het gebruik van zogenaamde cryptotelefoons, waarmee criminelen dachten ongestoord met elkaar te kunnen communiceren. Gedurende een korte periode las de politie live mee met circa 258.000 chatberichten van criminelen. Dat lukte haar nog niet eerder. Op het moment dat het onderlinge wantrou-

wen tussen de diverse criminele groeperingen te groot werd en zij dreigden met represailles, besloot de politie in te grijpen. Na de Ennetcomzaak van het THTC in 2016 is dit de tweede keer dat de politie erin slaagt om cryptoverkeer te ontsleutelen en mee te kijken met het criminele communicatieverkeer.

Verhogen digitale weerbaarheid

Om de samenleving digitaal weerbaarder te maken, richten de regionale cybercrimeteams zich net als het THTC tevens op preventie, verstoren, signaleren en adviseren op het gebied van cybercriminaliteit. Verder trekken zij samen met het OM steeds meer op met publiek-private partijen. Naast het verstoren van de zogenaamde Tech Support Scam⁵ namen de eenheden Noord-Holland, Noord-Nederland en Den Haag eind 2018 het initiatief om met publiek-private partijen CEO-fraude⁶ en Business E-mail Compromise Fraude⁷ aan te pakken. Daarnaast gaf de politie frequent waarschuwingen voorzien van preventietips rondom actuele cybercriminaliteitsfenomenen, zoals nepbetaalverzoeken, phishing, CEO-fraude, oplichting via WhatsApp en de ransomware GandCrab.

Hack_Right

De politie en het OM startten eind 2017 Hack_Right, dat jongeren die voor een eerste cybercriminaliteitsdelict worden veroordeeld alternatieve of aanvullende straftrajecten aanbiedt. Dit dient recidive te voorkomen en het binnen de kaders van de wet ontwikkelen van hun ICT-talent te bevorderen. De interventies worden gepleegd met en uitgevoerd door strafrechtkenpartners, cybersecuritybedrijven en de ethische hacker-

gemeenschap. In 2018 zijn elf jongeren tussen de vijftien en twintig jaar ingestroomd in proeftrajecten. Daarnaast gingen diverse publiek-private werkgroepen van start om training te ontwikkelen. Er is een onderzoeksconsortium gevormd waarbij diverse onderzoeksinstellingen zijn aangesloten. Met de Afdeling Communicatie van de Landelijke Eenheid wordt gewerkt aan bestrijdingscommunicatie ten behoeve van preventie in generieke zin.

Cybercriminele dienstverleners

Bij het THTC kreeg het bestrijden van cybercriminele dienstverleners net als de afgelopen jaren prioriteit. Dit is een antwoord op de hoge mate waarin cybercriminaliteit schaalbaar is. Er is sprake van een omvangrijke en ondergrondse cybercriminele online-economie, waarin op grote schaal cybercriminele diensten worden aangeboden en afgenomen. Cybercriminaliteit is hierdoor toepasbaar voor een grote diversiteit aan daders. De aanpak van het THTC leidde in 2018 tot succesvolle resultaten. Tegelijkertijd bleek hierbij telkens hoe omvangrijk het fenomeen cybercriminaliteit is.

DDoS-bestrijding

Distributed Denial of Service (DDoS) blijft een hardnekkig probleem. In april 2018 haalde het THTC in het kader van *Operatie Power Off* de website WebStresser offline. WebStresser was wereldwijd een van de grootste zogenaamde bootersites, die op een laagdrempelige en goedkope manier DDoS-aanvallen te koop aanbieden. De website bediende in zes maanden tijd wereldwijd 136.000 gebruikers om vier miljoen DDoS-aanvallen met een crimineel motief uit te voeren. In een internationaal gecoördineerde actie, waarbij

het THTC samenwerkte met de regionale eenheden, zijn vier administrators van de website aangehouden, evenals de voornaamste afnemers van WebStresser.

In 2017 en 2018 haalden meerdere golven van DDoS-aanvallen op financiële instellingen en andere organisaties het nieuws. Het THTC kon in februari 2018 een 18-jarige verdachte aanhouden die verantwoordelijk wordt gehouden voor deze aanvallen.

In navolging van NoMoreRansom lanceerde het THTC in 2018 *NoMore-DDoS*. Het betreft een project waarbij de politie samen met publieke en private partners innovatieve bestrijdingsvormen van DDoS-aanvallen ontwikkelt. Het uitwisselen van kennis en informatie, het opbouwen van een betere informatiepositie, het verbeteren van digitaal onderzoek en het ontwikkelen van alternatieve interventies vormen de pijlers van het project.

Bulletproof hosting

Het bedrijf MaxiDed was een wereldwijd belangrijke aanbieder van bulletproof hosting (het voor opsporingsdiensten afschermen van data) als cybercriminele dienst. Met het in beslag nemen van meerdere in Nederland geplaatste servers en het aanhouden van de twee hoofdverdachten in Thailand en Bulgarije maakte het THTC in 2018 een einde aan de activiteiten van het bedrijf. Nader onderzoek wees uit dat MaxiDed over meerdere jaren tienduizenden bestellingen van bulletproof servers afhandelde. De politie kon ook een kinderpornografiedienst met 50.000 gebruikers aan de verdachten relateren.

Internationale samenwerking

Naast publiek-private samenwerking blijft internationale samenwerking onverminderd een belangrijk onderdeel van de politiestrategie bij het bestrijden van cybercriminaliteit. Het korps bundelt krachten met opsporingsdiensten uit onder meer de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland en met

Europol en Interpol in een vooruitstrevend, internationaal consortium ter bestrijding van cybercriminaliteit. Uniek is dat gezamenlijk bedrijfsprocessen worden ontwikkeld, geoptimaliseerd en geharmoniseerd. Dat maakt het mogelijk om onderzoeken naar de voornaamste cybercriminele dienstverleners effectief te prioriteren en af te stemmen.

Van april 2018 tot april 2020 is het THTC voorzitter van de Joint Cybercrime Action Taskforce, gehost door Europol. Dit betreft een operationeel samenwerkingsplatform van zestien EU-lidstaten dat internationale cybercriminaliteitsonderzoeken coördineert.

Het THTC ontving in 2018 bijna tweehonderd spoedverzoeken van buitenlandse opsporingsdiensten. Dit hoge aantal geeft aan hoeveel cybercriminele infrastructuur zich in Nederland bevindt. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om computerservers waarop cybercriminelen hun data bewaren of waarmee zij malware aansturen.

Cybervrijwilligers

De politie startte in 2018 met de inzet van cybervrijwilligers voor de aanpak van cybercriminaliteit. Het betreft bestaande vrijwilligers met digitale vaardigheden die willen bijdragen aan deze aanpak. De eerste cybervrijwilligers begonnen bij het Darkwebteam van de Landelijke Eenheid en bij het Cybercrimeteam van de Eenheid Rotterdam.

CCIII

De Wet computercriminaliteit III zou per 1 januari 2019 in werking treden. Voor de bevoegdheid tot binnendringen in een

geautomatiseerd werk is binnen de Landelijke Eenheid een team ingericht dat gereed is deze bevoegdheid uit te voeren als de wet in werking treedt⁸.

Realisatie 2018

De politie behaalde in 2018 grotendeels de Veiligheidsagenda-afspraken op het gebied van cybercriminaliteit. In totaal zijn binnen reguliere onderzoeken 299 verdachten aangeleverd aan het OM. Dit bleef licht onder het afgesproken aantal van 310, doordat naast opsporing ook is ingezet op alternatieve interventies zoals preventie en verstoring, om een zo groot mogelijk maatschappelijk effect te bereiken. Dat kost capaciteit, maar telt niet mee voor de Veiligheidsagendaresultaten.

Conform afspraak was er zowel een telling op basis van OM-gegevens als van politiegegevens, waarbij de normstelling plaatsvond op basis van de OM-gegevens. Ten opzichte van voorgaande jaren valt er vooruitgang te zien.

Bij de bestrijding van cybercriminaliteit wordt onder meer ingezoomd op het aantal tactisch afgeronde, projectmatige THTC-onderzoeken, die conform het opgestelde Toewijzingskader Opsporing als complex worden beschouwd. In 2018 rondde alleen al dit team 21 onderzoeken af. Daarmee is voldaan aan de THTC-doelstelling voor dit jaar. Naast het THTC draaien ook de regionale eenheden complexe onderzoeken. In 2018 betrof dit 22 onderzoeken.

5) Hierbij doen vaak uit India afkomstige criminelen zich voor als helpdeskmedewerkers van grote, bekende bedrijven zoals Microsoft.

Via verschillende werkwijzen verschaffen zij zich vervolgens op slinkse wijze toegang tot de computer van het slachtoffer om die te bestelen.

6) Bij CEO-fraude wordt een medewerker onder druk gezet door een crimineel die zich voordoeft als zijn allerhoogste baas, de CEO of Chief Financial Officer (CFO). Deze draagt hem op een fors bedrag over te maken naar een vaak buitenlandse rekening, die niet bekend is bij het bedrijf. Dit is een vrij eenvoudige manier om grote geldbedragen buit te maken.

7) Bij Business E-mail Compromise Fraude doen criminelen het voorkomen alsof de CEO (Chief Executive Officer of directeur) opdracht geeft om een (vaak groot) bedrag snel over te maken.

8) Dit deel van de wet Computercriminaliteit III (Stb 2018, 322 d.d. 27-06-2018) is op 1 maart 2019 in werking getreden.

Cybercriminaliteit

	Norm 2018	Realisatie 2018
Aantal complexe opsporingsonderzoeken	50	43
Aantal OM-verdachten regulier (OM)	310	299
Aantal OM-verdachten regulier (politie)	310	364

BURGEMEESTER BEDREIGD
14 oktober – Zware politiebewaking bij het stadhuis van Haarlem. Burgemeester Jos Wenen spreekt een menigte toe. De inwoners demonstreren als steunbetuiging voor de bedreigingen aan het adres van de burgervader.

Horizontale fraude

Horizontale fraude is gericht tegen burgers en bedrijven. Voorbeelden hiervan zijn fraude met betaalmiddelen, onlinehandelsfraude en faillissementsfraude. Het opnemen van dit misdrijf in de Veiligheidsagenda leidde tot extra aandacht ervoor. De politie investeert samen met het Ministerie van JenV en het OM in de programmatische aanpak van horizontale fraude.

Deze aanpak bestaat uit:

- het vergroten van de bewustwording en weerbaarheid van (potentiële) slachtoffers;
- het versterken van de fraudepreventie door het opwerpen van barrières;
- een gerichte inzet van het strafrecht.

De laatste jaren raakt horizontale fraude steeds gedigitaliseerder. Het vergroten van de bewustwording en de weerbaarheid van (potentiële) slachtoffers draagt eraan bij dat zij minder snel slachtoffer worden van dit soort misdrijven. Diverse publieke en private organisaties verstrekken informatie aan (potentiële) fraude-slachtoffers. Bij private organisaties kan men denken aan consumentenorganisaties, banken, brancheorganisaties en de Fraudehelpdesk. Voorbeelden van publieke organisaties zijn de Autoriteit Consument en Markt (ACM) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Het Landelijk Meldpunt Internetoplichting (LMIO) van de politie plaatst onder meer tips op www.politie.nl.

In 2018 versterkte de politie de service aan burgers. Op www.politie.nl nam zij voor elk horizontalefraudedelict informatie op die gericht is op:

- de wijze waarop slachtoffers aangifte kunnen doen;
- beschermende maatregelen tegen fraude;
- indien nodig het verwijzen naar relevante (keten)partners en het bieden van een handelingsperspectief.

Maatregelen op het gebied van fraude – vooral het opwerpen van barrières om het de fraudeur zo moeilijk mogelijk te maken – zijn onderwerp van gesprek met diverse (vaak private) partners. Zij leidden in een aantal gevallen tot initiatieven bij private partners om een (groter) aandeel te nemen in de fraudepreventie. Bijvoorbeeld de invoering van de IBAN-Naam Check door meer banken. Bij een overboeking verifiëren banken of de ingevulde naam overeenkomt met het ingevulde IBAN-nummer. Als er geen match is, krijgt de gebruiker een waarschuwing. Dit voorkomt bepaalde vormen van fraude. Denk aan factuurfraude, voorschotfraude en aan- en verkoopfraude. Als zich desondanks fraude voordoet, wordt deze bestreden door gerichte inzet van (een combinatie van) strafrecht, civiel recht of (in bepaalde gevallen) bestuursrecht.

De politie en het OM maakten voor de periode 2015-2018 afspraken met de regionale eenheden over de aanlevering van zaken. In 2018 was de doelstelling dat de politie zaken aanleverde die zouden leiden tot de inschrijving bij het OM van 2300 verdachten met de classificatie horizontale fraude. Met de inschrijving van 2782 verdachten behaalde de politie deze doelstelling ruimschoots. Bij de bestrijding van horizontale fraude beziet de politie ook de mogelijkheden van publiek-private samenwerking voor

de opsporing. Zo leverde zij in 2018 een belangrijke bijdrage aan de proeftuin *Verzekeringsfraude*, waarin het korps samenwerkt met het OM en de verzekeringsbranche. De onderzoeksresultaten van de verzekeringsmaatschappij spelen hierbij een centrale rol. De eerste zaken worden naar verwachting in 2019 aangebracht bij de rechtbank.

Afpakken

Financieel voordeel is een belangrijke drijfveer voor het plegen van delicten. Vanuit de gedachte dat misdaad niet mag lonen, is het afpakken van crimineel vermogen voor het OM, de Belastingdienst, de gemeenten en de politie een van de speerpunten in hun strijd tegen criminaliteit. Dit is vastgesteld in de Veiligheidsagenda.

Afpakken beperkt zich niet alleen tot de strafrechtelijke aanpak of tot financieel-economische delicten. Overal waar regelovertreding en illegaal of onrechtmatig voordeel aan de orde komen, kan afpakken deel uitmaken van de interventies. Daarvoor is een breed instrumentarium beschikbaar: strafrechtelijk, fiscaal en bestuurlijk. Ook gemeenten kunnen bijdragen aan het afpakken, bijvoorbeeld door bijstandsfraude aan te pakken of via vergunningverlening. De politie draagt bij aan het inperken van crimineel vermogen door waardebeslag, maar ook door het slachtoffer beslag te laten leggen op geld en andere bezittingen van criminelen. De politie trekt hierbij op met partners. Ook in 2018 is geïnvesteerd in de samenwerking binnen de RIEC's, wat leidt tot samenhang bij het inzetten van de instrumenten die de partners ter beschikking staan om criminelen aan te pakken. Bijvoorbeeld in het kader van ondermijning. Tot de partners behoren onder meer de gemeenten, de provincies, het OM, de FIOD en de Belastingdienst. Binnen de Informatiebox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen (ICOV) brengt de politie samen met bestuurlijke en strafrechtelijke partners onverklaarbaar of crimineel

vermogen in kaart. Verder draagt de ICOV bij aan het blootleggen van witwas- of fraudeconstructies en aan het innen van overheidsvorderingen.

In 2018 is ingezet op het verhogen van de pakkans bij het afpakken. Bijvoorbeeld door in de landelijke registratiesystemen een code op te nemen voor personen die een nog te innen ontnemingsvordering op naam hebben staan. Het in de praktijk toepassen van conservatoir beslag voor slachtoffers kreeg eveneens aandacht.

Verder bevorderden diverse projecten het toepassen van afpakken, zoals het project *Meld Geld*, dat in het tweede kwartaal van 2018 de Politie Innovatieprijs won. Hierbij meldt de politie na de insluitingsfoullering aan de officier van justitie hoeveel geld verdachten bij zich hebben. Het gaat veelal om kleinere bedragen die betrekking hebben op veelvoorkomende criminaliteit. Met *Meld Geld* kunnen schadeloosstellingen van slachtoffers worden voldaan of opgelegde geldboetes direct worden afgerekend. In samenwerking met de lokale parketten krijgt dit project in alle korpseenheden navolging. Mede uit twee onderzoeken van de Dienst Landelijke Recherche kwam naar voren dat door gebrekkig toezicht van een bank vier partijen honderden miljoenen euro's konden witwassen. De bank schikte de zaak met justitie.

Met het OM en de gezamenlijke opsporingsdiensten maakte de politie afspraken over de hoogte van het incassoresultaat in 2018. Het doel was om een incassoresultaat te behalen van € 115.560.000. Met een incassoresultaat van € 171.327.000 is dit doel behaald, dankzij

de gezamenlijke inspanningen van de Koninklijke Marechaussee, de bijzondere opsporingsdiensten, het OM en de politie.

Ook de doelstellingen voor waardebeslag zijn in 2018 ruimschoots behaald.

Zeden, kinderpornografie en kindersekstoerisme

Kinderen hebben waar ook ter wereld recht op een veilig leven. Elf teams Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme (TBKK) en het Landelijk Programma Zeden, Kinderpornografie en Kindersekstoerisme zetten zich hiervoor in. De politie participeert met het OM in het Expertisecentrum Kinderpornografie en Kindersekstoerisme dat ondersteunt en adviseert op operationeel en beleidsmatig niveau.

De onderzoeken naar kinderpornografie en kindersekstoerisme (kst) kennen drie categorieën:

- proactieve onderzoeken die door eigen politieonderzoek in beeld komen;
- reguliere onderzoeken die starten naar aanleiding van binnengekomen informatie met een daderindicatie en leiden tot een volledig opsporingsonderzoek;
- overige onderzoeken: eenvoudige onderzoeken met een korte duur en/of alternatieve interventies.

Net als voorgaande jaren lag de focus binnen de aanpak van online seksueel kindermisbruik en kst op het uit misbruik-situaties halen van slachtoffers. Met het Ministerie van JenV, het Expertisebureau Online Kindermisbruik (EOKM) en diverse private partijen zette de politie de

eerste concrete stappen ter voorkoming van herhaald slachtofferschap. Dit gebeurde door de voortdurende verspreiding van slachtofferafbeeldingen tegen te gaan. In EU-verband is een subsidietraject gehonoreerd om het internet actief te schonen van afbeeldingen van seksueel kindermisbruik.

Kinderpornografie

De laatste jaren nam het aantal meldingen van kinderpornografie explosief toe: van ruim vijfduizend in 2015 naar ruim dertigduizend in 2018. De meldingen komen vooral van Amerikaanse internetgerelateerde bedrijven. De Amerikaanse wet verplicht hen om verdacht beeldmateriaal te melden bij het National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC). Om meer grip te krijgen op de toestroom van meldingen aan Nederland worden internationale afspraken gemaakt dan wel bestaande afspraken bijgesteld.

De Nederlandse politie kan hiermee haar intakeproces efficiënter inrichten en beter prioriteit geven aan onderzoeken met een hogere kans op het aantreffen van actueel misbruik. Het tot heden gebruikte prioriteringsmodel was met diverse wetenschappers en universiteiten ontwikkeld en werd in 2018 zowel in Nederland als in diverse andere landen geëvalueerd.

Onderzoek van internetdata is noodzakelijk voor de opsporing van online seksueel kindermisbruik. Binnen de aanpak hiervan wordt dan ook nauw samengewerkt met de teams Digitale Opsporing, de regionale cybercrimeteams en het THTC. Dat geldt tevens voor de teams Zeden, indien tijdens onderzoeken misbruik wordt aangetroffen.

Kindersekstoerisme

Door investering in internationale samenwerking zijn de nodige netwerken en expertise opgebouwd. Dat leidde tot verschillende opsporingsonderzoeken naar Nederlandse verdachten in het buitenland, waarbij slachtoffers zijn geïdentificeerd en verdachten aangehouden. Dit resulteerde in een aantal

Horizontale fraude

Aantal OM-verdachten horizontale fraude

Norm 2018

2.300

Realisatie 2018

2.782

Afpakken

Incasso (x € 1.000)
Waardebeslag (x € 1.000)

Norm 2018

115.560
270.000

Realisatie 2018

171.327
400.944

gevallen tot forse veroordelingen in het buitenland. Voor seksueel kindermisbruik in het buitenland kregen twee verdachten levenslang. Vier anderen zijn veroordeeld tot gevangenisstraffen van respectievelijk 22, 19, 8 en 5 jaar.

De in het buitenland gestationeerde liaison officers bevorderen via hun netwerk een voorspoedige samenwerking tussen de lokale en de Nederlandse opsporingsautoriteiten in de aanpak van kst en voor het concreet zicht krijgen op de aard en omvang van het misbruik in het buitenland. De op de Filipijnen en in Thailand gestationeerde liaison officers hebben Azië als werkgebied. Zij richten zich primair op zes landen: Nepal, Filipijnen, Indonesië, Thailand, Cambodja en Sri Lanka.

Het OM en de politie verkenden tevens met succes of en hoe zij gebruik kunnen maken van de Interpolwaarschuwing Green Notice. Dat instrument dient preventie en bestrijding van ernstige misdrijven over landsgrenzen heen mogelijk te maken. De Green Notice beoogt te voorkomen dat andere landen zonder voorwaarschuwing worden geconfronteerd met personen die in Nederland veroordeeld zijn voor ernstige seksuele misdrijven en van wie een verhoogd recidiverisico bekend is of als er concrete aanwijzingen bestaan dat personen ernstig delictgedrag zullen vertonen. Het OM en de politie voeren het gebruik van de Green Notice in de eerste helft van 2019 landelijk in.

Internationale samenwerking

In EMPACT vervult Nederland een actieve (voorzitters)rol binnen meerdere operationele acties, waaronder kst, online werken onder dekmantel en het verstoren van digitale kinderpornografienetwerken. Nederland droeg met partnerorganisaties diverse malen bij aan initiatieven die leidden tot meer en betere inzet van professionals. Deze vorm van internationale samenwerking blijkt effectief en wordt in de komende jaren verder ontwikkeld.

De Nederlandse politie is vertegenwoordigd in meerdere internationale, multilaterale netwerken ter bestrijding van kinderpornografie en kst, waaronder de Interpol Specialist Group on Crimes against Children, EMPACT, de Europol Expert Group en de Virtual Global Taskforce. Ook op bilateraal niveau onderhoudt de politie sterke banden met strategische partnerlanden. Binnen het Strategisch Landenprogramma streeft zij naar uitwisseling van kennis en expertise op gebieden zoals Victim ID, kst, capacity building en (verdere) ontwikkeling van diverse digitale middelen en werkmethodeken.

Realisatie 2018

De cijfers laten zien dat het totaal aantal ten doel gestelde interventies niet is behaald. Evenals in 2017 vonden er minder eenvoudige of alternatieve interventies plaats dan beoogd. Het aantal ten doel gestelde, zwaardere proactieve interventies is wel gerealiseerd, evenals het aantal reguliere interventies. Op dit

moment is sprake van 'schaarste-management' en op diverse vlakken (inclusief proactief) kan het gewenste nog niet altijd worden uitgevoerd. Zowel met het OM als met het Ministerie van JenV stelt de politie plannen op. Die moeten leiden tot een bredere en intensieve aanpak van het toenemende onlinekindermisbruik, dat geldt als een maatschappelijk vraagstuk. Daarnaast steeg door de jaren heen het aantal meldingen aanzienlijk en raakte het proces om deze meldingen uit te werken tot zaken complexer en tijdrovender, zowel vanwege het volume als technische en juridische ontwikkelingen. De politie ontving in 2018 ruim dertigduizend meldingen. Dat waren er eerder ruim achttienduizend (2017), twaalfduizend (2016), vijfduizend (2015) en circa drieduizend (2013/2014). Deze meldingen kwamen grotendeels van het meldpunt voor internetbedrijven NCMEC, waar onder meer bedrijven als Google, Microsoft, Facebook en Twitter strafbare handelingen op het internet melden. Deze groei noodzaakt het zoeken naar innovatieve oplossingen met andere internationale opsporingspartners. Tevens dient er een goede en stevige voorselectie van zaken te komen bij met name de intake van het TBKK (Landelijke Eenheid). Deze afdeling had in 2018 te kampen met onderbezetting. Daarom was het niet mogelijk om in 2018 uit het selectieproces het gewenste aantal startdossiers voor onderzoeken te genereren. Een andere belangrijke ontwikkeling is de toenemende aandacht voor kst. Deze onderzoeken zijn tijdrovend en vragen veel capaciteit. De intensivering op dit vlak leidde echter tot diverse succesvol afgeronde en nog lopende onderzoeken. Daarnaast monitoren de TBKK's een groot aantal kst-subjecten op basis van intelligence, zodat zij bij een nieuwe melding of informatie over een subject snel kunnen reageren. Dit alles vergt echter extra inzet van capaciteit. Het ging tevens ten koste van de inzet op overige onderzoeken.

ONDERZOEK NA WONINGINBRAAK

21 februari – Een medewerker van de Forensische Opsporing doet onderzoek na een inbraak in Baarn. De inbreker werd op heterdaad betrapt door de bewoonster en nam de benen.

Kinderpornografie / kinderseksuïerisme

	Norm 2018	Realisatie 2018
Proactief (lopend /afgerond)	25	30
Regulier (afgerond)	240	241
Overig (eenvoudige onderzoeken en alternatieve interventies)	435	365
Totaal aantal interventies	700	636

High impact crime

De landelijke prioriteit high impact crime (hic) is een verzamelbegrip voor woning-inbraken, overvallen en straatroven. Het betreffen misdrijven met grote impact op slachtoffers. Daarom geeft de politie met haar partners hoge prioriteit aan de bestrijding ervan. Hic maakt om die reden onderdeel uit van de Veiligheidsagenda 2015-2018. Omdat de thema's heling en mobiel banditisme onder andere gerelateerd zijn aan woning-inbraken, overvallen en straatroven, komen ze in deze paragraaf aan bod.

Uit de resultaten blijkt dat de probleemgerichte, integrale hic-aanpak vruchten afwerpt. Onder regie van het bevoegd gezag en in samenwerking met partners daalde het aantal woninginbraken en in mindere mate het aantal straatroven (dat stabiliseerde zich op het niveau van 2017). Het aantal overvallen is in 2018 licht gestegen t.o.v. 2017. Wel is het aantal overvallen onder de gestelde plafondnorm voor 2018 gebleven. De daling van de voorgaande jaren is gecontinueerd door een scala aan maatregelen die moeten leiden tot het voorkomen en bestraffen/terugdringen van dit fenomeen. Deze voerde de politie uit op landelijk, regionaal en lokaal niveau, samen met het Ministerie van JenV, het OM, de gemeenten, het bedrijfsleven en burgers. Zo is met het ministerie opnieuw geïnvesteerd in het voorkomen van woninginbraken via de campagne *Maak het ze niet te makkelijk*, die bewoners bewustmaakt van het belang van goed afgesloten woningen. De politie richtte zich op de opsporing van rondtrekkende woninginbrekers en bendes die zich op grote schaal schuldig maken aan babbeltrucs. Het OM eiste vervolgens hoge straffen (vijf jaar of meer), wat een belangrijke maatschappelijke boodschap afgeeft. Met de bankensector werkte de politie aan het terugdringen van chartaal geld en het optimaal beveiligen van geldautomaten. De politie en het ministerie zetten gericht in op een dadergerichte aanpak, die bijdraagt aan

zowel voorkoming (*Alleen jij bepaalt wie je bent*) als bestraffing.

Om de aanwezigheid van mobiele bendes in Nederland sneller te signaleren, werken gemeenten en politie samen met eigenaren van vakantieparken. Dat stelt hen in staat om dergelijke groepen te identificeren aan de hand van profielen, waarna de politie kan interveniëren. Het korps werkt tevens intensief samen met de detailhandel. Binnen de zogenoemde Gemeenschappelijke Informatieorganisatie wisselen beide partijen op basis van een convenant gericht en gestructureerd informatie uit over actieve (groepen) winkeldieven. Ondanks deze verbeteringen en een lichte stijging van het ophelderingspercentage woninginbraken, bereikte het ophelderingspercentage van woninginbraken en straatroven nog niet het gewenste niveau.

Woninginbraken

Onder regie van het bevoegd gezag is de gemeenschappelijke aanpak van woninginbraken in 2018 voortgezet. Tijdens het jaarlijkse Donkere Dagen Offensief – tussen september en april – investeerde de politie met de betrokken partners extra in het bestrijden hiervan. Zij sloot aan bij buurtgerichte WhatsApp-groepen en voerde een preventiecampagne. Verder zette de politie in op het doorrecheren bij woninginbraken, het uitvoeren van de persoonsgerichte aanpak en een sterkere bestrijding van rondtrekkende dadergroepen die zich schuldig maken aan woninginbraken. De landelijke invoering van de woninginbrakenaangifteapp kreeg in 2018 een vervolg in bijna alle korpseenheden. Dankzij deze app kunnen agenten met hun smartphone een aangifte van woninginbraak voortaan digitaal opnemen, laten ondertekenen en direct verzenden. De aangifte belandt vervolgens geautomatiseerd bij de backoffice. Tevens ontvangt de burger meteen de ondertekende aangifte per e-mail. Dit versnelt het administratieve werk aanzienlijk.

Overvallen

De effectieve overvallen aanpak is in 2018 gecontinueerd. Onder regie van het bevoegd gezag werden verschillende eenheidsgrensoverschrijpende dadergroepen aangehouden en veroordeeld. Landelijke coördinatie op dit thema bracht inzicht in rondtrekkende dadergroepen die op nationale en internationale schaal plofkraak pleegden. Door samenwerking tussen politie, OM, gemeenten, banken, Europol en buitenlandse politiediensten leidde dit niet alleen tot aanhouding van verschillende dadergroepen, maar ook tot preventieve maatregelen om geldautomaten beter te beveiligen.

De Taskforce Overvallen stelde het *Actieprogramma 2.0* in. Langs de pijlers preventie, opsporing, vervolging en slachtoffers zijn daarin zestig maatregelen opgenomen om in 2018 het aantal overvallen en/of vormen van straatroof nog verder terug te dringen. Een van de maatregelen is het verhogen van de heterdaadkracht door het drie-ringenmodel: na een overvalmelding positioneert de politie voertuigen en een helikopter strategisch in de buurt. De basisteams besteedden veel aandacht aan hotspots en het terugdringen van recidive. Woningovervallen maken ongeveer dertig procent uit van het totale aantal overvallen en blijven een aandachtspunt. Tot slot voerde het korps verschillende preventieve acties uit met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), branches en winkelbedrijven.

Straatroven

Straatroof is een vorm van diefstal met geweld die een grillig karakter vertoont. De psychische, lichamelijke en materiële schade bij slachtoffers is vaak groot. Daarom krijgt ook de bestrijding van straatroven prioriteit binnen de hic-aanpak. Samen met het Ministerie van JenV is energie gestoken in campagnes zoals *Boefproof* om straatroven te voorkomen door de buit onaantrekkelijk te maken (door het traceren van smartphones, tablets en laptops). Op festivals

treedt de politie waarschuwend op en zet zij speciale teams in om zakkenrollers en straatrovers aan te houden. Het grillige karakter van straatroven (qua locatie, tijdstip en dadersoort) maakt het moeilijk om trends te duiden en door middel van gerichte surveillance heterdaadarrestaties te verrichten. Mede daardoor blijft het ophelderingspercentage onder de doelstelling van 30,3 procent.

Mobiel banditisme

Samen met partners vervolgde de politie in 2018 haar acties tegen (internationale, rondtrekkende dadergroepen, zowel in wijken als op het hoofdwegenet. Dit uitte zich in grote acties, zoals de terugkerende, meerdaagse politieactie *Trivium*⁹, en in diverse opsporingsonderzoeken. In internationaal verband nam het korps deel aan het actieprogramma *Organized Property Crime* van Europol. Dat richt zich op het opbouwen van inzicht in mobiele dadergroepen, het verzamelen en internationaal delen van opsporingsinformatie en het uitvoeren van acties met de andere EU-lidstaten. Bovendien werkte de politie met het OM aan verbetering van de opsporings- en vervolgingswerkwijze, om mobiele dadergroepen beter en sneller te herkennen en hun misdaden effectiever af te handelen. Ook moet

deze verbetering leiden tot het vergaren van meer kennis over het fenomeen. In 2018 zijn de eerste stappen gezet om sensingtechnieken (digitaal waarnemen) toe te passen bij de aanpak van mobiel banditisme.

Heling

Circa 300 gemeenten en 4700 opkopers waren in 2018 aangesloten op het Digitaal Opkopersregister (DOR). Het DOR heeft meerwaarde voor de aanpak van hic-plegers. Dit register is namelijk gekoppeld aan de Stop Helingdatabase met aangiftes van gestolen goederen. Als een opkoper is aangesloten op het DOR, ontvangt de politie direct een melding wanneer iemand gestolen goed aanbiedt. De Stop Helingdatabase wordt dagelijks geactualiseerd, wat de verkoop van gestolen goederen bemoeilijkt. Bij het DOR zijn meerdere partijen betrokken, waaronder het Ministerie van JenV, de politie, het OM, gemeenten, bedrijven, verzekeraars en (branche)organisaties zoals VNO/NCW, MKB-Nederland en het CCV. Daarnaast hield de politie verschillende preventieve acties. Zo voerde zij met het Ministerie van JenV de landelijke campagne *Maak het ze niet te gemakkelijk* uit. Deze campagne richtte zich enerzijds op het via Stop Heling checken van serienummers bij de

aanschaf van tweedehands goederen en anderzijds op het registreren van waardevolle eigendommen.

Realisatie 2018

Het aantal geregistreerde misdrijven op het gebied van woninginbraak, overval en straatroof bleef ruimschoots onder de plafondnorm voor 2018. Wel zijn er iets meer overvallen gepleegd dan in het voorgaande jaar. Vooral wat betreft woninginbraak valt er echter een verdere daling te zien ten opzichte van eind 2017. De in 2018 geboekte resultaten tonen progressie ten opzichte van 2017, met als effect dat de doelstellingen voor de ophelderingspercentages hic bijna worden gehaald.

Aantal misdrijven	Doelstelling maximaal aantal 2018	Feitelijk gepleegd 2018
Woninginbraken	72.346	42.798
Overvallen	1.540	1.142
Straatroof	5.931	3.532
Ophelderingspercentage	Norm 2018 %	Realisatie 2018 %
Woninginbraken	11,5	10,3
Overvallen	50,8	50,4
Straatroof	30,3	27,0

9) De halfjaarlijkse actie tegen mobiel banditisme.

Basisteam Maas en Leijgraaf

Dit team werkt in een groot agrarisch gebied met zes dorpskernen. Door de sluiting van een politiebureau moest het team op zoek naar andere manieren van werken om die zorg te verlenen die van de politie gevraagd mag worden. Mobiel werken in openbare ruimtes is daar een onderdeel van. Ook zoekt het team contact met het publiek door samen te werken met buurtverenigingen. Om de aanrijtiden zo kort mogelijk te houden, gaan de meldingen niet meer alleen naar de noodhulp, maar naar iedereen die een uniform draagt, ook naar wijkagenten. Een hele cultuurverandering, maar wel een met een positief resultaat. De burgemeester noemt de gemeente Sint Anthonis de veiligste gemeente van Brabant, 'mede door het voortreffelijke werk van de politie'.

**Politie
midden in de
samenleving**

Politie midden in de samenleving

De samenleving is constant in beweging en de politie gaat daarin mee. Een politie van en voor iedereen, die 24 uur per dag klaarstaat voor een veiliger Nederland. Dat kan alleen als zij verbinding heeft met de samenleving en die ook behoudt. Daarom zoekt zij doelbewust naar contacten met burgers en lokale maatschappelijke instanties. Ook werkt de politie aan meer diversiteit binnen het korps, een bredere vertegenwoordiging van alle groepen uit de maatschappij. Meegaan in de huidige ontwikkelingen betekent ook meegaan in digitalisering. Meer mogelijkheden om in wijken of op straat mobiel het werk goed te kunnen doen. Het contact tussen de politie en burgers vindt vaker plaats via internet en sociale media. Van steeds meer strafbare feiten kan digitaal aangifte worden gedaan. Meer aandacht voor slachtoffers van huiselijk geweld, jongeren en personen met verward gedrag. Zo maar wat ontwikkelingen die vragen om voortdurend het vakmanschap aan te passen en te vergroten.

Diversiteit

De politie kan alleen goed functioneren als zij door de samenleving herkend wordt als haar politie. Verbinding maken met alle groepen betekent contacten met burgers en instellingen, inzicht in problematieken en inlevingsvermogen in zienswijzen. Dat is een stevige basis voor de legitimiteit van de politie en resulteert in een goede informatiepositie en slagkracht. Meer diversiteit en een inclusieve werkcultuur stimuleren de dialoog binnen het korps – ook over zaken als polarisatie, uitsluiting en etnisch profileren – en zetten aan om de politiecultuur verder te ontwikkelen. Het doel is om de politie van en voor iedereen te zijn, zowel intern als extern, ongeacht afkomst, achtergrond, religie, politieke kleur, seksuele voorkeur, gender (identiteit), sociale klasse, leeftijd, fysieke of mentale beperking of welke identiteitskenmerken dan ook.

Band met de samenleving

Voor een goede band met de samenleving

is in iedere eenheid de netwerkmethodiek van *Bondgenoten*¹⁰ geïntroduceerd. Met deze methodiek wordt ook in rustige tijden geïnvesteerd in de relatie met sleutelfiguren in de wijk. Door dit concept door te voeren naar alle lagen, ontstaat op operationeel, tactisch en strategisch niveau een kwalitatief stevige verbinding met de samenleving. In tijden van crisis weten partners elkaar snel te vinden en kunnen problemen worden voorkomen of snel opgelost worden. Ook op landelijk, strategisch niveau is gestart met de implementatie van *Bondgenoten*.

De politie laat ook op andere manieren zien dat zij met beide benen in de samenleving staat en een politie voor iedereen wil zijn. De deelname aan de Canal Pride en Iftars zijn hier voorbeelden van. Dit zijn momenten om contact te leggen en in gesprek met elkaar te komen.

Het korps zet ook in op goede contacten met samenwerkingspartners op dit thema, zoals de Anne Frank Stichting.

Dit resulteerde in 2018 tot het Anne Frank Huis-politieteam. Elk jaar start een politieteam dat bestaat uit teamchefs uit verschillende eenheden die zich inzetten om dilemma's rond gelijke behandeling en diversiteit in het politiewerk bespreekbaar te maken. Zij komen regelmatig bijeen en wisselen onderling tips en ervaringen uit.

Vergroten vakmanschap

Inzicht in de voordelen van verbinding kunnen maken met verschillende groepen in de samenleving werd ondersteund door de reeks publicaties op intranet *BuitensteBinnen*. Deze serie gaat over de toegevoegde waarde van diversiteit voor het operationele werk. Het zijn artikelen van collega's voor collega's waarin best practices worden gedeeld.

Het aanpassen van de werkprocessen om discriminatie in de samenleving beter te registreren en te vervolgen is in 2018 doorgezet. Doel is om overal hetzelfde werkproces te hebben, zodat er op een gelijke en eenduidige manier wordt

geregistreerd waardoor het inzicht in aard en aantallen van discriminatie verbeterd. Dit moet uiteindelijk leiden tot een betere samenwerking met ketenpartners en meer vertrouwen van de burgers. Resultaat hiervan is het *Multi Agency Rapport*, dat jaarlijks de discriminatiecijfers presenteert van de politie, de Antidiscrimatiebureaus en het College voor de Rechten van de Mens. Dit werkproces en de rapportage wordt in veel Europese landen gezien als een effectief meetinstrument.

Diversiteit en inclusieve werkcultuur

De politie wil een meer diverse instroom van nieuwe medewerkers. Voor de instroom van agenten (aspiranten) met een dubbele culturele achtergrond (verkregen door afkomst, levens- of werkervaring) is een streefcijfer afgesproken van 25 procent eind 2018. Het percentage kandidaten met een dubbele culturele achtergrond was op zijn hoogst in 2017 toen 29 procent van de instroom uit deze doelgroep bestond. Het percentage voor 2018 ligt met 22,4 procent lager dan in 2017. De verklaring voor deze daling moet enerzijds gezocht worden in de omvang van de instroom. In 2017 zijn er, in vergelijking met 2016 en 2018, in totaal aanzienlijk minder kandidaten ingestroomd. In absolute zin is het aantal aangestelde kandidaten met een dubbele culturele achtergrond wel gestegen (van 244 in 2016 naar 254 in 2017 en 315 in 2018). Anderzijds is ook de samenstelling van de instroom van invloed. Zo zijn er in 2017, in vergelijking met 2016 en 2018, procentueel aanzienlijk meer aspiranten ingestroomd op niveau 2, een niveau waar de instroom van personen met een dubbele culturele achtergrond doorgaans groter is dan op de niveaus 3, 4 en 5.

Verder besteedde het korps meer aandacht aan de diversiteit in achtergrond en gender op leidinggevende posities. Het percentage vrouwen in die posities steeg van 26,1 procent in 2016 naar 26,4 procent in 2017. In 2018 bedroeg het percentage vrouwen op leidinggevende posities

28,9 procent. Het aantal vrouwen in de strategische top steeg van 33 procent in 2016 naar 40 procent in 2017 en naar 42 procent in 2018.

Om het interne vakmanschap te vergroten en inclusie te bevorderen, hebben de Centrale Vertrouwenspersonen en de medewerkers van de afdeling Veiligheid, Integriteit & Klachten professionaliserings-trainingen gevolgd die in het teken stonden van multiculturaliteit en inclusie. Teamchefs en operationeel experts hebben deelgenomen aan leiderschapsdagen die in het teken stonden van het creëren van een veilige, inclusieve werkcultuur. De diverse instrumenten en methodieken zijn beschikbaar gesteld op intranet en een groeiend aantal teamchefs weet de weg hiernaar te vinden. Ook vragen zij vaker om ondersteuning van onder meer coaches en veranderkundigen.

Tevens zijn er bijeenkomsten georganiseerd met collega's van diverse achtergronden om te weten te komen hoe de organisatie er nu bijstaat als het gaat om inclusie en om ideeën voor verbeteringen op te doen en door te voeren.

Een ander voorbeeld van het vergroten van inclusie is de manier van omgaan met Sinterklaas binnen de politieorganisatie. In 2018 heeft de politie besloten dat er vanaf 2020 geen ruimte meer is voor de traditionele vertolking van Zwarte Piet met raciale kenmerken op sinterklaasfeesten die worden gevierd op politielocaties.

Gebiedsgebonden politie

Lokale verankering en de verbondenheid met wijken en buurten neemt een bijzondere plek in bij de politie. De Nederlandse politie investeert nadrukkelijk in de verbinding en samenwerking met burgers, partners, bedrijven en instellingen. Dat gebeurt onder meer door te werken met gebiedsgebonden teams en door de invulling van de functie van wijkagent. Iedere eenheid heeft één wijkagent op vijftienduizend inwoners. De exacte verdeling van wijkagenten in de eenheden komt tot stand in overleg met het

lokaal gezag. Eind 2018 telde het korps in totaal 3450 wijkagenten op een formatie van 3415 wijkagenten, waarmee de formatie per saldo volledig bezet was.

Gebiedsgebonden politiewerk (GGP) moet zich blijven ontwikkelen. De samenleving ontwikkelt zich in rap tempo, onder meer door digitalisering en globalisering. Door een enorme diversiteit in wijken ligt polarisatie op de loer waar ook de politie ongewenst onderdeel van kan worden. Deze en toekomstige ontwikkelingen vragen om doelbewust en soms op een nieuwe wijze aansluiting te blijven zoeken bij de maatschappij. Dat contact stelt de politie in staat om risico's te erkennen en te herkennen, en te werken aan een veiliger Nederland. De vorming naar één nationaal politiekorps en de werking van de grotere basisteams hebben een wissel getrokken op de uitvoering van het gebiedsgebonden werken in deze teams. Dit blijkt uit meerdere wetenschappelijke rapporten en uit wat de politie zelf en haar partners ervaren binnen de basisteams.

De huidige ontwikkelingen stellen de politie voor enorme opgaven, intern en extern. Vanuit de portefeuille GGP is gewerkt aan de ontwikkelagenda GGP *Podium voor goed politiewerk*. Hiermee gaat het korps terug naar de essentie. De basisteams hebben meer ruimte nodig om lokaal en in samenspraak met het gezag de ontwikkeling van het gebiedsgebonden werken vorm te geven. De positie en de leiding van de basisteams zullen versterkt worden. Vanuit de ontwikkelagenda stimuleert de politie nieuwe initiatieven en helpt deze verder te verspreiden. Zo zijn er onder meer drie burgemeestersbijeenkomsten georganiseerd waar 106 burgemeesters met teamchefs van de politie zestig lokale initiatieven met elkaar bespraken. Ook zijn er diverse communicatiemiddelen en inspiratiesessies ingezet en is er een interne digitale marktplaats opgericht *Politiewerk in de wijk* waar veel initiatieven beschreven staan. Eind 2018 hadden 17.000 medewerkers deze site bezocht.

10) *Bondgenoten* is een methode om netwerken op te bouwen en te onderhouden tussen gemeente, politie en mensen uit lokale gemeenschappen. Het doel is om maatschappelijke onrust te voorkomen of te verminderen door deze netwerken in te zetten. Politie en gemeente stellen gezamenlijk een groep samen van één persoon van de politie, één persoon van de gemeente en maximaal tien mensen uit de lokale gemeenschappen: de zogenoemde bondgenoten. Deze bondgenoten komen minimaal vijf keer per jaar bijeen en bespreken actuele thema's en problemen.

Interne opgaven

- Intern worden de ambities uit de ontwikkelagenda verwezenlijkt door:
- het versterken van de positie van basisteams;
 - het vergroten van het leiderschap;
 - het stimuleren van de vakontwikkeling en
 - het doen van betekenisvol onderzoek naar de werking van de gebiedsgebonden politie.

Basisteams en teamchefs worden door middel van meerdere initiatieven in staat gesteld om ruimte te geven aan de ontwikkeling van onderop. Zo zijn er bijvoorbeeld in 2018 bijna zeshonderd debetcards uitgereikt aan teamchefs zodat zij sneller en eenvoudiger kleine aankopen kunnen doen.

Een succesvol gebleken manier van werken zijn verschillende vormen van ‘gluren bij de burens’ waarbij agenten, teamchefs en sectorhoofden uit verschillende teams in het land een dag in elkaars keukens kijken en zodoende van elkaar leren. Aan het van elkaar leren wordt ook op andere manieren invulling gegeven. Zo zijn er landelijke netwerken op wijkagent-, team- en districtsniveau die meedenken over de ontwikkeling van het vak.

In 2018 zijn door de politie (academie) samen met het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) verdere stappen gezet om het hbo-niveau binnen de GGP te vergroten. Hiervoor zijn meerdere bijeenkomsten georganiseerd en is er een internationaal verkennend onderzoek gedaan. Ook zijn in de recent afgesloten cao, afspraken hierover gemaakt.

Ontwikkelen van onderop

In de basisteams zijn de effecten van een teruglopende inzetbaarheid door uitstroom en vergrijzing merkbaar. Daarnaast zorgt het werken in een snel veranderende omgeving voor een voortdurende complexiteit van het gebieds-

gebonden werken. Toch is de modernisering van het gebiedsgebonden werken in volle gang: van onderaf, vanuit de basisteams, passend bij de lokale context. Om dit alles te ondersteunen zijn ook in 2018 de versterkingsgelden GGP gedeeltelijk ingezet.

Externe opgaven

- De vier in de ontwikkelagenda gedefinieerde externe opgaven vormen de leidraad voor een lerende organisatie. Deze opgaven zijn:
- werken in wijk en web;
 - omgaan met de wereld in de wijk;
 - samenspannen tegen ondermijning en
 - versterken van wendbare nabijheid.

Werken in wijk en web

De samenleving bevindt zich al lang niet meer alleen in de fysieke wereld, de rol van de digitale wereld wordt groter en groter. Om die reden is het belangrijk dat ook het gebiedsgebonden politiewerk zich niet alleen op de fysieke, maar ook op de digitale wereld richt. Sociale media worden ingezet om contact te hebben met burgers en hen inzicht te geven in het politiewerk. Daarnaast biedt het internet ook veel informatie die relevant is voor het gebiedsgebonden politiewerk.

Met onder meer volgdiens, *boef in de wijk*, *koffie met een cop* en *rent a cop*, zet de politie meer dan tweeduizend social-media-accounts in om de verbinding tussen wijk en web te maken. De toegenomen interactie via deze accounts heeft ertoe geleid dat sommige basisteams een webcareteam hebben ingericht. Deze teams monitoren de sociale media, geven antwoord op vragen van volgers of reageren op relevante berichten. Sociale media worden ook gebruikt om burgers kennis te laten maken met het gebiedsgebonden politiewerk. Voorbeelden hiervan zijn de YouTube-serie *Politie in de buurt* en een reeks van vier online portretten van wijkagenten.

Het korps vernieuwde de politieapp waarmee burgers een melding kunnen maken en zij de mogelijkheid krijgen om te controleren of goederen van diefstal afkomstig zijn.

Omgaan met de wereld in de wijk

Wijken worden diverser en polarisatie ligt op de loer. Niet alleen gebeurtenissen in Nederland kunnen tot spanningen leiden, ook die in het buitenland kunnen hun weerslag hebben op het sentiment in Nederlandse wijken. De politie moet zich bewust zijn van die wereld in die wijk. In Den Haag worden nieuwe medewerkers van de basisteams hierop voorbereid door, voordat zij diensten gaan draaien, eerst twee weken op pad te gaan in de wijk. In de zogenoemde culturele wasstraat maken zij kennis met de multiculturele wijk: organisaties en mensen van allerlei culturele achtergronden vertellen en laten zien hoe zij elke dag bijdragen aan leefbaarheid, sociale cohesie en veiligheid in hun wijk. Ook de netwerkmethodiek *Bondgenoten* benut de kracht van sleutelfiguren in de wijk die de verbinding vormen met de verschillende groepen en culturen die de wijk kenmerken. De wereld in de wijk gaat niet alleen om andere culturen, maar zeker ook om andersdenkenden. Hiervoor is bijvoorbeeld met de kunstacademie in Den Haag een samenwerking gestart om door middel van *social design*¹¹ door een heel andere bril naar GGP te kijken.

Samenspannen tegen ondermijning

Samenspannen tegen ondermijning betekent het aangaan van in- en externe coalities om ondermijning aan te pakken. GGP speelt daar vanzelfsprekend een belangrijke rol in. Zo vormen in Zeeland-West-Brabant bevindingen uit het gebiedsgebonden werken de basis voor een integrale aanpak van ondermijning door middel van zogenoemde ‘veegweken’. En in diverse eenheden zijn GGP-medewerkers opgeleid om signalen van ondermijning te herkennen.

Vergroten wendbare nabijheid

Wendbare nabijheid gaat over het er zijn op de plekken en de momenten waarop het ertoe doet en het investeren in de mensen die het werk doen. Onderdeel daarvan is het plaatsafhankelijk werken. Dat kreeg een flinke stimulans doordat vierduizend Chromebooks beschikbaar werden gesteld. Tussen eind 2017 en begin 2018 zijn deze allemaal verdeeld over de basisteams. De GGP-medewerkers kunnen hiermee op elke plek in de wijk in hun eigen kantooromgeving werken. Verschillende wijkagenten hebben deze kans aangegrepen om tijdelijke pop-uppolitiebureaus in te richten. Dit maakt een flexibele inzet van medewerkers mogelijk en daardoor meer dienstverlening op maat voor de burgers.

Daarnaast is gestart met een pilot voor het opnemen van aangiften op locatie. Verder wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van de Sarea vermissingsapp en de functionaaliteit Mijn Onderzoek binnen de politieapp. Deze functionaliteiten worden ontwikkeld om burgerparticipatie en contact tussen burger en politie te bevorderen.

In 2018 zijn de versterkingsgelden GGP ook aangewend om aan alle basisteams meer middelen ter beschikking te stellen, zoals statafels en beachflags, waarmee pop-upbureaus ingericht kunnen worden. Zo kan elke plek een herkenbare werkplek worden. Een laatste voorbeeld is een proefproject waarin agenten op straat relevante informatie op hun smartphone ontvangen en gelijk kunnen handelen. Deze initiatieven zorgen ervoor dat agenten tijdens een dienst minder vaak terug naar het bureau hoeven en zijn waar ze op dat moment moeten zijn.

Verbeteren kwaliteit politiecontact

Dienstverlening is een essentieel onderdeel van politiewerk. De maatschappelijke ontwikkelingen en de veranderende behoefte van burgers maken het noodzakelijk om na te blijven denken over hoe

de politie in verbinding blijft met de burger. Zowel in de wijk als op het web. Het gaat erom dat de burger met zijn hulpvraag en informatie de politie gemakkelijk weet te vinden en dat de politie hier een betekenisvolle opvolging aan geeft. In 2018 startte de politie met de *Redesign* van dienstverlening: de ontwikkeling van een nieuwe visie op politiecontact.

Nieuwe visie politiecontact

De burger kan de politie op verschillende manieren bereiken, op de traditionele manier (politiebureau, telefoon) en via moderne kanalen (internet, sociale media). Uit onderzoek blijkt dat burgers verwachtingen hebben over de dienstverlening van de politie waar de politie nog niet of in onvoldoende mate aan voldoet. Burgers handelen steeds meer zaken af via een digitaal kanaal, verlangen regie over eigen data (eigen digitaal politiedossier, dat 24/7 beschikbaar is inclusief informatie over voortgang) en worden graag bediend via Facebook of WhatsApp. De politie formuleerde in 2018 de eerste (voorlopige) servicebeloften aan de burger en nam de dienst webcare in beheer om deze beloften waar te kunnen maken.

Daarnaast voerde de politie een eerste verkenning uit om te komen tot eenduidige landelijke kaders over de bereikbaarheid van politie via webcare. Om die bereikbaarheid te vergroten ontwikkelde de politie een chatbot, een extra kanaal voor de burger om met de politie in contact te komen. Meldingen hoeven dan niet meer telefonisch gedaan te worden. De politie experimenteerde in een testomgeving van Facebook Messenger met een chatbot waarbij burgers veertien soorten overlast kunnen melden. Eind 2018 voerde de politie een lokaal experiment uit met een chatbot op politie.nl waarbij burgers overlast door vuurwerk konden melden. De opgedane ervaringen zullen in 2019 gebruikt worden om de chatbot verder te ontwikkelen.

De politie formuleerde voor de regionale servicecentra (rsc) een ontwikkelagenda

die bestaat uit de volgende elementen: verbeteren burgertevredenheid, verbeteren medewerkerstevredenheid, één virtueel rsc (nauwe onderlinge samenwerking tussen de rsc's), verbeteren workflow management, kwaliteit en flexibiliteit van de medewerkers en het verbeteren van het imago van de rsc's. De politie startte diverse proeftuinen om de inzetbaarheid van medewerkers en de bereikbaarheid van de rsc's te vergroten.

Zo werd twee weken lang met succes de overloop in het servicecentrum van Oost-Nederland opgevangen door het servicecentrum van Rotterdam. Dit resulteerde in een betere bereikbaarheid van beide locaties ten opzichte van de reguliere situatie. Ook zette de politie in op de ontwikkeling van de teamchefs en de Operationeel Experts middels trainingen en het delen van kennis. Een belangrijk aandachtspunt is workflow management, het zoeken naar een optimale balans tussen de hoeveelheid vragen die per dag(deel) binnenkomen en de aantallen medewerkers die werkzaam zijn.

Voor de proef Aangifte vanuit huis (aangifte doen via beeldverbinding vanuit huis) richtte de politie in het rsc van de Eenheid Zeeland-West-Brabant een technische ruimte in. Wanneer de proefopstelling klaar is, zal deze zogenoemde digitale spreekkamer uitgetest en beoordeeld worden op de toegevoegde waarde voor de dienstverlening van de politie.

Internetaangifte

De politie wil dienstverlening vergroten door het aantal feiten uit te breiden waarvan burgers via internet aangifte kunnen doen en dit ook mogelijk te maken voor feiten met opsporingsinformatie. De technische voorzieningen om de uitbreiding mogelijk te maken zijn gereed. Opsporingsindicatie, zoals een signalement en getuigenverklaring, kunnen nu ook digitaal opgenomen worden. Vanaf januari 2019 komt de nieuwe versie voor internetaangifte beschikbaar voor aangevers.

11) *Social design* is een ontwerpstrategie die ontstaan is in de kunstwereld en die gericht is op sociale verandering.

Het doen van aangifte via internet is in 2018 gestegen ten opzichte van 2017. De daling in 2017 als gevolg van de invoering van DigiD lijkt niet door te zetten.

Afhandelen meldingen

Informatie is cruciaal voor de politie. Zij is daarom blij met de meldingen van burgers en wil zinvolle terugkoppeling geven uit het oogpunt van dienstverlening. Dit draagt bovendien bij aan meer vertrouwen in de politie, waardoor melders eerder bereid zijn om informatie te blijven delen en de heterdaadkracht toeneemt. Hiertoe ontwikkelde het korps de werkwijze Afhandelen meldingen. De functie van de operationeel coördinator in de basisteams is veranderd. Deze kan vanuit een totaaloverzicht de meldingen prioriteren en de kwaliteit, effectiviteit en efficiëntie van het politiewerk verbeteren. Uit de landelijke steekproef Afhandelen meldingen die eind 2017 is gehouden, kwam naar voren dat processen en structuren zijn veranderd, maar dat de medewerkers van de operationele centra, rsc's en basisteams deze zich nog beter eigen moeten maken. Andere adviezen zijn het vergroten van de bekendheid met elkaars werk door regulier casusoverleg en het regelmatig bespreken van de prioritering van meldingen. Alle eenheden hebben advies op maat gekregen hoe dit in de praktijk te brengen.

De werkwijze wordt ondersteund door de invoering van de servicemodule, een hulpmiddel voor eenduidige dienstverlening aan burgers. De servicemodule verbetert de registratie en het doorzetten van meldingen, het plannen van afspraken voor aangifte, het aanmaken van terugbelverzoeken en het zelfstandig afhandelen van informatieverzoeken. Dit jaar zijn de laatste rsc's en basisteams overgegaan op de servicemodule. Alleen in de Eenheid Amsterdam is de servicemodule nog niet ingevoerd. Dat zal zij in 2019 doen wanneer de servicemodule uitgebreid is met de functionaliteit coördinatie.

Politiemonitor

De Politiemonitor is een onderzoeks-instrument om de dienstverlening te meten vanuit de perceptie van de burgers. Specifiek gaat het om hun waardering bij meldingen en aangiften. De politie besloot in november 2017 om dit onderzoek naar burgers tevredenheid tweejaarlijks landelijk uit te voeren. Met de informatie uit de Politiemonitor kan een basisteam de interactie met burgers in het eigen verzorgingsgebied optimaliseren. Het levert inzichten op waardoor politiemedewerkers beter te weten komen wat burgers belangrijk vinden. Dit leidt tot een effectiever handelings-repertoire van politiemensen en meer vertrouwen van burgers in de politie-organisatie. In november voerde de politie een landelijk onderzoek uit naar de mate van tevredenheid onder een representatieve groep aangevers, met een spreiding van type aangiften en eenheden. Deze meting is de opmaat naar de uitvoering van de Politiemonitor in 2019.

Slachtofferrechten

Ten behoeve van slachtoffers werkte de politie verder aan het implementeren van de slachtofferrechten. Om slachtoffers te informeren over beslissingen in de opsporing paste de politie de zogeheten slachtofferbrieven inhoudelijk aan in overleg met het Openbaar Ministerie (OM).

De geplande kwalitatieve en kwantitatieve uitbreiding van het online terugkoppelingssysteem aan slachtoffers, de Aangifte Volg Service, kwam enkele maanden stil te liggen door aanscherping van het veiligheidsbeleid ten aanzien van operationele informatie. Hierdoor is een groot deel van de verbeteringen nog niet doorgevoerd. De politie draagt bij aan het vergroten van de privacy van slachtoffers in de strafrechtketen. Het doel is om slachtoffergegevens niet onnodig op te nemen in het strafdossier aangezien ze daardoor openbaar worden voor iedereen. Inmiddels zijn er wijzigingen in de systemen met een koppeling naar het OM voor-

bereid en zodra er een positief besluit is, worden deze doorgevoerd. De adresgegevens van slachtoffers zullen dan niet langer openbaar worden gemaakt via het proces-verbaal Aangifte. Dit is een belangrijke stap in het verbeteren van de privacy van slachtoffers. Daarnaast werkte het korps verder aan het invoeren van de EU-richtlijn Minimumnormen Slachtoffers.

Individuele Beoordeling

Een belangrijk onderdeel bij de invoering van de richtlijn Minimumnormen Slachtoffers is de Individuele Beoordeling (IB), die de kwetsbaarheid van slachtoffers vaststelt. Dit betreft een persoonsgerichte werkwijze om slachtoffers beter te beschermen tegen herhaald slachtofferschap, intimidatie, vergelding en secundaire victimisatie. De eerste fase van de IB is ingevoerd bij het opnemen van aangiften in de basisteams. Van de ongeveer 20.000 op te leiden medewerkers waren er eind 2018 meer dan 14.000 opgeleid. De trainingen lopen nog door tot halverwege 2019. Op 1 juni 2018 voerde de politie formeel de IB in met de livegang van de ondersteunende ICT. Vanaf die datum tot aan het einde van het jaar is 409.117 keer de rol 'slachtoffer' geregistreerd. In diezelfde periode zijn 429.739 indicatoren voor verhoogd risico op kwetsbaarheid geregistreerd voor deze slachtoffers. De geregistreerde IB-indicatoren lopen uiteen van 'grote impact' tot 'slachtoffer is minderjarig'. De indicatoren 'niet kwetsbaar' en 'onbekend' bestaan ook. Die laatste groep betreft met name de meldingen en aangiften via internet, daarbij wordt voortsnog geen IB uitgevoerd. Omdat het aantal contacten via internet groot is, is dit aantal ook groot. In 2018 startte de politie ook met de voorbereidingen voor de invoering van IB in de opsporing en bij de rsc's. Ook is een eerste analyse gemaakt van de IB binnen de internetaangiften. Daarnaast maakte de politie het mogelijk om een IB te registreren in andere systemen dan alleen de Basisvoorziening Handhaving (BVH), MEOS (Mobiel effectiever op straat) en PVR (aangifte woninginbraak op locatie).

Tegenwoordig kunnen IB-gegevens ook aan Slachtofferhulp Nederland doorgegeven worden via de Elektronische Doorgifte Politie (EDP) en worden IB-gegevens conform de afspraken met het OM gedeeld in BOSZ (Beter opsporing door sturing op zaken).

Verklaring van rechten

De *Verklaring van rechten* is sinds 1 april 2017 fysiek en digitaal beschikbaar voor slachtoffers. Deze wordt uitgereikt aan slachtoffers die zich melden bij de politie en informeert hen over hun rechten op informatie, hulp en bescherming bij het doen van aangifte. In de hierboven genoemde training slachtofferzorg is extra aandacht besteed aan het verspreiden van deze verklaring om zo de bekendheid onder politiemedewerkers te vergroten. De *Verklaring van rechten* wordt gewaardeerd door de burger en is beschikbaar in verschillende talen. In 2018 is een versie in het Arabisch verschenen op politie.nl.

Ketenbreed slachtofferportaal

Stapsgewijs bouwt de politie met ketenpartners aan een digitaal informatieportaal dat slachtoffers via één ingang alle informatie over hun zaak biedt. Samen met de ketenpartners – waaronder het OM, Slachtofferhulp Nederland, het Centraal Justitieel Incassobureau en het Schadefonds Geweldsmisdrijven – geeft de politie vorm en inhoud aan de totstandkoming van dit digitale informatieportaal. De definitiefase is afgerond. Het Project-initiatiedocument (PID) voor dit ketenproject is op 17 december 2018 goedgekeurd. De voorwaarde is dat op 1 april 2019 duidelijk is dat financiering van onder meer de decentraal per ketenpartner te realiseren onderdelen gedaan kan worden met budget dat beschikbaar is gesteld aan de Ketencoördinatiegroep Informatievoorziening Strafrechtketen (KIS). De aanvragen voor dit KIS-budget

liggen ter besluitvorming bij het Bestuurlijk Ketenberaad (BKB) waarin de politie, ketenpartners en het Ministerie van JenV zitting hebben. Tot die tijd staat dit ministerie garant voor financiering.

Mobiel werken

De structurele inbedding van Mobiel Werken is per 31 december 2018 grotendeels gerealiseerd. De verdere ontwikkeling van mobiel werken (MEOS) is onderdeel van het brede programma Vernieuwend Registreren. Algemene functionaliteiten van MEOS zijn voor het gehele korps beschikbaar. In de tabel op pagina 58 staan de opleveringen in de periode van 2016 tot en met 2018. Hiermee zijn de werkprocessen binnen Handhaving & Toezicht grotendeels voor 32.000 medewerkers mobiel beschikbaar gekomen.

Zorg en veiligheid

De portefeuille Zorg & Veiligheid bestaat sinds 1 januari 2018 en omvat de oude portefeuilles Geweld in afhankelijkheidsrelaties (GIA), Personen met verward gedrag, Jeugd, Veiligheidshuizen, het project Persoonsgerichte aanpak (pga) en het programma Huiselijk geweld en kindermishandeling. De portefeuille raakt ook aan thema's uit het Interbestuurlijk Programma (IBP) en het Bestuurlijk Ketenberaad (BKB) en richt zich op de kwetsbare personen die de politie tegenkomt in haar werk. Het jaar 2018 heeft in het teken gestaan van gesprekken, visie ontwikkelen en bouwen aan een landelijke infrastructuur. Het is helder waar de portefeuille voor staat en langs welke lijnen zij zich wil ontwikkelen. Hoewel de ontwikkellijnen nog uitgeschreven moeten worden, is de verbinding met de portefeuilles Opsporing, GGP en Dienstverlening al zodanig

ingezet dat deze niet meer los van elkaar gezien kunnen worden. De portefeuille Zorg & Veiligheid zorgt voor de verbinding tussen basisteams en opsporing waar het gaat om persoonsgericht denken en werken, met oog voor de omgeving van de persoon en gericht op het voorkomen van (herhaald) slachtoffer- dan wel daderschap. De politie heeft een grote rol gespeeld in het bewust maken van partners over het bestaan en de werking van de portefeuille binnen verschillende domeinen. Ook droeg zij bij aan het bij elkaar brengen van initiatieven, het aanbrengen van consistentie en samenhang tussen gremia en daarop in te nemen standpunten.

Huiselijk geweld en kindermishandeling

Huiselijk geweld is in omvang en impact een van de grootste geweldsvraagstukken van de samenleving. Jaarlijks worden 200.000 personen slachtoffer van huiselijk geweld¹². Bij huiselijk geweld en kindermishandeling is vaak sprake van een samenloop tussen zorg en de opsporing en vervolging van strafbare feiten. De eerst betrokken partijen (Veilig Thuis, OM, politie, Raad voor de Kinderbescherming en Reclustering) hebben afspraken gemaakt over de ontwikkeling van de gezamenlijke aanpak: de ontwikkelagenda Veiligheid voorop. De gezamenlijke aanpak wordt verbeterd volgens de methodiek van de lerende organisatie.

In 2018 is de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling verder verbeterd. De kwaliteit van de meldingen naar Veilig Thuis is aanzienlijk vergroot. Lokaal leert men elkaar beter kennen en de eenheden werken steeds vaker en beter samen in gevallen van acute onveiligheid. In zaken van stalking door de ex-partner maakt de politie een extra risico-inschatting en stelt een casusregisseur aan. Ook is een start gemaakt om de aanpak van zware zaken van kindermishandeling te verbeteren.

¹² Brief van de minister van Justitie en Veiligheid aan de Tweede Kamer Nr.1333148-175947-J van 25 april 2018 over het programma Geweld hoort nergens thuis. Bijlage Aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling.

Mobiele Functionaliteit	Toelichting
Frame 2.0 (ID, IB)	Qua techniek geactualiseerd Frame 2.0 t.o.v. versie 1.9 met verbeterde GUI. Identificatie en Integrale bevraging is in gebruik binnen Handhaving en Toezicht.
Aangifte WI 1.9	Aangifte Woninginbraak op locatie is geïmplementeerd in negen eenheden (Amsterdam/2019) en wordt gebruikt binnen Handhaving en Toezicht. Versie 2.0 volgt eerste helft 2019.
Koppeling EU-VIS	De functionaliteit voor scannen visumsticker, controleren van twee vingerafdrukken en uitwisseling via BVI naar EU-VIS wordt gepilot bij de Zeehavenpolitie. Beschikbaar voor binnenlands toezicht door AVIM.
Mutatie	Mutatie is in productie en migreert eind 2018 naar de Basis Incident Informatie. Beschikbaar voor alle medewerkers binnen Handhaving en Toezicht.
Proco	Pilot Professioneel Controleren loopt binnen drie basisteams. De landelijke uitrol staat gepland voor Q4- 2018.
MEOS-Nieuws	MEOS-Nieuws biedt de collega's op straat de laatste nieuwsfeiten.
MEOS-KOS	De functionaliteit Kennis op Straat biedt de collega's snel informatie over landelijk nieuws, procedurewijzigingen, landelijke en regionale aandachtsvestigingen, standplaatsinformatie, eigen videokanaal BlueTube. Personele voorkeuren zijn toe te voegen zodat de collega's van de basisteams informatie kunnen halen. Briefing OPP, RTIC, maken van kaarten voor SGBO's.
Basis Incident Informatie	Vastleggen basis incident informatie in BVH inclusief koppeling GMS roep-nummer en locatie, vormt basis voor Proco, Direct PV, PD, VOR, AWI. 80 Procent van een BVH-proces op straat begint met een melding. Pilotstart in december 2018.
IB in MEOS	De functionaliteit van IB is ook gebouwd binnen MEOS, zodat de app BVI-IB kon worden uitgezet in september 2018.
Algemene Bevinding	Uitbreiden Basis incident informatie met de algemene bevinding (G44) exclusief opmaken proces-verbaal. Pilot is gestart in december 2018.

Met de decentralisatie van de zorg hebben gemeenten de verantwoordelijkheid gekregen voor het organiseren en financieren van de juiste hulpverlening en hiervoor een goede structuur aan te bieden. Zo moet er een multidisciplinaire aanpak georganiseerd worden. De politie voert het huisverbod uit namens de burgemeester.

Het is onmogelijk om protocollen te maken voor wat wel of niet werkt om de veiligheid in gezinnen te herstellen. Er zijn vaak veel organisaties betrokken en elk gezin vraagt een aanpak op maat. Dat vraagt om deskundige, goed gefaciliteerde professionals.

Personen met verward gedrag

In 2018 kreeg de problematiek van personen met verward gedrag wederom de nodige aandacht van politie, partners, politiek en media. De politie registreerde opnieuw meer incidenten waarbij personen met verward gedrag waren betrokken. Vaak gaat het om kwetsbare mensen die kampen met een veelheid aan problemen en daardoor de grip op hun leven (dreigen te) verliezen. De onderliggende oorzaken zijn niet eenduidig. Zo kan er sprake zijn van lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen, al dan niet gepaard met problemen op het gebied van wonen, werken, dagbesteding en financiën. Passende zorg en ondersteuning kunnen veel leed voorkomen, zowel voor de persoon zelf als voor de omgeving.

Het aantal registraties stijgt in 2018 naar 90.605 ten opzichte van 59.471 over heel 2014. Uit deze cijfers kunnen geen conclusies worden getrokken over het aantal (unieke) personen met verward gedrag dat voor overlast zorgt. Desondanks is de stijgende lijn opvallend en zorgelijk. De politie heeft grote zorgen om de mensen die dreigen af te glijden en de mensen van wie het gedrag veel impact heeft op de omgeving. De indruk is dat niet alleen het aantal, maar ook de ernst van de incidenten toeneemt. Honderden politiemensen hebben dagelijks met deze

problematiek te maken en het komt ook regelmatig voor dat speciale teams ingezet moeten worden om rust in de situatie te brengen.

Ook in 2018 heeft de politie bijgedragen aan het realiseren van de opdracht aan gemeenten en eenheden om uiterlijk op 1 oktober 2018 te beschikken over een sluitende aanpak van deze problematiek. Eind september 2018 heeft het landelijk Schakelteam personen met verward gedrag, dat ingesteld is als opvolger van het Aanjaagteam, haar werkzaamheden afgerond. Opdrachtgevers van het team zijn het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), het Ministerie van JenV en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Het schakelteam concludeerde dat in heel Nederland door gemeenten en ketenpartners hard wordt gewerkt aan een integrale goed werkende aanpak. Het realiseren van een echte doorbraak in de manier van werken, vraagt echter om een gedragsverandering en een cultuuromslag en dat kost tijd. Pas als een goed werkende aanpak onderdeel is geworden van de reguliere werkwijze van de betrokken samenwerkingspartners, zal het duidelijk zijn of daadwerkelijk sprake is van een effectieve aanpak van de problematiek van mensen met verward gedrag. Het gaat om een langdurige opgave, die niet eindigt met het afsluiten van de opdracht van het schakelteam. Bij brief van 19 december 2018 heeft de staatssecretaris van VWS – mede namens de ministeries van JenV, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en in afstemming met de VNG – de Tweede Kamer geïnformeerd over het voorgenomen vervolg. Het is nog niet bekend welke rol de politie daarin gaat spelen. Gelet op de blijvende stijging van incidenten en de ernst hiervan, is duidelijk dat het werk nog niet gereed is. Belangrijk is dat eerder wordt ingegrepen met passende zorg en ondersteuning en dat een kanteling wordt gemaakt naar de voorkant van de problematiek door preventie en vroegtijdige signalering. De politie pleit dan ook voor een vertegenwoordiging van zorg-professionals die 24/7 bereikbaar en

beschikbaar zijn in wijken en buurten. Samen met wijkagenten kunnen zij zorgwekkende signalen vroegtijdig oppikken en kwetsbare mensen eerder helpen. Zonder deze kanteling blijft de druk op de crisisketen en opsporing (te) hoog.

Onder regie van de gemeenten geven de diverse partners de aanpak vorm, met behulp van de bouwstenen van het Aanjaag- en het Schakelteam. De politie is in meer of mindere mate betrokken bij al die bouwstenen. In veel eenheden is meegedacht over pilots die ervoor zorgen dat personen met verward gedrag op passende wijze worden vervoerd en dat het vervoer door de politie afneemt.

Overigens pleiten diverse partners voor meer helderheid over regelgeving en financiering, zodat het passende vervoer (niet zijnde de politievoertuigen) een structureel karakter kan krijgen. Zij zijn hiertoe in overleg met het Ministerie van VWS. Om te komen tot vroegtijdige signalering in wijken en buurten, werkt de politie in diverse plaatsen samen met professionals, zoals de GGD en de GGZ. Tijdens de internationale conferentie *Law Enforcement and Public Health* in oktober 2018 heeft een delegatie van de politie samen met betrokken partners presentaties gegeven over de Nederlandse aanpak. Hiervoor was belangstelling uit Australië, Canada en het Verenigd Koninkrijk. Verder zette het korps in 2018 stappen om te komen tot een geactualiseerd opleidingsaanbod voor het basispolitiepersoneel. Daarin zijn elementen zoals de-escaleren, globaal herkennen van ziektebeelden en het aanleren van een gewijzigd handelingsrepertoire belangrijke elementen. Ook worden ervaringsdeskundigen actief betrokken in de opleiding.

Hiernaast zijn stappen gezet op het vlak van risicotaxatie en is gewerkt aan de verdere uitwerking van het landelijke model Melding, bestemd voor de regionale servicecentra en de meldkamer. Doel van dit alles is om personen met

verward gedrag eerder te voorzien van passende zorg en ondersteuning, hun herstel te bevorderen en te voorkomen dat de problematiek voor de persoon zelf of de omgeving verergert.

De betrokken partijen vinden unaniem dat personen met verward gedrag niet bij de politie thuishoren als er geen sprake is van (verdenking van) strafbare feiten. Partners en samenleving kunnen wel 24/7 op de politie blijven rekenen bij strafbare feiten, problemen met de openbare orde, gevaar of dreiging. Vaak zijn zorgpartners zelf in staat om de situatie te normaliseren, maar bij agressie zal de politie hulpverleners zo nodig beschermen.

Jeugd

In 2015 heeft de politie de kanteling ingezet van Jeugd als facetbeleid. Deze ontwikkeling naar facetbeleid begint vorm en inhoud te krijgen, de Jeugddag 2018 is hier een voorbeeld van. Tegelijkertijd is dat constatering dat een volledige kanteling nog moeizaam gaat. Het start- en vakbekwaam maken van medewerkers in basisteams en Opsporing op generieke - en specifieke kennis vraagt een andere wijze van opleiden. In 2018 is gestart met het formuleren van de behoefte en is dit meegegeven aan de Politieacademie.

Dat jeugd een andere (persoonsgerichte) aanpak vraagt, werkt ook door in afspraken die de politie met partners maakt over het (niet) ophouden van jeugdigen in politiecellen. De pilots in Twente waar jeugdige *first offenders* van lichtere zaken een reprimande krijgen en niet vastgehouden worden op een politie-locatie, zijn hier een goed voorbeeld van. Het verkorten van de doorlooptijden Jeugd is ingezet in diverse eenheden onder landelijke regie.

Internet is een onmiskenbaar onderdeel van de leefstijl van jongeren. De proeftuinen Online jeugdtaak zijn eind 2018

afgerond. De resultaten hiervan worden nog naar aanbevelingen omgezet. Preventie en vroegtijdige signalering heeft binnen Jeugd een stevige plaats. De ontwikkelde instrumenten hiervoor zijn in samenwerking met partners verder verbeterd en leiden tot snellere en effectievere interventies.

In het *Beheerplan 2018* is de doorontwikkeling van vroegtijdige signalering opgenomen om het belang van jeugdigen te beschermen en om te voorkomen dat zij afglijden en overgaan tot crimineel gedrag. Zo zijn de systemen Prokid en Preselect verder ontwikkeld. In het laatstgenoemde systeem worden vroegtijdige signaleringen van jeugdigen vastgelegd die later gebruikt kunnen worden in het programma ZSM. Er is een akkoord bereikt voor de implementatie van Preselect binnen ZSM¹³ en de voorbereidingen daarvoor zijn inmiddels gestart.

Daarnaast zijn op diverse plaatsen in het land 'broedplaatsen' gestart om de politie een reguliere plek te laten vinden in de digitale wereld van jongeren. Ten slotte heeft de portefeuille Cyber op verschillende momenten campagne gevoerd om jongeren online bewust te maken. Deze bewustwordingscampagnes hadden onder meer betrekking op sexting en zijn samen met interne en externe partners ontwikkeld en uitgevoerd.

Veiligheidshuizen

Het landelijk kader Veiligheidshuizen uit 2013 is geëvalueerd en herzien. Dit heeft geleid tot een landelijke meerjarenagenda Zorg- en Veiligheidshuizen (ZVH), onder leiding van het Ministerie van JenV en de VNG. De partners, waaronder de politie, brengen zowel landelijk als regionaal hun expertise, ervaring en netwerken in om de functie van de ZVH's als expertisecentrum verder te ontwikkelen. De meerjarenagenda richt zich op de periode 2017-2020. De resultaten in 2018 waren onder andere een gemeenschap-

pelijke e-learning over privacy en het *Handvat Gegevensdeling in Zorg- en Veiligheidshuizen*. Dit handvat gaat ook de grondslag vormen voor informatiedeling op ZSM, binnen sociale wijkteams, contraterrorisme, extremisme en radicalisering (CTER) en Veilig Thuis.

Persoonsgebonden aanpak

Het project Persoonsgebonden aanpak is eind 2018 afgerond. Op dit moment werken acht van de tien regionale eenheden volgens deze methodiek. Voor alle thema's binnen de portefeuille Zorg & Veiligheid geldt dat de samenwerking met gemeenten, partners in de zorg en partners in het strafrecht, verder uitgewerkt wordt.

Coldcasekalender

In 2018 is voor de tweede keer de coldcasekalender uitgebracht in samenwerking met de coldcaseteams uit de eenheden en ketenpartners. Elke kalender bevat 52 cold cases. Rechercheurs brengen langlopende zaken opnieuw onder de aandacht, hopen op een doorbraak. De kalender bevat een breed palet aan politiezaken, van onopgeloste moorden en doodslagen tot vermissingszaken en onbekende doden. De kalender is in 2018 verspreid in penitentiaire inrichtingen en via de reclassering. In 2018 kwamen in totaal 302 tips binnen over zaken van de coldcasekalender. Veertig daarvan bleken bruikbaar. In dertien oude zaken is het politieonderzoek heropend of onderzoekt een coldcaseteam de mogelijkheden daartoe.

TERREUROEFENINGEN IN LEEGSTAAND ZIEKENHUIS

19 oktober – In de eerste weken van oktober houden hulpdiensten, waaronder brandweer, ambulance en het noodhulpteam van het Rode Kruis, terreuroefeningen in het leegstaande ziekenhuis Daniel den Hoed in Rotterdam.

13) ZSM is een werkmethode waarmee de politie samen met partners veelvoorkomende criminaliteit zorgvuldig, snel en op maat aanpakt.

Communicatie in feiten en cijfers

Burgers, bedrijven en instanties werken steeds vaker en intensiever samen met de politie aan een veilige leefomgeving. Dat stelt hoge eisen aan goede communicatie vanuit en met het korps. Belangrijk daarvoor zijn uiteraard de publiekscontacten tijdens het dagelijkse werk, naast het internet, de sociale media en diverse televisieprogramma's. Er kwam in 2018 een Politie Jongerenraad en het korps vernieuwde de politieapp. Wat bracht 2018 nog meer op communicatiegebied?

Politie.nl

Deze website bevat onder andere nieuwsberichten, informatie over politiewerk en foto's van gezochte of vermiste personen. Ook is er informatie te vinden over bijvoorbeeld woninginbraken per gebied en kunnen burgers via Politie.nl contact leggen met hun wijkagenten, aangifte doen van sommige strafbare feiten en meldingen doorgeven.

2.306.754

mensen bezochten de website van de politie gemiddeld per maand.

12.410

onlinemeldingen ontving de politie gemiddeld per maand via de website. Daarin vraagt de burger de politie om actie te ondernemen. Via Politie.nl stuurden mensen 6966 foto's en video's.

6297

burgers dienden op Politie.nl een contactverzoek in met een wijkagent, vergezeld van 1730 foto's en video's. Het korps ontving er 4354 algemene contactverzoeken.

277.350

aangiften kwamen digitaal binnen via Politie.nl. Het ging 51.710 keer om diefstal van een fiets, terwijl 33.310 aangiften diefstal van of uit een auto betroffen. Ook hoog scoorden het verlaten van een plaats ongeval (50.687) en fraude met online-handel (35.661).

23

oktober lanceerde de politie haar nieuwe app. Deze is verbeterd en uitgebreid met een aantal functionaliteiten. Zo kunnen burgers nu verdachte situaties melden die geen spoed vereisen. Tevens maakt de nieuwe app het mogelijk om gegevens te checken van verkopers en producten, wat bijdraagt aan het voorkomen van internet-oplichting. Ook een klacht indienen over het politieoptreden of een compliment geven, kan voortaan langs deze weg. Vanaf de lancering in oktober 2018 maakten gemiddeld meer dan 1000 mensen per dag gebruik van de nieuwe politieapp.

1.423.368

maandelijkse bezoekers telde Gezocht en Vermist op Politie.nl. Net als in 2017 was het daarmee de meest geraadpleegde pagina. In totaal 1.366.839 burgers klikten Mijn Buurt aan. Daar staat bijvoorbeeld informatie over wijkagenten en politiebureaus, lokaal nieuws en de zoekfunctie Misdaad in Kaart.

Politie Jongerenraad

Het korps riep in 2018 de Politie Jongerenraad in het leven. Daarin denken 16 jongeren tussen de 12 en 18 jaar actief mee over het politiewerk en geven ze feedback. Ze bespraken onder meer onpartijdig handelen, contraterrorisme, extremisme en radicalisering, politie-uitrusting, cybercriminaliteit, integriteit en verkeersveiligheid. Zo'n 500 jongeren hadden 'gesolliciteerd' op een plek in de Politie Jongerenraad.

Vraaghetdepolitie.nl

Jongeren vormen voor de politie een belangrijke doelgroep. Zij kunnen (potentiële) daders, slachtoffers en getuigen zijn, maar ook de collega's van de toekomst. Bij veel projecten, programma's of vormen van communicatie en natuurlijk tijdens haar dagelijkse werk krijgt de politie te maken met jongeren. Speciaal voor hen is www.vraaghetdepolitie.nl opgericht. Het platform om echt en intensief in contact te treden met jongeren, te signaleren wat zich afspeelt en er voor hen te zijn als zij de politie nodig hebben.

1.013.740

jongeren bezochten vraaghetdepolitie.nl in 2018. Dit is gemiddeld zo'n 84.000 bezoekers per maand. In 2017 lag het maandgemiddelde op 58.000 bezoekers. Met ruim 10.000 bezoeken was Wat is kindervuurwerk of categorie 1 vuurwerk? de best bezochte pagina.

118

chats organiseerde het korps in totaal. Elke dinsdag- en donderdagavond kunnen jongeren via de chat contact leggen met politiemedewerkers. Maandelijks is er een speciale themachat over zeden. Andere onderwerpen waren pesten, kindermishandeling en nepvuurwapens. Tijdens de chats stellen jongeren niet alleen algemene vragen. Vaak snijden ze ook persoonlijke kwesties aan over hun situatie thuis of op school. Via de chat hielp de politie in 2018 meer dan 700 jongeren.

20.000

jongeren bezochten de Dutch YouTube Gathering (DYTG) 2018 in de Jaarbeurs Utrecht. Politievloggers Jan-Willem en Tess en meerdere enthousiaste jeugd- en wijkagenten waren daar namens vraaghetdepolitie.nl aanwezig om jonge fans (en in veel gevallen ook hun ouders) te ontmoeten. Verschillende nieuwsmedia, zoals Hart van Nederland, RTV Utrecht en het AD, maakten een item over onder andere de aanwezigheid van de politie op de DYTG.

7462

volgers heeft het Instagramaccount van vraaghetdepolitie.nl, dat eind 2018 in totaal 458 politieaccounts telde. Er zijn alles bijeen 123 video's en foto's geplaatst. Elf verschillende agenten namen het Instagramaccount een dag over. Zij gaven de volgers via de stories een inkijkje in hun werkdag en beantwoordden vragen van jongeren. Een aantal van hen mocht zelfs op snuffelstage bij de politie. Zij deelden vervolgens hun ervaringen op Instagram. Ook op Instagram stellen veel jongeren vragen over veiligheid.

4021

vragen stelden jongeren op www.vraaghetdepolitie.nl. Daarbij waren verkeer, wapens, politiewerk en vuurwerk populaire onderwerpen.

Mobiel Media Lab

Hoe communiceert de politie met burgers en partners en werkt dit naar tevredenheid? Op welke wijze kan de politie haar dienstverlening verbeteren? Voor het antwoord op zulke vragen rijdt het Mobiel Media Lab (MML) dagelijks door Nederland. Het MML is een tot test- en interviewruimte omgebouwde vrachtwagen.

213

keer is het MML ingezet in 2018.

34.167

mensen bezochten het MML. Onder hen 13.760 respondenten die meewerkten aan testen en interviews, bijvoorbeeld over de verbeteringen en het gebruik van de politiewebsite en -app, de dienstverlening en het inzetten van sociale media. Ook gaf de politie er voorlichting over babbeltucs, cyberpesten, sexting, nepvuurwapens, vuurwerk en appen in het verkeer.

17

jaar was de vermoorde jongen. Samen met het wijkteam keken zijn ouders in het MML naar de conceptuitzending van Opsporing Verzocht. Daarna was de buurt te gast om mee te denken over mogelijke scenario's en tips te geven.

30

september bezocht minister-president Rutte het MML tijdens de Nationale Hulpverlenersdag.

Telefoon

4.680.250

telefoontjes kwamen binnen bij 0900-8844. Dat komt neer op elke 6,7 seconde een gesprek. Burgers belden dit nummer voor 'geen spoed, wel politie' vooral vanwege geluidsoverlast en hinderlijke jeugd. Ook ruzies, zoals meningsverschillen over een parkeerplaats, vormden vaak de aanleiding om te bellen, evenals berovingen en zelfdodingen.

67%

ervan beantwoordden de politiemedewerkers binnen 20 seconden. Binnen de gestelde tijd reageren op 80 procent van deze telefonische oproepen blijft onverminderd het streven van de politie.

2.879.426

meldingen kwamen er binnen via 112. Ongeveer 60 procent daarvan is doorgezet naar de politie.

Facebook

Hier laat de politie vooral zien hoe het echte politiewerk er uitziet. Naast een landelijk profiel biedt Facebook aparte profielen van politie-eenheden, basisteams en (wijk)agenten.

88.153

mensen volgden eind 2018 het landelijke Facebookprofiel Politie Nederland. In één jaar tijd kreeg het korps 36 procent meer volgers.

25

blogs en vier vlogs zijn in 2018 geplaatst op Facebook en Politie.nl, terwijl vijf blogs er voor de tweede keer verschenen. In de blogs en vlogs vertellen agenten een persoonlijk verhaal over iets wat hen raakte tijdens hun werk.

1.265.593

keer zijn de blogs en vlogs op Facebook in totaal bekeken.

1.188.247

mensen bereikte de politie met het bericht 'Achter ieder uniform zit een mens, het verhaal van politieagent Dwight'. Deze video maakte onderdeel uit van de campagne om mensen bewust te maken van de inzet van hulpverleners tijdens de jaarwisseling en hen ervan te doordringen dat geweld tegen hulpverleners onacceptabel is.

397

politieaccounts telde Facebook eind 2018 in totaal.

Twitter

235.065

mensen volgden eind 2018 @Politie, het landelijke Twitteraccount. Dat betekent een groei van 2 procent ten opzichte van 2017.

1385

politieaccounts telde Twitter eind 2018 in totaal. Het gaat onder meer om (wijk)agenten, basisteams en eenheden. Andere accounts plaatsten berichten over specifieke politietaken, zoals @DePolitieheli, @LPWoninginbraak en @Politie144. Eind 2018 maakte de politie een kwaliteitsslag door 600 inactieve politieaccounts te verwijderen.

374.077

keer is de succesvolste tweet van @Politie gelezen: 'Achter ieder uniform zit een mens, het verhaal van politieagent Dwight'. De politie plaatste deze video tevens op Facebook.

YouTube

Op YouTube beschikt de politie over een eigen, landelijk videokanaal. Hier staan alle video's en vlogs die het korps produceert. Soms speciaal voor de jeugd, soms juist voor ouderen en vaak gaan ze over het eigenlijke politiewerk. Ook sommige eenheden – en zelfs agenten – hebben een eigen videokanaal. Bekende kanalen zijn Politie #PRO247 van de Eenheid Rotterdam en van politievlogger Jan-Willem (@PolitieJW).

19.489

mensen volgden eind 2018 het landelijke YouTubekanaal. Een groei van 1 procent ten opzichte van 2017.

30

politieaccounts telde YouTube eind 2018 in totaal.

294.729

keer is de video 'JIT MH17 witness appeal about 53rd brigade' bekeken. Daarin vertelt het hoofd van het NCI over het onderzoek naar vlucht MH17. Gemiddeld wordt er 6 minuten en 46 seconden naar de video gekeken, die in zijn geheel 13 minuten en 39 seconden duurt. In totaal komt dat neer op bijna 2 miljoen minuten. Dat is maar liefst zo'n 1385 dagen.

Opsporing Verzocht

De politie betreft burgers al sinds 1982 bij opsporingsonderzoeken via het televisieprogramma Opsporing Verzocht. Het is een van de bekendste middelen van Opsporingscommunicatie en ondertussen veel meer dan een televisieprogramma. Er worden Facebookvideo's gemaakt, er bestaat een actieve website en via Twitter vraagt Opsporing Verzocht aandacht voor de zaken in het programma.

344

zaken zijn in 2018 aan het publiek voorgelegd.

1.129.456

kijkers trokken de uitzendingen gemiddeld.

20.551

keer is de video gedeeld die op de Facebookpagina @OpsporingVerzocht.tv de meeste belangstelling trok. Deze gaat over een gewelddadige woningoverval aan de Coolsestraat in Rotterdam. De video is inmiddels offline gehaald.

16

jaar was de jongen bij zijn aanhouding. Deze volgde kort nadat Opsporing Verzocht op 4 september beelden toonde van een persoon die een vestiging van het Kruidvat in Rijswijk overviel. Hij bedreigde de kassière met een vuurwapen en ging ervandoor met een klein geldbedrag. Een kijker herkende de jongen op de bewakingsbeelden en gaf de gouden tip aan de politie.

3

oktober liet Opsporing Verzocht de reconstructie zien van de moord op Graciëlla Gomes Rodrigues. Deze uitzending riep heel wat emotionele reacties op, maar verschaftte gelukkig ook veel nuttige tips. Die leidden tot de aanhouding van een 31-jarige verdachte uit Schiedam. Het gaat om de voormalige partner van het slachtoffer.

10

februari besteedde Opsporing Verzocht aandacht aan een Satudarahkopstuk. Sinds oktober 2017 stond hij op de Nationale Opsporingslijst. De uitzending leverde 20 tips op. De politie ontdekte dat de gezochte in februari 2018 in Oostenrijk op wintersport was. Meteen kwam FAST.NL in actie, een speciale eenheid binnen de politie die criminelen internationaal opspoort en arresteert.

Televisie

De politie werkt actief mee aan een aantal televisieprogramma's. Zij doet dat om het politiewerk in beeld te brengen en om een beroep te doen op burgers bij de opsporing van ernstige strafbare feiten.

9

televisieprogramma's konden in 2018 rekenen op de medewerking van de politie: Opsporing Verzocht, Wegmisbruikers, Tygo in de GHB, Willem Wever, De Noodcentrale, De zaak van je leven, De Meldkamer, De Raadkamer en een programma over cyberpesten. Voor het eerst werkte de politie in 2018 mee aan een Netflixprogramma. Het betrof de serie Drug Lords die een aflevering wijdde aan Klaas Bruinsma. Daarnaast leverde de politie een bijdrage aan Concentrate Bold, een onlineprogramma voor YouTube.

Basisteam Heerlen

Het basisteam Heerlen ontstond begin 2015 uit een samenvoeging van de basiseenheden Heerlen-noord en Heerlen centrum/zuid en werd hiermee een 'robuust' basisteam van bijna 200 collega's. De samenvoeging van twee verschillende culturen én de grootte van het nieuwe team, zorgden in het begin voor onrust. Door te werken met nieuwe methodes zijn er verbeteringen aangebracht. Deze verbeteringen zijn erop gericht om de opsporing van veelvoorkomende criminaliteit beter te laten aansluiten op de intake, het leveren van maatwerk en op de samenwerking met ketenpartners. Politied medewerkers voelen zo beter aan wat buiten nodig is en zorgen dat interne processen hierop aansluiten.

4

**Versterking
politieoperatie**

Versterking politieoperatie

Dit hoofdstuk gaat in op de rol van de politie bij het moderniseren van het Wetboek van Strafvordering. Verder wordt uiteengezet hoe ver het staat met het professionaliseren van de expertise over contraterrorisme, extremisme en radicalisering, het optreden van de Dienst Speciale Interventies, de aanpak van mensenhandel, en met de versterking en vernieuwing van de opsporing.

Ketensamenwerking

De politie neemt deel aan het Bestuurlijke ketenberaad (BKB), dat in 2015 is opgezet met het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), het Openbaar Ministerie (OM) en de Raad voor de rechtspraak. De partners werken aan een duurzame samenwerking in de strafrechtketen en prioriteerden in 2017 drie thema's voor de volgende jaren:

- de aanpak van doorlooptijden in de strafrechtketen;
- de aanpak van multiproblematiek met een persoons- en contextgerichte aanpak;
- het verstevigen van de keten-informatisering.

In de strafrechtketen zijn op alle drie de thema's stappen gezet. In 2018 koos het BKB ervoor de focus te leggen op de aanpak van de doorlooptijden in zeven werkstromen: overtredingen, hoger beroep, ondermijning, jeugd, executie, zeden en ernstige verkeersmisdrijven. De politie heeft samen met haar partners in 2018 gewerkt aan: versnellen, hogere kwaliteit en hogere effectiviteit van de werkstromen.

De selectie van de thema's is gebaseerd op een combinatie van: bestaande inzichten, thema's die breed in de strafrechtketen worden genoemd als maatschappelijk relevant, en thema's die aansluiten bij lopende trajecten in de

uitvoering. Op het thema 'keteninformatisering' hebben politie, Openbaar Ministerie en de Raad voor de rechtspraak gezamenlijk een start gemaakt met het digitaliseren van de strafrechtketen. De focus ligt hierbij op: 'papier uit de keten', dienstverlening aan burgers en de inzet van multimedia.

De politie opereert daarnaast eveneens in andere keten- en netwerkverbanden. Die samenwerking is onder meer gericht op de aanpak van multiproblematiek. Het onderwerp *Ketensamenwerking en allianties* geldt ook als een strategisch politiethema met een brede veiligheidsreikwijdte en is gericht op al haar taken. Zo werkt de politie samen met het Nationaal Platform Criminaliteitsbeheersing, TNO, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, Burgernet en de Adviesraad Kwaliteitsbevordering Nederlandse Veiligheidsbranche. Daarnaast is de politie betrokken bij de raad van toezicht van de stichting Directe Aansprakelijkheid Aan Daders, die zich richt op de verdere ontwikkeling van de civielrechtelijke mogelijkheden.

Modernisering Wetboek van Strafvordering

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft de modernisering van het Wetboek van Strafvordering onderhanden. De politie heeft deelgenomen aan de

ketenbrede expertmeetings en het ministerie informele juridische adviezen gegeven. In dit proces is nauw samengewerkt met het ministerie en ketenpartners, zoals het Openbaar Ministerie.

De korpschef bracht medio 2018 advies uit aan de minister over het tweede deel van het wetboek, dat onder andere betrekking had op: beklag over niet opsporen en vervolgen van strafbare feiten, processuele sancties, jeugdprocesrecht, ontnemingsvordering en schadevergoeding.

De politie heeft intensief overleg gevoerd met het Ministerie van JenV over het verwerken van de consultatieadviezen en heeft daarvoor concrete verbetervoorstellen aangedragen. De belangrijkste verbeterpunten zijn besproken, met als resultaat dat de aanpassingen worden opgenomen in de wetsvoorstellen, onder andere op het punt van de administratieve lasten.

Ontwikkelagenda Opsporing

In 2018 heeft de politie de ontwikkelagenda Opsporing opgesteld. Hierin staan de belangrijkste ontwikkelopgaven voor versterking en vernieuwing van de opsporing voor de komende jaren. Deze ontwikkelagenda kan intern en extern rekenen op een breed draagvlak bij onder meer het OM, de regioburgemeesters en

de minister van Justitie en Veiligheid. In november 2018 heeft de minister de ontwikkelagenda gedeeld met de Tweede Kamer met de toezegging dat deze wordt uitgevoerd.

In de ontwikkelagenda Opsporing wordt ingestoken op het realiseren van concrete en daadwerkelijke veranderingen in: de eenheden, de bedrijfsvoering van de politie en in de domeinen forensische opsporing, cybercrime, financieel-economische criminaliteit, burgeropsporing, en het gebruik van big data. Ingezet wordt op het verbeteren van de kwaliteit van de opsporing door de introductie van een vrijgestelde hulp-officier als kwaliteitsbewaker, het verminderen van herstelwerk, het verhogen van de startbekwaamheid en vakbekwaamheid van medewerkers in de opsporing, het verder ontwikkelen van de benodigde informatie- en communicatietechnologie (ICT) en van de ZSM-aanpak (Zo Snel, Slim en Simpel Mogelijk). Deze veranderopgaven worden de komende jaren nader uitgewerkt en uitgevoerd.

Contraterrorisme, extremisme en radicalisering

Nationaal en internationaal gezien blijft de terroristische dreiging onveranderd hoog en complex. Op 31 augustus 2018 vond een terroristische aanslag plaats op NS Station Amsterdam Centraal. Nog geen maand later, op 27 september, is een 'mogelijk' grootschalige terroristische aanslag mede door de inzet van de politie voorkomen. Terrorisme, extremisme, radicalisering en daarmee samenhangende polarisatie leiden tot een aanzienlijke verzwarende van het politiewerk.

De politie geeft uitvoering aan de vijf interventiegebieden die zijn vastgesteld in de Nationale Contraterrorismestrategie 2016-2020: verwerven, voorkomen, verdedigen, voorbereiden en vervolgen. Met de portefeuille Contraterrorisme, extremisme en radicalisering (CTER) geven de eenheden gezamenlijk invulling

aan de huidige en toekomstige aanpak op CTER. Dat gebeurt in afstemming en in nauwe samenwerking met talrijke partners. Om effectief en slagvaardig te kunnen optreden, hanteert de politie een transparante structuur en governance die taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden helder toebedeelt. De politie zet onverminderd sterk in op samenwerking op lokaal, nationaal en internationaal niveau.

CTER blijft hoog op de Intelligenceagenda staan. Dat vraagt specifieke inspanningen van de informatieorganisatie, zoals verbeteringen voor de CTER-infocellen, het geautomatiseerd kunnen verwerken van grote hoeveelheden data, versterking van open source intelligence en inrichting van de Internet Referral Unit. Als de situatie daar om vraagt, is het cruciaal dat er snel, eenduidig, voortvarend en effectief gehandeld wordt. Duidelijke afspraken vormen de basis voor optimaal optreden bij het neutraliseren van een terroristische dreiging. Met dit doel is in het voorjaar van 2018 de werkwijze Klopjacht vastgesteld. In het najaar is ingestemd met het implementatieplan en in 2019 wordt het ten uitvoer gebracht.

In 2018 is uitvoering gegeven aan afspraken uit het regeerakkoord. De komende periode wordt hier onverminderd op ingezet. De online aanpak vormt een belangrijk onderdeel van de toekomstige aanpak, waarbij de politie tegelijkertijd blijft investeren in een solide basis als het gaat om informatie, kennis en expertise. Internationaal heeft het korps afgelopen jaar wederom ingezet op de uitwisseling van CTER-expertise en verbetering van de internationale informatie-uitwisseling. Dit gebeurt onder andere door de bijdrage van de politie aan de CT Program Board van Europol.

Om de expertise over contraterrorisme, extremisme en radicalisering verder te professionaliseren, heeft het korps een opleidingsplan opgesteld voor een basisopleiding CTER voor meer dan 30.000 politiemensen. In de loop van 2019 zullen

de meesten deze opleiding hebben gevolgd. Bij een (dreigende) aanslag bestaat er een reële kans dat medewerkers in de basispolitiezorg met extreem geweld te maken krijgen. Tijdens de periodieke Integrale Beroepsvaardigheidstraining (IBT) doet iedere executieve medewerker hiermee ervaring op. Een groot deel van de doelgroep is opgeleid en ook andere medewerkers worden – waar mogelijk – getraind. In afstemming met de Politieacademie wordt kennis van CTER opgenomen in het programma van de basisopleiding. De spottersopleiding, onderdeel van professionalisering CTER-expertise, heeft zijn toegevoegde waarde inmiddels bewezen bij de aanslag op NS Station Amsterdam Centraal. Voor politiemedewerkers die belast zijn met specifieke CTER-taken is in oktober de eerste CTER-vakdag gehouden. In november hield de politie de grootste CTER-oefening tot nu toe. Aan deze oefening, waar ongeveer tweeduizend mensen aan deelnamen, werkten ook het OM, de veiligheidsregio's en de Koninklijke Marechaussee mee.

Mensenhandel

De politie gaf in 2018 prioriteit aan de aanpak van mensenhandel. Er zijn 107 strafrechtelijke onderzoeken gestart, 93 onderzoeken naar mensenhandel en 14 naar mensensmokkel. Tegelijkertijd leidde deze aanpak niet alleen tot strafrechtelijke onderzoeken, maar ook tot bestuursrechtelijk ingrijpen, zoals het sluiten van prostitutiepaden in meerdere gemeenten. Om de aanpak van mensenhandel nog verder te intensiveren, heeft de politie in 2018 samen met ketenpartners, als gemeenten en niet-gouvernementele organisaties, een aantal proeftuinen opgezet. Eén proeftuin is bijvoorbeeld het verhogen van de aangiftebereidheid bij slachtoffers van mensenhandel. Ten slotte is gestart met een basistraining voor alle operationele politiemensen. Deze is erop gericht de alertheid op signalen van mensenhandel te vergroten.

PLOFKRAAK IN UTRECHT

4 augustus – Medewerkers van Forensische Opsporing doen sporenonderzoek na een plofkraak bij een bank aan het Smaragdplein in Utrecht. De ontploffing zorgde voor veel schade. Er raakte niemand gewond.

Internationaal

Binnen de EU Policy Cycle (European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats, EMPACT¹⁴) is de bestrijding van mensenhandel een prioriteit. Het aantal in het kader van EMPACT actieve Joint Investigation Teams (JIT) steeg in 2018 naar 34¹⁵, waarbij Nederland er aan vier deelneemt.

Een succes in 2018 was een door Nederland geleide actie van de Europese Unie (EU) en China. De Chinese autoriteiten hebben de politiechefs van alle provincies in hun land betrokken bij het EMPACT-deelproject Chinese Mensenhandel. Behalve op de bilaterale samenwerking tussen Nederland en China wordt ook ingezet op multilaterale samenwerking in EU-verband. Op een in Nederland gehouden bijeenkomst in november bespraken Nederland en China de voortgang van het project.

Dienst Speciale Interventies

Van oorsprong vond inzet van de Dienst Speciale Interventies (DSI) informatiegestuurd plaats vanuit een vorm van oproep- of alarmeringsorganisatie. Om ook een antwoord te bieden op de gewijzigde uitingen van geweld en terrorisme heeft de DSI zijn interventierepertoire sinds 2015 uitgebreid met het Reactieconcept DSI. Dit betekent dat eenheden van de DSI verdeeld over Nederland aanwezig zijn om direct te kunnen ingrijpen bij dreiging of uiting van grof geweld. De officier van dienst voert de regie over de inzet en doet dat op basis van beschikbare eenheden en incidenten die zich voordoen. Waar nodig slaat de DSI alarm. Door de toevoeging en inrichting van het Reactieconcept DSI is de aanwezige organisatie beter en sneller in staat om adequaat te reageren bij (dreigend) grof en/of terroristisch geweld.

Versterking reactieconcept DSI 2018

Om het reactieconcept langdurig te kunnen volhouden, zijn in 2015 en 2017 vanuit het kabinetsbeleid Intensivering van de veiligheidsketen, aanvullende financieringen verstrekt voor personele en materiële versterking van de DSI en voor ondersteunende processen. Gezien het specifieke persoonlijkheidsprofiel van DSI-medewerkers bleken aanvullende maatregelen in de instroomketen van politie noodzakelijk om de beoogde stijging van de DSI-sterkte op termijn mogelijk te maken. Deze maatregelen zijn in 2017 en 2018 doorgevoerd en in 2018 zijn de eerste effecten zichtbaar geworden. De instroom in het Stelsel van Speciale Eenheden is met enkele tientallen fte's duidelijk toegenomen en de instroom wordt voor de komende jaren verder mede gewaarborgd door de start van de eerste DSI-klas binnen het initiële politieonderwijs. De netto groei van de capaciteit in 2017 en 2018 was echter minder groot dan beoogd door een relatief grote uitstroom. Eind 2018 waren alle organisatorische onderdelen van het reactieconcept volgens planning daadwerkelijk aanwezig. Hiermee voldoet de DSI aan de opdracht behorende bij de intensivering 2015. Met het zesde Rapid Response Team (RRT) tijdens geplande uren en de inzetbaarheid van een flexibel Quick Reaction Force (QRF) in geval van een ingeschatte, hogere dreiging en de aanschaf van een extra helikopter door de Afdeling Luchtvaart, voldoet de DSI tevens aan het grootste deel van de opdracht die hoort bij de intensivering 2017. Het reactieconcept DSI is in 2018 verder ingebed in de politiecrisisstructuren en verschillende keren getest tijdens daadwerkelijke inzetten en landelijke en regionale oefeningen. De politie heeft hiermee het fundament gelegd om de beoogde versterking van het reactieconcept de komende jaren gestaag te vervolmaken. Door de verbetermaatregelen in de

instroomketen van politie en afspraken met het Ministerie van Defensie over het verhogen van haar personele bijdrage aan de DSI, bestaat op dit moment de verwachting dat in 2019 en 2020 belangrijke stappen gezet kunnen worden om de personele versterking van de DSI te realiseren en daarmee de adequate uitvoering van het reactieconcept in de toekomst te kunnen waarborgen.

Gezamenlijke trainingen

In 2017 zijn alle medewerkers van de basispolitiezorg getraind om adequaat te kunnen inspelen of optreden bij uitingen van grof geweld of terroristische aanslagen. Deze training voorzorg tevens in de benodigde informatie om het optreden van de basispolitiezorg vloeiend te laten samengaan met het optreden van de DSI. In 2018 is deze training opgevolgd door integrale trainingen en oefeningen met eenheden van de basispolitiezorg, de veiligheidsregio's en de DSI. De lessen die daaruit worden geleerd vormen input bij het continu verbeteren van het gezamenlijk optreden van de DSI met de eenheden van politie en de veiligheidsregio's en wordt het Reactieconcept steeds beter ingebed in de structuren van politie en veiligheidsregio's.

Ontwikkeling Landelijke Meldkamersamenwerking (LMS)

Samenwerken aan de meldkamer van de toekomst

De organisatie van meldkamers van de hulpdiensten wordt opnieuw ingericht. Politie, brandweer, ambulancezorg en Koninklijke Marechaussee krijgen tien operationeel en beheersmatig verbonden meldkamers, in beheer bij de politie. Een netwerk van tien virtueel aan elkaar gekoppelde meldkamers dat elke storm en crisis kan doorstaan. De meldkamers kunnen elkaars taken overnemen als dat nodig is. De politie regelt een gedegen

14) EMPACT bestaat uit samenwerkingsverbanden binnen de EU, waarbij de EU-lidstaten structureel samenwerken om de georganiseerde criminaliteit aan te pakken.

15) Bron: Nationaal EMPACT-coördinator, september 2018

beheer, zodat alle hulpdiensten in staat zijn en blijven om hun vitale meldkamerfunctie uit te oefenen.

LMS van het veld

Met het oog op de toekomst, de verwachte wetswijzigingen rond het beheer en de lessen uit de eerdere fases, heeft de politie in 2017 een verkenning uitgevoerd rond haar (toekomstige) rol, taak en positie binnen het meldkamerdomein. In het voorjaar van 2018 is in nauwe afstemming met de multipartners en het bestuur, besloten tot de inrichting van een nieuw zelfstandig gepositioneerd organisatieonderdeel binnen de politie: de Landelijke Meldkamer Samenwerking (LMS). De LMS organiseert met en voor de hulpdiensten een landelijk beheerd netwerk van maximaal tien operationeel en technisch met elkaar verbonden meldkamerlocaties dat 24/7 bereikbaar en beschikbaar is. Een sterk netwerk dat nu en straks berekend is op zijn taak.

Van denken naar doen

De opdracht van de Landelijke Meldkamer Samenwerking is tegelijkertijd een opdracht aan de hulpdiensten, het meldkamerveld en bedrijfsvoeringsonderdelen van de politie. Om invulling te geven aan deze gezamenlijke opdracht wordt gewerkt langs vier lijnen volgens onderstaand schema:

De LMS werkt in alle lijnen samen met en voor alle betrokken partijen. De disciplines werken op de meldkamers fysiek naast elkaar en zijn op hun domein autonoom over hoe ze de meldkamerfunctie invullen. De disciplines hebben het afgelopen jaar samen richting gegeven aan de ontwikkeling van de meldkamers en hebben dat uitgewerkt in het eerste gezamenlijke Beleids- en bestedingsplan Meldkamer 2019-2023. Dit plan geeft voor en door het gehele meldkamerveld richting aan beleid, beheer en operatiën en biedt de basis voor de LMS om waar nodig doelgericht te kunnen faciliteren.

Eerste resultaten

In 2018 is de meldkamer Rotterdam operationeel geworden. Dit is de eerste meldkamer die is aangesloten op de nieuwe landelijke IV- en ICT-meldkamer infrastructuur. Die infrastructuur vormt de basisvoorziening om te komen tot tien operationeel en technisch met elkaar verbonden meldkamers. Met Rotterdam is een ‘leerjaar’ afgesproken om gezamenlijk te ontdekken hoe het beheer uitgevoerd moet worden.

Ook in 2018 is de elektronische leeromgeving voor meldkamer medewerkers operationeel geworden. Dit biedt de mogelijkheid om op de werkplek te oefenen en nieuwe methoden te leren.

Als eerste is er een oefenprogramma voor AML (Advanced Mobile Location) ontwikkeld. AML wordt in 2019 operationeel en is een methode om locatie-informatie sneller beschikbaar te hebben.

Doelstellingen regeerakkoord

Het korps heeft voor 2018 onderstaande doelstellingen gehad om te realiseren vanuit het regeerakkoord met de daarbij behorende beoogde resultaten voor 2018. In 2018 is de politie gestart met uitvoering geven aan de doelstellingen uit het regeerakkoord. De opleidingen aangeboden konden worden. Op het gebied van de ICT, innovatie en uitrusting zijn de doelstelling grotendeels gehaald. De doelstellingen voor 2018 zijn door het korps grotendeels behaald.

Samen met het LOVP zijn in april 2018 nadere afspraken gemaakt over de sterkteuitbreiding¹⁶ als gevolg van het regeerakkoord. De sterkteuitbreiding komt deels ten goede aan de aanpak van ondermijning en cybercriminaliteit en wordt daarnaast voor een groot deel ingezet ter versterking van de basisteams en districten. De uitbreiding van het korps als resultaat van het regeerakkoord is voor het korps een onderdeel van de totale instroomopgave die naast uitbreiding ook betrekking heeft op van het ‘vervangingsvraagstuk’. Om te anticiperen op de

verwachte uitstroom in relatie tot het absorptievermogen van het korps en in samenhang met de opleidingscapaciteit bij de Politieacademie staat het korps de komende jaren en ook dit jaar al voor een stevige vervangings- en uitbreidingsopgave.

Doelstelling	Beoogd resultaat
Meer en hoger opgeleide recherche	Uitbreiding 180 fte’s*
Extra agenten voor de wijk	Uitbreiding 300 fte’s*
Opleiden & zorg voor personeel	Inhuur vitaal coaches Fit plus en Fit max Fit database monitoren conform privacywetgeving
Team Internationale Misdrijven (TIM)	Tijdelijk aantrekken maatwerkexpertise door inhuur ICT-middelen
Investeren ICT, innovatie en uitrusting (ICT) (investeren ICT en innovatie ICT)	Maatregelen Cybercrime: 70 aansluitingen, door ontwikkelen 3 dig transferia, ICT-voorziening digitaal opsporen en recherche Maatregelen Cybersecurity: Doorontwikkelen Security Operations Center, inhuur vijf cybersecurity experts, uitvoeren PEN testen ICT-innovatie: Sensing techniek, Social Media en Webcare
Investeren ICT, innovatie en uitrusting (innovatie algemeen)	Investering in kennisopbouw met TNO: bundeling onderzoeksobjecten, aansluiten lopende defensieprogramma’s en opzetten politieprogramma’s
Investeren ICT, innovatie en uitrusting (uitrusting)	Bodycams (4000) Positie Bepaling systeem: motoren (850) en handhavingsvoertuigen (500)
Uitbreiding politieacademie	Werven 25 docenten (capaciteit +10 procent)

* De uitbreiding van de fte’s wordt gevolgd door middel van de realisatie van het instroomarrangement 2018.

LMS

LIJN 1: Continuïteit (samenvoegen, aansluiten en beheren)

LIJN 2: Bij de tijd (actualiseren & verbeteren huidige processen en systemen)

LIJN 3: Nieuwe tijd (moderniseren & vernieuwen meldkamerfunctie)

LIJN 4: Entiteit (organisatorische borging wetswijzigingen & lijnen 1, 2 en 3)

16) Daar waar in dit jaarverslag wordt gesproken over ‘sterkte’ betreft het de formatie. Als het gaat om de ‘bezetting’ dan wordt gesproken over de bezetting van de sterkte.

Basisteam Arnhem-Zuid

In dit team ontstond de behoefte om meer sfeer in het team te creëren. Ze ontwierpen en bouwden een eigen koffietafel. Alles is aan deze tafel bespreekbaar, ook al is niet alles realiseerbaar. Hier ontstond een meer positieve kijk op het ingewikkelde politiewerk van het basisteam. Elke dag bekijkt het team wie wat oppakt, zaken zijn niet meer van één collega maar het hele team is verantwoordelijk voor alle zaken. Iedereen profiteert daarvan, doorlooptijden zijn korter, het OM kan eerder een beslissing nemen en de hulpverlening komt sneller op gang. De koffietafel zorgde zo voor een betere verbinding met de burger.

5

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

In 2018 is hard gewerkt aan het in balans brengen van de formatie en de bezetting. Ook heeft de organisatie grote stappen gezet met de bescherming van persoonsgegevens. Verder komen in dit hoofdstuk aan de orde: de nieuwe cao, de operationele en niet-operationele sterkte, de sociale paragraaf, ontwikkelingen in informatievoorziening en innovatie, de bedrijfsvoering van de Politieacademie en het eerste In Control Statement van de korpschef.

Personeelsbeleid

Cao

Op 1 november 2018 hebben de minister, de korpschef en de voorzitters van de politievakorganisaties de cao 2018-2020 ondertekend. In deze cao zijn afspraken gemaakt over werkdruk, capaciteit, duurzame inzetbaarheid, onderwijs, loopbaan en inkomen. De uitvoering van de cao-afspraken is meteen voortvarend ter hand genomen. Politie, het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), de politievakorganisaties en de centrale ondernemingsraad trekken hierin samen op, ieder vanuit zijn eigen rol en verantwoordelijkheid. De politie neemt het voortouw als het gaat om de uitwerking van de afspraken en de bewaking van de voortgang. Er zijn in 2018 meteen enkele inkomensafspraken uitgevoerd. Zo zijn in november met terugwerkende kracht de eenmalige uitkering per 1 januari 2018 en de salarisverhoging per 1 juli 2018 uitbetaald. Daarnaast ontvangen medewerkers die 45 jaar (of langer) in dienst zijn vanaf december 2018 bij hun 45-jarig jubileum een diensttijdgratificatie. Eén van de cao-afspraken is de opname van een sociale paragraaf in het jaarverslag. De sociale paragraaf is in dit hoofdstuk opgenomen.

Vrijwilligers

Politievrijwilligers hebben een belangrijke toegevoegde waarde. Het helpt de politie dat politievrijwilligers een steentje willen bijdragen aan de politieorganisatie en daarmee aan een veiligere samenleving. De maatschappelijke betrokkenheid van deze collega's moet zoveel mogelijk benut, gestimuleerd en gefaciliteerd worden. Hier wordt invulling aan gegeven door het vrijwilligersmanagement binnen de politie te moderniseren. Deze modernisering wordt uitgevoerd op basis van de uitkomsten van drie wetenschappelijke onderzoeken¹⁷. Na vaststelling van de Visie op politievrijwilligers in 2016, het Inzetkader taken en werkzaamheden politievrijwilligers in 2017, is in 2018 het Sturingsconcept vrijwilligersmanagement in het CGOP (Centraal Georganiseerd Overleg Politie) vastgesteld. De CGOP-werkgroep politievrijwilligers keurde eind 2018 het Kader Werving, Selectie en Aanstelling politievrijwilligers goed¹⁸. In de eenheden zijn de eerste stappen gezet naar de implementatie van deze afspraken. Daarvoor zijn realisatieplannen gemaakt.

In overleg met het Ministerie van JenV, de politievakorganisaties en de Landelijke Organisatie van Politievrijwilligers (LOPV) wordt de rechtspositie van politievrijwilligers gemoderniseerd en opgenomen in het Besluit algemene rechtspositie politie (Barp). In 2018 is in het CGOP inhoudelijke overeenstemming bereikt over de volgende rechtspositionele thema's:

- werktijden en geoorloofde afwezigheid;
- straffen, schorsen, ontslag en integriteit;
- aanspraken bij ongevallen en (beroeps)ziektes;
- aanstellingen;
- restbepalingen.

Er wordt gewerkt aan regelgeving voor opname in het Barp. Als de politievakorganisaties en het LOPV een definitief akkoord hebben gegeven, kan het wetgevingstraject in 2019 in het Staatsblad worden gepubliceerd.

Daarnaast wordt gewerkt aan de uitvoering van de opleidingsafspraken. In november 2018 is gestart met het doorstroomonderwijs voor de politievrijwilliger

surveillant met een beperkte opleiding op niveau 2 naar een volledige opleiding niveau 2 (LFNP-functie Assistent GGP B).

In 2018 is de politie aan de slag gegaan met politievrijwilligers die specifiek om hun deskundigheid worden ingeschakeld voor een taak of discipline. Voor de bestrijding van cybercrime bijvoorbeeld, worden vrijwilligers als cyberspecialisten ingezet op het dark web. Door deze politievrijwilligers in te schakelen, wordt de politie versterkt met kennis, kwaliteiten en ervaringen uit het bedrijfsleven.

HRM-beleid

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan een nieuwe strategie voor de politie. In 2018 heeft het resultaat hiervan zijn weerslag gekregen in het Strategisch Kompas politie 2017. De consequenties hiervan voor Humanresourcesmanagement (HRM) zijn uitgewerkt. Het gaat om de volgende vraagstukken:

- **Wendbaarheid** – het vergroten van de wendbaarheid van de organisatie door onder andere capaciteitsmanagement en het bevorderen van mobiliteit.
- **Kwaliteit en loopbaan** – onder andere opleidingsniveau bij de gebiedsgebonden politie en bij opsporing. Hoe kan de politie aansluiting vinden bij het stijgende opleidingsniveau en de digitalisering van de maatschappij?
- **Diversiteit** – diversiteit op de werkvloer en mensen uit achtergestelde groepen aanstellen en binden aan de organisatie.
- **Vervangingsvraagstuk** – hoe zorgt de politie ervoor dat het immense vervangingsvraagstuk (ongeveer 15.000 mensen) in goede banen wordt geleid en de competenties van de toekomst in huis worden gehaald (cyber skills, netwerkvaardigheden, etc.)?
- **Optimaliseren gezondheidsmanagement en terugdringen verzuim.**

Ontwikkeling van de bezetting

De operationele politiesterkte omvat alle functies waarbij medewerkers direct contact hebben met de burger en/of een directe inhoudelijke bijdrage leveren aan de primaire politietaak. Het gaat bijvoor-

beeld om wijkagenten, rechercheurs, hondengeleiders en receptionisten. Aspiranten tellen volledig mee in de operationele sterkte, maar zijn feitelijk slechts beperkt inzetbaar. In de tabel op pagina 82, 83 en 84 worden de relevante bezettingscijfers gepresenteerd.

Op 31 december 2018 bedroeg de bezetting van de operationele sterkte van het korps 50.389 fte's (waarvan 3634 fte's aspiranten). De bezetting van de niet-operationele sterkte kwam uit op 10.840 fte's.

De bezetting van de operationele sterkte steeg in 2018 licht met 73 fte's. De uitstroom uit het korps van volwaardig opgeleide medewerkers bedroeg 1779 fte's. De pensioenuitstroom nam met 1029 fte's het grootste deel daarvan voor haar rekening. In totaal stroomden 1495 nieuwe aspiranten in en was er 708 fte's externe instroom van collega's op operationele functies. De zij-instroom voor hoger opgeleide recherche (met name als gevolg van digi/cyber) was aanmerkelijk lager dan geraamd. Naast zij-instroom heeft ook doorstroom naar deze functies plaatsgevonden. Na het behalen van hun diploma aan de Politieacademie kregen 655 aspiranten een operationele functie in het korps. Verder zijn 150 fte's aspiranten uitgevallen tijdens de opleiding.

De bezetting van de niet-operationele sterkte is met 236 fte's gestegen. Hierdoor is de overbezetting toegenomen. De politie heeft dit gesignaleerd en stuurt op afname van de overbezetting. De stijging van de bezetting komt voornamelijk door de instroom voor het in werking brengen van het Politiedienstencentrum (PDC) en door te anticiperen op de uitbreiding die nodig is om de doelstellingen in het regeerakkoord te behalen.

In 2018 steeg het aandeel vrouwen van 32,8 procent naar 33,4 procent. Het aantal en het aandeel medewerkers van 60 jaar en ouder is gestegen in 2018.

Formatie en bezetting in balans

De vorming van het korps en de personele reorganisatie hebben personeelsverschuivingen op gang gebracht. Bij bepaalde organisatieonderdelen leidde dit tot over- en onderbezetting. Bij de start van de tweede reorganisatiefase in juli 2016, heeft het korps er maximaal vijf jaar voor uitgetrokken om hier evenwicht in aan te brengen. De balans tussen formatie en bezetting bleef ook in 2018 aandacht vragen.

Eind 2017 was er korpsbreed een overbezetting van 1275 fte's. Een jaar later (31 december 2018) is de overbezetting gestegen naar 1378 fte's. De overbezetting op de operationele sterkte is licht afgenomen; de totale overbezetting operationele sterkte is nog 470 fte's. De overbezetting van de niet-operationele sterkte is toegenomen en bedraagt 908 fte's. In sommige teams is nog sprake van (soms forse) over- of onderbezetting. Of er is nog steeds een verschil tussen de beoogde en de aanwezige schaal- en kwaliteitsniveaus. Zo kan het zijn dat er binnen een team bepaalde functies over- of onderbezeten zijn. Een team kan een totale bezetting hebben die gelijk is aan de formatie en tegelijkertijd overbezetting hebben op bepaalde functies, en/of een even grote onderbezetting hebben op andere functies.

Bij de niet-operationele sterkte ligt de bezetting van het korps als geheel boven de doelstelling. Net als bij de operationele sterkte, is ook bij de niet-operationele sterkte sprake van een disbalans binnen teams en tussen teams. In 2018 is een analyse opgesteld over de ontwikkeling van de niet-operationele sterkte. De organisatie vindt het belangrijk om dit als een collectief probleem te blijven zien en gezamenlijk de verantwoordelijkheid op te pakken. Hiertoe zijn inmiddels per eenheid plannen van aanpak opgesteld.

17) Meijs, L., & Roza, L. (2010). *Volontairs en vrijwillige politieambtenaren binnen de politie: waar liggen de blokkades voor een vrijwilligersvriendelijke cultuur?* Rotterdam: RSM Erasmus University; Thaens, M., De Kool, D., & Siep, P. (2015). *Verkenning nieuwe mogelijkheden vrijwilligerswerk bij de politie; Eindrapportage*. Rotterdam School of Management, Erasmus Universiteit Rotterdam, Center for Public Innovation. Den Haag: WODC, Ministerie van Veiligheid en Justitie; Van Steden, R., Mehlbaum, S., & Weimar, L. (2015). *Politievrijwilligers (on)gewenst...? Over politieke steun, een enthousiaste werkvloer en falend beleid*. Amsterdam/Den Haag: Vrije Universiteit/Stichting Maatschappij en Veiligheid.

18) Vastgesteld in het CGOP van 7 februari 2019.

Bezetting van de politie (in fte)	2018	2017
Operationele sterkte	50.389	50.316
Niet-operationele sterkte	10.840	10.604
Totale sterkte	61.229	60.920

Operationele sterkte (in fte)	2018	2017
Operationele sterkte, exclusief aspiranten	46.755	47.429
Aspiranten	3.634	2.887
Totale operationele sterkte	50.389	50.316

Instroom (in fte)	2018	2017
Aspiranten (in opleiding)	1.495	1.031
Operationele sterkte	708	381
Niet-operationele sterkte	591	479
Totaal instroom	2.794	1.891

Aantal aspiranten per eenheid (in fte)	2018	2017
Noord-Nederland	284	276
Oost-Nederland	477	431
Midden-Nederland	373	282
Noord-Holland	215	155
Amsterdam	381	316
Den Haag	537	400
Rotterdam	508	335
Zeeland-West-Brabant	272	216
Oost-Brabant	215	184
Limburg	228	172
Landelijke Eenheid	143	120
Politiedienstencentrum	0	0
Staf Korpsleiding (inclusief KL)	0	0
Ondersteunende Dienst Politieacademie (ODPA)	0	0
Bezetting aspiranten	3.634	2.887

Bezetting operationele sterkte per eenheid, inclusief aspiranten (in fte)	2018	2017
Noord-Nederland	4.224	4.207
Oost-Nederland	6.832	6.904
Midden-Nederland	4.618	4.712
Noord-Holland	3.449	3.453
Amsterdam	5.316	5.308
Den Haag	5.903	5.936
Rotterdam	5.783	5.774
Zeeland-West-Brabant	3.389	3.427
Oost-Brabant	3.133	3.131
Limburg	2.868	2.857
Landelijke Eenheid	4.803	4.538
Politiedienstencentrum	39	46
Staf Korpsleiding (inclusief KL)	29	20
ODPA	1	3

Bezetting totale operationele sterkte	50.389	50.316
--	---------------	---------------

Bezetting niet-operationele sterkte per eenheid (in fte)	2018	2017
Noord-Nederland	167	179
Oost-Nederland	279	287
Midden-Nederland	203	205
Noord-Holland	180	194
Amsterdam	218	209
Den Haag	259	263
Rotterdam	228	220
Zeeland-West-Brabant	143	141
Oost-Brabant	146	147
Limburg	112	113
Landelijke Eenheid	347	322
Politiedienstencentrum	6.971	6.749
Staf Korpsleiding (inclusief KL)	516	529
ODPA	1.069	1.048

Bezetting totale niet-operationele sterkte	10.840	10.604
---	---------------	---------------

Leeftijdsofbouw korps (in fte) Leeftijdscategorieën/geslacht	2018		2017	
	mannen	vrouwen	mannen	vrouwen
<20	68	52	41	53
20-24	1.204	760	1.118	685
25-29	3.176	1.824	3.287	1.842
30-34	4.693	2.651	4.661	2.676
35-39	4.773	2.802	4.619	2.718
40-44	3.895	2.619	3.892	2.689
45-49	4.563	3.027	4.568	2.982
50-54	4.597	2.885	4.989	2.926
55-59	7.084	2.496	7.527	2.325
60-64	6.291	1.216	5.935	1.037
65-69	449	106	283	67
Totaal	40.792	20.437	40.920	20.000

Geslacht (in fte)	2018	2017
man	40.792	40.920
vrouw	20.437	20.000

Geslacht (in %)	2018	2017
man	66,6%	67,2%
vrouw	33,4%	32,8%

In 2018 hebben meer teams fase 2 van de reorganisatie afgerond. Eind 2018 waren 1253 teams 'in balans'. Eind 2017 waren dat er nog 778. Van een balans tussen formatie en bezetting is sprake wanneer de over- of onderbezetting van een functie binnen een team maximaal tien procent afwijkt van de formatie van die functie, of wanneer de bezetting maximaal twee fte's afwijkt van de formatie bij teams kleiner dan twintig fte's.

Het in balans brengen van functies en teams blijft de komende twee jaar nog een ingewikkelde opdracht. Dat komt onder meer omdat het Landelijk Sociaal Statuut bepaalt dat het verplaatsen van medewerkers alleen op vrijwillige basis mogelijk is. Vanaf eind 2018 spannen de directies en het Politiedienstencentrum zich extra in om de eenheden optimaal te ondersteunen bij het behalen van de doelstellingen van fase 2.

Mede door de inzet van het Landelijk Mobiliteitsbureau nam het aantal herplaatsingskandidaten af van 317 fte's eind 2017 tot 164 fte's eind 2018. Dit betreft een daling van 153 fte's.

Uitbreiding formatie en instroom ten gevolge van regeerakkoord

In 2018 hebben zich diverse formatieve ontwikkelingen voorgedaan. De operationele sterkte is met 100 fte's gestegen en de formatie van de niet operationele sterkte is met 105 fte's gestegen. Naast deze ontwikkelingen is in 2018 gewerkt aan de realisatie van de uitbreidingen in het kader van het regeerakkoord.

De formatieuitbreiding van 480 fte's voor 2018 uit het regeerakkoord zijn via besluitvorming in het LOVP vertaald in aantallen fte per proces. Eind 2018 heeft dat geleid tot concrete formatie-uitbreidingsplannen die zijn goedgekeurd door het lokaal gezag. Deze plannen zijn per 1 januari 2019 opgenomen in de formatie.

De formatie van de operationele sterkte laat de komende jaren een verdere stijging zien. De overige uitbreidings-

plannen zullen volgend op de middelen-toekenning worden gerealiseerd.

Verder is in 2018 de uitbreiding als gevolg van het regeerakkoord ook wat betreft de instroom voortvarend ter hand genomen. Om te beginnen is het instroomarrangement 2018 na vaststelling nog opgehoogd met 335 extra aspiranten voor de tweede helft van 2018. Dit om de groei-doelstellingen uit het regeerakkoord te kunnen realiseren. De beoogde instroom van aspiranten kwam hiermee in totaal op 1649 opleidingsplaatsen (vervangingsvraagstuk én uitbreiding). Hiervan zijn er in totaal 1563 opgevuld.

NB: onderstaand instroomarrangement is in opleidingsplaatsen, alle andere rapportages zijn in fte.

De Politieacademie heeft extra docenten aangetrokken om de benodigde groei te kunnen accommoderen. Ook is het werving- en selectieapparaat bij het Politiedienstencentrum versterkt.

Operationele Begeleiding en Training

De jaarlijkse Integrale Beroepsvaardigheid Trainingen (IBT's) zijn belangrijk om het vakmanschap van politiemedewerkers op peil te houden. In deze trainingen worden kennis en vaardigheden tijdens geweldssituaties in het politiewerk geoefend. In 2018 is het grootste deel van de medewerkers uitgerust met de nieuwe uitschuifbare wapenstok en kregen zij

een training in het gebruik ervan. In de IBT werd tevens aandacht besteed aan optreden in situaties waarin verdachten extreem geweld gebruiken.

Eind 2017 is de Regeling Toetsing Geweldsbeheersing Politie (RTGP), met een aantal kleine wijzigingen, verlengd tot 2021. In de regeling was al vastgelegd dat de werkgever de medewerkers in staat moet stellen om ten minste 32 uur kennis en vaardigheden van gevaar-, en geweldsbeheersing te trainen en te toetsen. Hieraan is toegevoegd dat de werkgever erop toeziet dat de medewerker de trainingen volgt en van het aanbod gebruik maakt. Om dit te ondersteunen zijn in 2018 verbeteringen aangebracht in de bedrijfsvoering en de registratie van de IBT. Leidinggevend kunnen sinds het einde van het jaar de individuele toetsresultaten van hun medewerkers monitoren en erop sturen. Ook de medewerker zelf kan de eigen trainingen en resultaten inzien.

Daarnaast zijn in 2018 diverse maatregelen uitgevoerd om het aanbod van de IBT's te verbeteren en deelname te stimuleren. Een projectteam heeft onderzocht hoe de eenheden de planning van de IBT's en de planning van de RTGP-trainingen beter op elkaar kunnen afstemmen. Het projectteam heeft onderzocht op welke wijze accountteams kunnen bijdragen aan het verhogen van de opkomst bij de trainingen. De registratie van het aanbod, de deelname en de behaalde resultaten van de

Instroomarrangement initieel (in opleidingsplaatsen)

	2018
Van buiten de organisatie	1.434
HTV-P (klas januari 2018, al in dienst 2017)	63
Vanuit de organisatie ¹⁹	66

Totaal initieel **1.563**

¹⁹) De 66 aspiranten vanuit de organisatie betreffen medewerkers die niet eerder een initiële opleiding hebben gevolgd.

individuele medewerker zijn verbeterd en daardoor beter zichtbaar geworden. Medewerker en leidinggevende kunnen hier nu afspraken over maken. In het project zijn experimenten uitgevoerd om de vorm van de Fysieke Vaardigheidstoets (FVT) beter te laten aansluiten op de praktijk. De FVT geeft de medewerker zicht op de conditionele en fysieke vaardigheden die nodig zijn voor een professionele uitoefening van het vak. Het project wordt begin 2019 afgerond.

Ondanks deze maatregelen is de deelname aan de IBT (en de deelname aan de FVT) nog te laag. Van de medewerkers die de FVT aflegden, deed 93 procent dit binnen de normtijd; dat is 1 procent hoger dan in 2017. Met 73 procent lag het deelnamepercentage 1 procent lager dan in 2017. Sturing op de deelname van de trainingen moet het deelnamepercentage weer doen stijgen.

Rijvaardigheid en rijveiligheid

In 2018 is de afdeling Rijvaardigheid en rijveiligheid ingericht. Alle rijdocenten zijn opgeleid om verschillende rijvaardigheidstrainingen aan politiemedewerkers te geven. De politie is hierdoor in staat voldoende Politie Rijvaardigheid Trainingen (PRVT) aan te bieden en de rijvaardigheid van de politiemedewerkers op peil te houden.

Parate kennis

In het kader van de nieuwe verplichting tot onderhoud van parate kennis van de basisbevoegdheden investeert de politie in leermiddelen. Eén van de leermiddelen waarmee is geëxperimenteerd is de escaperoom. Deze pilot liep van voorjaar tot juli 2018. Uit de evaluatie en ervaringen blijkt dat de pilot succesvol was. De escaperoom als leermiddel past zeer goed bij de doelgroep: doen, actiegericht, competitie-element en samen leren.

In 2018 is het Kwaliteitssysteem Vakbekwaamheid (KSV) ingevoerd in de organisatie. Deze omvat onder meer de nieuwe module parate kennis basisbevoegdheden. Concreet zijn daarbij de volgende activiteiten gerealiseerd.

- Twee nieuwe profchecks (toetsings-apps) Parate Kennis Basisbevoegdheden zijn operationeel.
- Het leermiddel Parate Kennis Basisbevoegdheden is beschikbaar gemaakt als digitale flyer en via webapp voor de diensttelefoon.
- Alle medewerkers uit de doelgroep (werkzaam in een basisteam met geweldscode 3 t/m 5) zijn verplicht één van deze profchecks op naam en personeelsnummer te spelen en de resultaten in te dienen.
- De resultaten van de/ een profcheck kunnen teamchef en medewerker bespreken in de Resultaat- en Ontwikkelingscyclus (R&O-cyclus). Sturing is mogelijk doordat er in het Politieprestatiedashboard, het digitale sturingsboard voor leidinggevenden, per medewerker, team of per eenheid, online direct kan worden ingezien wat de stand van zaken is.

Aanstellingen

Eind 2016 is in het Georganiseerd Overleg Politie (GOP) een akkoord bereikt over differentiatie en flexibiliteit in het aanstellingsstelsel. Op basis van dit akkoord zijn de eerste drie vakgebieden en twee werkerterreinen uitgewerkt waarvoor een executieve aanstelling met specifieke inzet passend is. Voor het zittend personeel is een overgangsbeleid vastgesteld. Voor de overgang naar de nieuwe aanstelling is een jaar uitgetrokken tot 1 juli 2019.

Tegelijkertijd nam het korps samen met de Politieacademie de ontwikkeling van de nieuwe, specifieke politieopleiding ter hand. De nieuwe opleiding moet de daarvoor aangestelde medewerker voldoende toerusten om de politietaak met

specifieke inzetbaarheid bekwaam te kunnen uitvoeren. Deze nieuwe opleiding, die bestaat uit een algemeen deel en – waar nodig – een functiegericht deel, is klaar voor besluitvorming.

Inhuurdesk

De inhuurdesk heeft gewerkt aan grip krijgen op inhuur, rechtmatigheid en sturing op externe inhuur. Het beleid is erop gericht het uitbesteden van werk aan langdurig ingehuurde externen af te bouwen. Ook zijn er randvoorwaarden voor verdere beheersing van de totale inhuur gesteld.

Sociale paragraaf

Het politievak is dynamisch, complex en boeiend. Maar het is ook een hoogrisicoberoep dat veel vraagt van alle medewerkers, zowel fysiek als mentaal. Voortdurend worden er hoge eisen gesteld aan de verschillende functies binnen de organisatie. Die fysieke en mentale belasting komt onder meer tot uiting in de resultaten van het onderzoek Werkbelasting en baantevredenheid, de medewerkersmonitor en de dialoog Privé en werkbalans van de medezeggenschapsraad. Het is de verantwoordelijkheid van de werkgever (en daarmee de politieorganisatie) om het politiewerk optimaal te ondersteunen en goed voor de medewerkers te zorgen. Hoewel hier veel aan gedaan wordt, blijven er voor de organisatie nog verbeterpunten.

Verzuim

Het verzuim bij de politie is licht gedaald naar 6,9 procent (12-maandsgemiddelde over het kalenderjaar 2018). Die dalende trend zette zich in vanaf mei 2018.

Plan van aanpak

Op 26 april 2018 is het plan van aanpak Verzuim Politie aangeboden²⁰ aan de Tweede Kamer.

Het doel van dit plan is om het verzuim de komende vijf jaar terug te dringen naar 5,9 procent²¹. Daarbij wordt ingezet op meerdere uitgangspunten. Allereerst dat de medewerker primair verantwoordelijk is voor de eigen gezondheid (fit op de functie) en dat het korps de medewerker daarin maximaal faciliteert. Het tweede uitgangspunt is dat verzuim niet alleen het gevolg kan zijn van ziekte, maar ook van een keuzeprocess dat doorlopen wordt, het ‘gedragsmodel’. De eenheden maken op basis van de uitgangspunten, hun eigen plannen om het verzuim terug te dringen. Dit gebeurt in samenwerking met de medezeggenschapsraad. Ook vindt er uitbreiding plaats van onder andere het aantal bedrijfsartsen en re-integratiecoaches.

Bewustwordingscampagne

Eind 2018 is een campagne gestart om medewerkers meer bewust te maken van hun eigen rol bij gezondheid, belastbaarheid en inzetbaarheid. Daarvoor zijn instrumenten ontwikkeld en deze worden via een campagne onder de aandacht gebracht.

Training leidinggevenden

De verplichte training om leidinggevenden beter toe te rusten voor hun taak – het voorkomen van en begeleiden bij verzuim – is nog in ontwikkeling. Het doel van deze training is om districtchefs, teamchefs, operationeel experts en operationeel specialisten met coördinerende taken, inzichten en handvatten te geven voor het creëren van een veilige werkomgeving en het voeren van een goed gesprek met hun medewerker. Begrip, aandacht en respect voor elkaar staan daarbij voorop.

Preventie en zorg Geestelijke verzorging

In november 2018 is, conform wat is afgesproken in de cao, een implementatievoorstel opgeleverd over de inrichting van de geestelijke verzorging binnen het korps. Bij het landelijk expertiseteam Veilig en Gezond Werken (VGW) wordt een geestelijk verzorger

voor het hele korps aangesteld. De andere veertien geestelijk verzorgers worden ondergebracht bij de VGW-teams van de eenheden. Geestelijk verzorgers zijn ervoor om ondersteuning te bieden als het politiewerk ethische en existentiële vragen oproept. Bij de begeleiding sluit de geestelijk verzorger aan op het levensverhaal en de levensbeschouwelijke achtergrond van de politiemedewerker. Bij de inrichting van geestelijke verzorging wordt rekening gehouden met de diversiteit binnen het korps. Dat betekent dat geestelijk verzorgers ook kunnen worden ingezet bij andere eenheden dan hun eigen eenheid. De werving van geestelijk verzorgers start direct na de besluitvorming.

Training leidinggevenden

De verplichte training voor leidinggevenden op het gebied van vroegsignalering van psychosociale problemen bij medewerkers, is nog in ontwikkeling. In 2018 was wel voorlichtingsmateriaal beschikbaar.

Preventief medisch onderzoek

Op basis van een pilot wordt een blauwdruk Preventief medisch onderzoek ontwikkeld. Deze heeft enerzijds tot doel te voldoen aan de wettelijke verplichting om gezondheidsschade te meten. Anderzijds om bedreigingen voor de inzetbaarheid vroegtijdig op te sporen en maatregelen te nemen. Begin 2019 volgt besluitvorming over de resultaten van de pilot.

Psychosociale arbeidsbelasting

Het korps heeft een risico-inventarisatie en -evaluatie psychosociale arbeidsbelasting gehouden via de medewerkersmonitor. Op basis van de resultaten van deze onderzoeken hebben medewerkers en hun teamchefs verbeterpunten opgesteld en uitgevoerd, met als doel risico's van psychosociale overbelasting te verminderen.

Onderzoek werkbelasting

In november 2018 zijn afgerond het WODC-onderzoek Werkbelasting en Baantevredenheid bij wijkagenten,

teamchefs en medewerkers HSM en de Review VGW. Op basis van de resultaten worden in 2019 afspraken gemaakt.

Knelpunten in de reikwijdte van de (be)sturing

In 2018 is het onderzoek Inventarisatie Knelpunten Domein Leiding gehouden. Dit is een onderzoek naar onder andere de werkbaarheid van het besturingsmodel uit het Landelijk Functiegebouw Nederlandse Politie, inrichting en knelpunten en de oorzaken van knelpunten. De uitkomsten van het onderzoek worden begin 2019 bekendgemaakt en vervolgens vertaald naar concrete acties en voorstellen. Het doel is leidinggevenden instrumenten en voorzieningen aan te reiken voor preventie en zorg.

Herziening arbo-catalogus

In 2018 is een start gemaakt met de herziening arbo-catalogus. De catalogus wordt opgenomen in de bedrijfsprocessen van de politie met als doel de onderkende risico's zoveel mogelijk te beperken en te beheersen.

Arbeidsparticipatie

De politie zet zich in om mensen met een arbeidsbeperking te laten instromen en/of duurzaam aan het werk te houden. Dit streven is ingegeven vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de politie en het sociaal akkoord/Wet banenafpraak²². In 2018 is besloten de Wet banenafpraak aan te passen en te vereenvoudigen. Daarmee verdwijnt de quotumwet. Eind 2018 heeft de politie 235 banen gecreëerd voor mensen met een arbeidsbeperking (mensen die niet zelfstandig in staat zijn het minimumloon te verdienen). In 2018 zijn diverse pilots opgezet bij de ondersteunende diensten. Vanaf 2019 gaan ook pilots van start bij de basis- en opsporingsteams.

Fit@NP

In 2018 is besloten om de komende vier jaar jaarlijks 1,6 miljoen euro beschikbaar te maken voor Fit@NP (Hoofdbesluitvormingsdocument). Dit bedrag is primair bedoeld voor het aanstellen

20) Kamerstukken II 2017/2018, 29628, nr. 782

21) Zie voor de exacte berekening/uitleg het plan van aanpak Verzuim Politie (p. 12)

22) Kennisdocument Ministerie SZW Wet banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten.

van externe coaches die de Fit@NP-programma's gaan uitvoeren bij de eenheden. Per 1 oktober zijn achttien coaches tijdelijk in dienst gekomen. Bijna alle eenheden zijn aangesloten. Omdat er nog niet voldoende coaches zijn om alle eenheden in voldoende mate te bedienen, worden in de komende periode scenario's uitgewerkt om meer coaches aan te nemen; passend binnen het jaarlijkse budget.

Om Fit@NP in elke eenheid goed vorm en inhoud te geven en de coaches functioneel aan te sturen, heeft elke eenheid een coördinator/specialist Fit@NP nodig. De korpsleiding heeft hiervoor 0,5 fte toegezegd (op tijdelijke, buitenformatieve basis). De programmadirecteur Fit@NP is in het laatste kwartaal van 2018 in gesprek gegaan met de eenheden over hoe deze functie invulling kan krijgen.

Posttraumatische stressstoornis

Om medewerkers met (een vermoeden van) posttraumatische stressstoornis (PTSS) te ondersteunen en zorg te bieden, is een zorglijn PTSS Politie ingericht. Het korps werkt op dit moment aan doorontwikkeling van deze zorglijn. Daarnaast vraagt de aanpak van PTSS om meer bewustwording van de mogelijke risico's van het politiewerk en het effect hiervan op de mentale gezondheid van politieagenten. Met de uitvoering van het plan van aanpak Verzuim Politie wordt bijgedragen aan preventie en verbetering van de begeleiding van medewerkers met PTSS. De relatie tussen de leidinggevende en de medewerker staat in dit plan van aanpak centraal. Nieuwe (en in een later stadium ook zittende) leidinggevend worden toegerust voor het begeleiden van medewerkers. Zo krijgen zij allen voorlichting over het vroegtijdig signaleren van psychosociale problematiek. Hieruit voortvloeiend wordt een training ontwikkeld, gericht op het voeren van een goed gesprek waarin begrip, aandacht en respect leidend zijn. In dat gesprek kan de leidinggevende de medewerker – indien nodig – doorverwijzen naar andere hulpverleners of andere voorzieningen treffen.

Politiemedewerkers met PTSS krijgen ondersteuning en begeleiding van het Meldpunt PTSS. Het afgelopen jaar heeft het meldpunt een verbeteringslag gemaakt en de doorlooptijden verkort voor zowel de aanvraagprocedure voor erkenning van PTSS als beroepsziekte, als voor het verwerken van medische declaraties. Om aanvragen sneller te kunnen behandelen en medewerkers beter te begeleiden, wordt het aantal casemanagers bij het Meldpunt PTSS uitgebreid.

De werving van deze casemanagers is inmiddels gestart. Anticiperend op de borging van de bijzondere zorgplicht in het Besluit algemene rechtspositie politie (Barp) is een programma Bijzondere Zorg ingericht. Daarnaast wordt via dit programma concreet invulling gegeven aan het verder professionaliseren van de ondersteuning om beroepsziekten, dienstongevallen en uitingen van ongenoegen (klachten) zoveel mogelijk te voorkomen. Binnen het programma zijn enkele projecten opgezet die zich onder andere richten op:

- professionele ondersteuning (regie door een vast contactpersoon);
- voorziening oud-collega's;
- voorziening voor professionele ondersteuning, ofwel geestelijke ondersteuning en sociaal-medische zorg en begeleiding voor (oud-) medewerkers, partners en bloedverwanten in de eerste graad;
- waardering en erkenning.

Informatievoorziening

De politie is een informatie verwerkende organisatie. Informatie- en communicatietechnologie (ICT) is dan ook van cruciaal belang. Om toekomstbestendig te kunnen zijn, werkt het korps continu aan kwaliteitsverbetering van ICT-voorzieningen. Dat gebeurt onder andere door de toepassing van moderne technische platforms (big data-, data-analyse-, mobile platforms), die innovatie mogelijk maken.

IV-strategie, vernieuwing en innovatie

De politie werkt op het gebied van informatievoorziening (IV) op basis van haar strategisch kompas 'De politie van overmorgen'. Deze geeft in brede zin richting aan verandering en vernieuwing. In de IV strategie 2018-2022 welke in januari 2018 door de korpsleiding is vastgesteld, staan de ambities voor de ICT-ontwikkeling voor deze periode. Vanuit deze ambities wordt een bijdrage geleverd aan het strategisch kompas. De ambities zijn vertaald in concrete ontwerp- en uitvoeringskaders en architectuurprincipes. Hierin is beschreven hoe de politie de ICT-ontwikkeling beheersbaar maakt en hier op stuurt. Dit is een permanent proces.

De IV-strategie bestaat uit vier sporen: afronden, anticiperen, leren en vernieuwen, digitaal transformeren. Elk spoor heeft zijn eigen veranderdynamiek.

Op het spoor 'afronden' is het programma Vernieuwend Registreren gestart. Dit programma vervangt en vernieuwt politie operationele registratieve systemen met als belangrijkste doelen het vergroten van de gebruikersvriendelijkheid, de mogelijkheid bieden van het eenmalig vastleggen en meervoudig gebruik van gegevens en het verlagen van de beheerlasten van deze groep systemen. Specifieke resultaten binnen het programma Vernieuwend Registreren in 2018 zijn onder andere de doorontwikkeling van 'Executie & Signaleren' door toevoeging van een functionaliteit voor de afname van DNA van veroordeelden, de realisatie van een aantal uitbreidingen op MEOS (o.a. voor opsporing), oplevering van het OPP-platform 2.0 voor ontwikkeling en de bouw van de eerste generieke functionaliteit 'Werkopdrachten'.

Op het spoor 'anticiperen' zijn diverse initiatieven ontplooid, zoals een herziening van de data center strategie, een roadmap voor generieke diensten en platforms die de infrastructuurle benadering uit de IV-strategie kunnen

gaan ondersteunen, een Politie Data Platform op basis van big data-technologie waar alle intelligence-functies binnen het korps gebruik van zullen gaan maken en een roadmap ten behoeve van platforms ter ondersteuning van bijvoorbeeld sensoren en kunstmatige intelligentie.

Op het spoor 'leren en vernieuwen' is meer ervaring opgedaan met agile werken en het betrekken van 'blauw' in de ontwikkeling van IV, onder andere in het kader van de ontwikkeling van het Productiehuis dat in 2018 was genomineerd voor een Computable-award.

Op het spoor 'digitaal transformeren' is overzicht gecreëerd in de belangrijkste innovaties en experimenten binnen het korps, met het doel meer overzicht te genereren en de mogelijkheden om te richten en te kiezen te vergroten. Tot slot is er een aanvang gemaakt met gerichte interventies om richting te geven aan initiatieven op het gebied van digitale transformatie.

Andere resultaten die in 2018 op het gebied van ICT-vernieuwing gerealiseerd zijn:

- Proeftuinen digitaal werken in de strafrechtketen;
- Uitbreiding functionaliteit van het Aangifte Volgstelsel, zodat burgers beter inzicht hebben in de status van hun aangifte;
- Totstandkoming van data.politie.nl, waarop open data van de politie gepubliceerd wordt;
- Landelijke uitrol Automatic Number Plate Recognition, waarmee agenten in staat zijn om real time geïnformeerd te worden over hits op (geselecteerde) ANPR camera's;
- Koppeling van BVH met Summ-IT;
- Implementatie van 'Chromebooks' om het werken op locatie, dicht bij de burger, te bevorderen.

Cybersecurity en informatiebeveiliging

Wat betreft cybersecurity en informatiebeveiliging heeft het korps een aantal belangrijke stappen gezet. Deze stappen hebben geresulteerd in een structureel cyberprogramma, een bijgestelde data-center strategie, een versterkt Security Operations Centre (SOC), verbeterde monitoring in het netwerk, samenwerking met andere veiligheidspartners en verdere implementatie van risicomanagement. Resultaten die een vervolg zijn van de ingezette lijn van de voorgaande jaren. Afgelopen jaar zijn ook voorbereidingen getroffen om zowel op het terrein van awareness als op het terrein van atypische signalen activiteiten te ontplooiën. Alles gericht op het hoofd bieden aan een veranderend dreigingsbeeld, waar rekening gehouden moet worden met gesofisticeerde cyberaanvallen waarvan de oorsprong niet altijd bekend is.

Toezicht

Na de formele afronding van het Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie in 2017, is het toezicht op de informatievoorziening via een aantal politiek/ bestuurlijke trajecten in 2018 nieuw vormgegeven. Dit gebeurde in het kader van het continueren van het toezicht op de informatievoorziening.

In 2018 heeft de minister de Tweede Kamer geïnformeerd over de (aanpak van de) ICT-vernieuwing en bijbehorend toezicht hierop. Het onder BIT-regime (Bureau ICT-toetsing) brengen van de politie²³ was hier een onderdeel van. In 2018 heeft de minister ook het eerste project Vernieuwend Registreren/ Winkeldiefstal aangeboden aan het Bureau ICT toetsing.

Bescherming persoonsgegevens

De politie verzamelt en verwerkt gegevens, dat is de kern van het politiewerk. Daarmee kan de politie waakzaam en dienstbaar zijn. Met al die gegevens gaat de organisatie integer om, met respect voor ieders privacy en met de grootst mogelijke zorgvuldigheid.²⁴

Europese regels bepalen dat persoonsgegevens beschermd moeten worden. Om te voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (WPG) heeft de politie de volgende resultaten bereikt:

- Er is gewerkt aan de invoering van een registertool voor het verder professionaliseren van een register van verwerkingen.
- Er zijn modellen ontwikkeld voor een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (GBE) en een Verwerkersovereenkomst.
- Het beleidskader logging is vastgesteld.
- Een privacybeleid politie is vastgesteld.
- Een uitgebreid privacystatement is geplaatst op www.politie.nl;
- De procedure voor datalekken is aangescherpt.
- Een functionaris voor gegevensbescherming (FG) is aangesteld als intern toezichthouder.

Wet politiegegevens (WPG)

Voor wat betreft de Wet politiegegevens is relevant dat bovengenoemde onderwerpen voortvloeien uit de Europese Richtlijn gegevensbescherming opsporing en vervolging. Los van deze nieuwe verplichtingen zijn in 2018 maatregelen genomen om beter te voldoen aan bestaande eisen. Daarnaast is het proces rond het verlenen en intrekken van autorisaties sterk verbeterd door het in gebruik nemen van Identity & Access Management (IAM) voor de operationele systemen.

23) Wijzigingsbesluit instellingsbesluit tijdelijk Bureau ICT-toetsing, 23 juli 2018, Staatscourant 41047

24) Zoals verwoord in het privacystatement op <https://www.politie.nl/algemeen/privacy.html>

ZOEKTOCHT NAAR VREEMDELINGEN
5 oktober – Een politieagent zoekt in een maïsveld in Moerdijk naar groepjes vreemdelingen. De migranten proberen via het maïsveld in vrachtwagens te klimmen om als verstekeling naar Engeland te reizen.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

De Wet politiegegevens heeft betrekking op het verwerken van persoonsgegevens die gerelateerd zijn aan uitoefening van de politietaken, zoals omschreven in artikel 3 van de Politiewet. Alle overige verwerkingen vallen onder de Algemene verordening gegevensbescherming. Met de invoering van de AVG per 25 mei 2018 zijn drie taken die voorheen onder de WPG vielen, onder het regime van de AVG gebracht: de korpschef-taken, vreemdelingenzaken en burgemeesterstaken.

In 2018 is met de portefeuillehouder AVG afgesproken dat de politie eind 2019 zal voldoen aan de AVG, met uitzondering van de eisen voor de verwerkingen die zijn opgenomen in het verwerkingenregister. De invoering van de beheersmaatregelen die voortvloeien uit de risicoanalyses op verwerkingen, geïdentificeerd via gegevensbescherming-effectbeoordeling, lopen door in 2020.

Inkoop

Met een inkoopbedrag van circa 1,5 miljard euro – ruim 25 procent van de totale begroting – is het korps een van de grootste aanbestedende diensten in het publieke bestel. Deze inkoop omvat allerhande soorten producten en diensten: van motorhandschoenen en kantoorartikelen tot voer- en vaartuigen,

helikopters, gewelddsmiddelen, consultancydiensten en bouwwerken. In het leveranciersbestand zijn meer dan 17.000 leveranciers opgenomen. Zij hebben in 2018 producten en diensten geleverd aan de politie. Het is duidelijk dat deze inkoop rechtmatig en doelmatig moeten zijn en op een transparante en objectieve manier vanuit de markt worden betrokken.

Dienst Verwerving

Het grote financiële belang van inkoop, de impact die de inkoop kan hebben op marktsegmenten en in sommige gevallen de maatschappelijke aandacht voor bepaalde aankopen, hebben geleid tot het opzetten van een dienst Verwerving i.o. In deze dienst zijn alle organisatieonderdelen gebundeld die zich bezighouden met inkoop. De rol van inkoop wordt hierdoor steviger gepositioneerd en biedt tevens meer armslag om schaarse inkoopcapaciteit binnen te kunnen halen.

Kwaliteit van de inkoop

In de context van een onderzoek naar de ontwikkeling van de financiële inkoop-onrechtmatigheid, is zijdelings ook gekeken naar de professionaliteit van de inkoop. Het beeld is dat de inkoopfunctie bij de politie zich vooral in de periode tussen 2015 en heden, goed heeft ontwikkeld. Dat blijkt enerzijds uit de kwaliteit van de vele aanbestedingen die jaarlijks worden gedaan en het feit dat de politie nagenoeg alle aangespannen kort gedingen wint of

bezwaren kunnen worden weerlegd. Anderzijds krijgt de politie steeds meer uitnodigingen van andere rijksdienstonderdelen of (kennis-) netwerken om te vertellen hoe zij de inkooporganisatie en de inkoopprocessen organiseert en de inkoop- en aanbestedingstrajecten uitvoert. Ook is er veel interesse voor de wijze waarop de politie haar Aanbestedingscommissie inzet voor kwaliteitsverbetering van de aanbestedingen. Op een toenemend aantal terreinen wordt al intensief samengewerkt met het Rijk, waaronder het Ministerie van Defensie.

Klachtenmeldpunt

In 2018 heeft het klachtenmeldpunt Inkoop zeventien klachten ontvangen. De onderstaande tabel geeft de aard van de klachten weer.

De overige vijf klachten zijn conform de klachtenprocedure door de klachtenbehandelteam(s) in behandeling genomen. Daarvan konden er vier adequaat beantwoord worden. Eén klacht die gegrond bleek, heeft geleid tot het overdoen van een gebruikerstest tijdens de gunningsfase van een aanbesteding. Het staat klagers overigens altijd vrij om na een hele of gedeeltelijke afwijzing van hun klacht alsnog de gang naar de rechter te maken.

Innovatiegericht inkopen

De politie experimenteert op vele

terreinen met allerlei innovaties. Zodra een experiment moet worden omgezet in een grootschalig inkoopproces, blijkt in de praktijk dat dit bijzonder lastig is in te passen in de aanbestedingsregelgeving. Binnen de ruimte van de aanbestedingsregelgeving wordt een marktconsultatie gedaan om te verkennen of het voor de politie interessant en werkbaar is om een innovatiemakelaar te contracteren. Een partij die innovatievoorstellen procesmatig structureert en beoordeelt, en indienende partijen op weg helpt met verwijzingen naar bestaande subsidie-mogelijkheden en dergelijke.

Screening leveranciers

Circa 17.000 leveranciers zijn voor de politie actief. Een aantal van hen heeft toegang tot vitale processen of zijn betrokken bij de uitvoering van bepaalde vitale processen. Nalatigheid van de opdrachtnemer kan leiden tot gevaar voor politiemedewerkers. Sommige van deze processen raken aan (veiligheids-) belangen op nationaal niveau. Voor dit soort opdrachten heeft de politie een richtsnoer vendor-screening ontwikkeld. Tijdens de uitvoeringsfase van een contract, krijgt een opdrachtnemer aanvullende eisen en verplichtingen opgelegd. Dit richtsnoer wordt met ingang van 2019 toegepast.

Maatschappelijk verantwoord inkopen

Maatschappelijk verantwoord inkopen is sinds 2017 onderdeel van het strategisch inkoopbeleid van de politie. Bij aanbestedingen die daarvoor in aanmerking komen, richt de focus zich op het terugdringen van de milieubelasting en het respecteren van de mensenrechten in bepaalde toeleveringsketens. In het verlengde van het regeerakkoord wordt ingezet op het opnemen van aanbestedingseisen die bijdragen aan de reductie van CO₂-uitstoot. Daarnaast worden de mogelijkheden verkend van circulair inkopen en wordt bezien in hoeverre social return in aanbestedingen kan worden meegenomen.

Huisvesting

In het Strategisch Huisvestingsplan (SHP) staan de meerjarenbeleidsdoelstellingen voor de huisvesting van de politie tot 2025. Deze doelstellingen zijn de basis voor de uitwerking van de huisvestingsplannen per eenheid versie 1.0, die de tweede fase vormt van de huisvestingstransitie richting 2025. In aanvulling op het SHP zijn voor het segment Specials (cellencomplexen, IBT-centra, forensische opsporing en beslag) impactanalyses opgesteld om de strategische lijnen te bepalen. In 2018 is gestart met het opstellen van een huisvestingsplan voor de IBT-centra en de Politieacademie.

Op dit moment is de transitie in volle gang. De eerste fase is afgerond. Deze had betrekking op het faciliteren van de personele reorganisatie in de vorm van schuifplannen per eenheid die in 2015 zijn opgesteld. Deze zogeheten schuifplannen zijn uitgevoerd en de nog resterende werkzaamheden zijn onderdeel van een groot huisvestingsproject. Nu is de tweede fase aangebroken. Voor de uitvoering van de huisvestingsplannen per eenheid lopen jaarlijks meer dan honderd huisvestingsprojecten tegelijkertijd om de meerjarige doelstellingen te bereiken. In 2018 zijn aan de hand van ontwikkelingen in projecten en voortschrijdend inzicht vanuit de operationele eenheden de huisvestingsplannen bijgesteld.

Een huisvestingsplan versie 2.0 volgt als er majeure (beleids)wijzigingen zijn. De voorgenomen duurzaamheidsdoelstellingen van het kabinet zijn in 2018 vertaald in een plan van aanpak en een voorlopig uitvoeringskader. Deze worden geïmplementeerd in de huisvestingsprojecten. Er is veel aandacht om andere organisatieonderdelen (zoals ICT, HRM en Facilitaire services) aan te laten sluiten om de huisvestingsprojecten integraal aan te sturen en op te leveren. Om de voortgang van de huisvestingsplannen te monitoren, zijn er per eenheid en landelijk dashboards ontwikkeld.

Daarnaast is er begin 2018 samen met marktpartijen een marktvisie vastgesteld. Als onderdeel hiervan is een zogeheten *innovation challenge* uitgevoerd, waar marktpartijen creatieve ideeën hebben voorgesteld om vanuit huisvesting de operatie beter te kunnen ondersteunen. Om hier goed invulling aan te kunnen geven, is binnen de sector Huisvesting de bemensing uitgebreid en zijn er contracten afgesloten.

Tot slot heeft het Ministerie van JenV eind 2018 een bijzondere bijdrage beschikbaar gesteld voor toegangsbeveiliging. Er is een programmamanager aangesteld die zich gaat richten op de landelijke uitrol van een landelijk toegangssysteem.

Transitie bedrijfsvoering Politieacademie

De Politieacademie (PA) is per 1 januari 2017 ingebed in het politiebestedel. De kwaliteit van het politieonderwijs en de onderzoeks- en kennisfunctie binnen het politiebestedel is daarmee gegarandeerd. Wel behoudt de Politieacademie een onafhankelijke positie als zelfstandig bestuursorgaan (zbo). De bedrijfsvoering van de Politieacademie wordt in fasen ondergebracht bij het Politiediensten-centrum en op dezelfde manier georganiseerd als bij de eenheden. Daar is in 2017 een begin mee gemaakt en in 2018 zijn er grote stappen gezet naar volledige inbedding. Het proces ligt op bijna alle punten op koers. Per 1 januari 2020 moet het project volledig zijn afgerond.

Kwaliteit onderwijs en onderzoek

De Politieacademie heeft als zbo een eigen verantwoordelijkheid bij de ontwikkeling en uitvoering van onderwijs en het doen van onderzoek. Ook is zij verantwoordelijk voor de kwaliteit ervan. De Politieacademie stelt hiertoe een eigen jaarverantwoording op. Het korps bepaalt de behoefte aan onderwijs en onderzoek en stelt daarnaast vanuit de eigen sterkte de benodigde mensen en middelen ter beschikking aan de Politieacademie.

Onderwerp

Aantal

Afgehandeld door

Te laat betaalde facturen	4 facturen	Dienst Financiën
Lopende aanbestedingen	3 aanbestedingen	Dienst Verwerving
De werking van het inkoopstelsel	1 klager	Klager te informeren en te instrueren over de werking
Kwaliteit van de geleverde boeketten	1 interne klacht	Leveranciersmanagement
Betrouwbaarheid van een tolk	1 interne klacht	Tolkencoördinator
Scope van een aanbesteding	1 klager	Klager gemeld dat er geen overlap met zijn contract was
Verliezen van (historische) opdracht	1 klager	Klager gemeld dat opdrachten periodiek moeten worden aanbesteed

Inbedding HRM

Het humanresourcesmanagement (HRM) van de Politieacademie is sinds 1 januari 2018 ondergebracht bij het Politiedienstencentrum. De politie betaalt bijvoorbeeld het salaris uit en de PA maakt gebruik van de politiebasisvoorzieningen voor het registreren van (verlof)uren en het bijhouden van personeelsgegevens. De migratie van PA-data naar politiesystemen is afgerond. Een concernaudit heeft bevestigd dat deze migratie juist en volledig is uitgevoerd.

Inbedding informatievoorziening

Op het gebied van informatievoorziening is in 2018 veel in gang gezet. Zo zijn onder andere de ontwerpen voor een speciaal voor Onderwijs te realiseren domein opgesteld en goedgekeurd: het KOO (Kenniss, Onderwijs en Onderzoek). Door de vertraging van de nieuwe generieke infrastructuur, is dit domein nog niet volgens het oorspronkelijke plan gerealiseerd. Wel is al gestart met applicatierationalisatie, een inventarisatieslag met als doel het applicatieportfolio van de Politieacademie te integreren in het applicatieportfolio van de politie.

Delen van de generieke telefonievoorziening van de politie zijn al overgezet naar de Politieacademie. De transitie van ICM (Informatie Change Management), de voormalige IV-afdeling van de (PA), verloopt langs de sporen Organisatie, Processen, Medewerkers en Techniek. De sporen Organisatie en Processen zijn in de afrondingsfase. Wat rest is het borgen van processen vanuit Corsica en Proquro van de PA in de applicaties en processen van de politie. Het spoor Medewerkers is door actieve begeleiding van de ICM-medewerkers naar hun nieuwe functies binnen politieteams en teamchefs afgerond.

Inbedding facilitaire dienstverlening

Op 5 november 2018 heeft een succesvolle transitie plaatsgevonden van Facilitair Management (FM). Met als resultaat dat deze nu ook de dienst-

verlening aan de Politieacademie verzorgt. Dit betekent onder andere dat:

- Voormalig FHM/PA-medewerkers (deels) zijn ondergebracht in de facilitaire teams van FM/PDC.
- De standaard facilitaire dienstverlening (volgens het click, call, face-principe) beschikbaar is voor de PA via het landelijk intranet en Planon NP. Hiermee is Planon PA grotendeels uitgefaseerd.
- Aanvullende dienstverlening voor de PA wordt geleverd door de dienst FM.
- Bestellingen lopen via Planon NP en SmartStream, hiermee is Proquro grotendeels uitgefaseerd voor de Politieacademie.

Tot eind 2018 heeft het transitieteam FM nazorg verleend.

Decharge documenten

Voor alle transitieactiviteiten die in 2018 zijn afgerond, zijn decharge documenten opgemaakt en getekend. Dit betreft de transitie van HRM, Financiën, Verwerving en Staf PDC. Daarnaast hebben het hoofd bedrijfsvoering van de Politieacademie en alle stafdirecties de decharge documenten getekend.

Veiligheid, integriteit en klachten

Integriteit is onlosmakelijk verbonden met de identiteit van de politieorganisatie. Daarom is het een kernwaarde. Het integriteitsbeleid is dit jaar geactualiseerd. Er is nadrukkelijk aandacht voor het bevorderen van een ethisch werkklimaat waarin integriteit wordt gezien als kenmerk van goed politiewerk en de onderlinge dialoog wordt gestimuleerd.

Belangrijke pijlers van het integriteitsbeleid zijn:

- beschermen van de organisatie en de medewerker (onder meer door beveiligingsmaatregelen en screening);
- begrenzen (het onderling aanspreken, (disciplinaire) onderzoeken en sanctioneren);

→ bekrachtigen (door onder andere het stimuleren van de dialoog).

In 2018 zijn bijna honderd voorstellingen van *Rauw* gegeven. Deze theatervoorstelling is ontwikkeld om de dialoog te bevorderen over de schaduwkanten van het werk en de impact ervan op politiemedewerkers en hun privésituatie. Ruim 10.000 medewerkers hebben deze voorstelling bezocht, vooral in teamverband. De voorstelling, die in 2019 nog doorloopt, wordt ook ingezet voor leiderschapsdagen. Ook de ketenpartners hebben belangstelling getoond. Een ander instrument om de dialoog te bevorderen, is de in 2018 ontwikkelde toolkit preventie. Deze toolkit voor medewerkers en leidinggevenden, biedt ondersteuning bij het voeren van gesprekken over dilemma's en integriteitskwesaties. Hij is zowel digitaal als fysiek beschikbaar en bestaat onder andere uit: dilemmafilmpjes (bekroond met de filmprijs Gouden Reiger), tool voor risicoanalyse, handreiking nabespreking na een disciplinair onderzoek, de beroepscode en themabladen bij de beroepscode. In de themabladen wordt per onderwerp nader ingegaan op wet- en regelgeving en dilemma's. Daarnaast zijn er infographics ontwikkeld die het klachtenproces, screening en interne onderzoeken verduidelijken aan burgers en medewerkers.

Om meer inzicht te krijgen in het fenomeen 'lekken door politieambtenaren' heeft de politie de Politieacademie gevraagd onderzoek te doen naar de aard en omvang ervan in de jaren 2015 en 2016. De conclusie van de onderzoekers was dat het lekken van vertrouwelijke informatie op een relatief kleine schaal lijkt voor te komen. Uit het onderzoek²⁵ blijkt dat lekken in veel gevallen voortkomt uit onachtzaamheid of het blijkt loos alarm te zijn.

Aantal gestarte onderzoeken

	Zaken Aantal zaken	Disciplinair en lijnonderzoek Aantal onderzoeken	Aantal betrokkenen
2018	1.292	518	543
2017	1.509	548	608
2016	1.351	287	302

Top 3 categorieën disciplinaire onderzoeken

Categorie disciplinair	Aantallen
Misbruik positie (misbruik positie, informatie, bedrijfsmiddelen)	213
Houding en Gedrag (foute relaties, loonbeslag, nevenfuncties)	122
Geweld en bejegening (zowel in functie als privé, belediging)	93

Tabel A: totalen (voorwaardelijk) ontslagen

(Voorwaardelijk) ontslag	totaal
2012	161
2013	176
2014	176
2015	111
2016	126
2017	121
2018	119

Tabel B: specificatie (voorwaardelijk) ontslag

Voorwaardelijk	Afdoening	2017	2018
Ja	BARP 77: 1-J ontslag	61	58
Nee	BARP 77: 1-J ontslag	48	59
	BARP 87 ontslag op verzoek	12	2
Eindtotaal		121	119

Interne onderzoeken

De politie kent drie soorten interne onderzoeken:

- oriënterende onderzoeken (o) naar mogelijk laakbaar, verwijtbaar of strafbaar handelen;
- disciplinaire onderzoeken (d) wanneer sprake is van een *vermoeden* van gepleegd plichtsverzuim;
- strafrechtelijke onderzoeken (s) wanneer er sprake is van een redelijk vermoeden van gepleegde strafbare feiten door medewerkers of wanneer een burger aangifte heeft gedaan.

Het aantal gestarte disciplinaire onderzoeken (518) zegt iets over het aantal malen dat er (ernstig) plichtsverzuim *vermoed* werd. Het aantal strafrechtelijke onderzoeken wordt in de jaarverantwoording verder buiten beschouwing gelaten, maar maakt wel deel uit van het *totaal in 2018 gestarte onderzoeken*. Omdat aan één voorval, melding of incident meerdere onderzoeken (onderzoeksvormen) gekoppeld kunnen worden, is het totaal aantal gestarte onderzoeken slechts een indicatie van het aantal verschillende incidenten dat wordt onderzocht. Het aantal betrokkenen is het aantal betrokkenen bij disciplinaire onderzoeken.

(Voorwaardelijk) ontslag

Het aantal ontslagen betreft de ontslagen die in het betreffende jaar zijn verleend. Tabel A op pagina 95 geeft de totalen tot en met 2018 weer. Tabel B specificeert de afgelopen twee jaar nader.

Klachten

De klachtbehandeling van het korps is gericht op herstellen van vertrouwen van burgers in de politie en op het leren van signalen van burgers over hoe de dienstverlening beter kan. Als mensen een klacht indienen, moeten zij erop kunnen vertrouwen dat het korps daar goed mee omgaat.

In 2018 is in het kader van professionalisering de opleiding Klachtbehandeling ontwikkeld. Voor alle klachtbehandelaars is een vakgerichte themadag georganiseerd. Van de (9579) klachten die de politie in 2018 ontving, nam zij er 2143 niet in behandeling, omdat ze niet voldeden aan de criteria van de klachtenregeling. Klachten van 7333 klagers zijn meteen in de eerste fase afgehandeld. In 351 gevallen vroeg de klager een formeel oordeel van de politiechef.

Screening

Het zorgvuldig en met voldoende waarborgen screenen van mensen is een belangrijk onderdeel van het aannemen en inhuren van betrouwbare medewerkers. In 2018 is de Wijziging van de Politiewet 2012 in verband met de screening van ambtenaren van politie en politie-externen in consultatie gegaan. De kern van dit wetsvoorstel is de betrouwbaarheid van de ambtenaar van

politie tijdens de loopbaan doorlopend te beoordelen en niet alleen incidenteel. Hetzelfde geldt voor externen die werkzaamheden uitvoeren voor de politie, bijvoorbeeld ICT-personeel. Ook een omgevingsonderzoek valt onder de reikwijdte van het wetsvoorstel. De verwachting is dat de minister van Justitie en Veiligheid het wetsvoorstel in 2019 aanbiedt aan in de Tweede Kamer. Ook intern wordt gekeken hoe het proces van werving en selectie efficiënter kan aansluiten op het screeningsproces. Om dit proces in praktijk te toetsen en best practices te delen, is een pilot opgezet.

Landelijk Meldpunt Misstanden

De Wet Huis voor klokkenluiders trad op 1 juli 2016 in werking en werd op 1 januari 2017 gevolgd door de nieuwe Interne klokkenluidersregeling voor Rijk, Politie en Defensie. De toegenomen aandacht voor het fenomeen 'klokkenluiders' zorgde ook in 2018 weer voor

veel meldingen en adviesvragen bij de Vertrouwenspersonen Integriteit (VPI) van het Landelijk Meldpunt Misstanden (LMM). In het verslagjaar zijn twaalf nieuwe VPI's geselecteerd en per 1 januari 2019 aangesteld. Het totale aantal komt daarmee op zestien. VPI's ondersteunen en adviseren medewerkers bij meldingen van vermoedelijke misstanden. Omdat veel kwesties in overleg met de melder leiden tot een terugverwijzing naar de betrokken eenheid, zijn de VPI's gekoppeld aan een eenheid.

In 2018 behandelde het LMM twintig meldingen c.q. adviesvragen. In 2018 is een onderzoek naar een vermoeden van een misstand afgerond. De conclusie is dat er van een misstand geen sprake is. Bij andere zaken is na een eerste weging al geconstateerd dat van een vermoeden van een misstand geen sprake was.

Klachten en aantallen	2018
Openstaand begin jaar	1.784
Ontvangen klachten	9.579
Totaal	11.363
Niet in behandeling genomen (geen klacht)	-2.146
In behandeling	9.217
Afgehandeld 1e fase	-7.348
Niet ontvankelijk	4
Niet behandelen AWB*	1.160
Aantal rubrieken	8.799
Aantal terecht	1.287
Afgehandeld 2e fase	-350
Aantal rubrieken	965
Aantal gegrond	134
Openstaand einde jaar	1.365
Afgehandeld 1e fase	79,72%
Afgehandeld 2e fase	3,80%

* = Algemene Wet Bestuursrecht

Team Grenspolitie van de Zeehavenpolitie
Het team Grenspolitie van de Zeehavenpolitie combineert grensbewaking met 'gewoon' politiewerk. Het verricht bijna 100.000 Schengen grenscontroles per jaar, controleert 24 uur per dag af- en aanmonsterende zeelieden en verstrekt waar nodig visa. Het pakt inklimmers aan, migranten die proberen om illegaal vanuit de Rotterdamse haven de oversteek naar Groot-Brittannië te maken. Daarnaast verleent het team bijstand bij de aanpak van ondermijning. Het werkgebied is groot, letterlijk en figuurlijk. Dit alles vraagt om specialisme, enorme kennis van de materie, het vak en de haven.

6

Risico- management

Risicomanagement

Het risicoprofiel en het risicomanagement binnen de politie staan in dit hoofdstuk centraal. Naar de aard van de jaarverantwoording ligt daarbij de nadruk op het beheer van de organisatie, met name de inrichting en formatie, de bedrijfsvoering-processen en de financiën. In 2018 domineerden twee aspecten. Enerzijds het verder structureren van risicomanagement en anderzijds het vergroten van deskundigheid en risicoawareness. Verder vermeldt dit hoofdstuk de voor deze jaarverantwoording relevante risico's, hun impact en de beheersmaatregelen.

Ontwikkeling risicomanagement

De politie staat bloot aan diverse risico's. Deze vallen onder te brengen in de categorieën strategische, operationele, financiële, compliance-, reputatie-, personele en informatierisico's. Risico's zijn niet uit te sluiten. Wel kan de politie zorgen dat zij de gevolgen ervan zo veel mogelijk beperkt en dat zij risicobewust werkt. Risico's goed kunnen beheersen maakt effectief risicomanagement (risicogestuurd werken) noodzakelijk.

Voor effectief risicomanagement is het van groot belang dat het korps aandacht besteedt aan zowel de 'harde' organisatieaspecten (zoals governance, organisatie, processen en procedures) als aan de 'zachte' organisatieaspecten (zoals ethiek, integriteit en leiderschap, cultuur en professioneel gedrag).

In het Strategisch Kader Risicomanagement is risicomanagement een integraal onderdeel van goed management. In overeenstemming met de organisatiecultuur moet de politie risicogestuurd werken expliciet en zo pragmatisch mogelijk vormgeven.

Het afgelopen jaar richtte de invoering van risicomanagement zich op twee aspecten:

- het vaststellen en aanbrengen van de gewenste structuur om te komen tot georganiseerd risicogestuurd werken;
- het vergroten van deskundigheid en risicoawareness in de organisatie.

Vaststellen en aanbrengen van gewenste structuur

In 2018 startte het vaststellen van de gewenste mate van diepgang waarmee risicogestuurd werken in de organisatie moet worden uitgevoerd en van het benodigde groeipad om te komen tot de gewenste situatie. Specifiek hiertoe is de werkgroep Control ingericht, met een vertegenwoordiging vanuit het Landelijk Overleg Control (LOC), het Politie-dienstencentrum (PDC) en de directies HRM en Financiën en Control. De werkgroep brengt begin 2019 een advies uit.

Tegelijkertijd met de start van de werkgroep Control is begonnen met de opbouw van een netwerkorganisatie voor risicomanagement. De doelgroep van het netwerk is de control community. Ongeacht het niveau waarop risicomanagement wordt ingevoerd, speelt deze control community een belangrijke rol bij de uitvoering. Het doel van het netwerk is dat medewerkers elkaar leren kennen en weten te vinden, zodat zij op de gewenste momenten kennis over risicomanagement kunnen delen. Daarbij gebruiken zij elkaars competenties en kwaliteiten om risicomanagement zo goed mogelijk vorm te kunnen geven in de organisatie.

Het netwerk werd opgebouwd door te faciliteren dat de betreffende medewerkers uit de controlorganisatie, het lijnmanagement en andere betrokkenen gemakkelijker met elkaar in contact

kunnen treden. Dit gebeurde door op een specifieke themadag te investeren in de onderlinge relaties.

Voorts is een belangrijke stap gezet om risicomanagement volledig te integreren in de planning- en controlcyclus (p&c-cyclus). Bij de uitvraag voor de jaarplannen 2019 is expliciet aandacht gevraagd voor de doelstellingen en de daaraan gekoppelde kansen en bedreigingen. Daarnaast zijn expliciete kaders meegegeven voor de risicoparagraaf van het jaarplan. De jaarplannen zijn vervolgens geanalyseerd en beoordeeld. Hiervoor is een integraal kernteam samengesteld met vertegenwoordigers van alle directies en het PDC. Het analyseerde en beoordeelde de jaarplannen van de organisatieonderdelen integraal. Op basis van deze analyse zijn adviezen verstrekt voor het opstellen van een addendum bij het jaarverslag, gericht op korpsbrede risico's. Ook zijn adviezen verstrekt voor het verbeteren van de risicoparagraaf in volgende jaarverslagen. Behalve tot individuele terugkoppeling aan de organisatieonderdelen heeft de analyse geleid tot de inventarisatie van de drie belangrijkste, korpsbrede risico's. Deze zijn vervolgens in het hoofdbesluitvormingsdocument vastgesteld.

Tot slot zijn het netwerk en de gewenste structuur ondersteund door het introduceren van de kennissite Risicomanagement op intranet en het verspreiden van een nieuwsbrief over risicomanagement.

Vergroten van deskundigheid en risicoawareness

Ter voorbereiding op de jaarplannen zijn bijeenkomsten georganiseerd met leidinggevenden van de eenheden, het PDC en de directies om na te gaan welke eigen doelen prioritair zijn. Daarmee is getracht te komen tot een bewustere keuze voor het sturen op bepaalde zaken en minder prioritaire zaken bewust niet op te pakken. Ook zijn tijdens deze bijeenkomst de bijbehorende risico's (zowel kansen als bedreigingen) en mogelijke beheersmaatregelen verzameld en geïnventariseerd.

Bij de reguliere p&c-producten werd altijd al gevraagd naar de doelstellingen en bijbehorende risico's. De bijeenkomsten voor risico-inventarisatie en het stellen van de juiste vragen door Control leidden tot verbetering van deze producten. De opgeleverde risico-inventarisaties zijn vooral gestoeld op de inschatting van het lijnmanagement wat zij als de grootste risico's voor hun organisatieonderdeel beschouwden. In 2018 is voor het eerst gestart met een integraal kernteam. Op basis van een organisatiebreed beeld en eerdere inventarisaties kon dit kernteam de belangrijkste korpsbrede risico's voor de organisatie signaleren en deze kennis vervolgens via het hoofdbesluitvormingsdocument binnen de organisatie delen. De korpsbrede risico's zijn in de documenten van de p&c-cyclus opgenomen.

Naast het vergroten van de risicoawareness bij de politie zette het korps tevens de eerste stappen om de kennis over risicomanagement uit te bouwen. Zo is tijdens de themadag op 26 april 2018 het belang onderstreept van eenduidig taalgebruik en eenduidige invulling van risicomanagement. Ook vergrootte de bijeenkomst het bewustzijn van risicobeheersing.

Daarnaast is een opleidingskader ontwikkeld dat opleidingen biedt op drie verschillende niveaus:

- lijnmanagement;
- control community;
- direct uitvoerende medewerkers (risicoassessoren en risicoanalisten).

Belangrijkste organisatierisico's politie

Om de maatschappelijke doelen van de politie te kunnen realiseren, is het van belang om eventuele gebeurtenissen te identificeren die hierop een negatieve invloed kunnen hebben. Waar de impact van een gebeurtenis onevenredig groot is of de kans om op te treden juist zeer groot, is het treffen van beheersmaatregelen van belang. Waar de beheersmaatregelen onevenredig veel politie-inzet vragen, kan het risico gewoon worden geaccepteerd. Wordt gestuurd op beheersing, dan kan ervoor worden gekozen om het risico te mitigeren, over te dragen of te vermijden. De belangrijkste risico's en de gekozen vorm van risicobehandeling zijn schematisch weergegeven.

Risico	Risicobehandeling ²⁶
Strategische risico's	
Niet kunnen voldoen aan rijksbrede regeerakkoord-afspraken en ketenafspraken uit het regeerakkoord (bijvoorbeeld verduurzaming, vernieuwing pensioenstelsel, ondermijning, digitalisering werkprocessen strafrechtketen, flexibilisering).	Accepteren ²⁷ en mitigeren: de ontwikkelingen werden in samenhang gezien. Ten aanzien van de verschillende onderwerpen zijn de mogelijkheden besproken met het Ministerie van JenV. In 2018 werd dit risico niet manifest.
Planoptimisme ten aanzien van de executieve mogelijkheden.	Mitigeren: er zijn in 2018 flinke stappen gezet in de ontwikkeling van de planvorming. Ook is capaciteitsmanagement ingezet om de executieve mogelijkheden te bepalen.
Operationele risico's	
Te weinig mobiliteit en vernieuwingen voor de toekomstvastheid van de politie.	Mitigeren: er werd aandacht gevraagd voor vernieuwing en mobiliteit. Ook zijn middelen voor 2019 en verder zeker gesteld.
Financiële risico's	
Ontvangen schadeclaims (naar aanleiding van politieoptreden).	Mitigeren, overdragen, accepteren: de politie heeft gestuurd op het voorkomen van schadeclaims.
Niet voldoen aan subsidievoorwaarden.	Mitigeren: over de ontvangen subsidiegelden zijn (goedkeurende) accountantsverklaringen opgeleverd.
Scope-uitbreiding van bestuursraadafspraken (bijvoorbeeld de uitbreiding van de scope Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)/Wet politiegegevens (WPG)/Wet bescherming persoonsgegevens (WBP), dataprotectie, logging, Basisadministratie Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR).	Mitigeren: er zijn impactanalyses uitgevoerd om de invoering voor te bereiden en er was monitoring op het behoud van de scope.
Besluit tot invoering van nieuwe wet- en regelgeving met impact op de politie(processen).	Mitigeren: er was monitoring op mogelijk nieuwe wet- en regelgeving.
Onvoldoende aandacht voor treasury.	Mitigeren: er was monitoring van de uitgaven. In 2018 werd dit risico niet manifest.
Verloftarief bij uit dienst: medewerkers die uit dienst treden hebben volgens het concept-uitvoeringskader voor openstaand wettelijk verlof recht op een hogere vergoeding dan het tot nu toe gebruikelijke kale uurloon.	Mitigeren: er wordt een uitvoeringsregeling opgesteld waarin duidelijk wordt vastgelegd wanneer tegen welk tarief uitbetaald wordt.

26) Risicobehandeling kent vier strategieën, namelijk: accepteren, mitigeren, overdragen en vermijden.

27) Accepteren is alleen mogelijk binnen een bepaalde marge (risicobereidheid). Buiten deze marges zal 'accepteren' overgaan in 'mitigeren', vandaar dat monitoring nodig blijft om dit vast te stellen.

Risico	Risicobehandeling
Compliancerisico's	
Financiële onrechtmatigheid (bijvoorbeeld inkoop en declaraties, naleving fiscale regels).	Mitigeren: een PDC-dienst is specifiek gericht op de verwerving en de rechtmatige uitvoering daarvan. Vanuit de Dienst Financiën is ingezet op naleving van (fiscale) regels.
Cybersecurity, bijvoorbeeld IT general controls, Information Security Management System (ISMS).	Mitigeren: er zijn middelen voor 2019 en verder zeker gesteld.
Niet voldoen aan privacy compliance (bijvoorbeeld WPG/AVG).	Mitigeren: de impact is vastgesteld en naar aanleiding daarvan zijn diverse verbeterprogramma's en plannen van aanpak opgesteld.
Fiscale risico's (door brutering) bij uitkeringen in het kader van beroepsziekten.	Mitigeren: voortdurend overleg met de Belastingdienst en in voorkomende gevallen in overleg in bezwaar gaan tegen aanslagen.
Reputatierisico's	
Onvoldoende privacy compliance (bijvoorbeeld WPG/AVG).	Mitigeren: er zijn maatregelen genomen op het communicatieve vlak. Tevens zijn systeemmaatregelen genomen die de privacy compliance meer moeten waarborgen.
Integriteitkwesaties.	Mitigeren: er is meer geïnvesteerd in de uitvoering van preventief integriteitsbeleid en tevens is het integriteitsbeleid herzien. Ondanks integriteitschendingen door enkele medewerkers lijkt de reputatie van de politie niet noemenswaardig beschadigd.
Geweldsincidenten door politie.	Mitigeren: er zijn geweldsinstructies en protocollen en er werd getraind op de juiste naleving daarvan.
Niet kunnen voldoen aan de hoge verwachtingen van derden en de maatschappij.	Mitigeren: er was verwachtingsmanagement richting ketenpartners, derden en maatschappij.

Risico	Risicobehandeling
Personele risico's	
Onvoldoende medewerkers met de juiste capaciteiten voor de nieuwe eisen aan de politieorganisatie.	Mitigeren: er is gestuurd op de medewerkerswaarde, met aandacht voor het behouden van talent, het trainen op de nieuw vereiste vaardigheden en het extern werven van medewerkers met de juiste capaciteiten.
Veranderde preferentie voor de politie als werkgever, waardoor mensen haar niet meer als werkgever in overweging nemen.	Mitigeren: er is actief beleid gevoerd om mensen en meer specifiek ook jongeren te enthousiasmeren voor het politiewerk (bijvoorbeeld door het instellen van de Politie Jongerenraad, het gebruik van sociale media en het gericht profileren bij bepaalde beroepsgroepen).
Een ontwikkeling van de personele bezetting die afwijkt van de prognose, dan wel een disbalans vertoont.	Mitigeren: de ontwikkeling van de bezetting is nauwlettend gemonitord, waardoor beter en sneller werd gestuurd. Er is hard gewerkt aan het oplossen van de huidige bezettingsproblemen en het bereiken van de geformuleerde doelstellingen. Dit kon niet binnen het lopende jaar worden opgelost. Er zijn echter ook expliciet maatregelen getroffen om de knelpunten in de bezetting en de daarmee samenhangende risico's in de personeelsplanning op langere termijn te mitigeren.
Gebrek aan diversiteit, waardoor verlies aan maatschappelijke legitimiteit ontstaat.	Accepteren: de bestaande programma's om diversiteit te vergroten zijn uitgevoerd. Er is maximaal gestuurd om de diversiteit te vergroten binnen de grenzen van wat mogelijk is.
Capaciteitsproblemen door (ziekte)verzuim.	Mitigeren: er is explicieter aandacht gevraagd voor (ziekte)verzuim, er zijn teams Veilig en Gezond Werken ingericht en er is een dedicated programmamanager voor het terugdringen van ziekteverzuim aangesteld. Ook zijn waar nodig voorzieningen getroffen.
Capaciteitsproblemen door nieuwe opdrachten vanuit stakeholders.	Mitigeren: op basis van capaciteitsmanagement is beoordeeld of aan de vraag kon worden voldaan. Ook is samenwerking gezocht met het Ministerie van JenV en het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP).

Risico	Risicobehandeling
Informatierisico's	
Cybersecurity (zoals beleid, cyberweerbaarheid).	Mitigeren: er zijn middelen voor 2019 en verder zeker gesteld.
Security breach.	Mitigeren: er zijn verschillende maatregelen getroffen, zoals het aantrekken van experts en het investeren in nieuwe technologie.
Organisatierisico's	
Beroepsziekten die leiden tot uitval en trajecten, die een zeer lange doorlooptijd kennen en (nog) niet gewaardeerd kunnen worden.	Accepteren: elke schade is uniek en vergt een eigen traject. Opbouwen van ervaring en deze toepassen in de komende jaren.
Toekenning toelagen personeel: periodiek wordt bekeken welke functies in aanmerking komen voor toelagen, waarbij medewerkers met terugwerkende kracht bezwaar (kunnen) maken tegen de ingangsdatum van de toelage.	Accepteren: op het moment dat functies in aanmerking komen voor toelagen betekent dit dat er andere eisen aan de functie worden gesteld dan voorheen. Dit wordt duidelijk gemarkeerd.

Onderzoeksteam Veldbloem

De gewelddadige dood van Milica van Doorn in 1992 heeft een enorme impact gehad op de samenleving in Zaandam. Jarenlang deed het onderzoeksteam Veldbloem onderzoek hiernaar. Nieuwe ontwikkelingen waren van doorslaggevend belang in deze zaak en hebben uiteindelijk tot een oplossing geleid. Het team heeft actief bijgedragen aan de ontwikkeling van DNA-wetgeving, dat die wetgeving bruikbaar werd, dat de techniek er was en dat er binnen de politie voldoende kennis was om ermee aan de slag te gaan.

7

**Control,
Toezicht en
Financiën**

Control, Toezicht en Financiën

De politie heeft in 2017 haar basis op orde gebracht. Hierop is met ingang van 2018 de fase van doorontwikkeling ingegaan. Dit werd op vele onderdelen zichtbaar: de vernieuwde governance, de verdere professionalisering van de organisatie, inclusief de bijbehorende control en toezicht organisatie en de grotere aandacht voor (financiële) sturing en beheersing in de organisatie. In het navolgende komen de belangrijkste ontwikkelingen die de politie in 2018 heeft doorgemaakt aan de orde.

Ontwikkelingen sturing, control en toezicht

Implementatie aanbevelingen extern onderzoek

Eind maart 2016 is het rapport Inzicht in de omvang van het personele en materiële budget nationale politie 2016-2020 opgeleverd. Daarin staan aanbevelingen om de financiële sturing en beheersing van de politie te verbeteren, naast het advies om de begroting van de politie structureel te verhogen.

Afgesproken is dat deze aanbevelingen worden opgevolgd en dat de korpschef de minister van Justitie en Veiligheid daarover periodiek informeert. Vanaf begin 2017 heeft ABD Topconsultant meegekeken bij de uitvoering van de aangekondigde maatregelen en geconstateerd dat nagenoeg alle aanbevelingen zijn uitgevoerd. In oktober 2017 is zijn rapport Oordeel over sturing en beheersing bij de Nationale Politie opgeleverd. In dit rapport zijn aanbevelingen opgenomen en in een reactie heeft de politie

aangegeven alle aanbevelingen te gaan opvolgen. Daarover is het schema op pagina 113 met een weergave van de stand van zaken opgesteld. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat er is gerealiseerd.

Voor deze jaarverantwoording zal de politie name aandacht besteden aan punt 1: wat er al gerealiseerd is. De doorlopende punten zullen in de planning en controlcyclus 2019 aan de orde komen.

Overzicht stand van zaken opvolging aanbevelingen

Korte termijn	Voortgang
1. Stel in de 'driehoeken' bedrijfsvoering van de politie alleen sluitende en realistische begrotingen op, dat wil zeggen met prognoses wat men daadwerkelijk verwacht uit te geven.	
2. Geef het Politiedienstencentrum (PDC) een volwaardiger positie bij de finale besluitvorming over de begrotingen.	
3. Stel jaarlijks voor de aanvang van het begrotingsjaar een door het korpsmanagementteamoverleg en de korpsleiding geaccordeerde ombuigingslijst op die direct kan worden ingezet zodra zich tegenvallers voordoen. Zorg voor voldoende budgetflexibiliteit op die lijst. Symmetrisch kan ook een overprogrammeringslijst worden opgesteld voor het geval dat zich in de loop van het begrotingsjaar meevallers aftekenen.	
4. Verbeter op korte termijn de inhoudelijke en analytische kwaliteit van de financiële maandrapportages; maak voor alle kostencategorieën decompositietabellen die inzicht geven in de oorzaken van afwijkingen ten opzichte van de begroting.	
5. Op die manier worden de early warnings betrouwbaarder en daardoor ook effectiever. Dit is met name van belang voor de posten met de grootste risico's in de komende jaren: externe inhuur, de mismatch en het natuurlijk verloop van personeel. Betere maandrapportages ontlasten ook het werk voor de maandrapportages.	
6. Laat de directeur PDC als belangrijkste budgetverantwoordelijke, daar als first line of defense voor verantwoordelijk zijn en laat de concern controller daar zijn onafhankelijke oordeel over geven, bijvoorbeeld of hij uitzonderingsrapportages noodzakelijk acht (als die niet eigener beweging worden opgesteld).	
7. Mede naar aanleiding van dit onderzoek heeft de directeur PDC na de bespreking van de eerste viermaandsrapportage voor 2017 met zijn managementteam afgesproken om tweemaandsrapportages te gaan opstellen om de uitputting van de begroting beter te gaan monitoren en zo nodig bij te sturen. Dat is een goede ontwikkeling. Een andere stap voorwaarts is dat er voor de taakstelling externe inhuur en binnenkort ook voor de taakstelling op het P-budget monitoringsinstrumenten zijn ontwikkeld, die per eenheid kwantitatief aangeven waar men op koers ligt en waar overschrijdingen dreigen. Op basis daarvan zullen dan adviezen worden opgesteld om de afwijkingen te redresseren.	
8. Probeer dus al eerder dan in de viermaandsrapportage van juni goed zicht te krijgen op de begrotingsuitvoering, zodat zo nodig ook eerder gestart kan worden met het voorbereiden van maatregelen om overschrijdingen terug te dringen.	
9. Zorg voor een zorgvuldige monitoring van de uitvoering van maatregelen die overschrijdingen moeten redresseren.	
10. Voltooi zo snel mogelijk een verplichtingenadministratie, die volledig geïntegreerd is met de financiële administratie.	
11. Maak de risico-analyses SMART'er; leer van de ervaringen rond informatievoorziening.	
12. Werk aan een intrinsiek gedragen cultuur van afspraak is afspraak, ook voor de begroting, laat de korpsleiding daarbij een voorbeeldfunctie vervullen.	
13. Zorg tot slot dat politiechefs alleen na overleg met het PDC verplichtingen kunnen aangaan voor budgetten waarvoor het PDC budgetverantwoordelijke is en dat politiechefs in overleg met het PDC ook dekking voor die extra verplichting aanbieden. Als dekking niet wordt geboden, vindt escalatie plaats naar de korpsleiding. Alternatief is om per eenheid een reservepotje te formeren waarop een beroep kan worden gedaan in dit soort situaties.	

Gerealiseerd

Onder handen

Overzicht stand van zaken opvolging aanbevelingen

(Middel)lange termijn	Voortgang
1. Benut de kans van een nieuw regeerakkoord om een consistente integrale strategie onder de nieuwe meerjarenbegroting van de politie te leggen. Probeer daarbij zoveel mogelijk gebruik te maken van het position paper en het lopende strategietraject. Als dit zou slagen, kan dit tevens leiden tot een opschoning van de ongeveer 40 strategische plannen die de laatste tijd zijn ontwikkeld.	
2. Vertaal de strategie p x q naar de eenheden om aan de politiechefs duidelijk te maken wat de strategie voor de eenheden precies betekent in termen van de capabilities (operationele sterkte, IV, vervoermiddelen, geweldsmiddelen, etc) die hen ter beschikking staan om de prestaties te leveren die in de lokale driehoeken worden afgesproken. Deze uitwerking kan plaatsvinden in het Integraal Planningsoverleg aangevuld met vertegenwoordigers van de operatiën en de eenheden. De meerjarenplannen voor de eenheden worden vervolgens ter bespreking voorgelegd aan het KMTO en voor finale goedkeuring aan de korpsleiding. Het huidige portfolioproces dat vooral binnen IV, FM, etc. plaatsvindt, wordt hierdoor een optimalisatieproces over alle instrumenten (kostencategorieën) heen.	
3. Bouw daarbij tevens een procedure in die eventuele spanningen tussen bottom up (lokale gezagen) en top down (LOVP) prestatieafspraken in beeld brengt en zo nodig wegneemt.	
4. Vervroeg planning en control-procedure met een jaar om tot een volledige aansluiting bij de cyclus van de rijksbegroting te komen. Daarmee zouden politiechefs meer betrokken raken bij de besluitvorming over de begroting, omdat de gevolgen voor hun eigen begroting direct inzichtelijk worden. Dit kan bijdragen aan de noodzakelijke cultuuromslag op budgettaire terrein: (begrotings)afpraak is (begrotings)afpraak. De korpsleiding heeft ondertussen deze aanbeveling overgenomen en werkt aan implementatie ervan.	
5. De wens van politiechefs voor meer decentralisatie van budgetten en bevoegdheden om beter op lokale omstandigheden in te spelen en tevens de afweging tussen betalen en genieten te versterken is logisch, maar zolang het bestaande centrale model nog onvoldoende goed werkt, ook risicovol. Op dit moment is het vooralsnog verstandiger eerst het bestaande model te vervolmaken en dan na te denken hoe stap voor stap de lokale bevoegdheden kunnen worden uitgebreid met daar tegenover budgettaire verantwoordelijkheid en verantwoording. Het voorstel voor een p x q meerjarige doorvertaling van het korpsbudget naar eenheden impliceert al een grotere betrokkenheid van de eenheden in de ontwikkeling van hun capabilities en kan als een eerste stap worden beschouwd in een decentralisatieproces.	
6. Een wellicht eenvoudig alternatief om binnen het bestaande centrale systeem rekening te houden met specifieke wensen van eenheden, is om bij het opstellen van meerjarige begrotingen op eenheidsniveau na te gaan of die wensen kunnen worden ingepast.	
7. Het is belangrijk om in de driehoeken begrotingen van eenheden sterker te challengen om na te gaan of er ruimte is voor efficiencyverbetering binnen de bestaande organisatie. Daarnaast is het belangrijk dat er meer systematisch wordt nagedacht over trendmatige verbetering van efficiency bij ongewijzigd beleid. De ERAM-pilots die in 2018 gestart zijn, kunnen hier stimulerend werken.	

Overzicht stand van zaken opvolging aanbevelingen

Aanvulling op PwC	Voortgang
1. Voltooi de uitvoering van de aanbevelingen van PwC conform het 'stand van zaken' - spreadsheet van 25 augustus 2017.	
2. Het is steeds meer standaard aan het worden voor de politie om impactanalyses uit te voeren van nieuw beleid. Dat is goed werk en maakt het mogelijk om tot meer rationele besluitvorming te komen over de gevolgen van nieuwe wet- en regelgeving en nieuwe beleidsinitiatieven. Aanbeveling is om de beschikbaarheid van impactanalyses daadwerkelijk tot standaard te verheffen: geen besluit zonder een impactanalyse.	
3. Er zijn nog drie inhoudelijke verbeterpunten. De impactanalyse is nu vooral gefocust op de operationele formatie fte-capaciteit van de politie en zou alle kostencategorieën moeten omvatten. De impactanalyse zou niet alleen naar kosten, maar ook naar baten moeten kijken. Ten slotte zouden de effecten van nieuwe wet- en regelgeving of beleidsinitiatieven in afstemming met andere partners op het terrein van de veiligheid ketenbreed moeten worden onderzocht.	

Gerealiseerde aanbevelingen

→ Opstellen begroting loopt beter (aanbevelingen korte termijn 1 en 3 en middellange termijn 1, 4, en 5). De planning en controlcyclus van de politie is naar voren gehaald waardoor aansluiting op de rijksbegrotingscyclus nu is gerealiseerd. Binnen de politie werd daartoe gewerkt met een hoofdbesluitvormingsmoment (dit was voor 2019 op 5 december 2018, voor 2018 was dit op 17 januari 2018). Daarin ging het over de jaarplannen voor het komende jaar en de knelpunten en prioritering in het meerjarig beeld. Bij dit hoofdbesluitvormingsmoment werd door de korpsleiding een sluitende begroting als uitgangspunt benadrukt.

→ Sturing op de begrotingsuitvoering is verbeterd (aanbevelingen korte termijn 5, 6, 7, 8 en 11). Bij het verwerken van het regeerakkoord, het opstellen van bestedingsplannen voor de extra middelen, was de inhoudelijke verbinding binnen de staf korpsleiding meer gecoördineerd opgepakt. Dit leidde ertoe dat er beter gestuurd kon worden op de uitvoering van de in het Landelijk Overleg Veiligheid en Politie (LOVP) genomen besluiten.

Bij de begrotingsuitvoering werd nadrukkelijk risicomanagement als instrument ingezet. Dit bleek bijvoorbeeld uit de opname in de begroting van een risicoparagraaf die door de korpsleiding zelf was opgesteld. Daarnaast was het draagvlak voor het instrument vergroot of zijn initiatieven van de eenheden en het Politiedienstencentrum (PDC) via de betreffende managementteams ondersteund bij het gebruik van risicomanagement. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is het creëren van eenheid van taal: nadruk leggen op kansen grijpen in plaats van bedreigingen mitigeren. In december 2018 hebben alle eenheden en het PDC een risicoparagraaf opgenomen in hun jaarplan 2019. Vanaf eind 2017 werd voor elke dienst van het PDC iedere twee maanden een rapportage opgesteld en in het managementteam PDC besproken. Voor inhuur van derden en de besteding

van trekkingsrechten werd al vanaf half 2017 tweemaandelijks gerapporteerd in het Breed Bedrijfsvoeringsoverleg (BBVO) en dat wordt gecontinueerd. Voor het onderwerp inhuur van derden is de sturing aanmerkelijk verbeterd en is het budget niet meer overschreden. Voor de eventuele bijsturing, vooral binnen de diensten van het PDC, werd gebruik gemaakt van een C-lijst/ombuigingslijst. Daarin is aangegeven waar 'oud voor nieuw' plaats kan vinden als er zich budgettaire problematiek voordoet. De toepassing van de C-lijst is een onderwerp in het managementgesprek van de eenheden en het PDC met de referent in de korpsleiding.

→ Versterk de cultuur van afspraak is afspraak (korte termijn 12). Een eerste stap was de weergave van de begrotingsregels in het Beheersstatuut. Andere elementen zoals belonen van goed gedrag, het geven van het goede voorbeeld en de communicatie over het financieel beleid moeten hierbij aansluiten. Een voorbeeld hierbij is dat de korpschef in zijn (interne) toelichtingen op beleidsontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de cao-onderhandelingen, consequent benoemt dat het financieel kader leidend is.

Auditcommissie politie

De Auditcommissie politie heeft zich in 2018 gericht op het realiseren van het auditjaarplan en de uitkomsten van de audits die hierin opgenomen zijn. In dit jaarplan is in ieder geval gesproken over de controle op de jaarrekening en opvolging van de bevindingen van de externe accountant. Verder is de aanpak van het ziekteverzuim aan de orde gekomen. Een plan van aanpak daarvan is toegestuurd aan de Tweede Kamer. Omdat in het voorjaar van 2018 de Reviewboard Aanvalsprogramma ICT zijn taken heeft beëindigd, moest er een nieuw toezichtsregime komen voor ICT. In het najaar van 2018 hebben de ministers van JenV en Binnenlandse Zaken het Bureau ICT-toetsing (BIT) als organisatie toegevoegd voor toetsing van nieuwe

ICT-projecten van de politie. Tevens is vastgelegd dat de politie haar nieuwe ICT-projecten met een begroting van meer dan € 5 miljoen voortaan ter toetsing voorlegt aan het BIT. De politie valt daarmee onder hetzelfde stelsel voor de toetsing van ICT-projecten als de rijksoverheid. De politie onderwerpt haar ICT-projecten aan de interne lagen van control en toetsing met de Auditcommissie politie als hoogste orgaan. Daarna legt zij conform de lijnen van het BIT haar nieuwe ICT-projecten voor ter externe toetsing.

De Auditcommissie politie bestond in 2018 uit zeven leden: twee leden van de korpsleiding, een politiechef en vier externe leden die geen deel uitmaken van de politieorganisatie. De leden beschikken over ruime deskundigheid op het gebied van onder andere informatievoorziening, ICT en beheer, publieke financiën, risicomanagement in de publieke sector en de politie in het algemeen. Mevrouw N. Stolk legde haar lidmaatschap van de auditcommissie neer in verband met een verandering van functie bij De Nederlandsche Bank. Haar plaats is ingenomen door de heer R. van Breukelen, die een open wervingsprocedure via landelijke media doorliep. Hij heeft ervaring met ICT en was in het verleden actief betrokken bij de werkzaamheden van de Reviewboard Aanvalsplan ICT. Om de auditcommissie te versterken, is een proces in gang gezet om in 2019 een vijfde extern lid toe te voegen.

Aan de auditcommissie is ook een extern agenda lid toegevoegd namens de externe toezichthouders. Voor deze functie is vanaf 1 juni 2018 de directeur Financieel Economische Zaken van het Ministerie van JenV aangewezen. Hij brengt in de auditcommissie de aandachtspunten van de externe toezichthouders naar voren. De commissie van toezicht op het beheer rondde in het voorjaar van 2018 haar taken als extern toezichthouder af. Daarmee eindigde ook het extern agendalidmaatschap van de commissie van toezicht in de auditcommissie. Tot slot is het zo dat

de externe accountant van de politie als toehoorder alle vergaderingen bijwoont.

De voorzitter van de auditcommissie heeft afstemming gezocht met de externe toezichthouders over de focus en normstelling voor het interne toezicht en de samenhang met het externe toezicht. Het korps blijft het interne toezicht de komende jaren ontwikkelen. De ervaringen uit het jaar 2018 worden gebruikt om meer strategische focus aan te brengen in de onderwerpen voor interne control en toezicht en de verdeling ervan over de eerste lijn (lijnsturing), de tweede lijn (korpscontrol) en de derde lijn (concernaudit).

Naast het toezicht dat de minister van JenV vervult als eigenaar van de politie en het toezicht op de taakuitvoering door de Inspectie JenV, vervullen diverse externe toezichthouders onveranderd hun rol binnen het stelsel van toezicht op de politie. Dat zijn de Algemene Rekenkamer, de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Inspectie Leefomgeving en Transport, de Autoriteit Persoonsgegevens, de Nationale ombudsman en de Onderzoeksraad voor Veiligheid.

Horizontaal Toezicht Belastingdienst

Na langdurige en zorgvuldige voorbereiding, hebben de Belastingdienst en de politie een Horizontaal Toezicht convenant afgesloten. Horizontaal toezicht is

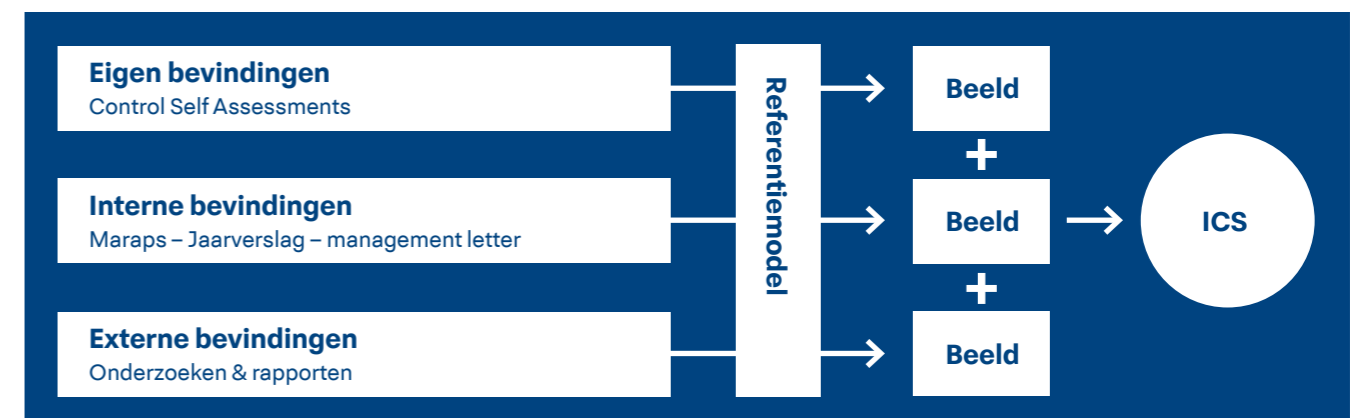
de naam die de Belastingdienst geeft aan het toepassen van een vorm van risicoanalyse in de belastingcontrole. Bij horizontaal toezicht draait het om transparantie, begrip en vertrouwen tussen de belastingplichtige en de Belastingdienst. Relevante standpunten legt de politie altijd voor aan de Belastingdienst en de politie zorgt voor een systeem van interne beheersing en (externe) controle. Samenwerking en eigen verantwoordelijkheid staan hierbij centraal. Geen bemoeienis waar dat niet nodig is maar wel adequate handhaving. Het grote voordeel van deze vorm van toezicht is dat de politie zekerheid heeft als de belastingaangifte eenmaal is ingediend, omdat de Belastingdienst vertrouwt op de kwaliteit van de door de politie aangeleverde gegevens. Jarenlange discussies over fiscale onderwerpen behoren zo tot het verleden.

In Control Statement

In deze jaarverantwoording geeft de korpschef voor het eerst in de geschiedenis van de politieorganisatie een In Control Statement (ICS) af. Voor het jaar 2018 lag het accent vooral op definitie bepaling van het ICS en de methodiek om de totstandkoming onderbouwd en transparant te bewerkstelligen. De politieorganisatie hanteert de werkdefinitie dat een ICS een verantwoording is van het bestuur om aan te geven wat de mate van interne beheersing is in relatie

tot de realisatie van (organisatie) doelstellingen. Met een ICS geeft de korpschef antwoord op de vraag in hoeverre het management voldoende grip heeft op de processen die leiden tot het realiseren van (strategische) doelstellingen. Voor het ICS politie 2018 is gekozen voor een beperkte reikwijdte. De keuze is gemaakt om de reikwijdte van ICS 2018 te richten op de beheersing van de bedrijfsvoering binnen de staf korpsleiding en het Politiedienstencentrum. De bedrijfsvoering binnen de operatie zijn onderdeel van het groeipotentieel van het ICS.

De ICS-tekst op pagina 118 is tot stand gekomen door het gebruik van een speciaal voor de politie (door)ontwikkelde methodiek. De methodiek van de politie gaat uit van drie verschillende perspectieven: de eigen bevindingen, de interne bevindingen en de externe bevindingen. Elk van deze perspectieven wordt gehouden tegen een referentiemodel. Het referentiemodel is toegespitst op de politieorganisatie en sluit aan bij de algemene duiding van volwassenheidsniveaus voor interne beheersing zijnde: initieel, handelingsbewust, gedefinieerd, beheerst en geoptimaliseerd. De verklaring is een kwalitatieve weergave van de mate van beheersing in het geconstateerde volwassenheidsniveau. De methodiek van de politie die uiteindelijk de onderbouwing levert voor de ICS-verklaring is hier onder schematisch weergegeven.

IN CONTROL STATEMENT 2018

De korpschef verklaart op basis van de in 2018 door de staf van de korpsleiding en het Politiedienstencentrum uitgevoerde control self assessments, de interne bevindingen en de externe bevindingen, dat het politiekorps in 2018 de processen in de bedrijfsvoering op het volwassenheidsniveau 'handelingsbewust' in afdoende mate beheerst. De reikwijdte van deze verklaring is in 2018 beperkt tot de interne beheersing van de besturende en ondersteunende processen uitgevoerd door de stafdirecties en het Politiedienstencentrum.

De assessments en de bevindingen over de mate van interne beheersing zijn afgezet tegen een intern ontwikkeld referentiemodel voor de vereisten van een management control systeem. Het referentiemodel kent zes aspecten: strategievorming, procesbeheersing, normbeheersing, rapportagebeheersing, risicomanagement en gedrag & cultuur. De gewenste ontwikkeling op de afzonderlijke aspecten laat zich op hoofdlijnen en in kwalitatieve termen als volgt schetsen:

- **Strategievorming:** Er is een strategie van het korps bepaald en een start gemaakt met de vertaling van de koers naar de organisatiedoelstellingen voor het Politiedienstencentrum. Zo wordt het politie ICT-portfolio doorvertaald naar doelstellingen en prioriteiten voor het Politiedienstencentrum en de desbetreffende diensten.
- **Procesbeheersing:** De processen in de bedrijfsvoering zijn in kaart gebracht. De kwaliteit van de vastlegging van de gegevens in de basisadministraties behoeft verdere opbouw opdat de sturing op de voortgang van processen en van procesdoelen kan worden versterkt.
- **Normbeheersing:** De externe normen voor de bedrijfsvoering zijn verankerd in de organisatie. De interne normen worden kwalitatief en gediifferentieerd naar werkvelden verder ontwikkeld. De toetsing op de haalbaarheid van bedrijfsvoeringsnormen en de daaruit voortvloeiende bijstelling kan een stap verder worden gebracht.
- **Rapportagebeheersing:** De kwaliteit van de externe verantwoording is versterkt. De rapportagecyclus kan zich door ontwikkelen naar meer focus op de interne beheersing.
- **Risicomanagement:** Er is sprake van risicobewustzijn. Het stelsel van risicomanagement is in opbouw.
- **Gedrag & cultuur:** Er wordt grote betekenis toegekend aan door medewerkers geïnternaliseerde waarden en normen en daarop gebaseerd gedrag. Een nadere operationalisering van specifieke waarden en normen voor de bedrijfsvoering vindt plaats.

De organisatie voor de bedrijfsvoering is vijf jaar geleden ingericht en dat brengt met zich mee dat het stelsel van interne beheersing nog volop in ontwikkeling is. Regels en controle dragen bij aan beheersing van risico's die zich nu eenmaal voordoen in de bedrijfsvoering. Normen met betrekking tot rechtmatigheid kunnen leiden tot spanning ten opzichte van het streven processen kostenefficiënt in te richten. De korpsleiding heeft aandacht voor een bij de eigenheid van het politiekorps passend optimum tussen enerzijds de mate van het treffen van (aanvullende) beheersmaatregelen en het nog aanvaardbare niveau van risico's in de bedrijfsvoering anderzijds.

Treasury

Treasury is onder te verdelen in drie functies: financiering, kasbeheer en risicobeheer. In het Treasurystatuut zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

1. Het tijdig en optimaal afstemmen van de beschikbare middelen op de financierings- en liquiditeitsbehoefte, dit als waarborg voor de continuïteit van de organisatie.
2. Het beschermen van het vermogen en de resultaten tegen financiële risico's.
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en de financiële posities, plus een doelmatig rekeningen- en rekening-courantbeheer.

Doelstellingen 1 en 2 behelzen het waarborgen van voldoende liquide middelen op het juiste moment en de juiste plaats. De bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning vormen hiervoor de basis. In de periode van 29 maart 2018 tot en met 12 april 2018 is roodstand ontstaan op de rekeningcourant met het Ministerie van Financiën met een maximum van € -53 miljoen. Deze roodstand kon ruimschoots opgevangen worden binnen de rekeningcourantlimiet van € 250 miljoen. Het korps continueerde in 2018 de ingeslagen weg van het beter ontsluiten van juiste, tijdige, volledige en relevante informatie en de optimalisering en uitbreiding van de liquiditeitsplanning/rolling forecast naar meerdere jaren.

Voor de derde doelstelling is onder meer eind 2018 de nieuwe bankrekeningstructuur voltooid. Dat houdt in dat alle geldstromen vanuit de oude bankrekeningnummers overgezet zijn naar de nieuwe bankrekeningstructuur van de concernbankier. De 24 bankrekeningen die begin 2018 nog opgeheven moesten worden, zijn op twee bankrekeningen na allemaal opgeheven.

In 2018 hebben ook de betaalzuilen bijgedragen aan het behalen van de

derde doelstelling. Daar waar de betaalzuilen in gebruik zijn genomen, worden de boete- en transactiegelden rechtstreeks afgerekend met het Ministerie van JenV. Naast de boete- en transactiegelden, moeten ook de korpscheftaken en de inbeslaggenomen gelden via de betaalzuilen afgehandeld gaan worden. De korpscheftaken die dan rechtstreeks met de politie afgerekend worden, zijn eind 2018 nagenoeg via de betaalzuilen (2e scherm) ingeregeld. De inbeslaggenomen gelden, die rechtstreeks met het Ministerie van JenV afgerekend moeten gaan worden, zijn nog niet via de betaalzuil ingeregeld.

Financiering

Het korps trekt financieringsmiddelen uitsluitend aan voor de uitoefening van de politietaak, afgestemd op de bestaande financiële positie en de liquiditeitsplanning. Leningen worden slechts aangegaan voor de financiering van investeringen in vaste activa. In 2017 is in afstemming met het Ministerie van JenV besloten om de leningen voor investeringen 2017 aan te gaan na afloop van het boekjaar 2017. Dit gezien de liquiditeitspositie, het liquiditeitsverloop en de zekerheid over de hoogte van de benodigde leningen.

De leningen zijn in september 2018 aangegaan. Ze zijn afgesloten met verschillende looptijden die in relatie staan tot de levensduur van de activa. Deze leningen bedroegen in totaal € 229 miljoen. De leningen voor de investeringen van 2018 zullen in twee stappen aangegaan worden, namelijk op basis van realisatie tot en met september en op basis van jaarrekening 2018 inclusief verrekening. Deze leningen zullen aan het begin en het einde van het eerste kwartaal van 2019 worden aangegaan.

In 2018 is in totaal € 179 miljoen afgelost op de lopende leningen. De lopende leningen bij het Ministerie van Financiën zijn afgesloten onder garantstelling van het Ministerie van JenV.

Kasbeheer

Tijdelijke, overtollige financiële middelen zijn in 2018 conform de voorschriften van het Geïntegreerd Middelenbeheer, in rekening-courant aangehouden bij het Ministerie van Financiën. In 2018 plaatste het korps net als in de twee voorgaande jaren, geen deposito's vanwege het afgegeven nul-procent rentetarief over de eventueel van toepassing zijnde looptijden.

Risicobeheer

Het beleid van de politie is gericht op het inperken van renterisico's op langlopende financiering. De omvang van de aflossingen en renteherzieningen bleven in 2018 binnen de in het Treasurystatuut gestelde renterisiconorm van twintig procent van het begrotingstotaal.

Financieel resultaat

De begroting 2018 was opgebouwd vanuit de notie dat de politie in staat moet zijn de bestaande taken uit te voeren. Hierin was nog geen rekening gehouden met nieuwe taken vanuit het (op dat moment) nog af te sluiten regeerakkoord. Daarnaast was er ook nog geen rekening gehouden met een nieuw af te sluiten arbeidsvoorwaardenakkoord. In de loop van 2018 werd zowel voor het bereiken van de regeerakkoorddoelstellingen als voor het afgesloten arbeidsvoorwaardenakkoord additionele middelen toegekend. De realisatie 2018 is conform de verwachting in de begroting neutraal. Het jaar is afgesloten met een licht positief financieel resultaat van € 1 miljoen.

De politie krijgt steeds meer grip op de (financiële) sturing en beheersing van haar organisatie. De marges blijven echter krap waardoor er geen ruimte is voor nieuwe initiatieven, behalve wanneer daar additionele middelen tegenover staan, of wanneer er sprake is van 'nieuw voor oud'. De mutatie algemene reserve als gevolg van begrotingsuitvoering representeert in de sturing van de politie het financieel

Financieel resultaat (Bedragen x € 1 miljoen)	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Totaal bijdragen	5.711	5.469	5.563
Exploitatiekosten			
Personeel en opleidingen	4.521	4.326	4.394
Materieel	1.262	1.215	1.217
Totaal exploitatiekosten	5.783	5.541	5.612
Exploitatieresultaat	-71	-72	-49
Inzet reserves	72	72	51
Financieel resultaat	1	-	3

Ontwikkeling financieel resultaat (Bedragen x € 1 miljoen)

Belangrijkste ontwikkelingen

Additionele bijdragen:	
- Regeerakkoordgelden	100
- Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020	78
- Loon- en prijsbijstelling	40
- Multi-domein	22
Hogere salarislasten als gevolg van cao en gestegen premies	-119
Toevoegingen aan personeelsvoorzieningen	-76
Meer bestedingen aan operationele activiteiten	-29
Hogere bezetting	-28
Marktconforme beloning aspiranten	-20
Lagere bestedingen LSS	39
IV-vernieuwing uit doorlopende AVP-trajecten	-11
Per saldo lagere bestedingen	5

Financieel resultaat 2018 **1**

resultaat over 2018. Korthedshalve wordt in het vervolg van deze tekst gesproken over financieel resultaat wanneer deze mutatie algemene reserve, die in de jaarrekening apart inzichtelijk is, wordt bedoeld. De jaarverantwoording zet het financieel resultaat 2018 af tegen de uitgangspunten die daaraan ten grondslag liggen. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Het sturen op de uitvoering binnen de gestelde financiële kaders. Gedurende het uitvoeringsjaar wordt de voortgang zichtbaar gemaakt door middel van periodieke (management) rapportages.
- Het op peil houden van het vermogen, dat wil zeggen het vermogen binnen de geldende kaders brengen, dan wel houden om zo het weerstandsvermogen van de politie te borgen.
- Het sturen op het realiseren van een betaalbare operationele sterkte en een niet-operationele sterkte van passende omvang.

In de tabel op pagina 120 zijn de hoofdlijnen van de uitkomsten van 2018 opgenomen. In 2018 lagen de kosten € 240 miljoen hoger dan begroot. Daar stonden hogere bijdragen tegenover. Dit heeft geleid tot een positief financieel resultaat van € 1 miljoen.

Op de resultaten in relatie tot de uitgangspunten wordt hieronder nader ingegaan.

Uitvoering binnen de kaders

In de miljoenennota 2016 heeft de politie de financiële middelen gekregen om de taken uit te voeren waarvoor zij staat voor de periode 2017-2021. Hiermee is een nieuwe nullijn ontstaan, waarmee de politie de bestaande taken kan uitvoeren. Deze middelen zijn vertaald in de meerjarenbegroting 2018-2022. Door deze nieuwe uitgangssituatie was de politie beter in staat noodzakelijke activiteiten en de daarmee gepaard gaande consequenties op personeel en financieel vlak duidelijk inzichtelijk te maken en hierin keuzes te maken. Binnen dit hogere financieel kader dient het korps de

beoogde besparingen nog steeds te realiseren. Alleen door strak te sturen op de uitvoering van de begroting behaalde de politie de dalende lastenniveaus en kan het evenwicht in taken en beschikbare middelen behouden blijven.

Gedurende een jaar doen zich altijd zaken voor waardoor de uitvoering anders verloopt dan in de begroting was voorzien. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan nieuwe doelstellingen als gevolg van een nieuwe regering met nieuwe ambities. Vanuit het regeerakkoord werden extra middelen ter beschikking gesteld aan de politie. Deze middelen zijn deels ingezet door het verhogen van de gewenste instroom om de doelstellingen vanuit de regeerakkoordgelden te realiseren. Daarnaast werden de gelden binnen de eenheden ingezet om de inzetbaarheid te kunnen verhogen en ter dekking van urgente problematiek. Binnen het IV-domein waren er onder andere bestedingen voor de (door) ontwikkeling van digitale transferia en ICT-voorzieningen digitaal opsporen.

Naast meer beleidsmatige wijzigingen doen zich ook altijd mee- en tegenvallers in de uitvoering voor. Op het personele vlak zorgden een aantal onderwerpen voor hogere bestedingen dan in de begroting voorzien. Dit betrof allereerst het afgesloten arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 dat zorgde voor extra lasten. Daarnaast stegen in 2018 de pensioen- en sociale lastenpremies. Voor beide onderwerpen werd vanuit JenV compensatie ontvangen. De personele bezetting steeg voornamelijk doordat de toename werd onder andere veroorzaakt door de instroom ten behoeve van het in werking brengen van het Politiediensten-centrum (PDC). Zie voor de toelichting op de formatie en bezetting ook de paragraaf over het personeelsbeleid in hoofdstuk 5. De stijging van de personeelsvoorzieningen werd grotendeels veroorzaakt door extra toevoegingen in het kader van Veilig en Gezond Werken. Hiertegenover stonden lagere bestedin-

gen vanuit de beschikbare middelen van het Landelijk Sociaal Statuut (LSS). De reorganisatie is afgerond en de basis is op orde. Dit betekende dat de aanwending van de nog beschikbare middelen voor bijvoorbeeld extra compensatie woon-werkverkeer, outplacementtrajecten en de inzet van personeel van derden lager uitvielen.

In het Strategisch Huisvestingsplan (SHP) staan de meerjarenbeleidsdoelstellingen voor de huisvesting van de politie tot 2025. De eerste fase is afgerond. Deze had betrekking op het faciliteren van de personele reorganisatie in de vorm van schuifplannen per eenheid die in 2015 zijn opgesteld. Deze zogeheten schuifplannen zijn uitgevoerd en de nog resterende werkzaamheden zijn onderdeel van het grote huisvestingsproject. Nu is de tweede fase aangebroken. Voor de uitvoering van de huisvestingsplannen per eenheid lopen jaarlijks meer dan honderd huisvestingsprojecten tegelijkertijd om de meerjarige doelstellingen te bereiken. In 2018 zijn aan de hand van ontwikkelingen in projecten en voortschrijdend inzicht vanuit de operationele eenheden de huisvestingsplannen bijgesteld. De uitvoering van de investeringsprojecten komt langzamer op gang dan gedacht. Dit leidt er toe dat de investeringsuitgaven weliswaar achterblijven, maar dat de onderhoudskosten voor huisvesting hoger zijn dan gedacht.

Het IV-domein heeft te maken met achterblijvende bestedingen als gevolg van het absorptievermogen van de organisatie. Op het IV-domein zijn er voor de politie nog steeds grote uitdagingen en de organisatie wil deze graag oppakken. De daadwerkelijke uitvoering is echter weerbarstiger en behoeft meer dan de beschikbare capaciteit.

Met ingang van 1 januari 2018 is het besluit Financieel Beheer Politie gewijzigd op het punt van voorzieningen. Dit houdt in dat het treffen van een voorziening afgewogen dient te worden op aspecten van doelmatigheid.

Het doelmatigheidsbegrip is ingekleurd met onderstaande criteria die in onderlinge samenhang worden gewogen:

- a. Administratieve last
 - de mate waarin voor een voorziening een specifieke gegevensverzameling moet worden opgebouwd om tot een betrouwbare inschatting te komen (afweging kosten ten opzichte van hoogte van de voorziening);
 - de mate waarin specifieke externe deskundigheid moet worden ingeschakeld om tot een betrouwbare inschatting te komen (afweging kosten ten opzichte van hoogte van de voorziening);
- b. Jaarlijks terugkerend en constant karakter
 - de mate waarin gebeurtenissen in de normale bedrijfsvoering in een jaarlijks min of meer constant patroon in het korps optreden en dan tot een constante jaarlast leiden;
- c. Materiële impact
 - aansluiten bij de rapporteringstolerantie in de jaarrekening die overeenkomt met 10 procent van de materialiteit voor fouten en onzekerheden (1 procent).
Als op grond van materialiteit meerdere kleine voorzieningen worden geschrappt, dan dient de afweging inzake materialiteit te worden gemaakt op basis van het totale bedrag van deze voorzieningen (en niet per individuele voorziening).

Toepassing van bovenstaande criteria op de bestaande voorzieningen van de politie heeft ertoe geleid dat de voorziening ambtsjubilea in 2018 is komen te vervallen op basis van criterium b.

een jaarlijks terugkerend en constant karakter. Daarnaast is de voorziening leegstand huurpanden op basis van criterium c. materiële impact komen te vervallen. Een verdere toelichting op deze wijziging wordt in de jaarrekening gegeven.

Betaalbare operationele en niet-operationele sterkte

De personele kosten beslaan in totaal ongeveer 75 procent van de politiebegroting. Dat betekent dat relatief kleine wijzigingen absoluut vaak een groot effect hebben en het belang van personele kosten op de begroting aanzienlijk is. De politie streeft naar het realiseren van een betaalbare operationele sterkte en een niet-operationele sterkte van passende omvang. In de strategische personeelsprognose van het korps wordt in een meerjarig perspectief een bezetting bereikt conform het inrichtingsplan. In de begroting 2018-2022 is het bereiken van de doelsterkte voor de operationele functies voorzien in 2019 en voor de niet-operationele functies voorzien in 2020. Op het moment dat – bijvoorbeeld vanwege het regeerakkoord – de bezetting omhoog mag, neemt de politie dit uiteraard in de prognose mee en stuurt zij hierop. Bij het vergelijken van de gerealiseerde personeelskosten met de begroting wordt vooral gekeken naar de gemiddelde bezetting van het jaar. De gemiddelde gerealiseerde bezetting van de operationele sterkte is iets lager dan in de begroting voorzien. Dit heeft vooral te maken met een lagere beginstand in 2018 dan voorzien. Het is niet gelukt dit in te lopen. Het totaal van de gemiddelde bezetting in 2018 lag beperkt hoger dan begroot. De beginstand van de niet-operationele sterkte was

hoger dan begroot door het invullen van vacatures voor het op sterkte brengen van het Politiedienstencentrum en de hogere beginsterkte in 2018 dan voorzien. Op macroniveau komt het korps in balans. Voor de operationele sterkte nadert de bezetting de formatie op landelijk niveau en per eenheid. De niet-operationele sterkte vertoont grotere disbalans. Binnen sommige teams is er sprake van soms forse over- of onderbezetting of van een discrepantie tussen voorziene en aanwezige schaal- en kwaliteitsniveaus.

Eigen vermogen binnen bandbreedte

Het financieel resultaat van € 1 miljoen komt ten gunste aan de algemene reserve. Het vervallen van de voorziening ambtsjubilea heeft geleid tot een verhoging van de algemene reserve van € 76 miljoen. Conform hetgeen in de begroting als bijzondere bate aangegeven, was het voor het bereiken van een sluitende exploitatie nodig om de verwachte omvang van de voorziening van € 72 miljoen in te zetten ter dekking van de kosten die in 2018 gemaakt moeten worden voor de uitvoering van de taken waar de politie voor staat. Onderstaande tabel geeft het verloop van het eigen vermogen weer.

De bufferfunctie is gekoppeld aan de algemene reserve. Deze bedroeg in 2018 € 173 miljoen, wat neerkomt op 3,3 procent van de gemiddelde bijdragen over de afgelopen 3 jaar. Daarmee valt deze binnen de wettelijke bandbreedte van 1,5 procent tot 5 procent. Het eigen vermogen is € 68 miljoen gedaald ten opzichte van 2017.

Eigen vermogen (Bedragen x € 1 miljoen)	2018	2017
Algemene reserve	173	245
Stand 31 december	173	245
Bufferfunctie	3,3%	4,8%

DODE BIJ DRUGSLAB IN GELDROP
16 juni – In een bedrijfspand in Geldrop treft de politie een drugsfabriek aan. Het laboratorium wordt ontdekt nadat er een dode man op straat is gevonden.

Jaarrekening

Het team Sint Maarten

De politie in Amsterdam heeft regelmatig te maken met heftige gebeurtenissen zoals het steekincident op Amsterdam Centraal en de 'suicide by cop' bij De Nederlandsche Bank. Net als de politie in Amsterdam kreeg het team dat na de orkaan Irma afreisde naar Sint Maarten ook te maken met veel ingrijpende incidenten. Het was geen traditioneel team dat uitgezonden werd, maar bestond uit collega's van verschillende politie-eenheden die al ervaring hadden met buitenlandmissies of op het punt stonden om op missie te gaan. Te midden van de ravage in een totaal ontregelde samenleving, gaven ze basispolitiezorg om de situatie voor de bevolking zo snel mogelijk weer normaal te krijgen. Dat is politiewerk in de meest absurde omstandigheden.

8

Modellen

Exploitierekening 2018

Bedragen x € 1.000

Exploitierekening	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Bijdragen (1)			
Bijdragen JenV	5.687.831	5.452.372	5.536.872
Overige bijdragen (onder andere gemeenten en derden)	23.272	16.248	26.512
Totaal bijdragen	5.711.103	5.468.620	5.563.384
Exploitiatiekosten			
Personeel (2)	4.468.593	4.269.788	4.345.660
Rente (3)	13.780	16.857	16.999
Opleiding en vorming (4)	52.125	56.301	48.831
Huisvesting (5)	342.268	325.514	353.695
Vervoer (6)	182.133	200.329	181.384
Verbindingen en automatisering (7)	401.584	398.918	357.985
Geweldsmiddelen en uitrusting (8)	37.347	43.291	27.588
Operationeel (9)	163.042	108.194	152.591
Beheer (10)	121.638	121.919	127.164
Totaal exploitatiekosten	5.782.510	5.541.111	5.611.897
Exploitatieresultaat	-71.407	-72.491	-48.513
Resultaatbestemming			
Exploitatieresultaat	-71.407	-72.491	-48.513
Resultaatbestemming			
Inzet van bestemmingsreserve ICT			
Toevoeging	-	-	-
Onttrekking	-	-	51.009
Inzet van de algemene reserve (17)			
Toevoeging (het in de begroting voorziene overschot)	-	-	-7.324
Onttrekking (het in de begroting voorziene tekort)	72.491	72.491	7.592
Financieel resultaat (volgens het jaarverslag) *	1.084	-	2.764

*) De mutatie algemene reserve als gevolg van de begrotingsuitvoering (zie Algemene grondslagen)

Balans per 31 december 2018

Bedragen x € 1.000

Balans (na resultaatbestemming)	31 december 2018	31 december 2017
ACTIVA		
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa (11)	2.013.573	2.012.064
Financiële vaste activa (12)	391.737	550.748
Totaal vaste activa	2.405.310	2.562.812
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden (13)	34.021	32.942
Vorderingen en overlopende activa (14)	278.921	183.766
Rekening-courant Ministerie van Financiën (15)	354.450	516.984
Liquide middelen (16)	1.692	5.173
Totaal vlottende activa	669.084	738.865
TOTAAL ACTIVA	3.074.394	3.301.677
PASSIVA		
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve (17)	173.114	244.521
Totaal eigen vermogen	173.114	244.521
VOORZIENINGEN (18)	631.507	988.230
LANGLOPENDE SCHULDEN (19)	979.832	937.079
KORTLOPENDE SCHULDEN (20)		
Kortlopend deel leningen	182.060	172.066
Openstaande (rijks)bijdragen (20a)	223.607	173.912
Schulden personeel (20b)	630.069	584.900
Crediteuren en overlopende posten (20c)	254.204	200.969
Totaal kortlopende schulden	1.289.940	1.131.847
TOTAAL PASSIVA	3.074.394	3.301.677

Kasstroomoverzicht 2018

Bedragen x € 1.000

Kasstroomoverzicht

	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Beginstand geldmiddelen politie (15+16)	522.157	588.827	287.366
Inbreng vanuit Politieacademie	-	-	50.286
Beginstand geldmiddelen (15+16)	522.157	588.827	337.652
Operationele activiteiten			
Exploitatieresultaat	-71.407	-72.491	-48.513
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen vaste activa (11)	264.150	268.200	262.369
Overige mutaties financiële vaste activa (12)	11.896	262	-19.553
Mutatie voorzieningen (18)	-356.723	-458.101	-3.254
Overige mutaties eigen vermogen	-	-	76.668
Mutatie werkkapitaal	205.747	-70.659	-24.220
Kasstroom operationele activiteiten	53.663	-332.789	243.497
Investeringsactiviteiten			
Investeringsmateriële vaste activa (11)	-281.170	-350.265	-402.016
Desinvesteringen materiële vaste activa (11)	15.511	-	28.252
Verstrekingen financiële vaste activa (12)	-1.764	-1.665	-54.422
Aflossingen financiële vaste activa (12)	1.195	-	347.000
Kasstroom investeringsactiviteiten	-266.228	-351.930	-81.186
Financieringsactiviteiten			
Ontvangsten langlopende schulden (19)	229.417	350.265	149.452
Aflossingen langlopende schulden (19)	-182.867	-208.233	-160.276
Inbreng vermogen vanuit Politieacademie (17)	-	-	33.019
Kasstroom financieringsactiviteiten	46.550	142.032	22.195
Totaal kasstroom	-166.015	-542.687	184.505
Eindstand geldmiddelen (15+16)	356.142	46.140	522.157

9

Toelichting

Algemene toelichting en grondslagen

Algemene toelichting

Activiteiten

De missie van de politie is waakzaam en dienstbaar zijn aan de waarden van de rechtsstaat. Deze missie vervult de politie door, afhankelijk van de situatie, gevraagd en ongevraagd te beschermen, te begrenzen of te bekrachtigen.

Rechtspersoon

De politie is een publiekrechtelijke rechtspersoon. De inschrijving bij de Kamer van Koophandel is onder nummer 57096317 0000.

Vestigingsadres

Het landelijke hoofdbureau van de politie is gevestigd op Nieuwe Uitleg 1, 2514 BP te Den Haag.

Stelselwijzigingen en schattingswijzigingen

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling bleven ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelselwijziging zoals hieronder opgenomen.

Met ingang van 1 januari 2018 is het Besluit financieel beheer politie op het punt van voorzieningen gewijzigd. Dit betreft een afwijking van de grondslagen voor de verslaggeving, neergelegd in titel 9 van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en uitgewerkt in de door de Raad voor de Jaarverslaggeving uitgegeven Richtlijnen voor de jaarverslaggeving. Deze afwijking houdt in dat bij het treffen van een voorziening gekeken dient te worden naar de doelmatigheid. Dit betekent dat afgewogen moet worden of de administratieve last van opname opweegt tegen de meerwaarde van de voorziening. Verder wordt het opnemen van een voorziening niet doelmatig geacht wanneer sprake is van uitgaven met een jaarlijks terugkerend en constant karakter of van risico's met een geringe materiële impact. Het korps heeft in 2018 alle bestaande voorzieningen opnieuw afgewogen op doelmatigheid en besloten haar grondslagen voor financiële verslaggeving met betrekking tot de voorziening dienstjubilea te wijzigen. Met ingang van 1 januari 2018 wordt een voorziening voor ambtsjubilea niet langer opgenomen op de balans. De ter vergelijking opgenomen cijfers over 2017 zijn hiervoor aangepast. De jaarlijkse kosten (dotatie) voor de voorziening dienstjubilea zijn (indien er geen wijzigingen zijn in de arbeidsvoorwaarden en in de omvang en samenstelling van het personeelsbestand) een constante factor waardoor het vormen van een voorziening op grond van het gewijzigde Besluit financieel beheer politie niet meer aan de orde is.

De stelselwijziging is als volgt in de jaarrekening 2018 verwerkt:

Bedragen x € 1.000	
Verloop Eigen vermogen	
Stand 1 januari 2017 conform Jaarrekening 2017	136.127
Effect stelselwijziging voorziening jubilea	76.441
Stand 1 januari 2017 gecorrigeerd voor stelselwijziging	212.568
Effect stelselwijziging voorziening jubilea op exploitatieresultaat 2017	227
Overige mutaties eigen vermogen conform jaarrekening 2017	31.726
Stand 31 december 2017 gecorrigeerd voor stelselwijziging	244.521
Resultaatbestemming 2018	
Onttrekkingen (het in de begroting voorziene tekort)	-72.491
Effect stelselwijziging jubilea op exploitatieresultaat 2018	35.656
Financieel resultaat (uit exploitatie)	-34.572
Stand 31 december 2018	173.114

Het cumulatieve effect op het eigen vermogen per 1 januari 2018 is als volgt:

Bedragen x € 1.000	
Cumulatief effect Eigen vermogen	
Stand 31 december 2017 conform Jaarrekening 2017	167.853
Effect stelselwijziging	76.668
Stand 1 januari 2018 na stelselwijziging	244.521

De specificatie van het effect op het exploitatieresultaat is als volgt:

Bedragen x € 1.000		
Effect stelselwijziging op resultaat	2018	2017
Dotatie ten laste van het resultaat volgens oude stelsel	49.621	10.983
Onttrekkingen ten laste van het resultaat	-13.965	-10.756
Positief effect op het resultaat	35.656	227

Indien de stelselwijziging in 2018 niet was doorgevoerd, zou het resultaat circa € 36 miljoen lager zijn geweest. De toename van de bedragen over 2018 is met name een gevolg van een wijziging in de arbeidsvoorwaarden: enerzijds de verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 jaar en anderzijds het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 (toekenning 45-jarig dienstjubilea). De stelselwijziging heeft in totaal een positief effect op het eigen vermogen per 31 december 2018 van € 113 miljoen en bestaat uit een resultaatteffect van € 36 miljoen en een aanpassing in de beginstand van het eigen vermogen van € 77 miljoen.

Presentatiewijzigingen

In de jaarrekening 2018 zijn enkele posten anders gerubriceerd. In de toelichting op de jaarrekening is de aanpassing in rubricering aangegeven, indien van toepassing. De ter vergelijking opgenomen cijfers over 2017 zijn daar waar van toepassing overeenkomstig aangepast.

Aanpassingen in presentatie ten opzichte van begroting

Voor een goede aansluiting op de verantwoording in de jaarrekening is de oorspronkelijke begroting in de Jaarrekening 2018 op twee punten anders gepresenteerd. In de begroting is de vrijval van de voorziening dienstjubilea voor € 72 miljoen gepresenteerd als buitengewone baat terwijl in de realisatie jaarrekening 2018 € 77 miljoen is vrijgevallen. In de jaarrekening is deze stelselwijziging via het eigen vermogen verwerkt. Daarnaast is in de begroting een verschuiving doorgevoerd tussen pensioenen en sociale lasten van € 11 miljoen. Dit is gedaan om de realisatie en begroting presentatie met elkaar in lijn te brengen.

Oordelen en schattingen

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding van de organisatie zich diverse oordelen en schattingen. Indien noodzakelijk voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Functionele en rapporteringsvaluta

De euro fungeert als functionele en rapporteringsvaluta van de politie. Alle financiële informatie gepresenteerd in euro's is afgerond naar het dichtstbijzijnde duizendtal, tenzij anders aangegeven.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de rekening-courant met het Ministerie van Financiën. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De investeringen in materiële vaste activa zijn opgenomen onder de investeringsactiviteiten. Aflossingen en leningen zijn opgenomen onder de financieringsactiviteiten.

Grondslagen bij de jaarrekening**Algemene grondslagen****Algemeen**

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie van 1 juli 2015 (gewijzigd per 3 oktober 2017 door algemene maatregel van bestuur). Voor zover in het besluit niet anders is bepaald, wordt hierin aangesloten bij de grondslagen voor de verslaggeving, neergelegd in titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en uitgewerkt in de door de Raad voor de Jaarverslaggeving uitgegeven Richtlijnen voor de jaarverslaggeving. Om redenen van doelmatigheid kan worden afgeweken van artikel 374 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De Nota van Toelichting van het Besluit financieel beheer politie is opgenomen dat afgewogen dient te worden of de administratieve last van opname van de voorziening opweegt tegen de meerwaarde van de voorziening. Verder wordt het opnemen van een voorziening niet doelmatig geacht wanneer sprake is van uitgaven met een jaarlijks terugkerend en constant karakter of van risico's met een geringe materiële impact. De modellen voor de jaarrekening zijn conform het Besluit financieel beheer politie voorgeschreven door het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV).

De politie houdt in haar begroting en sturing rekening met de inzet van reserves (algemene reserve), ter dekking van exploitatiekosten. In de exploitatierekening wordt deze inzet (toevoeging en onttrekking) niet zichtbaar. Deze worden verantwoord in de Resultaatbestemming. Om de aansluiting tussen sturing (begroting) en verantwoording weer te geven is de Resultaatbestemming onder de exploitatierekening opgenomen. Deze toont als laatste regel het financieel resultaat waar de politie gedurende het jaar op stuurt.

Gemiddeld aantal medewerkers

Het gemiddelde aantal gedurende het boekjaar werkzame medewerkers wordt vermeld in afstemming op de inrichting van de organisatie. Dit sluit aan op de salariskosten, zoals opgenomen in de exploitatierekening. Werknemers die geen arbeidsprestatie leveren staan niet vermeld. Uitzondering hierop vormen de periodes van kortstondige ziekte, onbetaald verlof, reguliere bijzondere verlofregelingen of schorsing.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten (zoals financiële vaste activa, vorderingen en schulden), als afgeleide financiële instrumenten (derivaten) verstaan. De politie maakt geen gebruik van afgeleide financiële instrumenten. Voor de waardering van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost van de Grondslagen voor de waardering van activa en passiva.

Grondslagen voor de waardering van het resultaat

Algemeen

Het verschil tussen de toegerekende bijdragen en de kosten en andere lasten over het jaar bepaalt het resultaat. Baten en lasten worden in de exploitatierekening toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben, ongeacht of zij tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid.

Algemene bijdragen Ministerie van JenV

Algemene bijdragen worden verwerkt in het resultaat conform toekenning Ministerie van JenV.

Bijzondere bijdragen Ministerie van JenV en overige instanties

Voor specifieke taken en activiteiten verstrekken zowel het Ministerie van JenV als andere departementen of overheidsinstanties bijzondere bijdragen. Daarover dient in het algemeen een operationele en financiële verantwoording te worden afgelegd en moet een eventueel overschot of tekort worden verrekend. De ontvangen bijdragen neemt het korps in de balans op onder de kortlopende schulden alsnog te besteden bijdragen. Aan de hand van de bestedingen in het lopende boekjaar, die verband houden met deze bijdragen, verantwoordt het korps deze bijdragen in de exploitatie.

Exploitatiekosten

De kosten worden toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de exploitatierekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers, respectievelijk de belastingautoriteit.

Pensioenen

Als uitgangspunt geldt dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijkstaat aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde premies. Indien de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt een verplichting opgenomen.

De hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen opbouwde bij de politie. De werknemers kunnen kiezen om het pensioen in te laten gaan vanaf zestig jaar en tot uiterlijk vijf jaar na het bereiken van de AOW-leeftijd.

De verplichtingen die voortvloeien uit deze rechten van het personeel zijn ondergebracht bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP). Het ABP hanteert het middelloonstelsel. De premie voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen bedraagt in 2018, 22,9 procent tegen 21,1 procent in 2017. De verhogingen van de premies (zowel in 2018 als in 2017) waren noodzakelijk om de dekkingsgraad van het fonds te verbeteren. Zowel in 2018 als in 2017 betaalde de werkgever 70 procent van de verschuldigde premie en de werknemer 30 procent.

De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door zijn financiële verplichtingen) dit toelaat. De pensioenen zijn niet verhoogd per 1 januari 2019. De beleidsdekkingsgraad van het ABP was niet voldoende om de pensioenen over het jaar 2018 te kunnen indexeren. Over 2018 is een gemiddelde dekkingsgraad behaald van 103,8 procent.

Naast deze reguliere verplichting van de verschuldigde pensioenpremie voor actieve medewerkers bestaat er een aantal bijzondere regelingen voor medewerkers.

Inkoop Max

Inkoop Max is een in de vorm van dienstverlening aan de politie uitgevoerde regeling. Pas na de inkoop vormt de inkoopwaarde een onderdeel van de reguliere ABP-verplichtingen. Voor de regeling Inkoop Max is afgesproken dat de recht-hebbende medewerkers vanaf 60 jaar tot en met 70 jaar met pensioen kunnen gaan.

Bij de waardering van de Inkoop Max voorziening per 31 december 2018 zijn de volgende grondslagen gehanteerd:

- inkoop van de voorwaardelijke aanspraken uiterlijk bij 62 jaar;
- tijdsevenredige inkoop voor de leeftijdscohorten 1956 en jonger over de periode 2018 tot en met 2022;
- rekenrente van 2,8 procent (tarieven);
- exit-kansen conform de tabel GO1416 van het ABP;
- voor de sterfteprognose prognosetabel AG2018;
- de solvabiliteitsopslag op de tarieven van 2019 is circa 6,6 procent. De opslag op de tarieven van 2020 tot en met 2022 is circa 6,8 procent.

FLO-regeling

Voor de vliegers bij de Landelijke Eenheid geldt de regeling Functioneel Leeftijdsontslag (FLO), die vanaf de 55-jarige leeftijd een uitkering garandeert van tien jaar. De berekening van de totale uitkering bedraagt de som van de nominale uitkeringen per medewerker zonder rekening te houden met eerdere, voortijdige uitstroom of overlijden van de medewerker.

Om aanspraak te kunnen maken op deze regeling moeten vliegers voldoen aan de volgende cumulatieve voorwaarden:

- de vlieger had op 31 december 2006 de functie van vlieger bij de Landelijke Eenheid;
- de vlieger heeft vanaf 1 januari 2007 de functie van vlieger bij de Landelijke Eenheid;
- de vlieger vervulde voorafgaand aan zijn ontslag ten minste tien jaar onafgebroken de functie van vlieger bij de Landelijke Eenheid;
- de vlieger was deelnemer aan de Aanvullende Flexibele Uittredingsregeling Politie (AFUP).

Vanaf 2016 wordt rekening gehouden met salarisverhogingen en pensioenwijzigingen die zijn opgenomen in het Arbeidsvoorwaardenakkoord. De berekening houdt geen rekening met toekomstige salarisverhogingen door groei in de schaal.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Afschrijvingen vormen geen aparte regel in de exploitatierekening. Deze lasten zijn opgenomen in de verschillende categorieën van de exploitatierekening. Voor een nadere specificatie wordt verwezen naar de betreffende toelichting.

Operationele leasing

Leasecontracten (waaronder huurcontracten) waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de exploitatierekening over de looptijd van het contract.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Belastingen

De politie is gelet op haar activiteiten geen vennootschapsbelasting verschuldigd.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus de bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen schrijft het korps niet af. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere, op balansdatum te verwachten waardeverminderingen. Zie de betreffende toelichting voor de vaststelling of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering. Overige materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Vanaf het moment van gereedheid voor ingebruikneming worden materiële vaste activa afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur ervan. Bij een schattingswijziging van de verwachte toekomstige gebruiksduur past het korps de toekomstige afschrijvingen aan. Op grond en terreinen, materiële vaste activa in uitvoering en vooruitbetalingen op materiële vaste activa wordt niet afgeschreven.

Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de boekwaarde dan wel de lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde bedraagt de geschatte verkoopprijs onder aftrek van de direct toerekenbare kosten.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten worden rechtstreeks in de exploitatierekening verantwoord. Geactiveerd worden onderhoudskosten met een bepaalde omvang en die een waardevermeerdering van het actief tot gevolg hebben.

Financiële vaste activa

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden initieel gewaardeerd tegen de reële waarde onder aftrek van transactiekosten. Vervolgens waardeert het korps deze vorderingen tegen geamortiseerde kostprijs. Eventuele waardeverminderingen neemt het korps daarin mee.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Op elke balansdatum beoordeelt het korps of er aanwijzingen bestaan dat een vast actief onderhevig kan zijn aan een bijzondere waardevermindering. In dat geval wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Bijzondere waardeverminderingen worden ten laste van de exploitatierekening gebracht.

Voorraden

De waardering van de voorraden geschiedt op basis van de verkrijgingsprijs, zijnde inkoopprijs plus de bijkomende kosten of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde betreft de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. De waardebepaling houdt rekening met de incourantheid van de voorraden.

Vorderingen

Bij eerste verwerking waardeert het korps de vorderingen tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vervolgens worden de vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen en rekening-courant Ministerie van Financiën

Liquide middelen bestaan uit kas, en banksaldi met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen (kortlopende schulden). Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserve. Toevoegingen en onttrekkingen vinden plaats vanuit de resultaatbestemming.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze valt te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Pensioenvoorzieningen worden gewaardeerd op basis van actuariële grondslagen. De overige voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen. De voorzieningen hebben over het algemeen een langlopend karakter.

Voorzieningen FLO en Inkoop Max

Zie voor de grondslagen het onderdeel Pensioenen.

Voorziening wachtgeld/WW/WAO

Deze voorziening heeft betrekking op werknemers die door middel van een wachtgeldregeling c.q. uitkeringsregeling de dienst hebben verlaten. Deze uitkeringen worden op basis van individuele beoordelingen bepaald.

Voorziening WIA

Deze voorziening heeft betrekking op (deels) arbeidsongeschikte medewerkers die in aanmerking kunnen komen voor een uitkeringsregeling in het kader van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). De politie is met ingang van 1 januari 2018 eigenrisicodragers en heeft voor de betreffende medewerkers in het kader van deze regeling een voorziening getroffen op basis van de verwachte uitgaven.

Voorziening vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken

Deze voorziening heeft betrekking op medewerkers die in aanmerking kunnen komen voor een uitkering in het kader van vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken (VGW). Deze uitkeringen worden op basis van individuele beoordelingen (duur en ernst) bepaald. In de voorziening is een gemiddeld bedrag per medewerker opgenomen.

Langlopende schulden

Langlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct verband houden met de verwerving van de langlopende schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de langlopende schulden in de exploitatierekening als interestlast verwerkt. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen worden onderscheiden naar

- ➔ Voorwaardelijke rechten en verplichtingen zijn rechten en verplichtingen die niet worden opgenomen in de balans, omdat het bestaan afhankelijk is van het zich in de toekomst al dan niet voordoen van een of meer onzekere gebeurtenissen zonder dat de politie daarop doorslaggevende invloed kan uitoefenen.
- ➔ Niet verwerkte rechten en verplichtingen worden niet opgenomen in de balans omdat het niet waarschijnlijk is dat de afwikkeling ervan resulteert in een instroom respectievelijk uitstroom van middelen of omdat het bedrag niet met voldoende betrouwbaarheid kan worden vastgesteld.
- ➔ Meerjarige financiële rechten en verplichtingen zijn bestaande rechten en verplichtingen waartoe de politie voor een aantal toekomstige jaren is verbonden, waarvan de tegenprestaties eveneens in de toekomstige jaren plaatsvinden.

Toelichting op de exploitatierekening

Bijdragen (1)

Bijdragen	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Algemene bijdrage JenV	5.422.919	5.209.804	5.265.238
Bijzondere bijdragen JenV	172.277	171.478	185.858
Overige bijdragen JenV	92.635	71.090	85.776
Totaal bijdragen JenV (1a)	5.687.831	5.452.372	5.536.872
Overige bijdragen (onder meer van gemeenten en derden)	23.272	16.248	26.512
Totaal	5.711.103	5.468.620	5.563.384

De bijdragen bestaan uit algemene, bijzondere en overige bijdragen van het Ministerie van JenV en bijdragen van overige departementen, gemeenten en subsidieverstrekkingen. Zie voor nadere details de staat van overdrachten en bestedingen in Bijlage I.

De gerealiseerde bijdragen vielen per saldo € 242 miljoen hoger uit dan begroot. De voornaamste oorzaken worden hieronder toegelicht.

Algemene bijdrage Ministerie van JenV

De omvang van de algemene bijdragen vanuit het Ministerie van JenV waren in 2018 € 213 miljoen hoger dan begroot. In 2018 zijn niet-begrote bijdragen ontvangen vanuit de regeerakkoordgelden (€ 100 miljoen), het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 (€ 78 miljoen) en de additionele loon- en prijsbijstelling 2018 (€ 40 miljoen). Daarentegen werden de ontvangsten en bestedingen van in totaal € 6 miljoen inzake loonbijstellingscomponenten van onder andere de Dienst Speciale Interventies (DSI), teams verkeershandhaving en de bijdrage voor liaisons, verschoven naar de bijzondere bijdragen.

Bijzondere bijdragen Ministerie van JenV

De besteding van de bijzondere bijdragen vanuit het Ministerie van JenV was per saldo nagenoeg gelijk aan de begroting. Enerzijds waren er hogere bestedingen door niet-begrote bestedingen voor asielstromen (€ 5 miljoen) en noodhulp voor Sint Maarten (€ 4 miljoen). Daarnaast vond vanuit de algemene bijdrage een verschuiving plaats (€ 6 miljoen) van loonbijstellingscomponenten (onder andere DSI) en de bijdrage voor liaisons.

Anderzijds waren de bestedingen op het gebied van digitalisering en cybercrime € 6 miljoen lager dan begroot, mede als gevolg van de vertraagde start van scrumteams. De bestedingen voor DSI bleven eveneens achter bij de begroting (- € 7 miljoen). Dit werd vooral veroorzaakt door een lagere personeelsbezetting dan verwacht doordat het werven van nieuwe medewerkers moeilijk bleek. De bijdrage Versterking Gebiedsgerichte Inzet Politie bleef achter ten opzichte van de begroting omdat het grootste deel van de uitrol van bodycams voor de pilot, al in 2017 plaatsvond (- € 3 miljoen).

Overige bijdragen Ministerie van JenV

De besteding van de overige bijdragen van het Ministerie van JenV was € 21 miljoen hoger dan begroot. Dit kwam voornamelijk door hogere bestedingen van de bijdrage Meldkamerdomein (€ 22 miljoen) die het gevolg waren van hoge beheers- en continuïteitskosten omdat het nieuwe netwerk C2000 pas na 2018 in gebruik wordt genomen. De bestedingen van de bijdrage Uitzendingen waren lager dan begroot, doordat in 2018 minder collega's op missie zijn gegaan (- € 4 miljoen).

Overige bijdragen (onder andere gemeenten en derden)

Van de overige bijdragen was per saldo € 7 miljoen meer besteed dan begroot. Dit werd vooral veroorzaakt door de niet-begrote bestedingen in het kader van de subsidie Slachtofferzorg (€ 2 miljoen) en het Team Bestrijding Ondernijming (€ 5 miljoen).

Ten opzichte van 2017 waren de bijdragen per saldo € 148 miljoen hoger. Dit kwam vooral door de besteding van de algemene bijdragen vanuit de regeerakkoordgelden, het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 en bijzondere bijdragen vanuit het meldkamerdomein.

Personeel (2)

De categorie Personeel bestaat voornamelijk uit de salarislasten van het huidig personeel (inclusief toelagen, pensioenpremies en sociale lasten). Verder bestaat deze categorie onder meer uit de bijkomende personeelslasten (onder andere reiskosten woon- werkverkeer) en de bestedingen aan personeel van derden. De totale personeelskosten waren € 199 miljoen hoger dan begroot. Hieronder worden de verschillen per categorie toegelicht.

Personeel	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Salarissen huidig personeel	2.965.850	2.864.017	2.895.652
Toelagen huidig personeel*	262.374	250.279	263.206
Pensioenpremies huidig personeel	469.891	436.590	441.574
Sociale lasten huidig personeel	414.649	393.970	400.615
	4.112.764	3.944.856	4.001.047
Bijkomende personeelslasten huidig personeel	150.968	180.689	187.306
Vrijwillige politie	3.890	6.500	4.627
Personeel van derden	126.011	133.903	136.370
Dotatie / vrijval voorzieningen*	94.231	17.840	26.765
	4.487.864	4.283.788	4.356.115
Af:			
Baten uitbesteed personeel	19.271	14.000	10.455
	4.468.593	4.269.788	4.345.660

*) De vergelijkende cijfers 2017 zijn aangepast. Zie voor een nadere toelichting over de stelselwijziging, de algemene toelichting grondslagen.

Salarissen, toelagen, pensioenpremies en sociale lasten

Het lastenniveau in deze categorie was € 168 miljoen hoger dan in de begroting was voorzien.

De ontwikkeling van het prijsniveau bedroeg € 140 miljoen wat grotendeels te maken had met de uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 (€ 86 miljoen) en de ontwikkeling van de pensioen- en sociale lastenpremies (€ 33 miljoen).

De gemiddelde bezetting was hoger ten opzichte van de uitgangspunten in de begroting vooral door de groei van de niet-operationele sterkte, met als gevolg € 28 miljoen hogere lasten. Zie de tabel voor de onderverdeling naar prijs- en hoeveelheidsverschil per categorie.

Prijs- en hoeveelheidsverschil	Bedragen x € 1.000	
	Prijsverschil	Hoeveelheidsverschil
Salarissen huidig personeel	79.821	22.012
Toelagen huidig personeel	12.016	79
Pensioenpremies huidig personeel	30.276	3.025
Sociale lasten huidig personeel	17.962	2.717
Totaal	140.075	27.833

Prijseffect

Bij het opstellen van de begroting was voor de salarissen en de sociale lasten gerekend met het premieniveau 2017 van de sociale lasten. Ook was er bij de bepaling van de salarissen rekening gehouden met een verwachting dat 25 procent van de aspiranten een regulier salaris ontvangt, tegenover 75 procent een aspirantenvergoeding.

De volgende ontwikkelingen hebben uiteindelijk geleid tot een per saldo negatief prijseffect van € 140 miljoen ten opzichte van de begroting.

Salarissen

Het prijseffect van de salarissen was € 80 miljoen:

- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 (3 procent loonsverhoging vanaf 1 juli 2018 en de eenmalige uitkering in 2018) zorgden voor een negatief prijseffect van € 70 miljoen.
- De hogere gemiddelde salarissen vooral bij aspiranten leidden tot een negatief prijseffect van € 20 miljoen. Een groter aandeel van de aspiranten ten opzichte van de begrotingsuitgangspunten ontving bij indiensttreding een regulier salaris in plaats van de aspirantenvergoeding.
- De kortingen op het salaris als gevolg van bijzondere verlofregelingen (ouderschapsverlof en de Regeling Partieel Uittreden) en ziekte waren hoger dan in de begroting voorzien (€ 11 miljoen).
- De baten waren € 9 miljoen hoger dan begroot vooral door uitkeringen van het UWV in het kader van de Ziektewet en de WAO/WIA. Ondanks alle inspanningen lukte het vooralsnog niet om het hoge ziekteverzuim naar een lager niveau te brengen. Naast de negatieve effecten voor de capaciteit en een toename van de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen, leidde dit ook tot een toename van de uitkeringen van het UWV.
- Het prijseffect op de overige salarissen bedroeg € 10 miljoen negatief. De toename van de omvang van het vakantieverlof had hierin het grootste aandeel (€ 6 miljoen), een stijging van het aantal uren met 5,4 procent. Daarnaast speelde het effect van nabetalingen over het voorgaande jaar, waarmee in de begroting geen rekening was gehouden.

Pensioenpremies

De hogere pensioenlasten van € 30 miljoen waren het gevolg van de volgende effecten:

- Aanpassing van de premies ouderdoms- en nabestaandenpensioen in 2018 leidde tot hogere pensioenlasten (€ 21 miljoen). Hiervoor werd vanuit het Ministerie van JenV compensatie ontvangen.
- Vooral door de hogere salarissen en levenslooptoelage was de grondslag voor de pensioenpremies hoger dan voorzien, wat een nadelig effect had van € 6 miljoen.
- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 leidde tot € 4 miljoen extra pensioenlasten.

Toelagen

In deze categorie was het prijseffect per saldo € 12 miljoen:

- De lasten voor bewust belonen en overige toelagen (vooral levenslooptoelage) waren € 7 miljoen hoger dan begroot. In de begroting was geen rekening gehouden met uitkeringen in het kader van bewust belonen. Lopende het jaar is na een korpsbrede afweging besloten geld hiervoor vrij te maken.
- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 zorgde voor een negatief prijseffect van € 5 miljoen. De procentuele salarisverhoging van 3 procent per 1 juli 2018 had effect op de overwerkvergoeding en de operationele en overige toelagen (€ 2 miljoen). Daarnaast waren er uitkeringen in het kader van de invoering van het 45-jarig ambtsjubileum (€ 3 miljoen).

Sociale lasten

Het prijseffect in deze categorie was per saldo € 18 miljoen negatief. De belangrijkste oorzaken waren:

- Aanpassing van de premies ZVW en WAO in 2018 leidde tot hogere sociale lasten (€ 12 miljoen). Hiervoor werd vanuit het Ministerie van JenV compensatie ontvangen.
- De uitwerking van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 leidde tot € 6 miljoen extra sociale lasten.

Bezettingseffect (hoeveelheid)

Vooral de hogere bezetting van de niet-operationele sterkte in relatie tot de begrotingsuitgangspunten zorgde voor een financieel effect van € 28 miljoen. In de tabel Personele bezetting 2018 zijn de bezetting per 31 december 2018, de gerealiseerde en begrote gemiddelde bezetting over 2018 en de bezetting per 31 december 2017 opgenomen.

Personele bezetting 2018	Bezetting 31 december 2018	Gerealiseerde gemiddelde bezetting	Begrote gemiddelde bezetting	Aantallen in fte
				Bezetting 31 december 2017
Operationeel (exclusief aspiranten)	46.755	46.960	47.203	47.426
Aspiranten	3.634	3.433	3.301	2.887
Totaal operationeel politie	50.389	50.393	50.504	50.313
Inbreng vanuit Politieacademie			-	3
Totaal operationeel	50.389	50.393	50.504	50.316
Niet-operationeel	10.840	10.747	10.158	9.280
Inbreng vanuit Politieacademie				1.324
Totaal	61.229	61.140	60.662	60.920

Gemiddelde bezetting

De gemiddelde bezetting was in 2018 479 fte's hoger dan de begrote gemiddelde bezetting. Dit werd veroorzaakt door een stijging van de niet-operationele sterkte. De gemiddelde niet-operationele sterkte steeg met 590 fte's onder andere door de hogere beginstand 2018 en de verdere invulling van vacatures door zij-instroom. De gemiddelde operationele sterkte (inclusief aspiranten) daalde in totaal met 111 fte's door een lagere beginsterkte 2018.

Alle werknemers waren in Nederland aangesteld. Het kan voorkomen dat werknemers in het buitenland werden ingezet. De werknemers die in het buitenland worden ingezet, zijn onder andere actief in het Caribisch deel van het Koninkrijk der Nederlanden. Het aantal werknemers buiten het Koninkrijk der Nederlanden steeg van 76 fte's in 2017 naar 83 in 2018.

Totale sterkte

De totale sterkte van de politie nam gedurende 2018 met 309 fte's toe. Dit werd vooral veroorzaakt door een toename van de niet-operationele sterkte met 236 fte's. Deze toename werd veroorzaakt door de vertraagde uitstroom bij de eenheden, de instroom voor het in werking brengen van het Politiedienstencentrum en de anticipatie op de uitbreiding die nodig is om de doelstellingen van het regeerakkoord te kunnen halen.

De totale operationele sterkte nam toe met 73 fte's. Dit betrof per saldo de geplande afname van het reguliere operationele personeel met 674 fte's en een toename van het aantal aspiranten met 747 fte's.

De gewenste instroom werd verhoogd om de doelstellingen vanuit de regeerakkoordgelden te realiseren, dat zorgde voor een toename van het aantal aspiranten.

Ten opzichte van 2017 lag het kostenniveau binnen de categorieën salarissen, toelagen, pensioen- en sociale lasten € 112 miljoen hoger. Dit werd vooral veroorzaakt door het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020 (€ 86 miljoen) en de ontwikkeling van de pensioen- en sociale lastenpremies (€ 33 miljoen).

Bijkomende personele kosten

De bijkomende personeelslasten bedroegen € 30 miljoen minder dan in de begroting was voorzien. Dit verschil werd voornamelijk veroorzaakt door

- Woon-werkverkeer: de reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer viel lager uit dan begroot als gevolg van minder reiskostenvergoedingen dan voorzien door onder meer Het Nieuwe Werken (€ 33 miljoen). Het effect op de reguliere reiskostenvergoedingen was € 21 miljoen. Daarnaast waren er € 12 miljoen lagere bestedingen vanuit de beschikbare vergoedingen vanuit het Landelijk Sociaal Statuut (LSS) voor woon-werkverkeer.
- Bedrijfsgeneeskunde: hogere lasten dan begroot (€ 16 miljoen) vooral door de inhuur van expertise op het gebied van arbodienstverlening en hogere lasten voor Fysiopol en Psychopol. Daarnaast was de lastenstijging het gevolg van de maatregelen die zijn getroffen om het ziekteverzuim terug te dringen, onder andere als uitvloeisel van het regeerakkoord. Dit betrof maatregelen zoals inrichting van een backoffice casemanagement en inhuur voor het programma Fit@NP.
- Overig: lagere lasten van per saldo € 13 miljoen grotendeels veroorzaakt door achterblijvende bestedingen vanuit de beschikbare voorzieningen van het LSS (onder andere vertrekstimulerings-regeling en outplacementtrajecten).

Ten opzichte van 2017 waren de bijkomende personeelslasten € 36 miljoen lager. Dit kwam doordat in 2017 de lasten voor de vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken binnen deze categorie waren verantwoord. Vanaf 2018 werden de hiermee verband houdende kosten verantwoord via de voorziening vangnetregeling Veilig en Gezond Werken.

Vrijwillige politie

De vergoedingen voor de inzet van de vrijwillige politie waren € 3 miljoen lager dan begroot. Dit werd veroorzaakt doordat de in de begroting verwachte stijging van het aantal vrijwilligers in de praktijk niet werd gerealiseerd.

Personeel van derden

De bestedingen voor personeel van derden waren € 8 miljoen lager dan begroot. De lagere bestedingen betroffen met name

- Reguliere inhuur: € 23 miljoen lagere bestedingen. Door invulling van vacatures bij de niet-operationele sterkte en flexibele inzet van eigen medewerkers, was afbouw van lopende contracten mogelijk wat leidde tot lagere lasten.
- ICT-inhuur: per saldo € 21 miljoen meer inhuur van personeel voor ICT gerelateerde activiteiten door onder andere meer activiteiten in het multi-domein. Daarnaast bleek het, door krapte op de arbeidsmarkt, om openstaande ICT-vacatures in te vullen met deskundig personeel. Het gevolg daarvan is dat de politie genoodzaakt is specialisten in te huren voor ICT-initiatieven en ICT-projecten. De lasten voor ICT-inhuur kwamen hierdoor hoger uit dan begroot.
- Vorming korps: aan activiteiten voor de vorming van de politieorganisatie werd € 8 miljoen minder besteed dan begroot.

Ten opzichte van 2017 waren de kosten lager (€ 10 miljoen). De inhuur voor activiteiten voor de vorming van de politieorganisatie nam af (- € 22 miljoen). De inhuur voor projecten en programma's en ook de ICT nam echter toe ten opzichte van 2017.

Dotatie/vrijval voorzieningen

Het saldo van dotaties en vrijval binnen deze kostencategorie vielen ten opzichte van de begroting € 76 miljoen hoger uit. Dit werd veroorzaakt door

- Voorziening vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken (€ 49 miljoen): deze voorziening vormde geen onderdeel van de begroting. Op basis van de actuele informatie over toegekende schade-uitkeringen en instroom van nieuwe medewerkers was een dotatie noodzakelijk van € 49 miljoen.
- Voorziening WIA: door de hogere toename van het aantal medewerkers ten opzichte van de begroting was een bijstelling met € 14 miljoen noodzakelijk.
- Voorziening wachtgeld, WW en WAO: een extra dotatie van € 13 miljoen was noodzakelijk, gebaseerd op de toename in 2018 van het aantal bovenwettelijke arbeidsongeschiktheidsuitkeringen.

Ten opzichte van 2017 waren de dotaties aan de personele voorzieningen € 67 miljoen hoger. Dit kwam vooral door hogere dotaties aan de voorziening vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken (€ 49 miljoen) en de voorziening WIA (€ 14 miljoen).

Baten personeel

De baten in verband met uitbesteed personeel waren € 5 miljoen hoger dan begroot. Hiervan had € 3 miljoen te maken met een hogere doorbelasting naar derden in verband met uitgevoerde ICT-activiteiten. Daarnaast zorgde een toename van het aantal buiten de organisatie gedetacheerde medewerkers en vergoedingen voor samenwerkingsverbanden voor hogere baten (€ 3 miljoen).

Ten opzichte van 2017 waren de baten € 9 miljoen hoger als gevolg van de in 2018 binnen deze categorie opgenomen doorbelasting naar partners voor ICT-activiteiten (€ 7 miljoen).

Gegevens betreffende WNT

De Wet normering topinkomens (WNT) is sinds 2013 van kracht en heeft als doel om bovenmatige beloningen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector tegen te gaan. Daarom is in de wet een maximum opgenomen voor de bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen, en moeten instellingen daarover rapporteren in het jaarverslag of de jaarrekening. Voor het jaar 2018 is de algemene maximum bezoldigingsnorm vastgesteld op € 189.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdragen door de werkgever.

In onderstaande tabel staan de gegevens WNT van 2018 inclusief de vergelijkende gegevens van 2017.

Bezoldiging leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling	Bedragen x € 1				
	Akerboom ESM	Kok LH	Heerschop DGTM	Essen van Hp	Huyzer EGM
Functiegegevens	korpschef	lid korps-leiding	CIO	lid korps-leiding	lid korps-leiding
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	169.871	167.748	171.272	183.351	169.792
Beloningen betaalbaar op termijn	19.129	18.957	19.223	45.881	19.207
waarvan storting Inkoop Max				26.343	
<i>Subtotaal</i>	<i>189.000</i>	<i>186.705</i>	<i>190.495</i>	<i>229.232</i>	<i>188.999</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	189.000	189.000	189.000	189.000	189.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-
Totale bezoldiging 2018	189.000	186.705	190.495	229.232	188.999
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	n.v.t.	n.v.t.	Overdrachtsrecht van toepassing; aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Overdrachtsrecht van toepassing; aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao Inkoop Max (opbouw voor 01-01-2006)	n.v.t.
Gegevens 2017					
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/3-31/12
Deeltijdfactor 2017 in fte	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja	ja
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	163.035	162.640	168.129	181.044	144.914
Beloningen betaalbaar op termijn	17.958	18.006	18.122	18.371	15.132
<i>Subtotaal</i>	<i>180.993</i>	<i>180.646</i>	<i>186.251</i>	<i>199.415</i>	<i>160.046</i>
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	181.000	181.000	181.000	181.000	151.742
Totaal bezoldiging 2017	180.993	180.647	186.250	199.415	160.046

Bedragen x € 1

Bezoldiging niet-topfunctionarissen*

Functiegegevens	politiechef		hoofd operatiën	politiechef		hoofd operatiën
	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging						
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	172.760	186.962	174.304	181.875	178.390	178.390
Beloningen betaalbaar op termijn	19.251	19.647	19.289	19.487	19.471	19.471
Totaal bezoldiging	192.011	206.609	193.593	201.362	197.861	197.861
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	189.000	189.000	189.000	189.000	189.000	189.000
Verplichte motivering van de overschrijding van het toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao

Gegevens 2017

Functiegegevens	politiechef		hoofd operatiën	politiechef		hoofd operatiën
	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2017 (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	170.354	185.066	176.494	179.323	178.263	178.263
Beloningen betaalbaar op termijn	18.101	18.496	18.441	18.336	18.320	18.320
Totaal bezoldiging 2017	188.455	203.562	194.935	197.659	196.583	196.583

*) Indien bij de aangegeven bezoldiging rekening wordt gehouden met InkoopMax overschrijden, inclusief bovenstaande niet-topfunctionarissen, 223 niet-topfunctionarissen het drempelbedrag met een bijbehorend bedrag InkoopMax van 26,9 miljoen.

Bedragen x € 1

Bezoldiging niet-topfunctionarissen*

Functiegegevens	politiechef		politiechef	politiechef	politiechef
	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Bezoldiging					
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	177.443	177.370	177.512	175.512	175.390
Beloningen betaalbaar op termijn	19.371	19.362	19.366	19.312	19.312
Totaal bezoldiging	196.814	196.732	196.878	194.702	194.702
Individueel toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	189.000	189.000	189.000	189.000	189.000
Verplichte motivering van de overschrijding van het toepasselijk drempelbedrag bezoldiging	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao	Aanpassing werkgeverslasten; loonsverhogingen cao

Gegevens 2017

Functie(s) in 2017	politiechef		politiechef	politiechef	politiechef
	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Aanvang en einde functievervulling in 2017	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12	1/1-31/12
Omvang dienstverband 2017 (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	174.943	174.876	175.014	172.824	172.824
Beloningen betaalbaar op termijn	18.222	18.213	18.216	18.163	18.163
Totaal bezoldiging 2017	193.165	193.089	193.230	190.987	190.987

*) Indien bij de aangegeven bezoldiging rekening wordt gehouden met InkoopMax overschrijden, inclusief bovenstaande niet-topfunctionarissen, 223 niet-topfunctionarissen het drempelbedrag met een bijbehorend bedrag InkoopMax van 26,9 miljoen.

Rente (3)

De rentelasten waren € 3 miljoen lager dan begroot. Dit werd veroorzaakt door het later aangaan van de in 2017 begrote leningen. In de begroting was voorzien dat deze leningen al in 2017 waren opgenomen. Deze zijn echter in september 2018 aangegaan. Daarnaast waren de in 2018 begrote leningen bij het Ministerie van Financiën niet aangegaan. In afstemming met het Ministerie van JenV is besloten om de leningen begin 2019 aan te gaan.

De rentelasten waren € 3 miljoen lager dan in 2017. Dit werd veroorzaakt door de reguliere aflossingen op de huidige leningen. Hiertegenover was er wel een stijging van de rentelasten door de eerdergenoemde aangegane leningen in september 2018.

Bedragen x € 1.000			
Rente	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Rente rekening-courant krediet Ministerie van Financiën	-	-	-
Rente lening Ministerie van Financiën	9.855	12.297	11.798
Rente lening derden	431	690	463
Rente lening i.v.m. vermogensconversie	3.870	3.870	5.171
Rente betaald aan derden	1	-	-
	14.157	16.857	17.432
Af			
Ontvangen rente van Ministerie van Financiën	-	-	-
Ontvangen rente van derden	377	-	433
	377	-	433
Totaal	13.780	16.857	16.999

Opleiding en vorming (4)

Bedragen x € 1.000			
Opleiding en vorming	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	499	925	623
Boekwinst/verlies	-	-	210
Huren en lease	1.196	1.319	724
Duurzame goederen	291	1.200	274
Munitie en pepperspray	8.468	7.900	8.220
Overige zaken en diensten*	41.671	44.957	38.780
Totaal	52.125	56.301	48.831

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten vanuit opleidingsinstituten, congressen/seminars en IBT-materialen.

De totale opleidings- en vormingskosten waren € 4 miljoen lager dan begroot. Er werd minder een beroep gedaan op opleidingen vanuit de beschikbare reorganisatiegelden (€ 2 miljoen). Daarnaast waren er € 2 miljoen lagere bestedingen binnen de verschillende programma's en projecten, onder andere voor digitalisering en cybercrime. De reguliere opleidingen waren in lijn met de begroting.

Ten opzichte van 2017 waren de bestedingen € 3 miljoen hoger, onder andere als gevolg van extra kosten voor de aanschaf van munitie voor het nieuwe interventiewapen van de DSI.

Onder de opleidings- en vormingskosten zijn € 7 miljoen baten verantwoord die betrekking hebben op opleidingen aan derden (2017: € 5 miljoen).

Huisvesting (5)

Huisvesting	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	78.557	78.034	78.860
Boekwinst/verlies	3.898	-	16.218
Energie	31.071	35.576	32.450
Huren, pachten en lease**	47.417	49.339	47.180
Duurzame goederen	8.429	6.692	5.556
Onderhoud	90.760	41.847	99.307
Schoonmaak	32.982	29.395	32.115
Overige zaken en diensten*	49.237	84.631	42.009
Toevoeging aan voorzieningen**	-83	-	-
Totaal	342.268	325.514	353.695

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten voor heffingen, verzekeringen en beveiligingsdiensten.

** In de jaarrekening zijn enkele posten anders gerubriceerd. De vergelijkende cijfers zijn aangepast.

De huisvestingslasten waren € 17 miljoen hoger dan begroot.

Voor de meerjarige onderhoudskosten lagen € 14 miljoen hoger dan begroot door intensivering van het onderhoud en de verhoging van de activeringsgrens. Verder was er inzet van specialistische advisering voor technisch beheer die niet was begroot (€ 8 miljoen). Daarnaast leidde het op een later moment afstoten van panden en indexering van contracttarieven tot hogere schoonmaakkosten (€ 4 miljoen). De verkoop van panden zorgde per saldo voor boekverliezen (€ 4 miljoen). Dit was inclusief de bijzondere waardevermindering van panden, die het korps op termijn afstoot. Daartegenover vielen de voorbereidingskosten van projecten lager uit vanwege een latere start van de investeringsprojecten (€ 8 miljoen). Ook de energiekosten vielen lager uit door afrekeningen van voorgaande jaren en door hogere gemiddelde maandtemperaturen in 2018 (€ 5 miljoen).

Ten opzichte van 2017 waren de huisvestingskosten € 11 miljoen lager als gevolg van de in 2017 uitgevoerde aanpassingen in de waardering van het vastgoed (€ 12 miljoen).

Vervoer (6)

Vervoer	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	79.752	85.737	81.593
Boekwinst/verlies	-1.888	-6.499	-5.197
Brandstof	32.318	31.045	30.002
Huren en lease	12.174	13.245	12.009
Duurzame goederen	2.176	3.334	2.171
Onderhoud	38.601	43.614	35.870
Schade	4.529	6.226	5.848
Overige zaken en diensten*	14.471	23.627	19.088
Totaal	182.133	200.329	181.384

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten voor verzekeringen, kentekenbewijzen en boetes.

De kosten voor vervoer waren € 18 miljoen lager dan begroot.

De afschrijvingslasten waren per saldo € 6 miljoen lager dan begroot. Dit werd enerzijds voor € 10 miljoen aan lagere lasten veroorzaakt doordat de aanbesteding voor nieuwe voertuigen langer heeft geduurd dan verwacht waardoor de bestelling en levering van de voertuigen werd vertraagd. Ook bij de leverancier ontstonden vertragingen doordat voertuigen moesten gaan voldoen aan de gestandaardiseerde testmethode voor het vaststellen van het brandstofverbruik en de uitlaatgasemissies. Anderzijds waren er € 4 miljoen hogere afschrijvingslasten doordat de aanpassing in de afschrijvingstermijnen van de voertuigen die in de begroting was opgenomen, niet heeft plaatsgevonden. Daarnaast waren in de begroting extra middelen voor vervoer toegekend die niet volledig zijn besteed in 2018 (- € 5 miljoen). Dit betrof vooral de begrote aanschaf van voertuigen voor de uitbreiding van speciale interventieteams die niet heeft plaatsgevonden. Ook waren de verkoopopbrengsten van voertuigen lager dan verwacht (€ 5 miljoen). De aanbesteding voor de ontmanteling en verkoop van voertuigen moest opnieuw worden uitgevoerd toen bleek dat de nieuwe leverancier niet voldeed aan het programma van eisen. Hierdoor ontstond vertraging en achterstand in de in de ontmanteling en verkoop van voertuigen. Daarentegen waren in 2018 incidentele baten ontvangen als gevolg van het aflopen van een contract met een leverancier in 2017 (€ 4 miljoen).

Ten opzichte van 2017 waren de kosten voor vervoer nagenoeg gelijk.

Verbindingen en automatisering (7)

Verbindingen en automatisering	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	79.799	86.003	78.080
Boekwinst/verlies	-186	-	2.046
Huren en lease	372	750	191
Duurzame goederen	25.447	15.127	23.423
Overige zaken en diensten*	296.152	297.038	254.245
Totaal	401.584	398.918	357.985

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten voor onderhoud, licenties, (mobiele) telefonie en het C2000-netwerk.

De kosten voor verbindingen en automatisering waren € 3 miljoen hoger dan begroot.

De lasten voor het meldkamerdomein waren € 13 miljoen hoger. Hogere beheers- en continuïteitskosten vanwege het later in gebruik nemen van het nieuwe netwerk C2000 zijn de oorzaak daarvan. Tegenover deze hogere lasten stonden extra bijdragen, per saldo had dit geen effect op het resultaat.

Daarnaast waren er niet-begrote bestedingen aan initiatieven vanuit de regeerakkoordgelden voor onder andere: (door) ontwikkeling digitale transferia en het Security Operations Center, ICT-voorzieningen voor digitaal opsporen en het programma Cybersecurity (€ 13 miljoen). Tevens was een deel van de reeds geplande ICT-activiteiten passend binnen de doelstellingen van de regeerakkoordgelden (€ 8 miljoen).

Om het gewenste niveau voor vernieuwing na afloop van het Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie (AVP) te continueren, werd € 11 miljoen extra aangewend voor onder andere initiatieven voor het Programma Vernieuwend Registreren, het consolideren van datacenters en de overgang naar een generieke infrastructuur. Hierdoor resteert nog € 18 miljoen uit de afloop van het AVP. De afschrijvingen waren € 6 miljoen lager als gevolg van uitloop van investeringstrajecten (nieuwe interceptievoorzieningen en randapparatuur C2000). Ook de bestedingen van DSI (€ 3 miljoen) en digitalisering en cybercrime (€ 5 miljoen) waren lager. Verder was de IV-portfolie in 2018 met € 9 miljoen naar beneden bijgesteld om bestedingen binnen de eenheden te dekken. De overgang naar een andere provider leverde een kostenbesparing op voor mobiele telefonie (€ 7 miljoen). De resterende € 6 miljoen lagere lasten betreffen onder de Versterking Gebiedsgerichte Inzet Politie (€ 2 miljoen) waarbij de verdere implementatie van de bodycams in 2019 plaatsvindt.

Ten opzichte van 2017 waren de bestedingen € 44 miljoen hoger, vooral als gevolg van de initiatieven vanuit de regeerakkoordgelden (€ 13 miljoen), de hierboven genoemde AVP-vernieuwingsinitiatieven (€ 11 miljoen) en hogere lasten meldkamerdomein (€ 13 miljoen).

Geweldsmiddelen en uitrusting (8)

Geweldsmiddelen en uitrusting	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	1.410	930	986
Boekwinst/verlies	-	-	-
Huren en lease	-17	900	-17
Duurzame goederen	6.918	6.163	2.926
Overige zaken en diensten*	29.036	35.298	23.693
Totaal	37.347	43.291	27.588

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten voor aanschaf dienstkleding, onderhoud en reiniging.

De kosten voor geweldsmiddelen en uitrusting kwamen € 6 miljoen lager uit dan begroot. Evenals in voorgaande jaren vond beperkte vervanging plaats vanuit de persoonlijke kledingbudgetten. Dit had enerzijds te maken met beperkte slijtage van de relatief nieuwe uniformen en anderzijds doordat een groot deel van de bestellingen pas laat in het jaar plaatsvonden waardoor uitlevering in 2018 niet meer mogelijk was. Dit lag deels aan problemen bij de pakketbezorger.

Ten opzichte van 2017 waren de lasten voor geweldsmiddelen en uitrusting € 10 miljoen hoger. Dit verschil werd voornamelijk veroorzaakt door de aanschaf van de uitschuifbare wapenstok (€ 4 miljoen), de verdere uitgifte van het uniform (€ 2 miljoen) en de aanschaf van specialistische uitrusting (€ 3 miljoen) in 2018.

Operationeel (9)

Operationeel	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	16.360	16.289	15.105
Boekwinst/verlies	2	-	17
Huren en lease	2.022	500	1.240
Duurzame goederen	4.018	5.197	3.294
Reis- en verblijfkosten binnen- en buitenland	49.389	23.565	47.839
Arrestantenzorg	26.411	16.100	26.447
Meldkamerkosten vanuit samenwerking derden	12.982	6.500	9.863
Overige zaken en diensten*	51.858	40.043	48.786
Totaal	163.042	108.194	152.591

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten voor rechermaterialen en verkeersmiddelen.

De operationele kosten waren € 55 miljoen hoger dan begroot. Het grootste verschil hiervan werd veroorzaakt door structureel hogere kosten voor reis- en verblijfkosten in binnen- en buitenland (€ 26 miljoen). In de begroting was geen rekening gehouden met hogere reiskosten als gevolg van de schaalvergroting binnen de eenheden en landelijke overleggen, waardoor meer en grotere reisbewegingen nodig waren. Dit moet in samenhang worden gezien met de lagere kosten voor woon- werkverkeer.

De overige zaken en diensten waren € 12 miljoen hoger dan begroot. Dit werd grotendeels veroorzaakt door meer bestedingen vanuit de operationele activiteiten binnen de eenheden dan in de begroting was voorzien.

De kosten voor arrestantenzorg waren € 10 miljoen hoger dan begroot. Een groot deel hiervan werd veroorzaakt door meer inzet van externe capaciteit. In de begroting was rekening gehouden met lagere kosten, onder andere door geleidelijke inzet van eigen personeel.

Ook de operationele kosten voor het uitvoeren van de arrestantentaken waren hoger dan begroot. Daarnaast waren de baten voor bewaring van arrestanten lager, doordat arrestanten over het algemeen sneller werden overgeplaatst naar justitiële inrichtingen, met lagere vergoedingen vanuit het OM als gevolg.

De meldkamerkosten waren € 6 miljoen hoger dan begroot. Dit kwam grotendeels doordat de begroting 2018 een dalend kader liet zien als gevolg van het effect van de consensusmaatregel uit 2017 (€ 3 miljoen).

Vergeleken met 2017 waren de operationele kosten € 10 miljoen hoger. Dit werd vooral veroorzaakt door hogere bestedingen van de eenheden door onder andere hogere tolk- en vertaalkosten en hogere kosten voor de verwerking van afval van drugs en chemicaliën.

Beheer (10)

Beheer	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Afschrijvingen	143	283	139
Boekwinst/verlies	1	-	-
Huren en lease	6.413	4.592	6.604
Duurzame goederen	423	1.000	458
Catering	22.189	19.953	24.078
Externe deskundigheid	40.647	38.581	42.714
Vergaderkosten	9.901	5.647	7.281
Overige zaken en diensten*	41.921	51.863	45.890
Totaal	121.638	121.919	127.164

* Overige zaken en diensten betreffen voornamelijk kosten voor kantoorbenodigdheden, drukwerk, vakliteratuur en representatie personeel.

De kosten voor beheer waren nagenoeg gelijk aan de begroting. In de begroting was binnen de categorie Overige zaken en diensten rekening gehouden met kosten voor programma's en projecten. Een groot deel van deze bestedingen vond echter plaats binnen de categorie Externe deskundigheid. Per saldo waren de kosten voor de verschillende programma's en projecten hoger dan begroot. Daarnaast waren de kosten voor catering hoger. Ondanks de besparing in cateringkosten door sluiting van een aantal cateringlocaties werd de doelstelling die in de begroting was opgenomen niet helemaal gerealiseerd. Tevens waren binnen de categorie Vergaderkosten extra kosten gemaakt voor de theatervoorstelling RAUW en voor evenementen en bijeenkomsten voor programma's en projecten. Hiertegenover stonden lagere kosten voor onder andere de reorganisatie en voor de ontwikkeling van de Landelijke Meldkamerorganisatie (LMO).

Vergeleken met 2017 waren de beheerkosten € 6 miljoen lager voornamelijk door lagere kosten voor externe deskundigheid in het kader van de reorganisatie. Daarnaast waren de cateringkosten lager door de sluiting van een aantal cateringlocaties in 2018.

Specificatie accountantshonoraria

Honoraria 2018 PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.	Onafhankelijke accountants		Overige diensten		Totaal	
	Price waterhouseCoopers Accountants N.V.	Price waterhouseCoopers Accountants N.V.	Pricewaterhouse- Coopers	Pricewaterhouse- Coopers	Pricewaterhouse- Coopers 2018	Pricewaterhouse- Coopers 2017
Controle van de jaarrekening	544	-	544	548		
Andere controlewerkzaamheden	427	135	562	734		
Fiscale advisering	-	-	-	-		
Andere niet-controlediensten	60	265	325	327		
Totaal	1.031	400	1.431	1.609		

Bedragen x € 1.000

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door de onafhankelijke accountant zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wet toezicht accountantsorganisaties (WTA) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

De honoraria die betrekking hebben op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2018 zijn verwerkt, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

Toelichting op de balans per 31 december 2018

Materiële vaste activa (11)

Materiële vaste activa	Bedragen x € 1.000							Totaal materieële vaste activa
	Grond en terreinen	Casco gebouwen	Overige huisvesting	Totaal huisvesting	Vervoer	ICT	Overige activa	
Stand 1 januari 2018								
Aanschafwaarde	257.158	1.851.661	612.225	2.721.044	444.216	352.190	88.127	3.605.577
Cumulatieve afschrijvingen	-	-841.419	-305.049	-1.146.468	-223.819	-183.093	-40.133	-1.593.513
Boekwaarde totaal	257.158	1.010.242	307.176	1.574.576	220.397	169.097	47.994	2.012.064
Mutaties								
Investeringen	11.119	32.377	29.400	72.896	82.092	99.633	26.549	281.170
Desinvesteringen								
Aanschafwaarde	-7.036	-29.739	-8.746	-45.521	-6.248	-82.306	-13.637	-147.712
Cumulatieve afschrijvingen	-	22.732	7.841	30.573	5.499	82.493	13.636	132.201
Herrubricering aanschafwaarde	-780	780	-	-	93	-	-93	-
Herrubricering afschrijvingen	-	-	-	-	3	-	-3	-
Bijzondere waardeverminderingen	-800	-6.133	-697	-7.630	-	-	-	-7.630
Afschrijvingen (jaarlast)		-46.808	-31.749	-78.557	-79.752	-79.799	-18.412	-256.520
Stand 31 december 2018								
Aanschafwaarde	259.661	1.848.946	632.182	2.740.789	520.153	369.517	100.946	3.731.405
Cumulatieve afschrijvingen	-	-865.495	-328.957	-1.194.452	-298.069	-180.399	-44.912	-1.717.832
Boekwaarde	259.661	983.451	303.225	1.546.337	222.084	189.118	56.034	2.013.573
Afschrijvingstermijnen	0 jaar	30 - 60 jaar	10 - 20 jaar	3 - 10 jaar	2 - 5 jaar	5-10 jaar		
Vaste activa in uitvoering <i>(inbegrepen in bovenstaand model)</i>	10.075	44.139	26.810	81.024	25.807	33.653	3.040	143.524

In 2018 zijn diverse activa gedesinvesteerd. Het betrof de verkoop van een aantal panden en reeds afgeschreven activa zonder boekwaarde.

Huisvesting

Ten opzichte van de begroting bleven de investeringen in huisvesting achter met € 28 miljoen. In de begroting was uitgegaan van € 101 miljoen terwijl de realisatie uitkwam op € 73 miljoen.

In het kader van het Strategisch Huisvestingsplan waren voor 2018 63 projecten gepland voor een totaal van € 97 miljoen. De realisatie op deze projecten bedraagt € 52 miljoen. Deze investeringen hebben met name betrekking op de projecten in Bergen op Zoom en Alkmaar en een aantal kleinere projecten. Door een aanpassing in de planning is een aantal projecten doorgeschoven in de tijd.

In het kader van de meerjarige onderhoudsplanning (MJOP) is € 16 miljoen geïnvesteerd. Dit is in lijn met de investeringsbegroting.

In 2018 verminderde een aantal panden duurzaam van waarde. Dit betrof vijftien panden die het korps in de toekomst verkoopt en waarvan de boekwaarde hoger lag dan de realiseerbare waarde. In totaal gaat het om een waardevermindering van € 8 miljoen.

Vervoer

De investeringen in vervoer (€ 82 miljoen) hebben betrekking op de opvallende surveillancevoertuigen, de bijzondere voertuigen (zoals gepantserde voertuigen en voertuigen met specifieke in- en opbouw) en de onopvallende voertuigen (zoals de persoonsgebonden voertuigen en de pool voertuigen). Ten opzichte van de begroting is het investeringsniveau € 30 miljoen lager. Eind 2017 en begin 2018 zijn diverse percelen (bijvoorbeeld Tweewielers) aan verschillende leveranciers gegund. Het resultaat hiervan is dat de werkelijke investeringen € 15 miljoen lager uitvallen dan vooraf begroot. Om diverse redenen hebben verschillende leveringen van voer- en vaartuigen in 2018 niet kunnen plaatsvinden en zullen worden geleverd in 2019, voor een bedrag van, totaal € 31 miljoen. Daarnaast zijn er voor € 15 miljoen voer- en vaartuigen geleverd die besteld zijn in 2017.

ICT

In 2018 waren de investeringen € 13 miljoen lager dan begroot. Dit is vooral het gevolg van de uitloop van het traject voor de implementatie van de nieuwe interceptievoorziening naar 2019 (€ 11 miljoen) en door een eerder opgelopen vertraging in het aanbestedingstraject van randapparatuur C2000 (€ 34 miljoen). Tegenover deze lagere investeringen stonden niet in de begroting opgenomen investeringen voor de uitbreiding van de digitale transferia (€ 6 miljoen). Deze investeringen werden in 2018 gefinancierd met de extra middelen uit het regeerakkoord. Daarnaast zijn er aankopen gedaan die niet waren begroot, zoals applicaties voor het beter benutten van de aanwezige hardware (zoals virtualisatie toepassingen), licenties voor databases en applicaties voor biometrie (verifiëring identiteit). Deze aankopen hebben tezamen een omvang van € 10 miljoen. Tot slot waren er investeringen voor onder andere centrale langetermijnopslag (€ 4 miljoen) en diverse andere zaken, zoals positiebepalingssystemen, cryptoboxen, de extra beveiligde omgevingen en digitale opsporing (€ 10 miljoen). Deze investeringen waren deels begroot.

Overige activa

De investeringen in overige activa bestonden vooral uit investeringen in het kader van operationele activiteiten. Voorbeelden hiervan zijn het vervangen van audio- en videoapparatuur, ANPR-apparatuur (automatische kentekenplaatherkenning) en rollertestbanken.

Vaste activa in uitvoering

Dit betreft investeringen waarop nog niet wordt afgeschreven. Het totale bedrag aan vaste activa in uitvoering (onderhanden werk) bedroeg eind 2018 € 143 miljoen. Het onderhanden werk ging vooral om de bouw en verbouw van een aantal panden in het kader van het Strategisch Huisvestingsplan.

Financiële vaste activa (12)

Financiële vaste activa	Inkoop Max	Overig	Bedragen x € 1.000	
			Totaal 2018	2017
Stand 1 januari politie	541.764	8.984	550.748	880.473
Inbreng vanuit Politieacademie	-	-	-	22.197
Stand 1 januari totaal	541.764	8.984	550.74'8	902.670
Toename (verstrekkingen)	-	1.764	1.764	54.422
Afname (aflossingen)	-	-1.195	-1.195	-347.000
Overige mutaties	-11.896	-	-11.896	-2.644
Kortlopend deel	-147.684	-	-147.684	-56.700
Stand 31 december	382.184	9.553	391.737	550.748

Vordering Inkoop Max

Dit betreft de vordering van de politie op het Ministerie van JenV voor de uitgaven aan de regeling Inkoop Max waarvoor de politie een voorziening heeft gevormd. Over het gemiddelde saldo van deze vordering wordt geen rente berekend. Het Ministerie van JenV lost de vordering af in een vooraf vastgesteld schema. In 2017 heeft het Ministerie van JenV door een kasschuif van € 347 miljoen vervroegd afgelost. Deze aflossing was ter dekking van de stijging van de uitkeringen in het kader van Inkoop Max begin 2018. De verwachte aflossingen voor 2020 tot en met 2022 (€ 382 miljoen) zijn opgenomen onder de financiële vaste activa. De tranche 2019 van € 148 miljoen is opgenomen onder de kortlopende vorderingen.

Overige financiële vaste activa

Dit betreffen voornamelijk verstrekte leningen met een looptijd van meer dan een jaar en uitstaande bedragen voor diverse samenwerkingsverbanden met de gezamenlijke meldkamers. De financiële vaste activa laten een stijging zien van € 1 miljoen. In het kader van de Landelijke Meldkamerorganisatie is in 2016 aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond in diverse tranches een lening verstrekt tot in totaal € 8 miljoen. In 2018 zijn van deze lening laatste tranches afgeroepen voor een totaalbedrag van € 2 miljoen. In 2018 hebben de eerste aflossingen op deze lening plaatsgehad. In 2019 betreft het kortlopende deel op deze lening € 1 miljoen. De laatste aflossingstermijn zal in 2029 betaald worden.

Vorraden (13)

Vorraden	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Vorraden kleding, wapens en munitie	26.313	25.584
Overige voorraden	7.708	7.358
Totaal	34.021	32.942

Vorraden kleding, wapens en munitie

De inkoop en distributie van de kleding, wapens en munitie verlopen centraal. Voor incurante voorraden is een voorziening opgenomen van € 5 miljoen. Ten opzichte van 2017 is de omvang van de voorziening incurante voorraad nagenoeg gelijk gebleven.

Overige voorraden

De overige voorraden betreffen voornamelijk onderdelen voor het onderhoud van in eigen beheer zijnde voertuigen en de luchtvloot.

Vorderingen en overlopende activa (14)

Vorderingen en overlopende activa	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Debiteuren	16.331	24.713
Voorschotten en leningen	3.736	3.949
Vordering op JenV Inkoop Max	147.684	56.700
Vooruitbetaalde bedragen	74.894	60.114
Overlopende activa	2.407	1.028
Overige vorderingen	33.869	37.2628
Totaal	278.921	183.766

Debiteuren

Het debiteurensaldo daalde ten opzichte van de jaarrekening 2017 met € 8 miljoen. De daling werd vooral veroorzaakt door het afwikkelen van openstaande posten uit voorgaande jaren. Het ging met name over oude vorderingen op het Ministerie van Binnenlandse Zaken, diverse gemeentes en een veiligheidsregio. Om het risico op mogelijk oninbare vorderingen te dekken is binnen de post debiteuren een voorziening opgenomen van € 3 miljoen. De omvang van deze voorziening is ten opzichte van 2017 nauwelijks gemuteerd.

Voorschotten en leningen

Dit betreffen met name voorschotten en leningen aan personeel die onder andere in het kader van cao à la carte verstrekt zijn.

Vordering op Ministerie van JenV inzake Inkoop Max

Onder deze post is de door het Ministerie van JenV toegezegde tranche 2018 van de aflossingen op de vordering Inkoop Max van € 148 miljoen opgenomen.

Vooruitbetaalde bedragen

De vooruitbetaalde bedragen hebben grotendeels betrekking op ICT-beheer, ICT-onderhoud, softwarelicenties en huur. Ten opzichte van 2017 is het saldo met € 15 miljoen toegenomen door met name nieuw afgesloten en verlengde ICT-contracten.

Overlopende activa/overige vorderingen

De overlopende activa en overige vorderingen lieten ten opzichte van de jaarrekening 2017 een daling zien van € 2 miljoen. Deze afname wordt veroorzaakt door de afwikkeling van een vordering van € 12 miljoen als gevolg van een aflopend contract met een leverancier. In dit saldo zijn ook de vorderingen in rekening-courant met de meldkameradministraties opgenomen.

Alle kortlopende vorderingen en overlopende activa hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Rekening-courant Ministerie van Financiën (15)

Rekening-courant Ministerie van Financiën	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Stand 1 januari politie	516.984	277.867
Inbreng vanuit Politieacademie	-	50.286
Stand 1 januari totaal	516.984	328.153
Mutatie	-162.534	188.831
Stand 31 december	354.450	516.984
Stand 31 december	354.450	516.984

Rekening-courant Ministerie van Financiën

Via de rekening-courant met het Ministerie van Financiën vindt er dagelijks saldogeregulatie met de politierekeningen bij bankinstellingen plaats. De rekening-courantverhouding met het Ministerie van Financiën heeft een kredietfaciliteit van € 250 miljoen. Door de kasschuif die eind 2017 heeft plaatsgevonden voor de Inkoop Max (€ 347 miljoen) kende de rekening-courantverhouding met het Ministerie van Financiën eind 2017 een relatief hoge stand. Deze ontvangen gelden zijn in het eerste kwartaal van 2018 aangewend voor de stortingen bij de pensioenuitvoerder ter financiering van Inkoop Max verplichtingen. De rekening-courant met het Ministerie van Financiën heeft een kortlopend karakter (korter dan een jaar).

Zie voor een nadere beschrijving de Toelichting op de kasstroom.

Niet ter vrije beschikking

Het saldo liquide middelen/rekening-courant Ministerie van Financiën bevat een bedrag van € 17 miljoen dat niet ter vrije beschikking staat aan de politie. Deze gelden staan in de balans verantwoord onder de kortlopende schulden en betreffen met name in beslag genomen gelden.

Liquide middelen (16)

Liquide middelen	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Kassen	166	248
Banken	1.526	4.925
Totaal	1.692	5.173

Naast de gelden in rekening-courant bij het Ministerie van Financiën worden liquide middelen aangehouden. In het kasstroomoverzicht bij de jaarrekening wordt het verloop van de liquide middelen gepresenteerd in samenhang met de rekening-courantfaciliteit van het Ministerie van Financiën.

Algemene reserve (17)

Algemene reserve	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Stand 1 januari politie	244.521	103.108
Inbreng vanuit Politieacademie	-	33.019
Stand 1 januari totaal	244.521	136.127
Stelselwijziging*	-	76.668
Financieel resultaat (uit exploitatie)	1.084	2.764
Toevoeging (het in de begroting voorziene overschot)	-	7.324
Onttrekkingen (het in de begroting voorziene tekort)	-72.491	-7.592
Vrijval bestemmingsreserve ICT**	-	29.230
Stand 31 december	173.114	244.521

*) Zie voor een nadere toelichting over de stelselwijziging, de algemene toelichting grondslagen. De vergelijkende cijfers zijn aangepast.
 **) De bestemmingsreserve is in 2017 volledig vrijgefallen.

De daling van de algemene reserve met € 50 miljoen wordt veroorzaakt door het exploitatieresultaat 2018. Door de stelselwijziging zijn de vergelijkende cijfers 2017 aangepast. Deze aanpassing heeft betrekking op de voorziening dienstjubilea.

De omvang van de algemene reserve bedroeg eind 2018 3,3 procent van de gemiddelde bijdragen over de laatste drie jaar (eind 2017: 4,8 procent na verwerking van de stelselwijziging en 3,3 procent vóór stelselwijziging), voorafgaand aan het jaar waarover dit deel van het vermogen wordt berekend. Daarmee lag de algemene reserve, conform het Besluit financieel beheer politie, binnen de geldende bandbreedte van minimaal 0 procent en maximaal 5 procent.

Voorzieningen (18)

Voorzieningen	Bedragen x € 1.000							
	FLO	Inkoop Max	Wachtgeld/ WW/WAO	WIA	Vangnet regelingen VGW	Leegstaande huurpanden	Totaal 2018	2017
Stand 1 januari politie	27.670	872.721	34.248	8.410	45.098	83	988.230	991.485
Inbreng vanuit Politieacademie							-	22.794
Stand 1 januari totaal	27.670	872.721	34.248	8.410	45.098	83	988.230	1.014.279
Stelselwijziging*	-	-	-	-	-	-	-	-76.668
Dotatie verslagperiode	1.297	-	30.343	13.624	49.374	-	94.638	100.510
Herrubricering	-	-	-	-	-	-	-	44.945
Onttrekking	-2.167	-402.529	-11.167	-2.638	-20.545	-	-439.046	-84.024
Vrijval	-	-11.825	-	-	-407	-83	-12.315	-10.812
Stand 31 december	26.800	458.367	53.424	19.396	73.520	-	631.507	988.230

*) Zie voor een nadere toelichting over de stelselwijziging, de algemene toelichting grondslagen. De vergelijkende cijfers zijn aangepast. De overige voorzieningen (€ 152.000) zijn geherrubriceerd naar de kortlopende schulden.

Van de voorzieningen is een bedrag van € 439 miljoen als langlopend (langer dan een jaar) aan te merken, waarvan circa € 61 miljoen langer dan vijf jaar.

FLO

Conform de grondslagen is in de jaarrekening 2017 voor het FLO een voorziening van € 28 miljoen (20 rechthebbenden) opgenomen. In 2018 is € 1 miljoen gedoteerd aan de voorziening FLO als gevolg van de cao-effecten. De voorziening is per eind 2018 geraamd op € 27 miljoen (20 rechthebbenden). Deze voorziening loopt door tot 2044.

Inkoop Max

De hoogte van de voorziening wordt eenmaal per jaar vastgesteld door middel van een actuariële berekening. De voorziening Inkoop Max kan van jaar tot jaar fluctueren, vanwege de jaarlijkse actualisatie van de onderliggende premietarieven en daaraan ten grondslag liggende parameters, zoals bijvoorbeeld de rekenrente en overlevingskansen. In 2017 was een voorziening van € 873 miljoen (20.985 rechthebbenden) voor Inkoop Max opgenomen. De inkoop in 2018 bedroeg € 403 miljoen (2017: € 59 miljoen). Deze stijging wordt veroorzaakt door de inkoop van de voorwaardelijke aanspraken vanaf 62 als gevolg van een aanpassing in de cao. De mutaties in 2018 als gevolg van uitstroom (overlijden, uit dienst treden en arbeidsongeschiktheid) en actualisatie van tarieven leidden tot een afname van € 12 miljoen. Door deze mutaties stond de voorziening Inkoop Max eind 2018 op een stand van € 458 miljoen (17.114 rechthebbenden). Deze voorziening heeft een looptijd tot en met 2022.

Wachtgeld/WW/WAO

Op basis van de actuele stand van 607 rechthebbenden (2017: 509 rechthebbenden) is in 2018 een dotatie aan de voorziening Wachtgeld, WAO en WW gedaan van € 30 miljoen. Daarnaast verstrekte het korps voor € 11 miljoen aan uitkeringen. De voorziening steeg per saldo met ongeveer € 18 miljoen.

WIA

In 2017 is een voorziening gevormd in het kader van de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA). De politie is eigen-risicodragers voor WIA-uitkeringen. In 2018 is op basis van het aantal rechthebbenden € 14 miljoen aan de voorziening gedoteerd. Daarnaast is er € 3 miljoen onttrokken voor het doen van uitkeringen.

Vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken

Om in de komende jaren de verwachte uitgaven voor vangnetregelingen Veilig en Gezond Werken te dekken, is in 2017 een voorziening gevormd van € 45 miljoen. Op basis van de actuele informatie inzake toegekende schade-uitkeringen en instroom van nieuwe medewerkers was gedurende 2018 in totaal € 49 miljoen gedoteerd. De schade-uitkeringen bedroegen in 2018 € 21 miljoen (2017: € 14 miljoen).

Leegstaande huurpanden

Als gevolg van het aangepaste Besluit Financieel Beheer en de hierin opgenomen doelmatigheidscriteria is deze voorziening conform het herziene voorzieningenbeleid in 2018 vrijgevallen.

Langlopende schulden (19)

Langlopende schulden	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Langlopende leningen (19a)	965.689	924.824
Overige langlopende passiva	14.143	12.255
Totaal	979.832	937.079

Langlopende leningen (19a)

Langlopende leningen	Bedragen x € 1.000					
	Rente %	Stand per 31-12-2018*	Aflossingsverplichting 2019	Stand per 31-12-2018 excl. aflossingsverplichting 2019	Resterende looptijd > 1 jaar en <= 5 jaar	Resterende looptijd > 5 jaar
Ministerie van Financiën conversielening	3,27%	80.000	-40.000	40.000	40.000	-
Ministerie van Financiën overige leningen	0,98%	1.056.541	-136.936	919.605	401.095	518.510
BNG	5,19%	6.899	-815	6.084	2.832	3.252
Stand 31 december		1.143.440	-177.751	965.689	443.927	521.762

*) inclusief aflossing 2019

Verloop Langlopende leningen (19b)

Verloop Langlopende leningen	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Beginstand 1 januari (langlopend)	924.824	960.811
Beginstand 1 januari (kortlopend)	168.010	140.593
Inbreng ODPA	-	149.452
Beginstand totaal 1 januari	1.092.834	1.250.856
Aantrekking	229.417	-
Aflossing	-178.811	-158.022
Stand per 31 december	1.143.440	1.092.834
Waarvan kortlopend	-177.751	-168.010
Stand 31 december	965.689	924.824

Lening Ministerie van Financiën in verband met vermogensconversie

In 2011 is het afgeroomde eigen vermogen van de voormalige regiokorpsen omgezet in een conversielening van € 400 miljoen met een rentepercentage van 3,27 procent. Deze lening wordt met € 40 miljoen per jaar in december afgelost. De hoogte van de openstaande hoofdsom van de lening bedroeg eind 2018 € 80 miljoen. Het kortlopende deel is opgenomen onder de kortlopende schulden. De laatste aflossing vindt plaats in 2020.

Overige leningen Ministerie van Financiën

De overige leningen van het Ministerie van Financiën dienen ter financiering van de investeringen in vaste activa. In 2018 zijn voor de investeringen 2017, op basis van de Jaarrekening 2017 leningen aangegaan met een totale hoofdsom van € 229 miljoen. In afstemming met het Ministerie van JenV is besloten om eind januari 2019 leningen aan te trekken voor de investeringen in de periode januari tot en met september 2018. Het resterende deel aan investeringen (oktober tot en met december 2018) wordt aangetrokken op basis van de realisatie in de Jaarrekening 2018. De hoogte van de openstaande hoofdsom van alle leningen bedroeg eind 2018 in totaal € 1.057 miljoen waarvan € 137 miljoen in 2019 wordt afgelost. Het kortlopende deel is opgenomen onder de kortlopende schulden. Het gemiddelde rentepercentage in 2018 bedroeg 0,98 procent. De laatste lening wordt in 2048 afgelost.

Leningen BNG

Het betreft leningen die vóór de vorming van de nationale politie rechtstreeks zijn aangegaan bij de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Deze leningen worden conform het aflossingsschema afgelost. Twee leningen zijn in 2018 geheel afgelost. De hoogte van de openstaande hoofdsom van de vier resterende leningen bedroeg eind 2018 € 7 miljoen. In 2019 zal € 1 miljoen worden afgelost. Het gemiddelde rentepercentage in 2018 bedroeg 5,19 procent. Het kortlopend deel is opgenomen onder de kortlopende schulden. De laatste lening zal in 2033 worden afgelost.

Overige langlopende passiva

Dit betreffen met name ontvangen renteloze bijdragen ter dekking van de afschrijvingen op materiële vaste activa.

Kortlopende schulden (20)

Kortlopende schulden	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Kortlopend deel leningen*	182.060	172.066
Openstaande (rijks)bijdragen (20a)	223.607	173.912
Schulden personeel (20b)	630.069	584.900
Crediteuren en overlopende posten (20c)	254.204	200.969
Totaal	1.289.940	1.131.847

*) Inclusief het kortlopende deel investeringsbijdragen van € 4 miljoen.

Bovenstaande schulden hebben een kortlopend karakter (korter dan een jaar). De reële waarde van de schulden benadert derhalve de boekwaarde.

Kortlopend deel leningen

In 2019 lost het korps op de langlopende schulden € 182 miljoen af. In vergelijking met 2018 ligt dit € 10 miljoen hoger. De oorzaak hiervan is de stijging op de aflossing als gevolg van de in 2018 nieuw afgesloten leningen (€ 43 miljoen). Daarnaast wordt in 2019 een aflossingsvrije lening van € 5 miljoen volledig afgelost en wordt bij één lening gestart met aflossen (€ 2 miljoen). Daartegenover staan een zestal leningen die in 2018 in zijn geheel werden afgelost (€40 miljoen).

Openstaande (rijks)bijdragen (20a)

Openstaande (rijks)bijdragen	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Openstaande bijdragen Ministerie van JenV	210.112	162.980
Openstaande bijdragen overig	13.495	10.932
Totaal	223.607	173.912

Openstaande bijdragen Ministerie van JenV	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Stand 1 januari 2018 aangepast	162.980	143.312
Inbreng vanuit Politieacademie	-	5.437
Stand 1 januari totaal	162.980	148.749
Ontvangen in 2018	5.799.201	5.592.728
Totaal besteed in 2018	-5.733.515	-5.577.419
Restitutie	-18.554	-1.078
Stand 31 december 2018	210.112	162.980

Het saldo van de openstaande bijdragen van het Ministerie van JenV nam ten opzichte van 1 januari 2018 toe met € 47 miljoen. Zie Bijlage I voor nadere details.

Schulden personeel (20b)

Schulden personeel	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Vakantiegeld, verlof- en overuren	292.015	275.190
Loonheffing en sociale verzekeringspremies	243.443	228.188
Overige schulden personeel	94.611	81.522
Totaal	630.069	584.900

Vakantiegeld, verlof- en overuren

Het saldo is het totaal aan opgebouwd recht op vakantie-uitkering van de in dienst zijnde medewerkers en het resterend aantal verlof- en overuren aan het einde van het jaar. Het saldo steeg ten opzichte van 2017 met € 17 miljoen wat voornamelijk werd veroorzaakt door de stijging van het aantal openstaande vakantie uren.

Loonheffingen en sociale verzekeringspremies

De nog te betalen loonheffing en sociale verzekeringspremies hebben betrekking op de maand december. De stijging werd vooral veroorzaakt door een stijging van de gemiddelde schaalsalarissen als gevolg van het Arbeidsvoorwaardenakkoord 2018-2020.

Overige schulden personeel

De overige schulden personeel hebben onder andere betrekking op de afdracht van de pensioenpremies (€ 52 miljoen), het vakantieloon (€ 12 miljoen) en kosten woon-werkverkeer december (€ 6 miljoen).

De overige schulden personeel lieten ten opzichte van 2017 een stijging zien van € 13 miljoen. Dit kwam vooral door de openstaande posten inzake Inkoop Max van december 2018.

Crediteuren en overlopende posten (20c)

Crediteuren en overlopende posten	Bedragen x € 1.000	
	2018	2017
Crediteuren	37.368	45.060
Overlopende posten	195.146	134.159
Overig	21.690	21.750
Totaal	254.204	200.969

Crediteuren

Het crediteurensaldo laat ten opzichte van 2017 een daling zien van € 8 miljoen. Deze daling is voornamelijk toe te schrijven aan openstaande facturen met betrekking tot de aanschaf van voertuigen en de beveiliging van panden.

Overlopende posten

Het saldo overlopende posten is ten opzichte van 2017 gestegen met € 61 miljoen. Dit is voornamelijk te verklaren door een stijging van de nog te betalen bedragen voor vervoer en automatisering. Het betreft met name de aanschaf en onderhoud van voertuigen, de aanschaf van mobiele telefoons en de nog te betalen bedragen voor de inhuur van personeel.

Overige kortlopende schulden

De overige kortlopende schulden zijn ten opzichte van 2017 in omvang nauwelijks gemuteerd. Het saldo bevat met name in beslag genomen gelden.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen**Niet in de balans opgenomen activa**

Niet van toepassing.

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Niet in de balans opgenomen verplichtingen betreffen doorlopende contracten die deel uitmaken van de normale bedrijfsvoering. Voor veel contracten geldt dat de financiële verplichting afhangt van de gevraagde dienst en/of de hoeveelheid producten. Indien dit variabel blijkt, is geen verplichting gekwantificeerd in de onderstaande tabel.

Voor andere contracten geldt een vast bedrag per jaar. De belangrijkste verplichtingen betreffen doorlopende huurcontracten voor onroerend goed en afgesloten contracten voor ICT.

Met ingang van 1 januari 2018 is de voorziening dienstjubilea komen te vervallen en daarvoor in de plaats is een niet in de balans opgenomen verplichting opgenomen voor toekomstige jubilea uitkeringen. Voor de berekening van deze verplichting is uitgegaan van de totale verwachte nominale uitkering per medewerker rekening houdend met een bepaalde blijfkans.

De grote stijging in 2018 van de jubileaverplichting vloeit voort uit de nieuwe cao. Medewerkers die 45 jaar in dienst zijn, krijgen volgens de nieuwe cao een jubileumuitkering (40 miljoen).

Niet in de balans opgenomen Verplichtingen 2018	Bedragen x € 1.000				
	Huur	ICT	Jubilea	Overig	Totaal
Verplichtingen te betalen binnen 1 jaar	45.720	115.139	13.213	62.607	236.679
Verplichtingen te betalen tussen 1 en 5 jaar	171.311	60.789	45.881	12.601	290.582
Verplichtingen te betalen na 5 jaar	-	3.346	120.615	-	123.961
Totaal	217.031	179.274	179.709	75.208	651.222

Niet in de balans opgenomen Verplichtingen 2017	Bedragen x € 1.000				
	Huur	ICT	Jubilea	Overig	Totaal
Verplichtingen te betalen binnen 1 jaar	46.237	71.299	10.343	38.294	166.173
Verplichtingen te betalen tussen 1 en 5 jaar	179.730	4.691	35.640	9.873	229.934
Verplichtingen te betalen na 5 jaar	-	-	81.119	3.000	84.119
Totaal	225.967	75.990	127.102	51.167	480.226

Door de opname van de jubilea verplichtingen zijn de vergelijkende cijfers 2017 dienovereenkomstig aangepast. Zie voor meer informatie over deze stelselwijziging de toelichting van de grondslagen.

Garanties

Niet in de balans opgenomen garanties:

- Gemeenschappelijke Meldkamer Utrecht: hiervoor is bij de bank een garantie afgegeven voor € 0,7 miljoen. Dit is afgegeven voorafgaand aan de vorming van het huidige korps. Hierin hebben geen wijzigingen plaatsgevonden.
- Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel: voor leningen van het Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel, heeft het voormalige regiokorps Drenthe borgstellingen verleend. Het voormalige regiokorps Drenthe verleende sinds 1995 deze borgstelling aan het eigen personeel. Deze borgstelling bedroeg eind 2018 € 2,3 miljoen. Er zijn aan deze borgstelling beperkte risico's verbonden, aangezien er een redelijk verschil bestaat tussen de werkelijke waarde van het onroerend goed en de aangegane borgstelling. In 2018 zijn zeven van deze leningen geheel afgelost en resteren er nog dertig.

Overig

Uit hoofde van de zogeheten restschade in het kader van Veilig en Gezond Werken zijn een driehonderd dossiers gemeld. De omvang en uitstroom van middelen zijn niet opgenomen als verplichting en niet als voorziening, omdat op basis van de huidige informatie en zeer lange dossier doorlooptijden een verplichting niet nauwkeurig en betrouwbaar is in te schatten.

Toelichting op de kasstroom**Toelichting op het kasstroomoverzicht**

Het jaar 2018 kende een negatieve kasstroom, vooral door de kasstroom op investeringsactiviteiten.

Kasstroom operationele activiteiten

De operationele activiteiten vertoonden een positieve kasstroom, voornamelijk door de mutaties in de openstaande rijks- en overige bijdragen, crediteuren en nog te betalen kosten.

De openstaande rijksbijdragen namen toe door de ontvangst van bijdragen die niet volledig zijn besteed in 2018 (onder andere vooruitontvangen regeerakkoordgelden).

Kasstroom investeringsactiviteiten

De negatieve kasstroom uit investeringsactiviteiten vloeide vooral voort uit investeringen in ICT, huisvesting en vervoer en uit desinvesteringen, veelal vanwege volledig afgeschreven activa. De investeringen bleven achter bij de begroting, waardoor de kasstroom minder negatief was dan in de begroting voorzien. Zie voor een nadere beschrijving de toelichting op de materiële vaste activa.

Kasstroom financieringsactiviteiten

De financieringsactiviteiten lieten een positieve kasstroom zien. In 2018 zijn nieuwe leningen aangegaan voor in 2017 gerealiseerde investeringen. Met het Ministerie van JenV maakte het korps afspraken over het in 2018 aangaan van leningen 2017. De in 2017 gerealiseerde investeringen (€ 242 miljoen) vormden hiervoor de basis. Het verschil van € 13 miljoen tussen de aangegane leningen 2016 en de gerealiseerde investeringen van 2016 is hierop in mindering gebracht.

Bedrijfsvoeringsparagraaf**Algemeen**

In de bedrijfsvoeringsparagraaf verantwoordt de korpschef zich over de navolgende onderwerpen: financiële rechtmatigheid, financieel en materieel beheer (voor zover van belang voor de jaarrekening / in relatie tot financiële rechtmatigheid) en misbruik en oneigenlijk gebruik.

Deze paragraaf gaat in op afwijkingen en aandachtspunten die voortvloeien uit de reguliere planning- en control cyclus en de uitgevoerde audits. Deze zijn onder meer gebaseerd op interne risicoanalyses, interne rapportages van de verantwoordelijke managers en auditrapportages van Concernaudit.

De bedrijfsvoeringsparagraaf bevat zowel de belangrijkste tekortkomingen in het interne beheer als de aandachtspunten. De afwijkingen die – met betrekking tot de financiële rechtmatigheid – als geheel en die welke boven de rapportagetoleranties uitkomen, zijn specifiek verantwoord.

De eerste fase van de vorming van één politieorganisatie is ultimo 2017 afgerond. De minister van JenV informeerde de Tweede Kamer daarover in de Voortgangsbrief Politie van 20 december 2017.

Het toezicht op de politie is vervolgens in lijn gebracht met de wijze waarop control en toezicht bij andere grote publieke organisaties is georganiseerd. Het verbijzonderde toezicht door de commissie van toezicht op het beheer van de politie is afgerond met een in mei 2018 uitgebracht eindverslag. De per 1 augustus 2017 benoemde Auditcommissie functioneert als het hoogste orgaan. Het normaliseren van control en toezicht heeft zich in 2018 vertaald in het inkoopbeleid door aan te sluiten bij de binnen het rijk gehanteerde gedragslijn en het extern toezicht op informatievoorziening en ICT is op een vergelijkbare manier ingericht zoals bij andere grote publieke organisaties.

Financiële onrechtmatigheid

De totale financiële onrechtmatigheid bedraagt in z'n totaliteit € 177 miljoen. Voornamelijk veroorzaakt door onrechtmatigheden in de uitvoering van inkoopprocessen.

Algemeen

Op 16 november 2018 is het controleprotocol voor de jaarrekening van de politie in de Staatscourant gepubliceerd. De korpschef neemt de vastgelegde rapporteringstoleranties in acht bij de opstelling van de in de bedrijfsvoeringsparagraaf opgenomen verantwoording over de financiële rechtmatigheid. Indien de rapporteringstolerantie wordt overschreden dient het totale bedrag aan fouten door de korpschef in de bedrijfsvoeringsparagraaf te worden vermeld.

Vermelding van fouten geschiedt per onderwerp (post of onderwerp in de jaarrekening) met een ondergrens van 10 procent van de materialiteit voor fouten en onzekerheden. Dat betekent dat overschrijdingen met betrekking tot de financiële rechtmatigheid expliciet worden toegelicht wanneer deze per post de waarde van € 5,7 miljoen overschrijdt. Dat geldt ook voor alle onzekerheden boven de € 16,5 miljoen.

Onder rechtmatigheid wordt verstaan de comptabele rechtmatigheid, oftewel het in overeenstemming zijn met de begroting en met de regelingen in het Kader Financiële Rechtmatigheid van het controleprotocol. Dit geldt uitsluitend voor zover deze regelingen de uitkomst van de financiële transacties beïnvloeden, die in de jaarrekening zijn opgenomen.

Hieronder volgt voor de belangrijkste rechtmatigheidsthema's een nadere toelichting.

Inkopen

De korpschef verstrekte in 2017 de opdracht aan een inkoop gespecialiseerd adviesbureau tot onderzoek naar:

- de oorzaken van de inkooponrechtmatigheid;
- de volledigheid en effectiviteit van de reeds door de politie getroffen of in gang gezette maatregelen;
- het realisme van de afgelopen jaren gehanteerde doelstelling om jaarlijks de maximale onrechtmatigheid terug te dringen beneden één procent van de totale bijdragen.

Het onderzoek geeft aan dat de ontwikkeling van de organisatie op het gebied van inkopen en rechtmatigheid zeer voortvarend is opgepakt. De conclusies zijn door de korpsleiding overgenomen, en besproken met het Ministerie van JenV. De stand van zaken is dusdanig dat het advies werd gegeven om voor de bepaling van de doelstelling voor de rechtmatigheid aansluiting te vinden bij Rijksbegrotingsvoorschriften en door zbo's gehanteerde uitgangspunten. Een van de belangrijkste adviezen was dat de politie de rechtmatigheid meer procesgericht en minder aan de hand van gedetailleerde gegevenscontrole kan vaststellen. De opzet, het bestaan en de werking van de inkoopprocessen en systemen is dusdanig dat kanteling naar deze ook bij andere overheidsbedrijven gehanteerde procesgerichte benadering ingezet is. Een en ander kan nog verder worden ontwikkeld.

Uit interne toetsing blijkt dat de wettelijke kaders in voldoende mate nageleefd worden. Voor inkopen boven de € 221.000 zijn dat de richtlijnen in het kader van het Europese Aanbestedingsrecht en voor inkopen onder de € 221.000 de richtlijnen uit de Gids Proportionaliteit.

In de Rijksbegrotingsvoorschriften van de Rijksoverheid wordt in de departementale jaarverslagen voor organisatieonderdelen waarvoor een eigen begrotingsartikel is ingericht (voor de politie is dat het geval), 5 procent als tolerantiegrens gehanteerd. In 2018 heeft de korpsleiding in afstemming met het ministerie van JenV in afwijking van de haar opgelegde normering daarom de ambitie vastgelegd van maximaal 5 procent financiële inkooprechtmatigheid in 2018 dalend naar 3 procent na 2021.

Los van opzet, bestaan en werking van interne werkprocessen is het succesvol afwikkelen van externe juridische procedures door derden ingesteld tegen inkoopbesluiten een bewijs van de kwaliteit van de inkoopfunctie. De politie is de afgelopen jaren op een na in alle procedures in het gelijk gesteld.

De afgelopen jaren is bij de bepaling van de onrechtmatigheid een veelheid aan kleinere inkopen als geheel als onrechtmatig aangemerkt wegens het niet in detail op centraal niveau beschikbaar hebben van alle betreffende documentatie. De versterking van de inkoopfunctie en doorvoering van een procesgeoriënteerde aanpak resulteert erin dat de financiële onrechtmatigheid voor de 'kleine' inkopen door middel van een statistische steekproef kan worden bepaald omdat de randvoorwaarden voor rechtmatige inkoop in het inkoopproces zijn verankerd. Uit de steekproeven blijkt de onrechtmatigheid veel lager. De effecten zijn in de betreffende cijfers verwerkt.

Onrechtmatigheid buiten de directe invloedssfeer van de politie

In de financiële verantwoording zijn baten en lasten voor activiteiten op het gebied van C2000 opgenomen omdat in de begroting van de politie de bijzondere bijdrage voor C2000 is opgenomen. De besluitvorming over de aanwending van deze middelen vindt in opdracht van de minister in afstemming met de samenwerkende partners plaats. De minister heeft besloten niet alle C2000-activiteiten aan te besteden en daarmee kan er sprake van geïmporteerde onrechtmatigheid. Het bedrag is beperkt.

In sommige gevallen is onrechtmatigheid een gevolg van een afspraak tussen de politie en het ministerie van JenV. Bijvoorbeeld de aanbesteding van tolken, waar door aansluiting bij het programma Tolken in de Toekomst op verzoek van JenV is afgezien van een tussentijdse aanbesteding, die de markt en de voortgang van het programma kon verstoren. De inkoop van diensten van tolken is groot € 13 miljoen waarvan € 9,8 miljoen onrechtmatig. Daarnaast is de aanbesteding van de medische arrestantenzorg in afstemming met het ministerie niet in 2018 afgerond. Het gaat bij medische arrestantenzorg in totaal om een bedrag aan kosten van circa € 9 miljoen waarvan een beperkt deel ter grootte van 0,9 miljoen als financieel onrechtmatig wordt aangemerkt.

Inkopen bij het Rijk en bij andere overheden

De politie maakt waar mogelijk gebruik van kennis, mensen en middelen van het Rijk en andere overheidsorganisaties. Vastgesteld is echter dat een deel van deze opdrachten onder de werking van de Aanbestedingswet 2012 valt. In principe moeten deze opdrachten worden aanbesteed en mogen zij niet rechtstreeks worden gegund aan een andere overheidspartij. Hiervoor is een afwegingsproces bij de dienst Verwerving en bij de Inhuurdesk van de dienst HRM ingeregeld waarbij het doelmatigheidscriterium de doorslag geeft of een opdracht in de markt gezet wordt of niet. Het effect voor 2018 is een toename van de inkooprechtmatigheid met € 26 miljoen. Het corresponderende cijfer voor 2017 is niet beschikbaar.

Meldkamers

De politie vervult een administratieve beheerrol voor een aantal meldkamers in Nederland. Het zijn in 2018 de meldkamers in Noord Nederland, Arnhem, Den Haag, Lelystad, Naarden en Amsterdam. Het betreft gemeenschappelijke in zijn geheel in de jaarrekening van de politie opgenomen lasten ter grootte van € 9,2 miljoen. Tegenover deze lasten staan € 4,6 miljoen bijdragen van de partners. De meldkamer partners besluiten gezamenlijk over de inkooptrajecten. Daarmee valt dit traject voor een deel buiten de directe invloedssfeer van de politie. De financiële onrechtmatigheid bedraagt € 2,5 miljoen.

Vanaf 2020 wordt naar verwachting het beheer van alle gemeenschappelijke meldkamers bij Wet opgedragen aan de politie. De inkoopbeslissingen komen dan binnen de directie invloedssfeer van het korps. Deze taakuitbreiding heeft naar verwachting een verhogend effect op de onrechtmatigheid, omdat alle dan lopende contracten met ingang van dat moment onder de verantwoordelijkheid van de politie vallen.

Alle bovenstaande posten zijn in het totaaloverzicht inkooprechtmatigheid opgenomen.

Totaaloverzicht inkooprechtmatigheid

Het effect van het versterken van de inkoopfunctie klinkt door in de omvang van de feitelijke onrechtmatigheid, die over het jaar 2018 drie procent van de rijksbijdrage bedraagt. Het onderstaande overzicht geeft de uitkomsten weer van de eindejaars-toetsen 2017 en 2018.

Rechtmatigheid op inkopen Leveranciers	Geanalyseerde financiële stroom		Onrechtmatige inkopen	
	2018	2017	2018	2017
> aanbestedingsgrens*			122	176
	2.098	1.705		
< aanbestedingsgrens*			48	77
Totaal			170	253

Bedragen x € 1.000.000

*) aanbestedingsgrens 2018 € 221.000 in 2017 € 209.000 exclusief btw

De stijging van de geanalyseerde financiële stroom heeft een administratieve achtergrond.

Specifiek aandachtspunt: inzet Dynamisch Aankoopstelsel voor inhuur

In het dynamisch aankoopstelsel (DAS) zijn potentiële leveranciers opgenomen, het betreft de inhuur van personeel. De werkwijze moet transparant zijn om mededinging te bevorderen. In 2016 is er discussie ontstaan over de vraag of de door de politie en het Ministerie van JenV gehanteerde werkwijze rechtmatig was. Over de jaren 2016 en 2017 zijn de betreffende bedragen als onrechtmatig gekwalificeerd. Op basis van het door de Chief Procurement Officer Rijk van het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) bepaalde standpunt en de advisering van een advocatenkantoor zijn de bestedingen voor inhuur via het Dynamisch Aankoopstelsel in 2018 door de politie als rechtmatig gekwalificeerd. Het effect van het DAS is in bovenstaande tabel daarom niet meer aan de orde. De vergelijkende cijfers 2017 zijn aangepast. De bestedingen DAS zijn in 2018 groot € 54 miljoen.

Personeels- en materieel beheer

Voor de controle op de personeelsuitgaven wordt een control framework gehanteerd dat zich vooral richt op de deugdelijkheid van de mutaties in de HRM-systemen. De toepassing van deze methodiek leidt tot een gedetailleerd inzicht in de specifieke posten en processen.

Fouten onder de rapporteringstolerantie

In het kader van de verdere doorontwikkeling van de dossiervorming is in de loop van 2018 een onderzoek ingesteld naar de in de personeelsdossiers aanwezigheid en juistheid van alle rechtspositionele besluiten inzake toelagen. Voor een deel stammen die nog uit de tijd van de politieregio's. Momenteel worden de personeelsdossiers gedigitaliseerd, en zijn daarmee niet eenvoudig direct toegankelijk. Niet in alle gevallen blijken de betreffende besluiten in de dossiers beschikbaar, of de berekening geheel correct. Inmiddels is een traject gestart om het proces te verbeteren en eventuele correcties door te voeren.

Er is sprake van detachering van personeel, als innemende en leverende partij. Voor een deel betreft die detachering personeel van Regionale Informatie en Expertise centra (RIEC's), meldkamers en andere samenwerkingsverbanden waaraan de politie deel neemt. Niet alle contracten zijn beschikbaar. Daarmee bestaat er geen volledige zekerheid over de detacheringkosten en opbrengsten.

De declaratieprocessen zijn verder doorontwikkeld. Daardoor nam de omvang van de geconstateerde fouten verder af. De over 2018 geconstateerde fouten betreffen voornamelijk het niet geheel naleven van administratieve procedures.

Treasury

Het naleven van de in het treasury statuut opgenomen limieten van saldi is niet in alle situaties geheel gerealiseerd. De betreffende overschrijding ligt ver onder de rapportagetolerantie.

Naleving Algemene Verordening Gegevensbescherming

Binnen het korps is er sprake van een gedeeld eigenaarschap ten aanzien van techniek, (IV-organisatie), applicaties (portefeuillehouders) en data (gebruiker). In samenhang vindt sturing op de naleving van regelgeving plaats. Voor de AVG is de politie nog niet compliant. In 2021 zal dat wel het geval zijn. Aan de hand van het privacy compliance plan monitort het korps de voortgang van de AVG-invoering.

Bedrijfsvoeringssystemen

Een belangrijk deel van de bedrijfsvoering steunt op informatie uit computersystemen en de daarop geïnstalleerde software. Jaarlijks wordt in samenwerking met Concernaudit een extern onderzoek gedaan naar de betrouwbaarheid en de continuïteit ervan. Dit onderzoek heeft betrekking op de voor de jaarrekeningcontrole van belang zijnde applicaties, interfaces en IT General Controls van de rekencentra die deze applicaties beheren. Het dient de opzet, het bestaan en de werking van de betrouwbaarheidswaarborgen te toetsen. Uit de onderzoeken kwamen verbeterpunten naar voren, die met aanvullende maatregelen zijn opgevangen.

Materieel beheer

De uitgifte van ICT-hulpmiddelen op locatie en aan personeelsleden ligt in de ondersteuningssystemen van de ICT-helpdesk vast. Deze registratie is niet gekoppeld aan de financiële administratie. De aansluiting tussen beide systemen kan voor een bedrag van circa dertig miljoen euro niet worden aangetoond.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Uitgaven en ontvangsten kunnen gevoelig zijn voor misbruik en oneigenlijk gebruik (m&o), als de aanspraak op en de hoogte van een uitkering of de hoogte van een heffing afhangt van gegevens die verstrekt worden door de belanghebbende. Het opzetten van een samenhangend maatregelenstelsel (waaronder controlebeleid, sanctiebeleid, fraudebeleid en voorlichting dient m&o zoveel mogelijk te beperken. Concrete aandachtspunten zijn onder meer

- het naleven van de verplichting tot het melden van genoten neveninkomsten;
- het tijdig vergelijken van de door de belanghebbenden verstrekte informatie met beschikbare gegevens bij andere instellingen;
- het beschikbaar hebben van een stelsel van sanctiemogelijkheden als blijkt dat niet gehandeld is in overeenstemming met de geldende regelgeving.

Bij de uitvoering van de 18-maandenregeling (art. 55aa BARP) zijn in 2015 de risico's geïventariseerd met betrekking tot misbruik en oneigenlijk gebruik. Een van de voorwaarden luidde dat medewerkers die er gebruik van maken, gekort worden indien zij inkomsten uit nieuw werk hebben. In 2018 voerde het korps de controle over 2017 uit. Waar noodzakelijk vond terugvordering plaats. In 2019 volgt de controle over 2018.

Overige

Op basis van de beschikbare informatie zijn geen overige van belang zijnde tekortkomingen geconstateerd, die vermelding in de bedrijfsvoeringparagraaf vereisen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen noemenswaardige gebeurtenissen voorgedaan die invloed hebben op de Jaarrekening 2018.

Ondertekening

Den Haag, 17 april 2019

De korpschef van politie,

Erik Akerboom

De minister van Justitie en Veiligheid,

Ferd Grapperhaus

Overige gegevens

10

**Verwerking
saldo/resultaat-
bestemming**

Verwerking saldo/resultaatbestemming

In het Besluit financieel beheer politie is opgenomen dat het eigen vermogen van de politie uitsluitend bestaat uit een algemene reserve. Het exploitatieresultaat van enig jaar wordt toegevoegd of onttrokken aan de algemene reserve.

**Controleverklaring
van de onafhankelijke
accountant**

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Minister van Justitie en Veiligheid

Verklaring over de jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in deze jaarverantwoording opgenomen jaarrekening 2018 een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Politie op 31 december 2018 en van het resultaat, de kasstromen en de financiële rechtmatigheid over 2018 in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering topinkomens (WNT).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in de jaarverantwoording opgenomen jaarrekening 2018 van de Politie te Den Haag gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de exploitatierekening over het jaar geëindigd op 31 december 2018;
- de balans per 31 december 2018;
- het kasstroomoverzicht over het jaar geëindigd op 31 december 2018;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen;
- de bedrijfsvoeringsparagraaf; en
- de bijlagen bij de jaarrekening, zijnde:
 - Bijlage I: Staat van overdrachten en bestedingen (rijks)bijdragen;
 - Bijlage II: Besteding bijdragen vorming Nationale Politie;
 - Bijlage III: Recherchesamenwerkingsteam (RST); en
 - Bijlage IV: Aan de Politieacademie ter beschikking gestelde middelen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is het Besluit financieel beheer politie en de bepalingen bij en krachtens de WNT.

VKTRXEF5P2JT-1401133592-348

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam
T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

'PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol voor de jaarverantwoording politie en de Regeling Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van de Politie zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Benadrukking van het effect van de stelselwijziging in de jaarrekening

Wij vestigen de aandacht op de algemene toelichting in de jaarrekening op pagina 138 waarin de in 2018 doorgevoerde stelselwijziging als gevolg van de met ingang van 1 januari 2018 van toepassing zijnde wijziging van het Besluit financieel beheer politie wordt toegelicht. Uit deze toelichting blijkt dat door de wijziging van de grondslagen voor de verslaggeving in de jaarrekening 2018 het eigen vermogen per 1 januari 2018 € 77 miljoen hoger wordt weergegeven en het exploitatieresultaat over 2018 € 36 miljoen positiever.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Benadrukking van de financiële onrechtmatigheid in de jaarrekening

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel financiële onrechtmatigheid in de bedrijfsvoeringsparagraaf op pagina 177 en volgende van de jaarrekening, waarin de bevindingen betreffende de financiële rechtmatigheid nader uiteengezet zijn.

Hieruit is af te leiden dat op grond van de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, voor zover in het controleprotocol voor de jaarrekening Politie toetsing wordt verlangd, voor € 177 miljoen aan bestedingen onrechtmatig zijn aangemerkt. De rechtmatigheidsfouten betreffen voor € 170 miljoen het niet voldoen aan de bestedingsregels zoals opgenomen in de Aanbestedingswet 2012.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met de Regeling Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Minister van Justitie en Veiligheid - VKTRXEF5P2JT-1401133592-348

Verklaring over de in de jaarverantwoording opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat de jaarverantwoording andere informatie, die bestaat uit:

- voorwoord;
- samenvatting;
- het jaarverslag; en
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die is vereist op grond van het Besluit financieel beheer politie en de van overeenkomstige toepassing verklaarde artikelen 391, 392 en 393 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Besluit financieel beheer politie en in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De korpschef is verantwoordelijk voor het opmaken van de andere informatie, waaronder het jaarverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de korpschef voor de jaarrekening

De korpschef is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Besluit financieel beheer politie en de bepalingen bij en krachtens de WNT;
- het afleggen van verantwoording aan de minister over de financiële onrechtmatigheid en het in dat kader opstellen van de financiële rechtmatigheidsverantwoording die onderdeel uitmaakt van de bedrijfsvoeringsparagraaf;
- een zodanige interne beheersing die de korpschef noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de korpschef afwegen of de Politie in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de korpschef de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling. De korpschef moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Politie haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden van de Minister van Justitie en Veiligheid

De Minister stelt jaarlijks de door de korpschef opgemaakte jaarrekening en het door de korpschef opgemaakte jaarverslag van de Politie vast.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Benoeming

Wij zijn op 1 juni 2013 door de Minister van Justitie en Veiligheid benoemd als externe accountant van de Politie vanaf de controle van het boekjaar 2013 en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

Rotterdam, 18 april 2019
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door M. van Ginkel RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2018 van de Politie

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol voor de jaarverantwoording politie, de Regeling Controleprotocol WNT 2018, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de Politie.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de korpschef en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de korpschef gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de Politie haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Wij communiceren met de korpschef en de Minister van Justitie en Veiligheid onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Bijlagen bij de jaarrekening

I: Staat van overdrachten en bestedingen (rijks)bijdragen

Bedragen x € 1.000

Staat van overdrachten en bestedingen van (rijks)bijdragen

Onderwerp	Aangepast beginsaldo*	Ontvangsten	Beschikbaar	Bestedingen***	Restitutie	Eindsaldo
	a	b	c (a+b)	d	e	f (c-d-e)
Algemene bijdrage Ministerie van JenV	-	5.422.919	5.422.919	5.422.919	-	-
Algemene bijdrage JenV **	-	5.422.919	5.422.919	5.422.919	-	-
Bijzondere bijdragen Ministerie van JenV	77.162	254.105	331.268	174.912	7.436	148.920
112 verbetertraject	1.317	-	1.317	502	-	815
Aanpak uitreizigers	1.000	2.700	3.700	636	-	3.064
Analysecapaciteit vreemdelingenketen	200	435	635	-	-	635
Asielstroom (registratie)	13.877	-	13.877	4.741	-	9.136
Beheer ID-module	571	-	571	-	571	-
Bestrijding mensenhandel	900	1.600	2.500	1.039	-	1.461
Burgernet 2.0	23	-	23	23	-	-
Contourennota opsporing	16.378	-	16.378	1.078	-	15.300
CTER	739	-	739	63	-	676
Cybersecurity	-	11.550	11.550	-	-	11.550
Digitalisering en cybercriminaliteit	10.488	14.620	25.108	9.472	-	15.636
E&S	-	200	200	-	-	200
Investering aanpak cybercriminaliteit	34	1.500	1.534	1.006	-	528
Doorontwikkeling gebiedsscan	8	-	8	-	8	-
DSI	12.510	66.278	78.788	58.376	6.857	13.555
FEC	-	1.088	1.088	1.088	-	-
Financial Intelligence Unit (FIU)	-	1.180	1.180	1.180	-	-
Hoekstra	1.276	1.067	2.343	211	-	2.132
Hoekstra (persoonlijk prioriteren)	500	-	500	-	-	500
ICT en onderwijs	990	-	990	610	-	380
Individuele beoordeling slachtoffers	-	6.700	6.700	6.700	-	-
Internet Referral Unit (IRU)	177	1.700	1.877	623	-	1.254
Kandidatenprogramma	445	-	445	351	-	94
Liaisons	-	4.422	4.422	4.453	-	-31
LMO landelijke projectkosten	10.886	4.000	14.886	2.556	-	12.330
LMO regionale projectkosten	2.881	-	2.881	445	-	2.436
Noodhulp Sint Maarten	-3.182	5.290	2.108	3.720	-	-1.612
Passenger Information Unit (PIU)	-	1.810	1.810	715	-	1.095

* Het beginsaldo sluit op totaalniveau aan bij het eindsaldo van Bijlage 1 zoals opgenomen in de definitieve Jaarrekening 2017. Echter, als gevolg van een wijziging ten aanzien van de financieringsbron vond binnen de categorieën 'Bijzondere bijdragen JenV' en 'Overige bijdragen' een verschuiving plaats. De wijziging heeft betrekking op de bijdrage Afpakken Zuid en de aan EMPACT gerelateerde EU-subsidies, in totaal € 0,8 miljoen.

** Conform de bepalingen in het Besluit Financieel Beheer Politie komen algemene bijdragen altijd volledig ten gunste van het resultaat in het boekjaar waarin zij ontvangen zijn.

*** De totale bestedingen bestaan uit exploitatiekosten, investeringsbijdragen en uitgaven via de balans verwerkt. Aansluiting met exploitatierekening:

- Bijzondere bijdragen JenV: het verschil tussen de in de jaarrekening verantwoorde baten uit hoofde van de bijzondere bijdragen ad € 171 miljoen en het bedrag besteed in het boekjaar betreft de besteding van investeringsbijdragen en uitgaven via de balans voor in totaal € 3 miljoen.
- Overige bijdragen JenV: het verschil tussen de in de jaarrekening verantwoorde baten uit hoofde van de overige bijdragen JenV ad € 93 miljoen en het bedrag besteed in het boekjaar betreft de besteding van investeringsbijdragen en uitgaven via de balans voor in totaal € 45 miljoen.
- Overige bijdragen: het verschil tussen de in de jaarrekening verantwoorde bate uit hoofde van de overige bijdragen ad € 25 miljoen en het bedrag besteed in het boekjaar betreft de besteding van investeringsbijdragen en uitgaven via de balans voor in totaal € 0,5 miljoen.

Bedragen x € 1.000

Staat van overdrachten en bestedingen van (rijks)bijdragen (vervolg)

Onderwerp	Aangepast beginsaldo*	Ontvangsten	Beschikbaar	Bestedingen***	Restitutie	Eindsaldo
	a	b	c (a+b)	d	e	f (c-d-e)
Programma Afpakken	-	7.931	7.931	7.931	-	-
Programma Intelligence	658	-	658	157	-	501
Programma Minder regels	109	-	109	41	-	68
Recht doen aan slachtoffers	-	-	-	1.369	-	-1.369
Regeerakkoord (€ 52 mln tranche 2018)	-	52.000	52.000	-	-	52.000
SIRI	146	-	146	146	-	-
Speekseltesters	255	-	255	255	-	-
School voor Politieleiderschap	976	-	976	861	-	115
Team Verkeershandhaving	-	49.410	49.410	49.410	-	-
Versterking gebiedsgerichte inzet	3.000	8.625	11.625	5.292	-	6.333
Vorming nationale politie	-	10.000	10.000	9.863	-	137
Overige bijdragen Ministerie van JenV	81.772	123.041	204.813	137.642	11.118	56.053
AAI honden	12	-	12	10	-	2
Aanpak mensenhandel	-	350	350	-	-	350
Afpakken Zuid	-810	810	-	-	-	-
Amber Alert	537	1.191	1.728	1.178	-	550
ARPro	-12	-	-12	20	-	-32
Bart!	200	-	200	33	-	167
Beheerkosten Politieonderwijsraad (POR)	546	790	1.336	685	-	651
Best of three worlds	65	-	65	22	43	-
Big Data	200	-	200	331	-	-131
Burgernet	2.444	2.200	4.644	2.458	2.444	-258
Coördinatie uitzendingen	-	427	427	427	-	-
Cybercriminaliteit jeugdcampagne	-	100	100	-	-	100
Digitaal Opkopersregister (Stop Helling)	153	182	335	212	-	123
Digitaal werken vreemdelingenketen	805	-	805	805	-	-
EMPACT	17	198	215	34	-	181
FIU 761	4.645	5.406	4.420	-	-	986
FIU BES-eilanden	-41	110	69	69	-	-
GMS	1.719	1.799	3.518	1.438	-	2.080
Helling/e-learning	51	17	68	37	-	31
IDEC2018	60	18	78	78	-	-
Internationale politiesamenwerking	2.174	1.200	3.374	1.534	-	1.840
Internetaanpak	-	122	122	-	-	122
JOP 2.0	131	-	131	46	-	85
Kantoorinventaris Atrakoteam	50	-	50	50	-	-
Landelijk Operationeel Coördinatiecentrum (LOCC)	83	-	83	83	-	-
Landelijke database kinderpornografie	-	87	87	-	-	87
Meldkamerdomein	60.533	99.324	159.857	116.971	-	42.886
On The Spot	47	-	47	-	-	47
Ondermijning Autoverhuur	58	-	58	1	-	57
Ontwikkeling integrale hic-aanpak	24	-	24	13	-	11
Ontwikkeling onderzoeksmethode seriematigheid ernstige delicten	16	-	16	16	-	-
PIDS	-16	-	-16	-	-	-16
PIDS 2018	-	154	154	-	-	154

Bedragen x € 1.000

Staat van overdrachten en bestedingen van (rijks)bijdragen (vervolg)

Onderwerp	Aangepast beginsaldo*	Ontvangsten	Beschikbaar	Bestedingen***	Restitutie	Eindsaldo
	a	b	c (a+b)	d	e	f (c-d-e)
PIDS Cellmapping 2.0	-	421	421	421	-	-
RAC	168	370	538	559	100	-121
Recht doen aan slachtoffers (conservatoir beslag)	310	-	310	23	-	287
Recht doen aan slachtoffers (individuele beoordeling slachtoffers)	190	-	190	187	-	3
RST investering tapfaciliteit	-	60	60	60	-	-
Team Dreigingsmanagement	161	150	311	173	-	138
Testen counter-UAV-maatregelen	9	-	9	9	-	-
Uitzendingen	8.131	7.400	15.531	3.686	8.131	3.714
Veilig ondernemen	-2	-	-2	-2	-	-
Verbeterslag aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling	275	-	275	41	-	234
Vergoeding werkplekken ZSM	-	680	680	680	-	-
Wapenhandel via darkweb	-	234	234	-	-	234
Wet middelen test	73	-	73	73	-	-
Overige bijdragen JenV	2.650	-	2.650	763	400	1.487
Overige bijdragen	4.059	33.430	37.489	23.733	682	13.074
EU-subsidies	4.416	4.413	8.829	1.485	639	6.705
SAOP	921	1.754	2.675	635	44	1.996
Bijdragen overige ministeries	-1.280	26.364	25.084	20.518		4.566
Overige bijdragen (gemeenten en derden)	3	899	902	1.095		-193
Totaal (rijks)bijdragen	162.994	5.833.495	5.996.489	5.759.206	19.237	218.047

II: Besteding bijdragen vorming nationale politie

Overzicht besteding in 2018

Bedragen x € 1.000

Exploitierekening (reorganisatie in 2018)	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Bijdragen			
Bijdragen JenV	9.863	10.000	35.000
Overige bijdragen	-	-	-
Totaal bijdragen	9.863	10.000	35.000
Exploitatiekosten			
Personeel	9.196	42.289	33.004
Rente	-	-	-
Opleiding en vorming	438	2.100	619
Huisvesting	28	3.600	2.925
Vervoer	-	-	-
Verbindingen en automatisering	89	-	600
Geweldsmiddelen en uitrusting	-	-	-
Operationeel	5	-	16
Beheer	107	1.454	2.638
Totaal exploitatiekosten	9.863	49.443	39.802
Exploitatieresultaat	-	-39.443	-4.802

Toelichting

De bestedingen in 2018 betroffen voornamelijk de digitalisering van personeelsdossiers en kosten vanuit Bezwaar en Beroep Personele Reorganisatie. Daarnaast werden kosten gemaakt voor de tegemoetkomingen woon-werkverkeer in het kader van het Landelijk Sociaal Statuut (LSS).

De bestedingen in 2018 waren € 39 miljoen lager dan begroot. Ten opzichte van de uitgangspunten in de begroting werd voornamelijk minder gebruikgemaakt van de beschikbare LSS-regelingen. Dit betroffen vooral lagere vergoedingen voor de (extra) reiskosten woon-werkverkeer (- € 12 miljoen) en lagere bestedingen voor loonsuppletie, outplacementtrajecten en verhuiskostenvergoedingen (- € 13 miljoen). Daarnaast waren er lagere bestedingen voor de inrichting van de bedrijfsvoering (- € 9 miljoen).

III: Rechtersamenwerkingsteam (RST)*

Exploitatierkening RST

Exploitatierkening RST	Bedragen x € 1.000		
	Jaarrekening 2018	Begroting 2018	Jaarrekening 2017
Bijdragen**			
Bijdragen***	18.188	13.028	17.409
Totaal bijdragen	18.188	13.028	17.409
Exploitiatiekosten			
Personeel	10.367	6.260	9.456
Rente	-	-	-
Opleiding en vorming	412	380	322
Huisvesting	1.260	1.208	1.102
Vervoer	639	627	638
Verbindingen en automatisering	2.940	2.432	2.793
Geweldsmiddelen en uitrusting	38	8	4
Operationeel	2.466	1.728	2.507
Beheer	66	385	587
Totaal exploitatiekosten	18.188	13.028	17.409
Resultaat uit normale bedrijfsvoering	-	-	-

* In de jaarrekening is het Team Bestrijding Ondernijning (TBO) opgenomen in de Bijlage RST, omdat het TBO organisatorisch een onderdeel van het RST vormt.

** Bij het opstellen van de korpsbegroting 2018 bestond er nog geen zekerheid over de financiering van het TBO over 2018 tot en met 2021. In de kolom begroting zijn, analoog aan de korpsbegroting, uitsluitend de begrotingscijfers van het RST sec gepresenteerd.

*** Van de in deze bijlage opgenomen bijdragen 2018 is € 18,1 miljoen gedekt vanuit het Ministerie van BZK. Bijlage 1 volgt daarentegen de indeling van de jaaraansrijving van het Ministerie van JenV.

Balans RST

Bedragen x € 1.000

Balans RST (na resultaatbestemming)

ACTIVA	2018	2017
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa	2.628	2.412
Financiële vaste activa	-	-
Totaal vaste activa	2.628	2.412
VLOTTENDE ACTIVA		
Vorraden	-	-
Vorderingen en overlopende activa	126	2.958
Rekening-courant politie	1.864	-
Liquide middelen	1.115	1.146
Totaal vlottende activa	3.105	4.104
TOTAAL ACTIVA	5.733	6.516
PASSIVA	2018	2017
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	-	-
Bestemmingsreserves	-	-
Totaal eigen vermogen	-	-
VOORZIENINGEN	-	-
LANGLOPENDE SCHULDEN	-	-
KORTLOPENDE SCHULDEN		
Kortlopend deel leningen	-	-
Openstaande (rijks)bijdragen	4.473	-
Schulden personeel	475	440
Crediteuren en overlopende posten	785	396
Rekening-courant politie	-	5.680
Totaal kortlopende schulden	5.733	6.516
TOTAAL PASSIVA	5.733	6.516

IV: Aan de Politieacademie ter beschikking gestelde middelen

Bedragen x € 1.000

Ter beschikking gestelde middelen aan de Politieacademie	2018
Exploitatiekosten	
Personeel	112.300
Rente	3.208
Opleiding en vorming	15.595
Huisvesting	21.053
Vervoer	4.344
Verbindingen en automatisering	6.678
Geweldsmiddelen en uitrusting	950
Operationeel	2.121
Beheer	5.427
Totaal	171.676

Afkortingen

Afkortingen	Betekenis
ACM	Autoriteit Consument en Markt
AFM	Autoriteit Financiële Markten
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AVI	Aanvalsprogramma Informatievoorziening Politie
BIT	Bureau ICT- toetsing
BKB	Bestuurlijk Ketenberaad
BVH	Basisvoorziening Handhaving
CCV	Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid
CGOP	Commissie Georganiseerd Overleg in Politieambtenarenzaken
CSV	Crimineel Samenwerkingsverband
CTER	Contraterrorisme, extremisme en radicalisering
DAS	Dynamisch Aankoopstelsel
DJI	Dienst Justitiele Inrichtingen
DLR	Dienst Landelijke Recherche
DOR	Digitaal Opkopers Register
EMPACT	European Multidisciplinary Platform Against Crime Threat
EOKM	Expertisebureau Online kindermisbruik
EU	Europese Unie
F&C	Finance en Control
FG	Functionaris voor Gegevensbescherming
FIOD	Fiscale Inlichtingen en Opsporingsdienst
GEB	Gegevens Bescherming Effectbeoordeling
GGP	Gebiedsgebonden politie
GOC	Georganiseerde en Ondernemende Criminaliteit
HRM	Humanresourcesmanagement
HTV-P	Handhaving Toezicht en Veiligheid Politie
IAM	Identity & Access Management
IB	Individuele Beoordeling
ICM	Informatie en Change Management
ICOV	Informatiebox Crimineel en Onverklaarbaar Vermogen
IV	Informatievoorziening
J-CAT	Joint Cybercrime Action Team
JenV	Justitie en Veiligheid
JIT	Joint Investigation Team
KMar	Koninklijke Marechaussee
KOO	Kennis, Onderwijs en Onderzoek
KST	Kindersekstoerisme
LIEC	Landelijk Informatie- en Expertisecentrum
LMIO	Landelijk Meldpunt Internetoplichting
LMM	Landelijk Meldpunt Misstanden
LOCO	Landelijke Operationeel Cybercrime Overleg
MEOS	Mobiel Effectiever Op Straat
NCMEC	National Center for Missing and Exploited Children
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NDV	Netwerk Divers Vakmanschap
NIB	Nationaal Inlichtingenbeeld
NOS	Niet-operationele sterkte
ODPA	Ondersteunende Dienst Politieacademie
OM	Openbaar Ministerie
OMG	Outlaw motorcycle gang

OS	Operationele sterkte
PA	Politieacademie
PDC	Politiedienstencentrum
PQ-stelsel	Qualiteitstelsel van de Politie
PTSS	Posttraumatische stressstoornis
RIEC	Regionaal Informatie- en Expertisecentrum
RSC	Regionaal servicecentrum
SBO	Strategisch Beraad Ondernijning
SGBO	Staf Grootschalig en Bijzonder Optreden
SHP	Strategisch huisvestingsplan
TBKK	Teams Bestrijding Kinderpornografie en Kindersekstoerisme
THTC	Team High Tech Crime
VGW	Veilig en Gezond Werken
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VPI	Vertrouwenspersonen Integriteit
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
WPG	Wet politiegegevens
ZBO	Zelfstandig bestuursorgaan

Colofon

© Politie, mei 2019

Tekst: Politie

Eindredactie: Dienst Communicatie

Vormgeving: Korpsmedia

Fotografie: Lars van den Brink /Hollandse Hoogte,

Josje Deekens, Peter Monteny, Frans Vega,

Nick Hogeveen, Hollandse Hoogte, ANP,

Beeldbank politie

